

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί



Περίοδος Β'
Τεύχος 872
Παρασκευή
30 Ιουνίου 2006
Τιμή: 4 ευρώ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙΕΙ...

Ελλάδα-Τουρκία:

Τυχοδιωκτισμοί και παραισθήσεις

Γράφουν οι: Μ. Δούντας,

Στ. Αλειφαντής, Γ. Κοντογιώργης,

Τ. Διαμαντής

Αναμέτρηση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ για την ΤΑ:

Μηδέν εις το πηλίκον

Σκάνδαλο TOR:

Οι υπουργοί δεν πάνε φυλακή

Καραμανλή και Παπανδρέου γωνία

Αλληλογραφία

Δημήτρη Χατζή-Βασίλη Ραφαηλίδη



ISSN 1108-9822



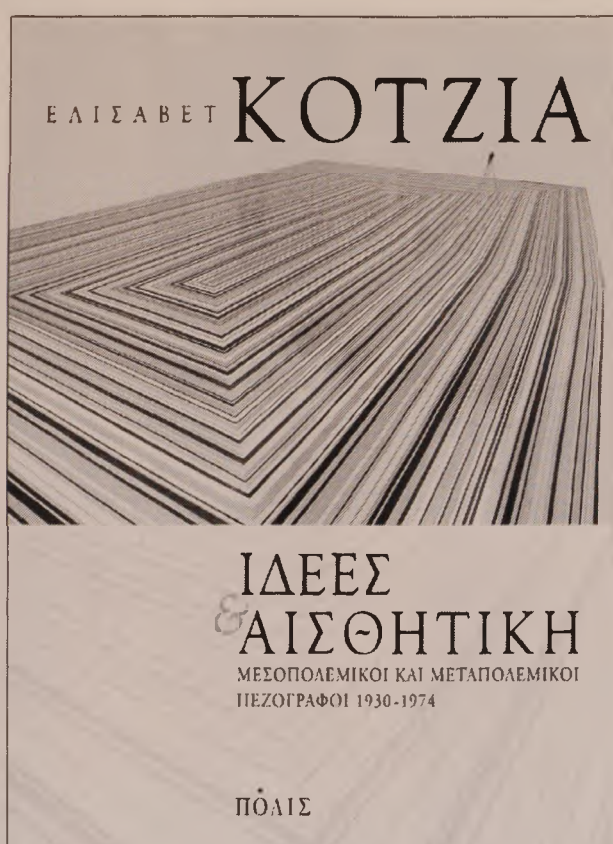
26

ΕΛΙΣΑΒΕΤ

ΚΟΤΖΙΑ

ΙΔΕΕΣ & ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ

ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΙ
ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ 1930-1974



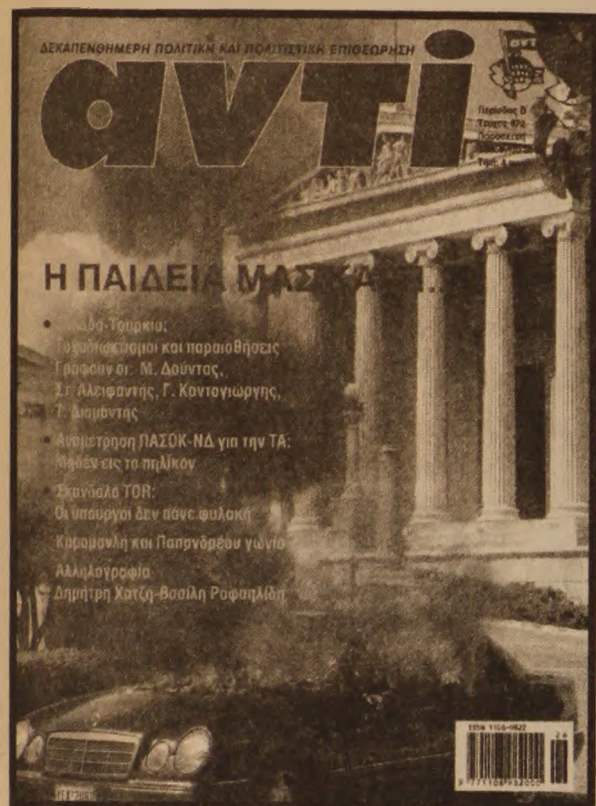
Το 1963 ξέσπασε μια εντονότατη διαμάχη ανάμεσα στους μεσοπολεμικούς συγγραφείς Ηλία Βενέζη και Γιώργο Θεοδοκά, και τους μεταπολεμικούς Σπύρο Πλασκοβίτη και Αλέξ. Αργυρίου. «Αυτοί είναι τώρα καλά τοποθετημένοι στις θέσεις τους, στα γραφεία τους, στη ζωή. Έδωσαν ό,τι είχαν να δώσουν», είπε ο ακαδημαϊκός Ηλίας Βενέζης, σβήνοντας τους νεότερους από τον γραμματολογικό χάρτη πριν καν προφτάσουν να ωριμάσουν. «Οι έφηβοι της κατοχής μοχθούν και βιοπαλαίουν» και το

80% των βιβλίων είναι δικά τους, ανταπάντησε με οξύτητα ο Σπύρος Πλασκοβίτης.

Οι λογοτεχνικές διαμάχες ανάμεσα στους μεσοπολεμικούς και τους μεταπολεμικούς ήταν στις μετεμφυλιακές δεκαετίες του '50 και του '60 συχνές. Όχι μόνο στο χώρο των φιλελευθέρων, αλλά και στην Αριστερά – με κορυφαία τη σύγκρουση για τις Ακυβέρνητες Πολιτείες του Στρατή Τσίρκα. Τι είδους ήταν οι διαμάχες αυτές; Κάποιες από τις αναπόφευκτες αντιπαραθέσεις ανάμεσα στους πρεσβύτερους και τους νεότερους, καθώς οι πρώτοι αγωνίζονταν να μην απολέσουν τη ρυθμιστική τους εξουσία και οι δεύτεροι να διασφαλίσουν έδαφος για να κυριαρχήσουν; Ή προϊόν θεμελιωδέστερων κοσμοθεωρητικών διαφορών, ανεξαρτήτων μάλιστα από τον πολιτικοϊδεολογικό διχασμό της εποχής;

Η μελέτη πραγματεύεται τις ιδεολογικές και αισθητικές παραμέτρους των σχέσεων ανάμεσα στους μεσοπολεμικούς και μεταπολεμικούς πεζογράφους της περιόδου 1930-1974.

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ



Περίοδος Β' • Έτος 33ο • Τεύχος 872

Παρασκευή 30 Ιουνίου 2006

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 – 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Η Παιδεία καίγεται	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Η Χάγη επιτέλους δεν είναι το άπαντον (Το ίδιο και ο Γ.Α.Π.;)	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Ημεροδότης	14
• Μιχάλης Δούντας: Παραπλανητικά στερεότυπα στην εξωτερική μας πολιτική	16
• Στέλιος Αλειφαντής: Εθνική στρατηγική ασφάλειας	18
• Γ. Κοντογιώργης: Η εξωτερική πολιτική και το ελληνικό εσωτερικό πρόβλημα	23
• Τάκης Διαμαντής: Φοβίες και διλήμματα της εξωτερικής πολιτικής	26
• Τζιμ Μπούκης: Καραμανλή και Παπανδρέου γωνία	28
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: Μηδεν εις το πηλίκον για το ΠΑΣΟΚ	30
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	33
• Ρεπόρτερ: Σκάνδαλο TOR: Οι υπουργοί δεν πάνε ποτέ φυλακή	34
• Α. Αμυντικός: Οι νταβατζήδες καταργήθηκαν, οι μεσάζοντες και τα «λαμόγια» παραμένουν	36
• Τ.Μ.: Η ώρα της δικαιοσύνης για τον Κίσινγκερ	39
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: «Αυτοί που δεν θέλουν να αλλάξει τίποτα»...	40
• Α. Χρονοπούλου: Ο μηχανισμός επιλογής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών	42
• Σάββας Παύλου: Πληροφοριακή ρύπανση και ιστορική ισοπέδωση	44
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	46
• Μαρία Α.: Κατεχόμενη Παλαιστίνη: Το νέο Απαρτχάιντ	48
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	49
• —: Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης Αίμος (Η εκδήλωση στα Τίρανα)	50
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Paradores	52
• Μάνος Στεφανίδης: Day for night	53
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Κατά πού πέφτει το τουρκικό θέατρο;	56
• —: 11ο Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ Αθήνας	58
• Νίκος Γουλανδρής: Τρία γράμματα του Β. Ραφαηλίδη στον Δ. Χατζή	59
• ΒΙΒΛΙΟ	64

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙΓΕΤΑΙ

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ της Παιδείας αποτελούσαν πάντα προνομιακό χώρο προβληματισμού, ιδιαίτερα για την Αριστερά. Τα θέματα της Παιδείας αφορούν όλους και ιδιαίτερα όσους νοιάζονται για το μέλλον. Αλλά μη μείνουμε σε διακηρυκτικές γενικότητες. Μας ενδιαφέρουν όσα διαδραματίζονται τον τελευταίον καιρό στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, στους δρόμους των διαδηλώσεων –όπου οι δυνάμεις καταστολής φαίνεται ότι ξαναθυμήθηκαν τον «καλό» εαυτό τους– στα συμβούλια και τις επιτροπές του υπουργείου Παιδείας.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ και στα Πανεπιστήμια «δεν πάει άλλο», κατά τον νεανικό νεολογισμό που «τα λέει όλα». Η ποιότητα των παρεχομένων μαθημάτων (πολλά από τα οποία πρόσφατα μετατράπηκαν και μεταφράστηκαν σε «προγράμματα»), η συμπεριφορά των πρυτανικών αρχών προς τις φοιτητικές παρατάξεις αλλά και οι συναλλαγές των φοιτητικών παρατάξεων με καθηγητές, οι πρακτικές του Φοιτητικού Κινήματος (κάποτε γνωστού ως Φ.Κ.), οι συνδικαλιστές του οποίου συναγωνίζονται για την καλύτερη διοργάνωση εκδρομών στη Μύκονο, η περιθωριοποίηση του προβληματισμού για το γνωστικό αντικείμενο της Παιδείας και ο παραμερισμός της ιδέας ότι στο Πανεπιστήμιο και διά του Πανεπιστημίου, κυρίως, διεξάγεται η έρευνα, καθώς και τόσα άλλα που συνήθως, δυστυχώς, αποσιωπώνται, περιγράφονται μ' εκείνο το «δεν πάει άλλο».

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ Παιδείας, μπροστά στο αδιέξοδο που δημιουργούν οι φοιτητικές κινητοποιήσεις, αλλά και εκείνες των καθηγητών (για διαφορετικούς λόγους, φυσικά), διακηρύσσει ότι επιθυμεί διάλογο. Η πρόταση ακούγεται καλή. Η μικροπολιτική πονηρία, όμως, έδωσε και πήρε. Γιατί στη σημερινή φάση της μεταμοντέρνας πολιτικής, άλλα λέγονται και άλλα εννοούνται. Φαίνεται, δυστυχώς, ότι όλα τα περί διαλόγου ήταν και είναι εν πολλοίς προσχηματικά και ότι αυτό που «καίει» είναι η προσαρμογή στις γενικότερες ροπές και αποφάσεις εκχώρησης και της Παιδείας στην οικονομία της «ελεύθερης αγοράς», με ενδιάμεσο σταθμό ένα μεικτό σύστημα.

ΤΟ ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΜΑ των προθέσεων, άλλωστε, έγινε μόλις την περασμένη Τρίτη στη Σύνοδο του ΟΟΣΑ, στο Λαγονήσι, όπου ο γ.γ. του οργανισμού Άνχελ Γκουρία, από το Μεξικό, είπε ότι «το Πανεπιστήμιο που στηρίζεται οικονομικά από το κράτος δεν είναι αποδεκτή λύση». Χρειάζονται περισσότερες διευκρινίσεις για τον αφορισμό αυτό; Ή για το γεγονός ότι θέμα της τρίτης ημέρας της Συνόδου ήταν ο προβληματισμός για το «ποιος πρέπει να πληρώνει την Ανώτατη Εκπαίδευση στις προκλήσεις και ευκαιρίες της παγκόσμιας αγοράς της εκπαίδευσης»;

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ, μετά από αυτό, είναι: Ποιο διάλογο διακηρύσσει ότι επιδιώκει το υπουργείο Παιδείας; Και έπειτα, με ποιον και πάνω σε ποια βάση θέλει αυτόν τον διάλογο; Διότι είναι περισσότερο από βέβαιο ότι η Παιδεία χρειάζεται κονδύλια, αλλά δεν είναι μόνο αυτό το ζήτημα. Είναι και ότι, σε τελική ανάλυση, Παιδεία δεν είναι μόνο το Πανεπιστήμιο και ό,τι αυτό εκφράζει. Είναι και το σύνολο των βαθμίδων της εκπαίδευσης που, με τους λαϊκισμούς της τελευταίας 25ετίας, έχει υποβαθμισθεί. Με τραγική κατάληξη τα αποτελέσματα των εξετάσεων των αποφοίτων του λυκείου, στις οποίες ένα οδυνηρά μεγάλο ποσοστό παίρνει βαθμολογία κάτω από τη βάση.

Η ΕΥΘΥΝΗ για την κατάντια αυτή βαραίνει όλους και κυρίως τα κόμματα, ιδιαίτερα εκείνα που εναλλάσσονται στην εξουσία. Θα ήταν εκτός πραγματικότητας να κατηγορήσει κανείς μόνο την κυβέρνηση της ΝΔ. Διότι ευθύνες έχει και το ΠΑΣΟΚ, οι πολιτικές του οποίου αναβάθμισαν την παραπαιδεία και μετέτρεψαν την δωρεάν παιδεία σε πραγματικό μύθο. Ευθύνες, όμως, έχει και η Αριστερά, η οποία κατάφερε να θέσει την Παιδεία στο περιθώριο του πολιτικού προβληματισμού της και να καταστεί η ίδια ουραγός στις εξελίξεις.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ είναι, λοιπόν, τεράστιο – πολύ μεγαλύτερο από όσο εκφράζεται μέσα από τις κινητοποιήσεις των πανεπιστημιακών φοιτητών και δασκάλων. Και βεβαίως χρειάζεται διάλογος. Μόνο που ο διάλογος αυτός πρέπει να γίνει επί της ουσίας, με καθαρά λόγια, χωρίς παιχνίδια, και με τη συμμετοχή όλων εκείνων που ενδιαφέρονται πραγματικά για το μέλλον του τόπου, πριν η κατηφορική πορεία φτάσει να γίνει ανεξέλεγκτη και μη αναστρέψιμη. Σε κάθε περίπτωση, η πάσχουσα Παιδεία –κι η Παιδεία είναι βαρέως πάσχουσα, μη το ξεχνάμε!– κρίνει αμείλικτα την ευθύνη όλων μας. Και δεν την κρίνει συγκυριακά αλλά μακροπρόθεσμα. Κάτι που κυρίως πρέπει να μετρήσει η Αριστερά, αν θέλει να είναι δύναμη δημιουργικής «επίθεσης» στο μέλλον και όχι δύναμη άγονης «άμυνας» σε αμφιλεγόμενης αξίας οχυρά του χτες.

ΦΕΓΓΑΡΑΚΙ ΜΟΥ
ΛΑΜΠΡΟ ΠΑΝΟΣΟΥ
ΠΕΡΠΑΤΩ....

ΓΑΤΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ
ΕΓΙΝΕ ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ
ΤΟΠΙΟ...



Σ ΠΟΛΙΤΙΚΟ
Ο ΕΚΑ
ΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Η Χάγη, επιτέλους, δεν είναι το άπαντον. (Το ίδιο και ο Γ.Α.Π.;)

... ΚΑΙ ΠΑΝΩ που συζητούσαμε περί πανεπιστημίων, προσχεδίων, σχεδίων, καταλήψεων, μη καταλήψεων, διαλόγου, μη διαλόγου και άλλων ομοειδών, ξαφνικά *Το Βήμα* μάς πήγε στο ενδεχόμενο πρόωρων εκλογών! Κάποιοι είπαν: Δημοκρατία έχουμε, ελευθερία επιλογών διαθέτουμε, το τι προβάλλει ή υποβάλλει μια εφημερίδα είναι δική της υπόθεση, άρα... Έστω. Πού στηρίζει, όμως, *Το Βήμα* την πρόβλεψη ή την εικοτολογία του αυτή; Την στηρίζει στους εξής τρεις παράγοντες:

α) Στη «σταθερή διαφορά ασφαλείας» (2-2,5 μονάδων) που χωρίζει το κυβερνών κόμμα από το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. [Εξού και οι εισηγήσεις κορυφαίων στελεχών της Νέας Δημοκρατίας προς την οργανωτική και πολιτική ηγεσία: *Γιατί να μην προχωρήσουμε σε πρόωρες εκλογές, την άνοιξη ή το φθινόπωρο του 2007;*]

β) Στην αίσθηση (έστω αμφισβητούμενη) ότι η Νέα Δημοκρατία εξακολουθεί ν' αποτελεί τον «βασικό παίκτη δια-

κυβέρνησης και επίλυσης των προβλημάτων της χώρας». [Με βάση την τελευταία δημοσκόπηση της MRB, η ΝΔ προηγείται του ΠΑΣΟΚ, στον δείκτη ικανότητας διακυβέρνησης, με 3,1%.]

γ) Στην κοινή παραδοχή ότι «η εσωτερική κρίση στο ΠΑΣΟΚ συνεχίζεται». Ήδη, όλοι οι δείκτες αξιολόγησης του προέδρου του ΠΑΣΟΚ (δημοτικότητα, καταλληλότητα πρωθυπουργού, ικανότητα αρχηγού, κ.ά.), φέρνουν τον Γ.Α. Παπανδρέου σε μη ευνοϊκή θέση.

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ, ίσως, ότι δεν είναι η πρώτη φορά που το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα. Αλλά τη φορά αυτή, κατά την εκτίμηση του εκδότη-διευθυντή του *Βήματος*, Σταύρου Π. Ψυχάρη, «το ΠΑΣΟΚ περνά τη δυσκολότερη ώρα της ιστορίας του». Και τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο δύσκολα, καθώς συνειδητοποιείται, από απλά μέλη και στελέχη του κόμματος, ότι η κριτική (αφ' εαυτής) δεν λύνει προβλήματα και ότι η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ πρέπει –επιτέ-

λους– να καταθέσει τις δικές της εναλλακτικές προτάσεις.

ΟΙ «ΤΡΙΓΜΟΙ», Η PRIMA PAGINA ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΜΕΧΡΙ ΣΤΙΓΜΗΣ, εναλλακτικές προτάσεις, από πλευράς ηγεσίας ΠΑΣΟΚ, δεν έχουν κατατεθεί. Ακούονται, όμως, όπως μας βεβαιώνει η ίδια εφημερίδα, «τριγμοί», οι οποίοι, ενδεχομένως «μαρτυρούν επερχόμενες εξελίξεις». Ποιοι μπορεί να είναι οι «τριγμοί» αυτοί, εντός του ΠΑΣΟΚ, δεν αναφέρονται. Παρά ταύτα, δεν είναι λίγοι οι παρατηρητές που συνέδεαν την «εσωτερική κρίση στο ΠΑΣΟΚ» με τη συνέντευξη που παραχώρησε στο *Βήμα* ο πρώην υπουργός και επιφανές στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, Ευ. Βενιζέλος. Φυσικά, η συνέντευξη δημοσιεύθηκε στην *Prima Pagina*, «συνόρευε», σελιδοποιητικά, με το κύριο θέμα (περί «πρόωρων εκλογών») και αποτελούσε ένα είδος απάντησης στον πλαγιότιτλο του *Βήματος*: «Το ΠΑΣΟΚ σε ανοικτή κρί-

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙ (2004)



Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δυσό ακόμα τόμοι του ΑΝΤΙ που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη
804 έως και 833 (Ξ)

και 821 έως και 833 (ΞΑ)

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών





ση, αναζητεί λύσεις».

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, ο Ευ. Βενιζέλος αισθάνθηκε την ανάγκη να υπογραμμίσει ότι «ένα κόμμα εξουσίας (όπως είναι το ΠΑΣΟΚ) πρέπει να πείθει για τις θέσεις του». Διαφορετικά... Παρά ταύτα, όταν ο Ευ. Βενιζέλος ρωτήθηκε (από την ίδια εφημερίδα) κατά πόσο «θα τεθεί θέμα ηγεσίας, σε περίπτωση που το ΠΑΣΟΚ δεν πάει καλά στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές του Οκτωβρίου», εκείνος (ο κ. Ευ. Βενιζέλος) δεν απάντησε. Και ο νούν, νοείτω!

Η «ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΚΑΡΟΛΟΥ ΠΑΠΟΥΛΙΑ» ΚΑΙ Ο «ΔΙΑΛΟΓΟΣ» ΤΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ το «τοπίο εξωτερικής πολιτικής» εξακολουθεί να εκτιμάται διαφορετικά. Ορισμένοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι η «παρέμβαση Παπούλια» (στη Σύμη) υπήρξε η καλύτερη απάντηση στην Τουρκία, η οποία όχι μόνο συντηρεί, αλλά και ολοένα ανακαλύπτει, «διαφορές» με την Ελλάδα. Διατυπώνεται, όμως, και η αντίθετη άποψη, εφόσον ο υπ. αρ. 1 Πολίτης της Χώρας –ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας– εμφανίζεται ως «εχθρός του διαλόγου».

Η ΑΠΟΨΗ αυτή ενισχύεται από το επιχείρημα ότι ο «άλλος δρόμος» (του μη διαλόγου), οδηγεί στην κλιμάκωση και την κούρσα των εξοπλισμών. Ήδη το εξοπλιστικό πρόγραμμα των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων, για την επόμε-

νη δεκαετία, αγγίζει –τηρουμένου του διαλόγου– το γιγαντιαίο ποσό των 22,06 δισ. ευρώ, από τα οποία 2,81 δισ. ευρώ θα διατεθούν για την αγορά μαχητικών αεροσκαφών για την Πολεμική Αεροπορία. Ήδη, όμως, οι λογής πωλητές μαχητικών αεροσκαφών υποβάλλουν στην κυβέρνηση ότι τα «2,81 δισ. ευρώ» δεν επαρκούν, δοθέντος ότι η Τουρκία προτίθεται ν' αγοράσει αμερικανικά αεροπλάνα τύπου JSF, τα οποία, όταν ολοκληρωθεί η κατασκευή τους, «θα είναι τα πιο σύγχρονα αεροσκάφη στον κόσμο». Κατ' ακολουθία, θα ήταν μια «πολύ ωραία επένδυση» αν η ελληνική κυβέρνηση διέθετε άλλα 4.750 εκατομμύρια ευρώ για την απόκτηση αεροσκαφών «πέμπτης γενιάς».

ΦΥΣΙΚΑ, η αντιπαράθεση γύρω από θέματα εξωτερικής πολιτικής αναφέρεται και στο θέμα της Χάγης. Οι αντίπαλοι της προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης κατηγορούν την κυβέρνηση (ή, επί το κομψότερο: την «ελληνική πολιτική ελίτ»...) ότι βιώνει υπό το κράτος έντονου φοβικού συνδρόμου και ότι το μόνο που την απασχολεί είναι το «μέγεθος της επόμενης μονομερούς εθνικής υποχώρησης»! Κατ' επέκταση: Το δίλημμα «ναι στη Χάγη» ή «όχι στη Χάγη» είναι πλαστό. Η Ελλάδα –υποστηρίζουν– δεν έχει τίποτε να κερδίσει, αν προσφύγει η ίδια στη Χάγη, εφόσον «στην κρίση του Διεθνούς Δικαστηρίου θα τεθούν μόνο ελ-

ληνικά κυριαρχικά δικαιώματα και κανένα τουρκικό». Ωστόσο, αυτό που αποφεύγουν ν' αναφέρουν οι αντίπαλοι της προσφυγής στη Χάγη είναι ότι η Τουρκία δεν αναγνωρίζει το Διεθνές Δικαστήριο και ότι η ελληνική κυβέρνηση θα μπορούσε να συνδυάσει την καταγγελία του casus belli με το αίτημα της αναγνώρισης του Διεθνούς Δικαστηρίου από την Τουρκία. Στο σημείο αυτό, όμως, αξίζει να καταγράψει κανείς τα όσα ανέφερε ο κ. Γ. Κουμουτσάκος, εκπρόσωπος του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών, στην πρόσφατη ημερίδα του ΣΥΝ: Η Χάγη –είπε– είναι μια δυνατότητα, δεν είναι το άπαντον, δεν μπορεί ν' αποτελέσει εθνική στρατηγική.

ΠΑΡΑ ΤΑΥΤΑ, η συζήτηση για τη Χάγη συμπίπτει με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Τουρκία, σε ό,τι αφορά την ευρωπαϊκή της πορεία. Ήδη ο αρμόδιος επίτροπος Όλι Ρεν, ο αυστριακός προεδρεύων Β. Σιούσελ, ο γάλλος πρόεδρος Ζακ Σιράκ και ο πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου Ζ.Κ. Γιούνκερ έχουν διαμηνύσει στην Άγκυρα ότι «το πράγμα παρατράβηξε», ότι οι καθυστερήσεις είναι πολλές και ότι η εκκρεμότητα στην εφαρμογή του Πρωτοκόλλου, μπορεί ν' αποδειχθεί καθοριστική.

ΦΥΣΙΚΑ, στο αίτημα για άνοιγμα των αεροδρομίων και των λιμανιών της Τουρκίας στα κυπριακά αεροσκάφη και πλοία, η ελλαδική πλευρά θα μπορούσε να επανέλθει με μερικά δικά της αιτήματα – από το επανάνοιγμα της Σχολής της Χάλκης ως την καταγγελία του casus belli ή την «μη φίλια» συμπεριφορά της Τουρκίας, κ.λπ. Ωστόσο, η Αθήνα κατανοεί ότι ορισμένα κράτη-μέλη της Ε.Ε., επικαλούνται την περίπτωση της Κύπρου, προκειμένου να εκτρέψουν την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας. Μια τέτοια εκτροπή, όμως, δεν είναι επιθυμητή από την ελληνική πλευρά, η οποία ελπίζει ότι, τελικά, «εντός» και «όχι εκτός Ε.Ε.», η Τουρκία ενδέχεται να εγκαταλείψει την επιθετικότητα της. Με άλλα λόγια: «Μια ευρωπαϊκή Τουρκία θα είναι ένας καλός γείτονας». Ενίοτε, ακόμα και τα ευχολόγια βοηθούν...

ANTHΩP

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Αν ο Βοναπάρτης ήταν θηλυκού γένους πώς θα τον έλεγαν;
- Το ερώτημα τέθηκε στην επιτροπή των «σοφών».
- Ομοφώνως και σε χρόνο d/t κατέληξαν:
- Μαριέτα!
- Όπως και πριν από μερικά χρόνια, μια άλλη επιτροπή «σοφών» σε παρόμοιο ερώτημα (η διαφορά είχε να κάνει μόνο με το φύλο) αποφάνθηκε με μεγάλη ευκολία:
- Γεράσιμος.
- Ποια από τις δυο ομάδες είχε δίκιο;
- Και οι δυο.
- Μιλάμε για υπουργάρες.
- Καλαμοκαβαλάρηδες, με αισθήματα μίσους για μαθητές, φοιτητές και εκπαιδευτικούς και με φλάμπουρο τον νεοφιλελευθερισμό.
- Εκτός κοινωνίας και πραγματικότητας.



του Χρ. Παπανίκου

ΑΝΤΙ ΘΕΣΕΙΣ

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΠΟΛΟΣ ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Είναι ποτέ δυνατόν να υπάρχει στην Ελλάδα κυβερνητικό κόμμα του οποίου ο αρχηγός και πρωθυπουργός διακηρύσσει στεντόρεια ότι δεν πρόκειται να εγκαταλείψουμε την Κύπρο, ενώ ο επίτιμος πρόεδρος του και μπαμπάς της υπουργού Εξωτερικών υπονομεύει συστηματικά την μεγαλόνησο προωθώντας, ασφαλώς αφιλοκερδώς, τα υπονομευτικά σχέδια των μεγάλων δυνάμεων; Δεν παίζει κανείς με το Μητσοτακέικο. Διότι, όπως πολύ σωστά είπε για μια και μοναδική φορά στη ζωή του ο Γ. Βουλγαράκης, το Μητσοτακέικο δεν θέλει συνεργάτες αλλά υποτακτικούς. Το Μαξίμου βέβαια θέλει να εθελουτυφλεί και να νομίζει ότι με διαρκείς ισορροπίες και γκάλοπ θα την γλυτώσει. Κανείς όμως από τους πολυάριθμους συμβούλους του πρωθυπουργού δεν διερωτάται γιατί σταμάτησε ξαφνικά η φημολογία για τη δημιουργία «Τρίτου Πόλου», αμέσως μετά την υπουργοποίηση της Ντόρας; Μήπως επειδή είναι πλέον στην κυβέρνηση και μπορεί να κάνει εκεί τον δικό της πόλο;

Η υπονομευτική δραστηριότητα του Μητσοτακέικου στο Κυπριακό είναι μόνο το πρελούδιο της μεγάλης επίθεσης που σχεδιάζει η οικογένεια Μητσοτάκη εναντίον του Καραμανλή. Παράλληλα κτίζει γέφυρες με πρώην αντιπάλους της και παίρνει συμμάχους του Καραμανλή, εκμεταλλευόμενη τις δυσარέσκειες από την κυβερνητική πολιτική. Έτσι πρόσφα-

τα πραγματοποιήθηκε μυστικό δείπνο μεταξύ της κυρίας υπουργού επί των Εξωτερικών με τον πρώην μεγάλο αντίπαλό της και ευρισκόμενο τώρα στο χείλος του γκρεμού Γ. Βουλγαράκη. Λέγεται ότι ο ίδιος ο Βουλγαράκης επεδίωκε απεγνωσμένα τη συνάντηση αυτή, προκειμένου να πάρει μια ανάσα από τα αλλεπάλληλα πλήγματα που δέχτηκε τον τελευταίο καιρό. Ήταν όμως κομμένος οριστικά από το Μητσοτακέικο, επειδή τόλμησε να προβληθεί στο παρελθόν ως αντίπαλο δέος στη Ντόρα. Μεσολάβησε ωστόσο ο αρμόδιος για τα οικονομικά της Εκκλησίας και στενός συνεργάτης του Αρχιεπισκόπου Κώστας Πυλαρινός, ο οποίος διέθεσε για τις ανάγκες της συμφιλίωσης και την τραπεζαρία του σπιτιού του. Ως γνωστόν ο κ. Πυλαρινός είναι παλαιός συνεργάτης της οικογένειας Μητσοτάκη, αλλά και του Χ. Λαμπράκη. Πέραν των πρόσκαιρων κερδών (ισχυροποίηση της Ντόρας, ενίσχυση των θέσεων της οικογένειας στις επερχόμενες δημοτικές εκλογές) το μεγάλο κέρδος της οικογένειας από τη συνάντηση βρίσκεται αλλού: Στην κυοφορούμενη δυνατότητα να προκληθεί ρήγμα στις σχέσεις του πρωθυπουργού με τον Αρχιεπίσκοπο και μάλιστα με ένα πλήγμα που δεν το περίμενε κανείς. Ένα πλήγμα μέσα από τη Μονή Πετράκη, όπου συνέλαβε το σχέδιο και την υλοποίησή του ο «άνθρωπος» του Χριστόδουλου.

Π.Π.

ΣΥΝΩΜΟΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΩΜΟΤΕΣ

Εσπευσαν Αθήνα και Λευκωσία να διαψεύσουν τα δημοσιεύματα, στην Καθημερινή της Κυριακής και στο Παρόν, ότι ο επίτιμος πρόεδρος της ΝΔ και πρώην πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Μητσοτάκης και άλλοι πολιτικοί κύκλοι της Αθήνας συνωμοτούν εναντίον του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Τάσσου Παπαδόπουλου.

Και άντε, ας πούμε ότι συνωμοσία για την ανατροπή του καλού κλίματος στις σχέσεις Παπαδόπουλου-Αθήνας και στη συνέχεια την μη επανεκλογή του στη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας, ώστε να καταστεί δυνατή η επαναφορά του περίφημου σχεδίου Ανάν στην Κύπρο.

Άλλωστε, δεν είναι και τόσο εύκολο να συ-

νεννοηθούν μεταξύ τους όσοι τάσσονται κατά του κύριου Προέδρου. Οι οποίοι πάντως υπάρχουν και είναι πολλοί και έχουν πολλές φορές στο παρελθόν εκφρασθεί με τα χειρότερα λόγια εναντίον του. Δεν είναι μόνον ο Κ. Μητσοτάκης, στον οποίο ας πούμε ότι μπορεί κανείς να καταλογίσει το... ακαταλόγιστο. Είναι και άλλοι στη ΝΔ. Όπως και στο ΠΑΣΟΚ, από το περιβάλλον τόσο του Γ. Παπανδρέου όσο και του Κ. Σημίτη. Αλλά και από μια μερίδα στελεχών του ΣΥΝ που είχαν ταχθεί δυναμικά υπέρ του σχεδίου Ανάν πριν από δυο χρόνια.

Γιατί να το κρύψωμεν, άλλωστε; Εδώ το 'χει ο κόσμος τούμπανο...

Τ.Κ.Δ.

ΚΡΑΤΑ ΑΚΟΜΗ ΛΙΓΟ
ΚΑΙ ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑ!



του Δημήτρη Πετσετίδη

ΠΑΙΓΝΙΔΙ ΜΕ ΤΑ ΜΜΕ

Νέος πόλεμος κεραιών ξεκίνησε την περασμένη Δευτέρα, με αστυνομικές δυνάμεις και εισαγγελείς να ανεβαίνουν στον Υμηττό με σκοπό να σταματήσουν τους παρανόμως εκπέμποντες ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς. Πέραν της γελοιότητας του θέματος, που επαναλαμβάνεται από το 1987 ανά τακτά χρονικά διαστήματα και πουθενά δεν βγάζει, μήπως η Νέα Δημοκρατία και ο καθ' ύλην αρμόδιος υπουργός κ. Θ. Ρουσόπουλος θα έπρεπε επιτέλους να ετοιμάσουν τον χάρτη των ραδιοτηλεοπτικών μέσων; Γιατί, όπως θα θυμάται ο κ. υπουργός Επικρατείας, που ως δημοσιογράφος διέπρεψε σε αρκετούς μη κρατικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς, κανένας δεν έχει ουσιαστικά άδεια. Και προεκλογική εξαγγελία του κυβερνώντος κόμματος ήταν να δώσει λύση σε ένα θέμα που λειτουργεί ως πολιτική πίεση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Εκτός αν ακολουθούν και αυτοί τη συνταγή ΠΑΣΟΚ!

Τ.Μ.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Θα επέβαλλαν με μεγάλη ευχαρίστηση, αν είχαν τη δυνατότητα, τα πηλήκια με τις κουκουβάγιες και τις ποδιές.
- Βρεθήκαμε στην πορεία της προηγούμενης Πέμπτης.
- Μετά από χρόνια συνάντηση με το Φαίδωνα και τον Μπάμπη.
- Παλιοί σύντροφοι της μεταδικτατορικής περιόδου.
- Πανεπιστημίου και Ιπποκράτους.
- Οι γνωστοί-άγνωστοι στο ίδιο έργο.
- Οι δυο σ. τούς ρωτούν γιατί πετούν πέτρες.
- Δέχονται οχετούς ύβρεων... και απειλές.
- Έλεος!
- Το παραμύθι αυτό πρέπει να τελειώνει.
- Ευθύνη όλων μας.
- Αν η υπουργός είχε «τσιπά», που έλεγαν οι παλιότεροι, θα έπρεπε να φύγει για διακοπές, μαζί με τον Βερέμη, στη Μύκονο, να συζητήσουν με τους Δαπίτες που την επέλεξαν ως τόπο συνάντησης.
- Τα αμφιθέατρα τους πέφτουν λίγο άβολα.
- Αλλά πού τέτοιες ευαισθησίες!
- Έχουν ηττηθεί σε όλες τις σχολές.
- Τι ανακάλυψαν;
- Το χουντικό επιχείρημα περί σιωπηρής πλειοψηφίας...
- Ποιος αλήθεια νόμος μπορεί να περάσει, έστω κι αν ψηφιστεί, κόντρα στους φοιτητές και τους πανεπιστημιακούς δασκάλους;



Ο ΤΑΣΣΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΤΑΣΟΥΛΕΣ

Βρισκόμαστε λοιπόν σε σιωπηρή, πλην υπαρκτή, διάσταση ανάμεσα σε Αθήνα και Λευκωσία, με την Κύπρο να (θέλει να) χρησιμοποιεί την Ε.Ε. ως ασπίδα εναντίον της τουρκικής αυθαιρεσίας και την Αθήνα να συντάσσεται με τις ΗΠΑ-Βρετανία και να θεωρεί αμετάθετο στόχο της την είσοδο της Τουρκίας στην Ευρώπη. Πράγμα που θα πει ότι κάθε διαφορά μας με τη γείτονα θα λυθεί από την Ε.Ε. και από τις υποχρεώσεις τις οποίες αυτή θα επιβάλει στο κεμαλικό κατεστημένο. Αυτά επί χάρτου, γιατί η απροσδόκητη πραγματικότητα απροσδοκώτως αλλάζει.

Μας συμφέρει όμως οπωσδήποτε μια τέτοια «ευρωπαϊκή» Τουρκία, καθ' ην στιγμή η κυβέρνηση της δείχνει σταθερά και αδιαλλαξία αλλά και τη βούληση να μην πάει αυτή στην Ευρώπη αλλά η Ευρώπη να μετακινηθεί προς αυτή; Και κάτι τέτοιο το σπρώχνει η Ουάσιγκτον με χίλιους έμμεσους και άμεσους τρόπους. Αν πάλι μπει η Τουρκία στην Ευρώπη παρά την αντίθεση των ευρωπαϊκών πληθυσμών και τον άξονα Παρισιού-Βερολίνου, δεν θα καταστεί αυτόματα η κεντρική δύναμη των Βαλκανίων με την

Ινσταμπούλ πρωτεύουσα της χερσονήσου του Αίμου; Και δεν θα μεταβληθεί η ως τώρα προνομιακή αλλά ελάχιστα αξιοποιημένη θέση μας στην περιοχή; Επίσης δεν θα χωριστεί και de jure, εκτός του de facto, η Κύπρος εφόσον πια κανείς δεν θα αμφισβητεί το κοινοτικό κεκτημένο στους Τουρκοκύπριους και τους αποίκους του ψευδοκράτους;

Απ' την άλλη είναι δυνατόν οι έλληνες πολιτικοί να κόπτονται για τα εσωτερικά προβλήματα της γείτονος και να προασπίζουν την τύχη (sic) των τούρκων συναδέλφων τους και να μην χαράζουν την δική τους πολιτική; Μόλις πρόσφατα ο Γιωργάκης απείλησε τους στρατηγούς της Άγκυρας ότι θα τους κάνει ντα αν πειράξουν τον Ερντογάν. Και μετά πρότεινε την επέκταση των θαλασσίων συνόρων μας πριν τη Χάγη. Είναι αυτό συνεπής εξωτερική πολιτική ή λούνα παρκ; Τι λένε σχετικά Μιλένα, Μαρία και Άντζελα, οι Τασούλες του Κινήματος, αλλά και η οπληρχηγός Ντόρα, η Γκόλφω του Σχεδίου Ανάν, που υποστήριζε θερμότατα το «ναι»; Ποιος δεν κατανοεί, διερωτώμαι, την οργή του Τάσσου;

Μ.Σ.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Έμαθα στην πορεία, από φίλο πανεπιστημιακό, το εξής καταπληκτικό:
 - Μιλούν για αξιολόγηση και... αξιοκρατία οι καρεκλοκένταυροι της οδού Μητροπόλεως.
 - Οι ίδιοι με ειδική διάταξη «εξέλεξαν» καθηγητή χωρίς διδακτορικό(!) ο οποίος είναι μέλος της επιτροπής αξιολόγησης!!!
 - Αυτό κι αν είναι μεταρρύθμιση!
 - Όχι πως τα ράσα κάνουν τον παπά, αλλά...
 - Μιλάνε για συνδιαλλαγές φοιτητών-πρυτάνεων κ.τ.λ.
 - Συμφωνούμε.
 - Αλλά όχι μόνον είναι οι πρώτοι διδάξαντες, αλλά και εξακολουθούν να συνεχίζουν το ίδιο βιολί.
 - Μέχρι και τις πρόσφατες πρυτανικές, πριν λίγες βδομάδες στην πλειοψηφία των ΑΕΙ έκαναν τα μύρια όσα.
 - ΝΔ και ΠΑΣΟΚ εκλέγουν σχήματα με ψήφους των νεολαίων τους έναντι μαθημάτων, εγγραφής σε μεταπτυχιακά, συμμετοχής σε προγράμματα, διδακτορικά κ.τ.λ.
 - Κι αν τους έκοφτε τόσο πολύ για το δημόσιο χρήμα, γιατί δεν έστειλαν το ΣΔΟΕ στις αμαρτωλές επιτροπές ερευνών;
 - Εκεί έγινε και γίνεται το μεγάλο φαγοπότι.
 - Όλοι το ξέρουν.
 - Αλλά κάνει τζιζ.
 - Γαλαζοπράσινοι αετονύχηδες έχουν κάνει την προίκα τους.
 - Στην Ελλάδα ζούμε, κι είναι μικρή χώρα.
 - Η πλειοψηφία πανεπιστημιακών - φοιτητών επιμένει.



ΤΟ ΑΕΝΑΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ

Νέο φιάσκο μυρίζει με την Ολυμπιακή. Μετά τις δυσκολίες που προέκυψαν στις Βρυξέλλες κατά την προσπάθεια ιδιωτικοποίησης της εταιρείας, τώρα στα κυβερνητικά γραφεία επανέρχεται το σενάριο του λουκέτου και, στη συνέχεια, του ανοίγματος νέας εταιρείας. Ως γνωστόν, η Κομισιόν εμφανίζεται αποφασισμένη να παραπέμψει την Ελλάδα στο Ευρωδικαστήριο ζητώντας την επιβολή προστίμων ύψους 600 εκατ. ευρώ επειδή η Ο.Α. έλαβε κρατικές ενισχύσεις κατά παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού. Γεγονός που τυπικά επικαλείται η κυβέρνηση για να οδηγήσει στην ιδιωτικοποίηση τον αερομεταφορέα. Στο μεταξύ, οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές,

ανάμεσα στους οποίους είναι έλληνες εφοπλιστές, αραβικά κεφάλαια και αμερικανικοί «επενδυτικοί κύκλοι», ζητούν ολοένα περισσότερες εγγυήσεις, προκειμένου να πάρουν την εταιρεία. Μπροστά σε αυτή την κατάσταση ο υπουργός Οικονομίας Π. Δούκας εξακολουθεί να προωθεί την πώληση, ενώ το υπουργείο Μεταφορών πιστεύει ότι το πράγμα δεν πάει άλλο και ότι μοναδική λύση είναι το κλείσιμο της εταιρείας και η δημιουργία νέας, όπου θα μεταβιβαστούν πολλά από τα στοιχεία της σημερινής. Ο Κ. Καραμανλής πάντως φαίνεται ότι έχει αναθέσει σε Αλογοσκούφη-Δούκα να βγάλουν τα κάστανα από τη φωτιά. Τι θα γίνει, ένας Θεός ξέρει.

Π.Π.

ΧΩΡΙΣ ΜΝΗΜΗ

Μίνι συνεστίαση για την υποστήριξη της υποψηφιότητας του Ν. Κακλαμάνη στο Δήμο της Αθήνας έσπησε πρόσφατα σε ρεστοράν ο δημοσιογράφος του *Ελεύθερου Τύπου* Γ. Κουβαράς. Σε αυτήν, εκτός του Νικήτα, παραβρέθηκαν ο κ. Ρουσσόπουλος, οι δημοσιογράφοι Παναγιωταρέα (κρατική TV και δημοτικό ράδιο 9,84), Πολίτης (διευθυντής 9,84, κρατική TV, *Νέα*), Κούτρας (διευθυντής καθημερινού *Ελεύθερου Τύπου*), Δελατόλας (*Ποντίκι*). Πολύς κόσμος από την κρατική τηλεόραση, βρε παιδί μου! Πρόσωπα κοντά στον Θ. Ρουσσόπουλο, τα οποία έπληξε ο «βασικός μέτοχος», αλλά και άτομα

που προσπαθούν να κρατήσουν τις καρέκλες τους και έχουν ανάγκη έναν Ρουσόπουλο. Όσον αφορά τον Γ. Κουβαρά, τοποθετήθηκε κι αυτός στην κρατική τηλεόραση, επειδή ως γνωστόν χωρίς «μπάρμπα στην Κορώνη» δεν μπαίνουν πουθενά. Κάποιοι μάλιστα λένουν ότι θέλει να παίξει ρόλο και στη νέα κατάσταση που διαμορφώθηκε στον *Ελεύθερο Τύπο* με το πέρας της εφημερίδας στα χέρια εφοπλιστών. Θυμάται όμως κανείς το «Κοκκαλιστάν»; Κατά τα άλλα, εύγε στο Νικήτα που φτιάχνει παράταξη νίκης με επικεφαλής την κυρία καθηγήτρια της δημοσιογραφίας!

Π.Π.

ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΚΑΝΑ

Πώς μπορεί να μιλάει κανείς για εορτασμό της παγκόσμιας ημέρας κατά των ναρκωτικών όταν οι αριθμοί αποτυπώνουν με τον πιο ανησυχητικό τρόπο την αύξηση των θανάτων αλλά και την αδιαφορία της πολιτείας στον τομέα της πρόληψης; Το 2005 οι θάνατοι έφτασαν στους 330, ενώ οι χρόνια εξαρτημένοι χρήστες ξεπερνούν τους 17.000. Η μέση ηλικίας έναρξης της χρήσης είναι τα 15

χρόνια, ενώ έχει προηγηθεί η εγκατάλειψη του σχολείου στα 14. Και τι μέτρα παίρνει η Πολιτεία; Φροντίζει να... αφήνει τα πράγματα να προχωρούν με αυτόματο πιλότο και να οδηγείται στο περιθώριο ο ΟΚΑΝΑ. Μεγαλώνουν οι λίστες αναμονής και φτάνουν στα 4.000 άτομα. Πώς να εξυπηρετηθούν όμως όταν δεν υπάρχει το ανάλογο προσωπικό στον ΟΚΑΝΑ και έχουν παγώσει οι προσλήψεις; Ο μέ-

σος όρος αναμονής είναι 3 χρόνια και 8 μήνες και για να δοθεί λύση αποσυμφόρησης θα πρέπει να λειτουργούν όλες οι μονάδες περισσότερες ώρες. Για να γίνει όμως αυτό απαιτείται ο διπλασιασμός του υπάρχοντος προσωπικού. Προσλαμβάνονται και άλλοι υπάλληλοι, σώζονται περισσότερες ζωές. Πόσο στοιχίζει άραγε αυτό στον προϋπολογισμό της ευαισθησίας των κυβερνήσεων; **Σως**

ΟΙ ΔΟΥΛΟΙ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ...

Μετά την εξάλειψη, στου Μπαϊρακτάρη, των νταβατζήδων της ελληνικής διαπλοκής, ποιος θα τα βάλει με τους νταβατζήδες των Τραπεζών; Πάντως όχι αυτή η κυβέρνηση, η οποία με τον Γ. Αλογοσκούφη μπροστάρη τα έχει κάνει πλακάκια με τους Τραπεζίτες και τους κάνει όλα τα χατίρια. Και είναι φυσικό. Διότι από τη στιγμή που το Δημόσιο δεν έχει λεφτά, οι Τράπεζες πλημμυρίζουν στο χρήμα. Άρα, ο κ. Αλογοσκούφης δεν μπορεί να κάνει τίποτε χωρίς αυτές, ούτε το Χρηματιστήριο. Άσε που εκτός των άλλων, «κολλητός» του είναι και ο κ. Αράπογλου της Εθνικής. Προσέξτε πώς παίζεται το παιχνίδι. Η κυβέρνηση προκάλεσε τεχνητή ζήτηση στον τομέα της στέγης (όταν ανακοίνωσε αύξηση της σχετικής φορολογίας) με αποτέλεσμα ο κοσμάκης να τρέχει να πάρει στεγαστικά δάνεια. Έτσι οι Τράπεζες αυξάνουν θεαματικά τα κέρδη τους ενώ την ίδια στιγμή όλα σχεδόν τα νοικοκυριά της χώρας πνίγονται στα χρέη. Στην υπερχρέωση σπρώχνουν τους Έλληνες τόσο η άσχημη οικονομική κατάσταση, η ακρίβεια, η ανεργία, όσο και οι πλαστές ανάγκες που καλλιεργεί η κοινωνία της κατανάλωσης. Να σημειωθεί ότι μόλις το 2005 τα περιθώρια κέρδους στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυξήθηκαν κατά 55%. Το ίδιο έτος, τα κέρδη τους, συνολικά, έφτασαν από 1,19 δισ. ευρώ σε 2,6. Και όλα αυτά σε κατάσταση πλήρους ασυδοσίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ελληνικές Τράπεζες δίνουν δάνεια με τα υψηλότερα επιτόκια στην ΕΕ. Ειδικότερα, ο μέσος όρος είναι το λιγότερο 15,5%, ενώ την ίδια στιγμή ευρωπαϊκές Τράπεζες προσφέρουν «προϊόντα» με 11%.

Π.Π.

...ΚΑΙ Ο Κ. ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ

Μέσα σε αυτό κλίμα, ο Γ. Αλογοσκούφης σεγοντάρει τον Τ. Αράπογλου στις κινήσεις του να περιορίσει το ρόλο των Ασφαλιστικών Ταμείων στην Εθνική. Δηλαδή, αφού επί δεκαετίες η Τράπεζα στηρίχτηκε και αναπτύχθηκε χάρις στα τεράστια ποσά των Ταμείων, τώρα θέλουν να τα βάλουν στη γωνία, και να ανοίξουν την πόρτα για την είσοδο ξένων και ελλήνων ιδιωτών. Την ίδια στιγμή ο κ. Αράπογλου επιχειρεί ένα υψηλού πολιτικού και οικονομικού ρίσκου και άκρως αμφιλεγόμενο άνοιγμα προς την Τουρκία, με στόχο την εξαγορά της Finansbank. Εκτός του ότι το εγχείρημα είναι πανάκριβο (η αξία της Τράπεζας θεωρείται υπερτιμημένη), δεν είναι λίγοι εκείνοι που διερωτώνται εάν είναι σύμπτωση ότι λίγο προτού εκδηλώσει ενδιαφέρον η Εθνική για την τουρκική Τράπεζα είχε ενδιαφερθεί ο αμερικανικός κολοσσός, City Group. Είναι επίσης γνωστό ότι ο κ. Αράπογλου ήταν παλαιότερα υψηλόβαθμος παράγων της City Group στο Λονδίνο. Η υπόθεση πάντως προκάλεσε κραδασμούς και στο Χρηματιστήριο, όπου γενικότερα παρατηρείται κλίμα «μίνι-1999», αφού ο Γενικός Δείκτης μέσα σε ένα μήνα έπεσε σχεδόν κατά 1.000 μονάδες.

Π.Π.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ρηγίλλης και Χ. Τρικούπη έχουν χάσει την μπάλα.
- Η πανωλεθρία τους είναι βέβαιη.
- Ούτε μια αξιοπρεπή ήττα δεν μπορούν να διασφαλίσουν.
- Ανίκανοι κι επικίνδυνοι.
- Χωρίς όραμα και με παρωπίδες.
- Με συνομιλητές αποκλειστικά αχυράνθρωπους και κλακαδόρους.
- Το πανεπιστήμιο όμως δε χαμπαρίζει από τέτοια.
- Κι όποιοι αγνοούν τον χώρο κι είναι ανίκανοι να αφουγκραστούν αυτό που συμβαίνει, το μόνο που θα πετύχουν είναι την εθελουσία εισόδου τους στο χρονοντούλαπο της ιστορίας.

Ν.Μολ.

«ΠΕΙΡΑΓΜΕΝΕΣ» ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ;

Δοκιμάστηκε έντονα η αξιοπιστία των δημοσκοπήσεων την περασμένη Κυριακή, καθώς τα συμπεράσματά τους σχετικά με τις αλλαγές στα πανεπιστήμια, που δημοσιεύτηκαν σε δύο εφημερίδες, διαφορετικών πολιτικών πεποιθήσεων η κάθε μία, κινήθηκαν σε απόλυτα αντίθετη κατεύθυνση, βγάζοντας τα ακριβώς αντίθετα συμπεράσματα!

Τ.Μ.



του Δημήτρη Πετσετιδίου

Η ΕΠΕΛΑΣΗ ΤΩΝ ΕΦΟΠΛΙΣΤΩΝ

Σε πλήρη εξέλιξη βρίσκεται η δυναμική είσοδος των εφοπλιστών στο πολιτικο-οικονομικό γίγνεσθαι της χώρας. Έχοντας αποκομίσει τεράστια κέρδη από τα υψηλά ναύλα, οι εφοπλιστές δείχνουν αποφασισμένοι να «εισβάλουν» στους πλέον χρυσοφόρους για τα επόμενα χρόνια τομείς. Ο κ. Τσάκος για παράδειγμα, του οποίου η προσωπική περιουσία υπολογίζεται στα 3 δισ. ευρώ, σε πρόσφατη συνέντευξή του εκδηλώνει σαφές ενδιαφέρον για το νέο «Ελ Ντοράντο», τον τομέα της ενέργειας, αλλά και για τις αερομεταφορές (Ολυμπιακή). Φημολογείται επίσης ύπαρξη εφοπλιστικού ενδιαφέροντος για Τράπεζες ή ακόμη και για ιδιωτικά Πανεπιστήμια. Οι εφοπλιστές, κυρίως του κλάδου των διεθνών μεταφορών, στηρίζουν την κυβέρνηση της ΝΔ και αυτή επίσης τους ανταποδίδει πιστεύοντας ότι και μέσω αυτών θα προωθήσει ένα νέο «σύστημα»-κατεστημένο που θα αντικαταστήσει εκείνο του ΠΑΣΟΚ ή τουλάχιστον θα ισορροπήσει τη ζυγαριά. Παράδειγμα, η είσοδος των εφοπλιστών Μαρινάκη, Δαλακούρα, Μουνδρέα στη μεγαλύτερη εφημερίδα της Δεξιάς, τον *Ελεύθερο Τύπο*.

Π.Π.

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΕΛΟΣ!

Για τον κίνδυνο σοβαρού «μπλακ άουτ» λόγω της αυξημένης κατανάλωσης ρεύματος, μας προειδοποίησε για άλλη μια φορά η ΔΕΗ. Η ανυπαρξία εθνικής στρατηγικής στον τομέα της ενέργειας είναι η κύρια αιτία για τα «μπλακ άουτ». Για παράδειγμα, στην καρδιά της παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος της Ελλάδας, στα εργοστάσια της ΔΕΗ στην Πτολεμαίδα, υπάρχει έλλειμμα δύο εκατομμυρίων τόνων λιγνίτη, με αποτέλεσμα μειωμένη παραγωγή ρεύματος. Για να λύσει το πρόβλημα, η ΔΕΗ έκανε πρόσφατα διαγωνισμό για να προμηθευτεί ξυλίτη αντί λιγνίτη από τα ιδιωτικά Ορυχεία Ρόζα στην Αχλάδα, σε απόσταση 70 χιλιομέτρων από τον ΑΗΣ Καρδιάς. Μόνο για τη μεταφορά καθενός τόνου ξυλίτη η ΔΕΗ θα πληρώνει 4,5 ευρώ, ενώ η αγορά ανά τόνο θα στοιχίζει 10 ευρώ. Με άλλα λόγια, μας τελείωσε και η ενεργειακή αυτάρκεια σε λιγνίτη. Οι ειδικοί βεβαίως προειδοποιούσαν ότι τα αποθέματα στερεύουν και πρέπει να εξασφαλιστεί διαφορετικά η ενεργειακή αυτονομία. Αλλά και η τωρινή και προηγούμενες κυβερνήσεις πουλούσαν το παραμύθι του «φτηνού λιγνίτη»· τώρα, ας κάτσουν να κλάψουν πάνω από το χυμένο γάλα.

Π.Π.

ΑΝΤΙ ΘΕΣΕΙΣ

ΜΑΡΙΕΤΑ

Δεν της αμφισβητώ τις καλές προθέσεις και το πολιτικό ήθος της αμφισβητώ τις πρακτικές και τους συμβούλους. Στην παρούσα φάση οφείλει να ελιχθεί και να επιδιώξει εκείνη πρώτη τον διάλογο – έτσι συνήθως γίνεται στις δημοκρατίες. Και ν' απαλλαγεί από «σοφούς» ασόφους και συμβουλευτικά βαρίδια. Η ευκαιρία δεν πρέπει να πάει

χαμένη. Ας λειτουργήσει ως πολιτικός με ανοίγματα προς πάσα κατεύθυνση. Το «αποφασίζομεν και διατάσσομεν» είναι όχι ξεπερασμένο αλλά αναποτελεσματικό. Η κατάσταση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι σαπισμένη και άθλια. Όμως οι αλλαγές πρέπει να γίνουν με γνώμονα την αρτιότερη παιδεία κι όχι τις ανάγκες της αγοράς.

Προς αυτή την κατεύθυνση οφείλει να συμβάλει χωρίς τρικλοποδιές και η Αριστερά. Αφού κανέναν αριστερό δεν συμφέρει αυτό το προλεταριάτο των αγράμματων πτυχιούχων. Εκτός κι αν δεν φταίμε καθόλου κι εμείς για τη διαμορφωμένη κατάσταση. Ή κι αν ποτέ δεν πλειοδοτήσαμε ποпуλίστικα υπέρ της ήσσονος προσπάθειας. Ή, αν δεν

υπερασπιστήκαμε με κροκοδείλια δάκρυα ένα πανταχόθεν υπονομευμένο άσυλο. (Ακόμη κλαίω τους εικαστικούς θησαυρούς της ΑΣΚΤ που κάηκαν σε μια από τις «αντιεξουσιαστικές» πυρκαγιές του Πολυτεχνείου). Αν η Αριστερά δεν βρει το θάρρος να πει τις οδυνηρές αλήθειες, διερωτώμαι ποια άλλη πολιτική δύναμη μπορεί να το κάνει. **Μ.Σ.**



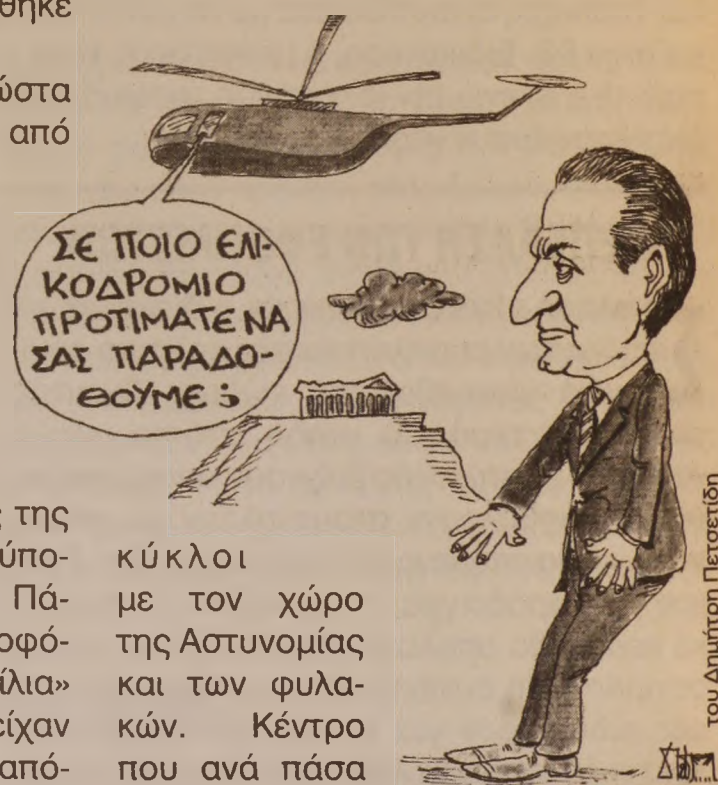
του Δημήτρη Πετσετίδη

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΡΑΣΗ ΠΑΛΑΙΟΚΩΣΤΑ

Ερωτήματα προς κ.κ. Πολύδωρα και Παπαληγούρα: Γιατί οι αδελφοί Παλαιοκώστα και οι συνεργοί τους επέλεξαν να προσγειώσουν το ελικόπτερο που τους μετέφερε από τον Κορυδαλλό, στο ελικοδρόμιο που ήταν ενταγμένο στα σχέδια ασφαλείας των Ολυμπιακών για εκκένωση πολιτών και VIP προσώπων σε περίπτωση τρομοκρατικού κτυπήματος, μεταξύ άλλων και με χημικά; Γιατί δεν διάλεξαν κάποιον από τους πάμπολλους ανοικτούς χώρους που υπάρχουν στο Σχιστό για να «κατεβάσουν» το ελικόπτερο μετά την απόδραση; Γιατί ενώ τουλάχιστον τρεις μήνες πριν είχαν δοθεί εντολές στα πληρώματα των ελικοπτέρων της ΕΛΑΣ να μην πετούν πάνω και κοντά από τις φυλακές του Κορυδαλλού –πράγμα που βρομάει από μακριά ότι κάτι περίμεναν οι αρχές– δεν είχε ληφθεί κανένα μέτρο για να αποτραπεί η «απόβαση» στο προαύλιο των φυλακών; Γιατί τη μέρα της απόδρασης η φυλακή ήταν «ξεβράκωτη» και ακόμα κι ο αρμόδιος αρχιφύλακας απουσίαζε «λόγω σοβαρών κοινωνικών του υποχρεώσεων»; Είναι τυχαίο άραγε ότι ένα μήνα πριν από την απόδραση είχε «φαγωθεί» ο διευθυντής των φυλακών επειδή μπήκε φωτιά σε κελί και βρήκαν το θάνατο κρατούμενοι; Και αν αυτό

έπρεπε να γίνει, γιατί δεν καλύφθηκε αμέσως το κενό;

Συνδέεται η απόδραση Παλαιοκώστα με την απόδραση Πάσαρη (2001) από το Γενικό Κρατικό, την δηλητηρίαση του Θ. Γρηγοράκου (2002) στις φυλακές Κορυδαλλού, τη δολοφονία μέσα στο «σωφρονιστικό» ίδρυμα του Αλβανού Κωνσταντίν Πάπα και την απόδραση του Πίτερ Σέντομ (2002); Ως γνωστόν, «κολλητός» του Πάσαρη ήταν ο Πάπα, μέλος της ονομαζόμενης «μαφίας της Ηλιούπολης», όπου ανήκε και ο Σέντομ. Ο Πάπα επίσης φέρεται να είναι ο δολοφόνος του Γρηγοράκου, με τη «φαμίλια» του οποίου οι διάφορες μαφίες είχαν ανοικτή βεντέτα. Με αφορμή την απόδραση Πάσαρη μάλιστα, πολλά είχαν ακουστεί, ακόμη και για παρασκηνιακό δάκτυλο τότε στελεχών της Αστυνομίας. Εάν λοιπόν η απόδραση Παλαιοκώστα-Ριζαί συνδέεται με όλα αυτά, δύο τινά συμβαίνουν: Ή το «οργανωμένο έγκλημα» που είπε και ο Α. Παπαληγούρας (ήταν ο μοναδικός που χρησιμοποίησε αυτόν τον όρο, χωρίς όμως να δώσει περισσότερα στοιχεία) λύνει και δένει στο καταγώγιο του Κορυδαλλού ή υπάρχει κέντρο όπου διαπλέκεται υπόκοσμος και παρακρατικοί



του Δημήτρη Πετσετίδη

κύκλοι με τον χώρο της Αστυνομίας και των φυλακών. Κέντρο που ανά πάσα στιγμή είναι σε θέση να στήσει φιάσκο. Και επειδή, ιστορικά, πολλοί «ληστές με τις γλαδιόλες» και διάφοροι «Ρομπέν των Δασών» του υποκόσμου αποδείχτηκαν οι καλύτεροι συνεργάτες της Ασφάλειας και της ΚΥΠ, καλό είναι να βρεθεί ποιος υπέδειξε στους δραπέτες το ελικοδρόμιο (νεκροταφείο Σχιστού) που το είχε συμπεριλάβει η ΕΛΑΣ και οι Αμερικάνοι στα Ολυμπιακά σχέδια εκκένωσης της Αθήνας σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης. **Π.Π.**

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ;

Πριν από μια εβδομάδα είχαμε το επεισόδιο με τον καθηγητή Γ. Μηλιό, τον οποίο οι αμερικανικές αρχές εμπόδισαν να αποβιβασθεί στη Νέα Υόρκη, όπου είχε μεταβεί αεροπορικώς, προσκεκλημένος σε μια εκδήλωση πανεπιστημιακού επιπέδου.

Την περασμένη Κυριακή είχαμε τη βίαιη σύλληψη από τη γαλλική αστυνομία του βουλευτή του ΣΥΝ Γ. Δραγασάκη, ο οποίος από το Παρίσι επρόκειτο να μεταβεί αεροπορικώς στο Στρασβούργο, για να παραστεί μαζί με άλλους έλληνες βουλευτές στις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Δυο κραυγαλέες περιπτώσεις, στις οποίες έλληνες πολίτες –το γεγονός ότι αντιπροσώπευαν συγκεκριμένους θεσμούς ίσως ήταν συμπτωματικό– έπεσαν θύματα της αντιτρομοκρατικής υστερίας που έχουν καλλιεργήσει οι Αμερικανοί σε όλο τον κόσμο. Μιας υστερίας που εκδηλώνεται με σκληρά μέτρα, που παραβιάζουν κατάφωρα κάθε έννοια στοιχειώδους ανθρώπινου δικαιώματος και



τρομοκρατούν τους πολίτες, τους οποίους θεωρούν εκ προοιμίου δυνάμει τρομοκράτες. Η επικίνδυνη όψη της παγκόσμιας εξουσίας, που παραπαίει ανάμεσα στην υστερία και την παράνοια...

Τ.Κ.Δ.

ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Το ενδεχόμενο αναστολής της λειτουργίας της Ορχήστρας των Χρωμάτων επισημαίνει σε ερώτησή του προς τους υπουργούς Οικονομίας και Πολιτισμού ο πρόεδρος του Συνασπισμού κ. Αλέκος Αλαβάνος στην περίπτωση που δεν δοθεί λύση στα οικονομικά προβλήματα που αντι-

μετωπίζει. Η Ορχήστρα, που συμπληρώνει φέτος 17 χρόνια συνεχούς δημιουργικής παρουσίας, έχει κυριολεκτικά αφεθεί στη μοίρα της, με συσσωρευμένα χρέη και απλήρωτους υπαλλήλους, μουσικούς και διοικητικά στελέχη, για πάνω από 6 μήνες. Το σύνολο της επιδότησης του α' εξαμήνου

έπρεπε να είναι 800.000 ευρώ, ενώ έως τώρα έχουν καταβληθεί μόνον 258.000 ευρώ. Οριακή είναι η ημερομηνία της 25ης Ιουνίου, οπότε ολοκληρώνεται ο προγραμματισμός της Ορχήστρας για το Φεστιβάλ Αθηνών. Από κει και πέρα ο «θεός» της μουσικής να βάλει το χέρι του!

Σως

ΤΟ ΑΓ(Χ)ΟΣ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ

Το τέλμα συνεχίζεται στη μοναδική Όπερα της Ευρώπης που δεν στεγάζεται σε συγκεκριμένο κτήριο... Ο λόγος για την πολύπαθη Λυρική Σκηνή, που για μία ακόμη φορά πλέει στο πέλαγος της ανασφάλειας και της ανυπαρξίας. Οι 100 και πλέον εργαζόμενοί της τελούν υπό καθεστώς εργασιακής ομηρείας, αφού η διοίκηση αρνείται να υπογράψει νέες συλλογικές συμβάσεις εργα-

σίας, αφήνοντας ανοιχτά όλα τα ενδεχόμενα. Την ίδια ώρα, πολλές συμβάσεις ορισμένου χρόνου λήγουν και κανείς δεν δεσμεύεται ότι θα ανανεωθούν. Σαν να μην έφταναν αυτά, παρόλο που τελειώνει και ο Ιούνιος, δεν έχει ως τώρα εκπονηθεί το πρόγραμμα της καλλιτεχνικής περιόδου 2006-2007 και κανείς δεν ξέρει τι θα ανέβει στην σκηνή του θεάτρου Ακροπόλ, όπου στεγάζεται

προσωρινά η ΕΛΣ.

Παράλληλα, ο διαχειριστικός έλεγχος που εξήγγειλε ο υπουργός Πολιτισμού Γιώργος Βουλγαράκης δεν προχωρεί, ενώ οι εργαζόμενοι δεν παίρνουν καν επίδομα φωνής, αμειβόμενοι με το βασικό μισθό ανειδίκευτου εργάτη και μη έχοντας ακόμη και τα βασικά, όπως μικρόφωνα επαγγελματικού επιπέδου. Και μη χειρότερα...

Μ.Γ.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΕΣ

Επί μήνες τώρα γινόμαστε μάρτυρες της δημοσίευσης ιστορικών αρχείων του υπουργείου Εξωτερικών από το *Βήμα* των κ.κ. Λαμπράκη και Ψυχάρη. Απορίας άξιον: Η κ. Φωτεινή Τομαή που είναι προϊσταμένη της υπηρεσίας Διπλωματικού Αρχείου του υπουργείου Εξωτερικών έχει την εν λευκώ εξουσιοδότηση της ηγεσίας του υπουργείου να διαχειρίζεται το κατά τα λοιπά δημόσιο αρχείο και μάλιστα να το παρουσιάζει αρθρογραφώντας η ίδια στο *Βήμα*; Καλό είναι να απαντήσει κάποιος αρμόδιος, διότι, ως γνωστόν, αυτή η κολώνια κρατάει χρόνια. Ανεξαρτήτως αυτού είναι γεγονός ότι έχει έρθει η ώρα για να δημιουργηθεί νομικό πλαίσιο λειτουργίας των δημόσιων ιστορικών αρχείων.

Π.Π.

ΤΟ ΑΘΛΙΟ ΚΡΑΤΟΣ

Το ελληνικό κράτος επιδεικνύει το αλγεινό του πρόσωπο στην υπόθεση του μικρού Αλεξ. Ψάχνουν υποτίθεται επί τόσους μήνες, και δεν έχουν ακόμη καλέσει παιδοψυχολόγους για να εξετάσουν τα πέντε παιδιά που «ομολόγησαν» το έγκλημα, κάτι που θα σκεπτόταν ο καθένας, με αποτέλεσμα μια οικογένεια να έχει ξεπεράσει τα όρια της απελπισίας. Μήπως ο ομιλητικότερος κ. Πολύδωρας έχει κάτι να πει για τους υφισταμένους του; Ή κάνουν και εδώ καλά τη δουλειά τους;

Τ.Μ.



ΠΕΜΠΤΗ 15.6.2006 - ΤΕΤΑΡΤΗ 28.6.2006

ΠΕΜΠΤΗ 15.6.2006

- Και πριν αλέκτορα φωνήσαι τρις, η Άγκυρα διέλυσε το ειδύλλιο με την Αθήνα. Απαιτεί αποζημίωση για το F-16 που έπεσε στην Κάρπαθο γιατί, όπως υποστηρίζει, για το ατύχημα φταίει ο έλληνας πιλότος, μειώνει το χρονικό όριο του μορατόριουμ στο Αιγαίο, προβάλλει απαιτήσεις στα Κατεχόμενα και επαναφέρει με έμφαση το θέμα της μειονότητας στη Θράκη. Για να δούμε, τα γελάκια της κυρίας επί των Εξωτερικών μας θα συνεχίσουν να κοσμούν τα πρωτοσέλιδα ή θα εκλείψουν; Αν και κάτι μου λέει ότι θα συνεχιστούν!
- Νέο συλλαλητήριο της πανεπιστημιακής κοινότητας κατά του νόμου πλαισίου της κυβέρνησης, παρά την αναδίπλωση του υπουργείου. Στο μεταξύ ο πρόεδρος του ΕΣΥΠ καθηγητής Βερέμης αποκάλεσε τους φοιτητές «αιώνιους», «νταήδες» και «αμετανόητους παλαιομαρξιστές» πολλαπλασιάζοντας το κύμα της αντίδρασης κατά της πολιτικής του υπουργείου Παιδείας. Τέτοιες εκφράσεις είναι ανεπίτρεπτες από καθηγητή του ύψους του κ. Βερέμη, ο οποίος στο παρελθόν είχε δείξει ότι ενδιαφέρεται για την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, αδιαφορώντας για τη μικροπολιτική ελληνική πραγματικότητα. Κρίμα!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16.6.2006

- Το τουρκικό πρόβλημα είναι στο επίκεντρο της Συνόδου Κορυφής της Ε.Ε. που άρχισε χθες στις Βρυξέλλες. Οι Κύ-

πριοι απειλούν με βέτο αλλά οι Έλληνες προσπαθούν να μαζέψουν τα ασυμάζευτα. Τις παροιμίες περί δύο βαρκών ή δύο καρπουζιών δεν φαίνεται να τις έχουν ακούσει ποτέ οι περί τα εθνικά μας τυρβάζοντες.

- Έρευνα του ΕΚΚΕ δείχνει ότι 4 στους 10 μαθητές έχουν πέσει θύμα βίας στα σχολεία. Δεν ξέρω τι ακριβώς προσπαθούν να αποδείξουν αλλά συνάντησα κάτι εξηντάρηδες και εβδομηντάρηδες που γελάσανε πολύ με την ανάγνωση των συμπερασμάτων, επαναφέροντας στη μνήμη τους τα παιδικά τους χρόνια και τις μάχες μεταξύ διαφόρων ομάδων. Και πραγματικά δεν τους έχω ξαναδεί να γελάνε τόσο πολύ!

ΣΑΒΒΑΤΟ 17.6.2006

- «Κούφανε» πολύ κόσμος, αμφοτέρων των παρατάξεων, ο πρωθυπουργός με την παρουσία του στην εκδήλωση για τα δέκα χρόνια από τον θάνατο του Ανδρέα. Μα πιο πολύ «κούφανε» τα στελέχη του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης που δεν ήξεραν πώς να του φερθούν την ώρα που τους χαιρετούσε έναν-έναν. Κίνηση ματ του κ. Καραμανλή, την οποία δεν ξέρουν πώς να αντιμετωπίσουν στο ΠΑΣΟΚ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18.6.2006

- Παγωμένη η ελληνική κοινή γνώμη από το ανακοινωθέν των 25 για την Τουρκία. Παρά τη σκληρή γλώσσα που χρησιμοποιεί και που δείχνει μία κάποια μεταστροφή του συνόλου των εταίρων απέναντι στην

Τουρκία, η Άγκυρα κατάφερε για ακόμα μία φορά να κερδίσει χρόνο. Και θα συμβαίνει αυτό όσο η ελληνική εξωτερική πολιτική υποστηρίζει δογματικά και άκριτα την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας.

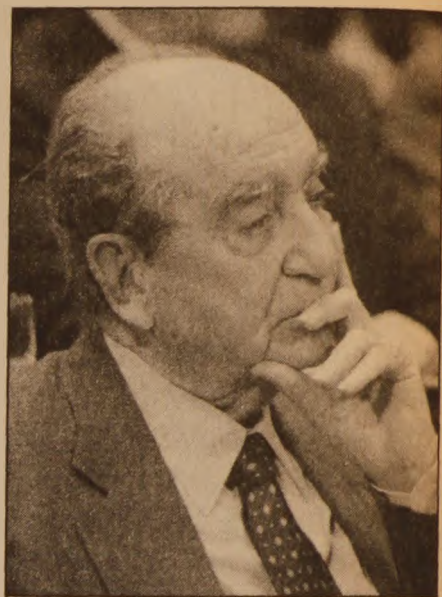
- Μέσα στην παγωνιά της εξωτερικής μας πολιτικής ο τέως πρωθυπουργός κ. Κ. Σημίτης με άρθρο του στο Εθνος προτείνει την επιλεκτική επέκταση των χωρικών μας υδάτων δίνοντας «σοφές» συμβουλές προς ναυτιλομένους. Και παγώσαμε περισσότερο!

- Παρά την απόλυτη αντίθεση του συνόλου της πανεπιστημιακής κοινότητας, για διαφορετικούς βέβαια λόγους η κάθε πλευρά, ο πρωθυπουργός διαμήνυσε από τις Βρυξέλλες ότι η κυβέρνησή του θέλει να κλείσει το ζήτημα της μεταρρύθμισης πριν από το τέλος του έτους. Θέλει; μπορεί όμως; Μάλλον όχι, αν σκεφτούμε ότι έχουμε μπροστά μας δύο εκλογικές αναμετρήσεις, οι οποίες, όσο και αν η Νέα Δημοκρατία παίζει μόνη της, καθώς το ΠΑΣΟΚ με τον Γιωργάκη είναι πολιτικά ανυπαρκτο, δεν παύουν να ενδιαφέρουν το κυβερνών κόμμα.

ΔΕΥΤΕΡΑ 19.6.2006

- Η απόλυτη έλλειψη σχεδιασμού στην εξωτερική μας πολιτική αποδεικνύεται εμπράκτως για ακόμα μία φορά από τις αντιδράσεις στις απόψεις του τούρκου βουλευτή κ. Γιακίς, επικεφαλής κοινοβουλευτικής ομάδας της γείτονος που περιοδεύει στη Θράκη. Το υπουργείο μας λοιπόν το μόνο που είχε να πει είναι ότι τα λεγόμενά του περί μη οικουμενικότητας του Πατριαρχείου, εκλογής του μουφτή και «τουρκικής» μειονότητας είναι εκτός πραγματικότητας. Καλά, μετά τόσες δεκαετίες δεν έχει καταλάβει κανείς στο μέγαρο της Βασιλίσσης Σοφίας το παιγνίδι της Τουρκίας; Τι πρέπει δηλαδή να γίνει; Να διεκδικήσουν και την Αθήνα;

- Το ελληνικό Κοινοβούλιο σε αντίθεση με το ευρωπαϊκό δεν



Ο πιο κυνικός πολιτικός από δημιουργίας ελληνικού κράτους ξανακτύπησε.

αποδέχτηκε την πρόταση για δημιουργία εξεταστικής επιτροπής σχετικά με τις απαγωγές των Πακιστανών και τη σχέση τους με τις παράνομες επιχειρήσεις της CIA. Δυστυχώς η Αθήνα απέχει πολλά περισσότερα χιλιόμετρα από τα πραγματικά από τις Βρυξέλλες.

ΤΡΙΤΗ 20.6.2006

- Καθόλου καλά δεν πάνε τα πράγματα για το ΠΑΣΟΚ και ο Γιωργάκης στρέφεται στους Κ. Σημίτη και Κ. Λαλιώτη για να βγάλουν το «Κίνημα» από τη μιζέρια του. Το να αλλάξουν αρχηγό μήπως τους βοηθήσει περισσότερο; Λέμε μήπως;
- Ευρωπαϊκή έρευνα δείχνει ότι οι Έλληνες είναι οι πλέον αναλφάβητοι πολίτες της γηραιάς ηπείρου. Και μετά μιλάμε για άλμα στο μέλλον. Πού πας ρε Καραμήτρο;
- Τέλος εποχής για τη σημαία της φιλελεύθερης αριστεράς και της αριστερής διάνοησης στη Γαλλία. Ο συνιδρυτής και διευθυντής της *Libération* Σερζ Ζουλί παραιτείται προκειμένου ο μεγαλομέτοχος της εφημερίδας Εντουάρ ντε Ροτσίντ να συνεχίσει να την χρηματοδοτεί. Η συνέχεια επί του πιεστηρίου...

ΤΕΤΑΡΤΗ 21.6.2006

- Η υπουργός Παιδείας δίνει στη δημοσιότητα το σχέδιο

του νόμου πλαισίου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, που αποδεικνύεται μία μεγαλοεπιτυχής φούσκα. Έπρεπε να κάνουν μπάχαλο την ελληνική κοινωνία για να αποδείξουν για άλλη μια φορά την έλλειψη οράματος για την Παιδεία; Μα αυτό μας το δείχνουν όλα τα πολιτικά κόμματα στα μεταπολιτευτικά χρόνια. Και απόδειξη της διακομματικής κοροϊδίας είναι η επαναφορά μετά από 30 σχεδόν χρόνια του ατυχούς συνθήματος των νικηφόρων καταλήψεων του '79, που ανάγκασαν τον Κωνσταντίνο Καραμανλή να πάρει πίσω τον ψηφισμένο από τη Βουλή νόμο 815, περί μη εντατικοποίησης των σπουδών. Τι καλύτερη απόδειξη για την πορεία μιας κοινωνίας η οποία αντί να κάνει βήματα μπροστά, πραγματοποιεί άλματα προς τα πίσω;

- Ανοίγει η ψαλίδα μεταξύ ΝΔ και ΠΑΣΟΚ σύμφωνα με δημοσκόπηση της MRB. Το χειρότερο όμως είναι ότι όλο και περισσότεροι Έλληνες αδιαφορούν για την πολιτική. Αυτά είναι δυστυχώς τα αποτελέσματα της εικοσαετίας ΠΑΣΟΚ τα οποία γεννούν ένα ερώτημα: Θα συνειδητοποιήσουν ποτέ οι Έλληνες πολίτες τι κακό προξένησε η διακυβέρνηση της χώρας από το ΠΑΣΟΚ; Πάντως αν είναι να το συνειδητοποιήσουν πρέπει να το κάνουν γρήγορα, γιατί η κοινωνική κατρακύλα είναι πλέον ανεξέλεκτη!

ΠΕΜΠΤΗ 22.6.2006

- Με νέο συλλαλητήριο η πανεπιστημιακή κοινότητα δίνει το τελειωτικό νοκ άουτ κτύπημα στο κατασκεύασμα του υπουργείου Παιδείας για τα ΑΕΙ. Η συνέχεια στο... μακρινό μέλλον, γιατί σε περίοδο εκλογών κάνει «κακό στην υγεία» η κατάθεση τέτοιου είδους νομοσχεδίων!

- Δίνονται στη δημοσιότητα οι βαθμοί των πανελληνίων εξετάσεων, βάζοντας τέλος στην αφάνταστη αγωνία των υποψηφίων πριν από το πέναλτυ της τοιχοκόλλησης. Παιδιά ψυχρα-

μία, η ζωή είναι μπροστά, μην πτοείσε με τίποτα!

- Εκπλήξεις έκρυβε η συνέντευξη εφ' όλης της ύλης του Αλέκου Αλαβάνου. Εντονα επικριτικός προς την κυβέρνηση και το ΚΚΕ, άνοιξε παράθυρο προς το ΠΑΣΟΚ. Μήπως όμως, σύντροφοι, δεν είναι αυτή η καλύτερη τακτική για την ανάκαμψη του κόμματος που βρίσκεται, στις δημοσκοπήσεις πάντα, ένα δέκατο της μονάδας πάνω από το όριο του 3%; Μήπως η ανάκαμψη θα έρθει με την επεξεργασία ουσιαστικών πολιτικών για τα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας; Λέμε μήπως περνάει και αυτή η ιδέα από τα αποστεωμένα μυαλά των κομματικών κομισάριων του πάλαι ποτέ πιο ελπιδοφόρου τμήματος της ελληνικής αριστεράς;

- Τη χειρότερη εμφάνισή του στη Βουλή πραγματοποίησε σήμερα ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ που κατατροπώθηκε από τον κ. Κ. Καραμανλή. Ήταν τόσο εμφανής η ήττα, που ακόμα και ακραιφνώς Πασόκοι παραδέχονταν ότι «υπήρχε διαφορά, όχι πολύ μεγάλη, αλλά υπήρχε». Άντε παιδιά, αρχίστε επειγόντως το ψάξιμο για νέο αρχηγό!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23.6.2006

- Η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να κρατήσει άλλο την υπόθεση των υποκλοπών και την αναθέτει τελικά σε εφέτη ανακριτή. Με την ευκαιρία υπενθυμίζουμε ότι ο κ. Γ. Βουλγαράκης παραμένει υπουργός. Έτσι για να μην ξεχνιόμαστε!

ΣΑΒΒΑΤΟ 24.6.2006

- Ο πρόεδρος των ΗΠΑ παραδέχτηκε ότι γνώριζε για τις παρακολουθήσεις –εδώ και πέντε χρόνια– των διεθνών τραπεζικών συναλλαγών που περνούν, μέσω του συστήματος Swift (Παγκόσμια Διατραπεζική Χρηματοπιστωτική Επικοινωνία). Ενήμεροι για τις παρακολουθήσεις δηλώνουν όμως και πολλές κεντρικές ευρωπαϊκές τράπεζες, αλλά και κυβερνητι-



Η συνεδρίαση στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας όπου ο νυν οι και πρώην υπουργοί, ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, συμφώνησαν για το μοίρασμα των ποσοστών της νέας αγοράς πολεμικού υλικού ύψους 22 δισ. ευρώ.

κοί παράγοντες. Ο μεγάλος αδελφός αποκαλύπτει καθημερινά το πρόσωπό του.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25.6.2006

- Κορυφαίος πολιτικός, εκτός ελληνικού Κοινοβουλίου σήμερα, υπονομεύει τον Πρόεδρο της Κύπρου κ. Τάσσο Παπαδόπουλο και τις σχέσεις του με την κυβέρνηση της Αθήνας, αποκαλύπτει η *Καθημερινή*. Του προσάπτει μάλιστα τον χαρακτηρισμό του κυνικού. Εγώ έναν γνωρίζω από το μακρινό 1964. Εσείς;

- Ακόμα μία ελληνική κυβέρνηση δεν κατάφερε να ξεπεράσει τον πειρασμό των εξοπλισμών. 22 δισ. ευρώ θα κάνουν φτερά από τον κρατικό προϋπολογισμό τα επόμενα 10 χρόνια για φρεγάτες και αεροπλάνα. Ούτε οι ΗΠΑ δεν ξοδεύουν τέτοια ποσά, σε σχέση πάντα με το ΑΕΠ τους. Και μία απορία επί της διαδικασίας. Οι μεσάζοντες όπλων που προμηθεύεται το ελληνικό κράτος με διακρατικές συμφωνίες, παραμένουν οι ίδιοι που ήταν και επί εικοσαετίας ΠΑΣΟΚ; Γιατί αν η απάντηση είναι ναι, και κάτι μου λέει ότι είναι, τότε κάποιοι μας δουλεύουν πολύ χοντρά. Μα πάρα πολύ χοντρά!

ΔΕΥΤΕΡΑ 26.6.2006

- Παγκόσμια ημέρα κατά των ναρκωτικών σήμερα, που όμως

τα θυμόμαστε μόνο μία φορά το χρόνο. Κατά τα άλλα η Πολιτεία αρέσκεται σε γενικόλογα ευχολόγια ενώ η κοινωνία όσο δεν την αγγίζει το πρόβλημα κάνει τα στραβά μάτια και σε πολλές περιπτώσεις αντιδρά αρνητικά όταν δημιουργείται στη γειτονιά της κέντρο απεξάρτησης.

ΤΡΙΤΗ 27.6.2006

- Με νέες κινητοποιήσεις η πανεπιστημιακή κοινότητα αντιδρά στις προτάσεις του ΟΟΣΑ για τα πανεπιστήμια, στη Σύνοδο των υπουργών Παιδείας των χωρών μελών του Οργανισμού, που πραγματοποιείται στο Λαγονήσι καθώς και στην πρόταση για θεσμοθέτηση μη κρατικών πανεπιστημίων στη συζήτηση για την αναθεώρηση του Συντάγματος που αρχίζει στη Βουλή.

- Οι γνωστοί άγνωστοι για ακόμα μία φορά καίνε την Αθήνα και συγκρούονται με τα ΜΑΤ στη Σόλωνος και την Πανεπιστημίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 28.6.2006

- Η ολομέλεια της ΑΔΑΕ συζητά το τελικό πόρισμα για την υπόθεση των υποκλοπών, το οποίο για πρώτη φορά αφήνει και αιχμές κατά της Ericsson. Η συνέχεια στη Βουλή...

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Δ' Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

Παραπλανητικά στερεότυπα στην εξωτερική μας πολιτική

του Μιχάλη Δούντα

Την συλλογιστική μας περί την εξωτερική πολιτική ταλαιπωρούν, εδώ και χρόνια, διάφορα, ενδημικά θα 'λεγα, στερεότυπα. Δηλαδή βασικές ιδέες που κατέληξε να επικρατούν ως αυταπόδεικτο αξίωμα επηρεάζοντας κοινή γνώμη και κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες όχι κατά το νοηματικό περιεχόμενο, αλλά στον βαθμό των συναισθημάτων που προκαλούν. Έχουν γίνει συνθήματα.

Ενδεικτικά επισημαίνω τα ακόλουθα:

- «Να επανασυστήσουμε την ελληνοτουρκική φιλία των Βενιζέλου-Ατατούρκ». Ουδέποτε όμως υπήρξε τέτοια φιλική σχέση. Απλώς τότε είχε σημειωθεί μεταβατική περιστασιακή ύφεση. Οι δύο κυβερνήσεις επεδίωξαν ηρεμία για να αντιμετωπίσουν ανάγκες της συγκυρίας. Ο Κεμάλ για να οικοδομήσει το νέο κράτος από τα συντρίμια της αυτοκρατορίας και την αναστάτωση του ελληνοτουρκικού πολέμου. Ήθελε να είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει την βραδέως επερχόμενη ενδοευρωπαϊκή σύρραξη. Ο Βενιζέλος χρειαζόταν χρόνο ώστε να διαχειρισθεί τις τεράστιες συνέπειες της ήττας και της προσφυγιάς. Ωστόσο κατά την περίοδο εκείνη των βεβιασμένων μειδιαμάτων, η Τουρκία δεν έπαυσε να μηχανορραφεί εις βάρος της Ελλάδας παζαρεύοντας την εκχώρηση ελληνικών εδαφών ως αντάλλαγμα της ευμένειάς της έναντι αυτής ή εκείνης της μεγάλης ευρωπαϊκής Δυνάμεως. Στην πραγματικότητα η συνύπαρξη Ελλάδος-Τουρκίας είναι σχέση «συγκρουσιακή». Διότι οι Τούρκοι ζητούν από την Ελλάδα παραχωρήσεις που άπτονται της εν γένει κυριαρχίας της. Και η Ελλάς αμυνομένη αντιδρά, δηλαδή «συγκρούεται» με την Τουρκία.

- «Ο διάλογος είναι η καλύτερη διαδικασία αντίδρασης στις τουρκικές αξιώσεις». Ακούγεται ελκυστικό. Όμως για να επιτύχει, αυτός και άλλα διαπραγμα-

τευτικά σχήματα, προϋποθέτει την αμφοτέροθεν γνησία διάθεση εξεύρεσης έντιμου συμβιβασμού. Αλλά η Τουρκία, όπως αποδεικνύει μακροχρόνια τακτική, δεν έχει δείξει τέτοια διάθεση. Αντιθέτως, παραμένει άκαμπτη στις διεκδικήσεις της. Άλλωστε ούτε ήταν δυνατόν να αλλάξει στάση αφού τις αναμφισβήτητα επεκτατικές της επιδιώξεις τις στηρίζει, σε τελευταία ανάλυση, στην απειλή πολέμου, ρητή ή υφέρπουσα, πάντως αξιόπιστη λόγω της υπέρτερης ένοπλης ικανότητάς της.

- «Την Ελλάδα συμφέρει η ένταξη της Τουρκίας στην Ευρώπη». Δεν φαίνεται όμως να έχει εκτιμηθεί επαρκώς το ότι από την ένταξη ποικιλοτρόπως θα ενισχυθεί η Τουρκία χωρίς αυτή η πορεία να κάμψει τον επεκτατισμό της. Τα δύο μεγάλα ελληνικά κόμματα υπεστήριζαν και υποστηρίζουν [;] ότι ευρωένταξη της Τουρκίας θα συνεπήγετο και ευρωεξημέρωσή της. Ειδικότερα καλλιεργείται η ψευδαίσθηση ότι η Τουρκία, χάριν της εντάξεως, θα εμφανιζόταν λογικότερη έναντι της Ελλάδος. Τα όσα αδιαλήπτως συμβαίνουν στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, όπως προσβολή κυριαρχικών και άλλων δικαιωμάτων μας στο Αιγαίο, η δημοσίως αναζωπύρωση πρόσφατα των γνωστών τουρκικών βλέψεων στη Δυτ. Θράκη, η συνεχιζόμενη κατοχή στην Κύπρο, αποδεικνύουν ότι η Τουρκία παραμένει αδιατάρακτη στην διεκδικητική πολιτική της.

- Το περίφημο δόγμα ότι ευρωένταξη της Τουρκίας είναι «στρατηγική επιλογή της Ελλάδος» αποδεικνύεται κενός λόγος. Εύσχημο εύρημα της Νέας Δημοκρατίας, ώστε να συγκαλυφθεί η ιδεοληπτική φοβία ότι σε κάθε ένοπλη αναμέτρηση με την Τουρκία θα είμαστε από χέρι χαμένοι. Με άλλα λόγια το δόγμα αυτό χρησιμεύει ως άλλοθι ενοχών κυβέρνησης και αντιπολίτευσης διότι στα πολλά χρόνια που αδιακόπως εναλλάσσονται στην εξουσία άφησαν την Ελλάδα χωρίς αποτελεσματική αμυντική ικανότητα, ιδίως αεροπορική και πυραυλική.

- «Η εν γένει πολιτική μας να καταστεί εξωστρεφής». Είναι από τα πλέον δημοφιλή στερεότυπα τα οποία λείχουν σαν καραμέλα οι πάσης φύσεως διανοουμενίζοντες και πολιτικοί διαφόρων αποχρώσεων. Ουδείς νομίζω καταλαβαίνει ποία η έννοια της ρήσης. Άνοιγμα προς τον έξω κόσμο; Κατάλυση πατριωτισμού για να διευκολυνθεί δήθεν η επικοινωνία με το παγκόσμιο; Δυσδιάκριτο. Πάντως, εξυπηρετεί αποφρονιματιστικές της αγωνιστικής διάθεσης του λαού τάσεις. Στόχος θα 'πρεπε να είναι το αντίστροφο, δηλαδή ενδοστρέφεια. Στροφή προς τις πολιτισμικές πηγές που για αιώνες συνέχουν την ελληνική κοινωνία. Προέχει να ενισχύσουμε τον αυτοσεβασμό και την αυτοπεποίθησή μας ως έθνος. Και τότε θα επικοινωνούμε με τους άλλους δημιουργικά και ακίνδυνα. Πρώτα να υπάρξουμε στον χώρο μας και μετά να εκπέμψουμε προς τα έξω και να δεχθούμε έξωθεν επιδράσεις. Είναι πολλαπλά βαρυσήμαντη η στερέωση του ελληνικού φρονήματος.

- «Η ισχνή ελληνική οικονομία και πιεστικές κοινωνικές ανάγκες δεν επιτρέπουν να ενισχυθεί ο αμυντικός προϋπολογισμός». Αντί σχολίου θα υπενθυμίσω

μόνον ότι προς εξυπηρέτηση του ξιππασμένου επαρχιωτισμού της διεξαγωγής των Ολυμπιακών αγώνων δαπανήθηκαν τουλάχιστον 13 δισ. ευρώ. Για την αγορά περίπου 150 πολεμικών αεροσκαφών τελευταίας γενεάς θα εδαπανόντο 8-9 δισ. ευρώ. Ο καθείς αντιλαμβάνεται ποιες είναι οι προτεραιότητες του πολιτικού κόσμου. Πόσον επικίνδυνες είναι οι επιλογές του. Στο σημείο αυτό θα 'πρεπε να τονισθεί και η ευθύνη των θεσμικών στρατιωτικών συμβούλων της εκάστοτε κυβερνήσεως που εισηγούνται τα της αμύνης. Διότι αν διαφωνούν με την κυβέρνηση δικαιούνται, εν καιρώ ειρήνης, να παραιτούνται. Προσθέτω ότι παράπλευρη συνέπεια των αμυντικών αδυναμιών μας είναι η ελπίς και ευχή ότι σε ώρα κρίσης θα μας συμπαρασταθούν ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνακόλουθη και η όλως πρόθυμη δεκτικότητα μας προσαρμογής προς την εξ Αμερικής καθοδήγηση...

- «Η Τουρκία πρέπει να δεσμευθεί ότι θα εφαρμόσει το Διεθνές Δίκαιο και τις συμβατικές υποχρεώσεις της». Είναι προσφιλής δήλωση πολλών προσωπικοτήτων προερχομένων από όλο το πολιτικό φάσμα, που παρά το σθεναρό ύφος της ισοδυναμεί απλώς με πυροτέχνημα εντυπωσιασμού. Διότι η Τουρκία ουδέποτε αρνήθηκε να συμμορφωθεί με τις διεθνείς υποχρεώσεις της. Απλώς τις ερμηνεύει κατά το συμφέρον της υποστηρίζοντας την ερμηνεία της με την ένοπλο ισχύ της και ενίοτε την διπλωματία της. Έτσι, ο όρος αυτός που θέτομε στην Τουρκία λειτουργεί τελικώς ως πρόσχημα υποχωρήσεών μας.

- Έχει ακουσθεί από διπλωμάτες μας που εχειρίσθησαν σοβαρά θέματα ο ισχυρισμός ότι «με την εξωτερική πολιτική της η Νέα Δημοκρατία [αλλά και το ΠΑΣΟΚ] επέτυχαν να διαφυλάξουν την ακεραιότητα του Αιγαίου». Πρόκειται περί προπαγανδιστικού μυθεύματος. Διότι παραβλέπονται η αδυναμία μας να προσεγγίσουμε τα Ίμια, τα συμφωνηθέντα επί κ. Σημίτη στην Μαδρίτη, όπου αναγνωρίσαμε τουρκικά ζωτικά συμφέροντα στο Αιγαίο, οι συνεχείς παραβιάσεις και παραβάσεις κυριαρχικών και άλλων δικαιωμάτων μας στο χώρο αυτό, ο φόβος που μας ενέπνευσε η Τουρκία ώστε να μην επεκτείνουμε τα χωρικά μας ύδατα και τόσα άλλα. Κυρίως όμως



με την συμπεριφορά μας η Τουρκία μπόρεσε να καλλιεργήσει διεθνώς πεποίθηση υπάρξεως κρισίμων δικαιωμάτων της στην περιοχή του ελληνικού Αιγαίου. Συνεπώς, το να υποστηρίζεται ότι διεσώθει η ακεραιότητά του αποδεικνύει επικίνδυνη ολιγάρκεια. Δηλαδή θα θεωρήσομε προσβολή των δικαιωμάτων μας στο Αιγαίο και θα οργιστούμε μόνον αν μας καταλάβουν την Λήμνο, την Χίο ή κάποιο άλλο μικρότερο νησί; Δεν θα θέταμε έτσι πολύ υψηλά τον πήχυ της εθνικής μας ευθιξίας;

- Ως προς το Κυπριακό, που στην πολυετή εξέλιξή του έχει ταλανισθεί από στερεότυπα συνθήματα, σήμερα κυριαρχεί ότι στόχος είναι «η επανένωση του νησιού». Συνοδεύει περίπου κάθε πολιτική δήλωση. Κανείς δεν το αμφισβητεί. Όμως ζητούμενο είναι το τίμημα που καλούνται να καταβάλουν οι Ελληνοκύπριοι για την επίτευξή της. Δυστυχώς η τα πάντα ελέγχουσα Τουρκία δεν αρκείται στην υπαγωγή των Τουρκοκυπρίων σε ένα εγγυημένο δημοκρατικό σύστημα που θα διαπνέεται από τον δικαϊκό πολιτισμό και τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για την Τουρκία η επανένωση πρέπει, ουσιαστικώς, να γίνει με επέκταση θεσμική του ελέγχου της Άγκυρας και στο μη κατεχόμενο τμήμα του νησιού, δηλαδή με ένταξη των Ελληνοκυπρίων σε ένα οιονεί τουρκικό προτεκτοράτο. Από όσα εδήλωσε και ο πρώην υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας κ. Γιακίς μιλώντας προ ημε-

ρών στην Δυτ. Θράκη, το μόνον σχήμα επανένωσης που δέχεται η Τουρκία είναι το προβλεπόμενο από το διαβόητο σχέδιο Ανάν, που ως γνωστόν έχουν απορρίψει οι Ελληνοκύπριοι με συντριπτική πλειοψηφία. Τα σχόλια περιττεύουν. Ωστόσο, για προπαγανδιστικούς, επί το κομψότερο επικοινωνιακούς λόγους το σύνθημα «επανένωση», λόγω της συναισθηματικής του φόρτισης, προσφέρεται στην εξυπηρέτηση ποικίλων συμφερόντων, δολίων ή αδόλων.

- «Το Κυπριακό είναι βάρος που εμποδίζει την Ελλάδα να αναπτύξει πολύμορφη εξωτερική πολιτική – Η Ελλάς κατήντησε όμηρος του Κυπριακού – Είναι καιρός να χειραφετηθεί η Κύπρος από την Ελλάδα αφού έγινε και αυτή μέλος της Ε.Ε. – Οι Κύπριοι είναι Φοίνικες και αντιπαθούν την Ελλάδα». Αυτά και παρεμφερή ξανάγιναν τις μέρες αυτές πολύ «μοδάτα» και κυκλοφορούν με σκοπό τελικώς να απομονωθεί η Κύπρος, ώστε, μόνη, να είναι περισσότερο ευάλωτη σε λύσεις τύπου Ανάν που θα την καθιστούσαν προτεκτοράτο της Τουρκίας. Τα διοχετεύουν ποικίλοι παράγοντες που εκπροσωπούν ιδιοτελή ημεδαπά αλλά και αλλοδαπά συμφέροντα. Δυστυχώς οι Τούρκοι, έχοντας βαθύτερη αίσθηση της Ιστορίας, εκλαμβάνουν τον Ελληνισμό ως ενιαία εθνική οντότητα από την Θράκη μέχρι την Κύπρο. Και ενιαίο τον απειλούν με ένα είδος τρίαυνας που οι δύο περόνες στοχεύουν τη Θράκη και το Αιγαίο και μία τρίτη ήδη έχει πλήξει την

Κύπρο. Έναντι αυτής της βαθιά ριζωμένης τουρκικής νοοτροπίας εμείς οι Έλληνες νομίζουμε ότι έχουμε την πολυτέλεια να θεωρούμε το Έθνος τεμαχισμένο σε αυτόνομα κομμάτια. Αυτήν την τάση θα την πληρώσουμε πολύ ακριβά. Είναι ιστορικό ατύχημα ότι οι Έλληνες δεν συνειδητοποιούν ότι στην Κύπρο δοκιμάζονται οι αντοχές του Ελληνισμού, η αρετή των Ελλήνων.

Αυτά όλα και παρόμοια συναποτελούν εύκολο πρόσχημα για να συγκαλύπτεται το ελληνικό έλλειμμα ισχύος, ιδίως ενόπλου, που θα ήταν ισχυρό, αξιόπιστο αποτρεπτικό της τουρκικής θρασύτητας. Ελπίζω να συνειδητοποιήσουμε, λαός και ηγεσία, ότι για γεωπολιτικούς-γεωστρατηγικούς και ιστορικούς λόγους, συγκρουσιακή θα είναι, στο προβλεπτό τουλάχιστον μέλλον, συνύπαρξη Ελλάδος-Τουρκίας. Καθώς και ότι μόνον ισορροπίες ισχύος διασφαλίζουν το αδιαίρετο ζεύγμα ελευθερίας και ειρήνης. Εάν τότε επιδοθούμε σε σύντομη προσπάθεια βελτίωσης του αγωνιστικού φρονήματος του λαού και της ένοπλης δυνατότητάς μας, θα μπορούμε από θέση σχετικής υπεροχής και με αυτοπεποίθηση να διαπραγματευθούμε και ενισχυτικές των συμφερόντων μας συγκλίσεις με κράτη όπως η Ρωσία και να επιδιώξουμε εντίμους διευθετήσεις στα ελληνοτουρκικά. Πάντως θα είναι ολέθριο να αφεθεί η Ελλάς, έρμαιο τυχοδιωκτισμών, πολιτικών παραισθήσεων ή ιδεολογημάτων, να παραπαίει άοπλος στο χείλος κρημνών.



Εθνική Στρατηγικής Ασφάλεια

του Στέλιου Αλειφαντή

Η ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής είναι πρωτίστως ζήτημα ερμηνείας «γεγονότων» της εξωτερικής πολιτικής, δηλαδή των πράξεων ή παραλείψεων της κυβέρνησης και επομένως ζήτημα υποκειμενικών εκτιμήσεων. Επιπλέον, κάθε ανάλυση έχει να αντιμετωπίσει τα φίλτρα πολιτικών ή ιδεολογικών αντιλήψεων αλλά και προσωπικών σκοπιμοτήτων ή εξαρτήσεων. Στην εποχή της τεχνολογικής κυριαρχίας της πληροφορίας δεν είναι εξαιρετικά δύσκολο να διακρίνει κανείς τεκμηριωμένα ποια είναι τα «γεγονότα» της εξωτερικής πολιτικής και τον ρόλο των συλλογικών ή ατομικών δρώντων είτε αυτοί ανήκουν στην πολιτική ελίτ, είτε στον χώρο της δημόσιας διοίκησης, είτε στον χώρο της ενημέρωσης ή της επιστήμης. Σήμερα η διαχείριση της πληροφορίας και μάλιστα από «ανοικτές πηγές» όχι μόνο αποτελεί από μόνη της μια «ανταλλακτική αξία» αλλά έχει και άμεσες επιπτώσεις στην εξασφάλιση του ρόλου συλλογικών ή ατομικών δρώντων στην δημόσια ζωή. Επιπτώσεις που αποκτούν υπόσταση μόνο αν υπάρξει πρόσβαση και διάχυση της πληροφορίας. Το κυριότερο πρόβλημα που ένας αναλυτής έχει να αντιμετωπίσει στην εποχή της πληροφορίας είναι τόσο το πλήθος και η ρέουσα δυναμική των πληροφοριών όσο και τα πληροφοριακά «σκουπίδια» ή ο πληροφοριακός «θόρυβος». Και τα δύο συντελούν στην αδυναμία πρόσβασης στα πραγματικά «γεγονότα» εξωτερικής πολιτικής και στην αποσαφήνιση του ρόλου των συλλογικών ή ατομικών δρώντων. Ωστόσο, μια «χαρτογράφηση» του πεδίου της εξωτερικής πολιτικής

και εφικτή είναι και αποκαλυπτική της πραγματικότητας. Είναι αλήθεια ότι το ειδικό βάρος των ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής στην δημόσια ζωή αποκτά ιδιαίτερη σημασία μόνο στην εξαιρετική περίπτωση, όπως αυτή της Ελλάδας, αντιμετώπισης εξωτερικής στρατιωτικής απειλής και εδαφικών διεκδικήσεων. Ιδιαίτερα σε κομβικές συγκυρίες, όπως η σημερινή, όπου η διάθρωση **επιδιώξεων εξωτερικής πολιτικής** σε σχέση με το περιεχόμενο της **εθνικής στρατηγικής ασφάλειας** βρίσκεται σε αναζήτηση, το τοπίο στον δημόσιο διάλογο εμφανίζεται θολό σ' ό,τι αφορά τις αντιλήψεις της κάθε πλευράς και συχνά αναρωτιέται κανείς εάν οι παρεμβαίνοντες αναφέρονται στην ουσία του ζητήματος ή την συσκοτίζουν προσθέτοντας σκόπιμα ή μη την συμβολή τους στην παραγωγή πληροφοριακών «σκουπιδιών» και «θορύβου».

ΓΙΑΤΙ ΠΡΑΓΜΑ ΣΥΖΗΤΑΜΕ;

Κάθε συζήτηση για την εθνική στρατηγική ασφάλειας πρέπει να εκκινεί από το **πρόβλημα εθνικής ασφάλειας** που διακυβεύεται και αυτό γιατί μέσα στον δημόσιο διάλογο για τις διάφορες προτεινόμενες πολιτικές επιλογές και διπλωματικές τακτικές το ουσιώδες περιεχόμενο της εθνικής στρατηγικής φαίνεται να από-δομείται. Από το 1974 μέχρι σήμερα η Ελλάδα θεωρεί ότι το πρόβλημα εθνικής ασφάλειας που διακυβεύεται έχει αποκλειστική αφετηρία την εξ ανατολών στρατιωτική απειλή σε δύο αλληλένδετες διαστάσεις:

- για το Κυπριακό είναι η άρση της κατοχής και λύση του προβλήματος με βάση μια διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία με άρση του καθεστώτος των τριμερών εγγυήσεων και με πλήρη σεβασμό στις τρεις ελευθερίες και πλέον στο κοινοτικό κεκτημένο

- για το Αιγαίο είναι η άρση των τουρκικών εδαφικών διεκδικήσεων και της

Ο Σ. Αλειφαντής διδάσκει Εθνική Ασφάλεια & Εξωτερική Πολιτική στο Πανεπιστήμιο Πειραιά και είναι Διευθυντής του Κέντρου Ανάλυσης Διεθνών Συγκρούσεων-IMM.

ποφεύγοντας «σκουπίδια» και «θόρυβο»

στρατιωτικής απειλής.

Μέσα από διαφορετικές ιστορικές συγκυρίες η ελληνική εξωτερική πολιτική διάρθρωσε τις προτεραιότητες για την εξυπηρέτηση των παραπάνω αντικειμενικών σκοπών της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας. Από το 1974 ως σήμερα η πολιτική ελίτ της χώρας και η κοινή γνώμη **δεν έθεσε ποτέ σε αμφισβήτηση** το περιεχόμενο αυτής της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας. Ωστόσο, ορισμένες απόψεις σποραδικά εμφανίστηκαν υποστηρίζοντας την αναθεώρηση των παραπάνω σκοπών με το πρόσχημα είτε της «διαπραγμάτευσης» με την Τουρκία σ' ό,τι αφορά το Αιγαίο είτε της «διεθνούς απομόνωσης» σ' ό,τι αφορά το Κυπριακό – ιδιαίτερα μάλιστα μετά την απόρριψη του σχεδίου Ανάν. Οι απόψεις αυτές ποτέ δεν αποτέλεσαν κυρίαρχο πολιτικό ρεύμα, ενώ η Ελλάδα, χάρη στις ισχυρές πολιτικές προσωπικότητες των πρωθυπουργών Κ. Καραμανλή και Α. Παπανδρέου, εξασφάλισε με εξαιρετική συνέπεια την προώθηση των σκοπών της **εθνικής στρατηγικής ασφάλειας** σ' ένα μεταβαλλόμενο και, ορισμένες φορές, μη ευνοϊκό διεθνές περιβάλλον. Η ελληνική εξωτερική πολιτική υπήρξε μια κατεξοχήν **πολιτική αντιδράσεων** στην συγκυρία, από την οποία όμως δεν έλειψαν ούτε η προσήλωση στην αντιμετώπιση του εθνικού προβλήματος ασφάλειας, ούτε η ανάδειξη προτεραιοτήτων για την αντιμετώπισή του. Παρά τα κατά καιρούς προβλήματα χειρισμών, η Ελλάδα επέδειξε την **ικανότητα συνέπειας** αλλά και **προσαρμογής** της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας στις αναφερόμενες συνθήκες και **εθνικιστικές** ή **μειοδοτικές** απόψεις πολιτικά περιθωριοποιήθηκαν. Τέτοιες απόψεις εμφανίζονται και σήμερα από ορισμένες πλευρές και επιχειρούν πλαγίως να αναθεωρήσουν ή να φθείρουν την πάγια ελληνική τοποθέτηση στο εθνικό πρόβλημα ασφάλειας.

Μάλιστα, στον δημόσιο διάλογο εμφανίζονται ορισμένες απόψεις αναθεώρησης του περιεχομένου της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας της χώρας που σ' ορισμένες περιπτώσεις φτάνουν να θεωρούν εύλογη την παραχώρηση... εθνικού εναέριου χώρου! Πρόκειται για ορισμένες μειοδοτικές απόψεις περί «μερικής και επιλεκτικής επέκτασης» των χωρικών υδάτων (σε ορισμένες γεωγραφικές τοποθεσίες ως τα 12 μίλια και σε άλλες να είναι 6, 8 ή 10) και μάλιστα αφού «προηγηθεί πολιτική επαφή με άλλες ενδιαφερόμενες χώρες». Ουσιαστικά οι πρωτοφανείς απόψεις αυτές επιθυμούν την **μείωση του εθνικού εναέριου χώρου** και θέτουν την άσκηση νόμιμου και διεθνώς κατοχυρωμένου δικαιώματος της χώρας υπό την αίρεση τρίτων πλευρών – και μάλιστα όταν αυτοί το επιδιώκουν με στρατιωτικές απειλές και το διεθνές δίκαιο κατοχυρώνει πλήρως τα δικαιώματα ελεύθερης ναυσιπλοΐας σε περίπτωση επέκτασης στα 12 ν.μ. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέσα από την επικοινωνιακή χρήση του όρου «επέκταση» στην πραγματικότητα προτείνουν την μείωση του εθνικού εναέριου χώρου. Κάποιοι μάλιστα σχολιαστές εκδοτικών συγκροτημάτων θεωρούν το ζήτημα του υπάρχοντος εθνικού εναέριου χώρου ως... «ελληνικές διεκδικήσεις».

Υπάρχει λοιπόν ένα **ζήτημα πολιτικής τοποθέτησης** για το εάν το ελληνικό πρόβλημα ασφάλειας στο Αιγαίο συνίσταται ή όχι:

- αποκλειστικά στην **νομική διαφορά** για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και τα υπόλοιπα ζητήματα είναι εθνικιστικές **τουρκικές διεκδικήσεις** που χρήζουν ανάσχεσης ή

- πρόκειται για **διμερείς διαφορές** που χρήζουν **πολιτικής** διαπραγμάτευσης.

Η **αυτονόητη διάκριση** του περιεχομένου του εθνικού προβλήματος ασφάλειας

ας σε θέματα εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχίας μπορεί να είναι πλέον **θεσμική μνήμη** της ελληνικής πολιτικής ελίτ και του κρατικού μηχανισμού, αλλά σε κομβικές συγκυρίες διαμόρφωσης νέων προτεραιοτήτων προκειμένου να προσαρμοστεί η εθνική στρατηγική ασφάλειας στις νέες συνθήκες, η εμφάνιση τέτοιων απόψεων σε μεγάλης κυκλοφορίας έντυπα δημιουργεί επιπρόσθετες συγχύσεις στην κατανόηση των απαιτήσεων της συγκυρίας. Πόσο μάλλον καθώς η χρήση των όρων «διαπραγμάτευση» και «διάλογος» γίνεται παραπλανητικά για να συγκαλύψει την άποψη σχετικά με το «ποια ζητήματα» είναι διαπραγματεύσιμα ή όχι. Επομένως, το ζήτημα δεν είναι αν έχουμε «διάλογο» ή όχι αλλά **ποιο είναι το περιεχόμενο** αυτού του διαλόγου και **ποιους διπλωματικούς χειρισμούς** γνήσια εξυπηρετεί, καθώς το «πότε και πώς» οργανώνεις το όποιο διπλωματικό τραπέζι διαλόγου έχει την δική του σημασία – κάτι που κατανοούν πλήρως οι τεχνοκράτες υπάλληλοι της διπλωματικής υπηρεσίας. Για παράδειγμα, δεν μπορεί η **κύρια προτεραιότητα** της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής να είναι η σταθερή επιδίωξη να αποτελέσει η επίλυση του ελληνικού προβλήματος ασφάλειας **μέρος των ευρω-τουρκικών ενταξιακών διαπραγματεύσεων** και παράλληλα διπλωματικοί χειρισμοί στις διμερείς επαφές με την Τουρκία να δίνουν την εντύπωση ότι τα ελληνο-τουρκικά ζητήματα αφορούν και προωθούνται προς επίλυση σε διμερές επίπεδο – δηλαδή να δίνεται διπλωματική «τροφή» στην στρατηγική επιδίωξη της Άγκυρας να αποκόψει είτε με διπλωματικά μέσα είτε με την πρόκληση έντασης τις ελληνο-τουρκικές σχέσεις από το πλέγμα των ευρω-τουρκικών. Απαιτείται, επομένως, μια ιεράρχηση στους διπλωματικούς στόχους, κατάλληλη διπλωματική προετοιμασία, ευελιξία και επιλογή της διπλωματικής συ-



γκυρίας – κι αυτά μέσα στο πλαίσιο μια συγκροτημένης εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής άμυνας και ασφάλειας, όπως και ικανού μηχανισμού διαχείρισης εντάσεων και κρίσεων που χρησιμοποιεί η Άγκυρα ως εργαλεία εξαναγκαστικής διπλωματίας. Στην πραγματικότητα η προσαρμογή στις νέες συνθήκες της ελληνικής στρατηγικής ασφάλειας δεν είναι μόνο ζήτημα ορθολογισμού, μετριοπάθειας, επάρκειας και ικανοτήτων ατομικών ή συλλογικών δρώντων αλλά πρωτίστως **πολιτικής βούλησης** και **ισχυρής πολιτικής ηγεσίας** – το τελευταίο μάλιστα είναι ευθέως συνδεδεμένο με ένα σταθερό, ισχυρό, χειραφετημένο, δημοκρατικό εσωτερικό πολιτικό σύστημα.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑ;

Το θεμελιώδες στοιχείο που μεταβάλλει την πολιτική κατάσταση στις διμερείς σχέσεις είναι η **αλλαγή του διεθνούς πλαισίου** των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Η κυριότερη όμως μεταψυχροπολεμική επίπτωση στο πλέγμα των ελληνο-τουρκικών σχέσεων υπήρξε η **ανάδειξη του ευρωπαϊκού προσανατολισμού ως πολιτική αιχμής** της τουρκικής πολιτικο-στρατιωτικής ελίτ στα τέλη της δεκαετίας του '90.¹ Το τουρκικό καθεστώς στρέφεται προς αυτήν την κατεύθυνση μετά τις ατελέσφορες προσπάθειές του να αναστρέψει την μεταψυχροπολεμική αποδυνάμωση της σημασίας της χώρας για την Δύση στηριζόμενο στην γεωστρατηγική θέση της στο τρίγωνο Βαλκάνια-Καύκασος-Μέση Ανατολή.² Μάλιστα, η μη-ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση άρχι-

σε να γίνεται περισσότερο επώδυνη για την Άγκυρα όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση αναδείχθηκε ως **κινητήριος μοχλός** αναδιοργάνωσης των μεταψυχροπολεμικών ευρωπαϊκών σχέσεων με την εμβάθυνση και διεύρυνση της οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης της γηραιάς ηπείρου. Χωρίς την πλήρη συμμετοχή της Τουρκίας στις ενδο-κοινοτικές διαδικασίες, τα ζητήματα εσωτερικής κρίσης της Τουρκίας μετατρέπονται σε κυρίαρχο ζήτημα σταθερότητας του σημερινού τουρκικού καθεστώτος. Κρίσιμο ζήτημα επίσης είναι **ποιο περιεχόμενο** δίνει η τουρκική πολιτική ελίτ στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της, δηλαδή εάν η ενταξιακή πορεία συνδέεται με μια ανεκτή προσαρμογή του τουρκικού καθεστώτος ή με την εσωτερική ικανότητα της τουρκικής κοινωνίας να εκσυγχρονίσει το πολιτικό σύστημά της στην κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού, της ανοικτής κοινωνίας πολιτών και της πολυπολιτισμικότητας.³ Μια τέτοια Τουρκία θα μπορούσε πλέον να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς θα ενσωμάτωνε στην εσωτερική πολιτική και οικονομική τάξη της το κοινοτικό κεκτημένο. Θεωρητικά μιλώντας μια τέτοια μακρόχρονη εξέλιξη θα οδηγούσε στην εγκατάλειψη επεκτατικών βλέψεων σε βάρος της χώρας μας στο Αιγαίο και θα διευκόλυνε μια αμοιβαία αποδεκτή και δίκαιη λύση του Κυπριακού. Επομένως, η δέσμευση της Τουρκίας στην ενταξιακή πορεία σημαίνει πριν από όλα **ικανότητα μετασχηματισμού της και αποτελεί προϊόν πρωτίστως εσωτερικών της εξελίξεων**.

Ο διεθνής παράγοντας μπορεί μονάχα να διευκολύνει αυτήν την διαδικασία και αυτό εφόσον επιμένει πολιτικά να επιζητεί την αυστηρή σύγκλιση της Τουρκίας με το κοινοτικό κεκτημένο και όχι να την επιβάλλει. Από την διεθνή σκοπιά, το κύριο ζήτημα δεν είναι η Τουρκία αλλά το «ποια Ευρωπαϊκή Ένωση» επιδιώκουν οι «ευρω-ατλαντιστές» και ποια οι «ευρωπαϊστές». Από την σκοπιά των πρώτων, η τουρκική υποψηφιότητα δεν εξυπηρετεί μόνο την σταθερότητα της Τουρκίας αλλά και την οριστική αναίρεση κάθε ισχυρής τάσης πολιτικής ενοποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ενοποιητική διαδικασία, ωστόσο, παραμένει ένα ζήτημα εντελώς ανοικτό, παρά την πολιτική πρωτοβουλία που διαθέτουν σήμερα οι «ευρω-ατλαντιστές» έναντι των «ευρωπαϊστών». Επομένως, στο πώς εξελίσσεται η υποδοχή της τουρκικής υποψηφιότητας αντανακλάται και η πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Σε πρακτικό επίπεδο, η Ε.Ε. παραμένει προσκολλημένη στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, χωρίς ωστόσο να αποκλείει την προοπτική της **ειδικής σχέσης**.⁴ Εφόσον τα ουσιαστικά κριτήρια πολιτικής και οικονομικής σύγκλισης συνεχίζουν να αποτελούν προϋπόθεση της ένταξης, η τουρκική υποψηφιότητα υποχρεώνεται σε προσαρμογές στο κοινοτικό κεκτημένο.⁵ Η τουρκική διπλωματία έχει συνείδηση αυτών των απαιτήσεων προσαρμογής και αυτά ακριβώς τα κριτήρια προσπαθεί να παρακάμψει ή να χαλαρώσει με την ισχυρή στήριξη των «ευρω-ατλαντιστών». Είναι, ωστόσο, φανερό ότι ούτε η Ε.Ε. ούτε η Τουρκία είναι έτοιμες για την ένταξη. Οι «ευρωπαϊστές» δεν θεωρούν σκόπιμη την τουρκική ένταξη και προωθούν την αντίληψη της «ειδικής σχέσης». Υπάρχει όμως μια κοινή διπλωματική βάση με τους «ευρω-ατλαντιστές» για συντονισμό των επιδιώξεων με ουσιαστικό περιεχόμενο την εμπέδωση του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της Τουρκίας, δηλαδή τον μετασχηματισμό της Τουρκίας ώστε να ανταποκριθεί στις προϋποθέσεις της εταιρικής σχέσης. Η πολιτική σταθεροποίηση μιας Τουρκίας σε εσωτερική κρίση και η στρατηγική αξιοποίησή της παραμένει **βασική επιλογή** του διεθνούς παράγοντα.

Στο πλαίσιο αυτό, η κρίσιμη επισήμανση εστιάζεται στο γεγονός ότι **ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Τουρκίας καθορίζει την μετεξέλιξη των ελληνο-τουρκικών σχέσεων και όχι αντίστροφα**. Με δεδομένη την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, το κρίσιμο ζήτημα για την εθνική ασφάλεια είναι **πώς η Ελλάδα θα επιτύχει ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Τουρκίας να μετασχηματίζει πρακτικά τις ελληνο-τουρκικές σχέσεις σε μια γνήσια εταιρική σχέση**, όπως αυτή που διέπει τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά πόσο η δημιουργία μιας εταιρικής σχέσης προϋποθέτει την αυτονόητη ανυπαρξία εδαφικών διεκδικήσεων μεταξύ των εταίρων τα συμπεράσματα της Διάσκεψης Κορυφής της Ε.Ε. απόφυγαν με κατηγορηματικό τρόπο να τοποθετηθούν στην περίπτωση της τουρκικής υποψηφιότητας. Προς το παρόν, τα ζητήματα εθνικής ασφάλειας εξακολουθούν **να στηρίζονται αποκλειστικά** στην ικανότητα υλοποίησης μιας αποτελεσματικής εθνικής στρατηγικής ασφάλειας της χώρας. Μάλιστα καθώς το κράτος αποτελεί το έσχατο μέσο, στο οποίο κυριολεκτικά επαφίεται η διαφύλαξη των υπαρξιακών συμφερόντων του, δηλαδή εθνική ανεξαρτησία, κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητα, ο ρόλος του στα ζητήματα εθνικής ασφάλειας ενισχύεται περισσότερο σε περιόδους ρευστότητας των διεθνών ισορροπιών.

Σήμερα η διαχείριση της τουρκικής υποψηφιότητας αποτελεί πλέον τον κύριο άξονα για την προσαρμογή της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας στις νέες συνθήκες. Στην μεταρρυθμιστική επίδραση της ενταξιακής διαδικασίας στην Τουρκία βασίζεται η υποστήριξη της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Τουρκίας, διαφορετικά αυτή **η ελληνική υποστήριξη προσλαμβάνει τον χαρακτήρα ενίσχυσης του διεθνούς ρόλου της Τουρκίας**. Η ελληνική διπλωματία κινδυνεύει άμεσα να υπερκεραστεί από την τουρκική, εάν η Αθήνα υποτιμήσει τον στρατηγικό ορίζοντα που διέπει την τουρκική διπλωματική τακτική.

Σε επίπεδο της εθνικής στρατηγικής, η Άγκυρα επιδιώκει συστηματικά να κατοχυρώσει την **απεμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης** από τις ελληνο-τουρκικές

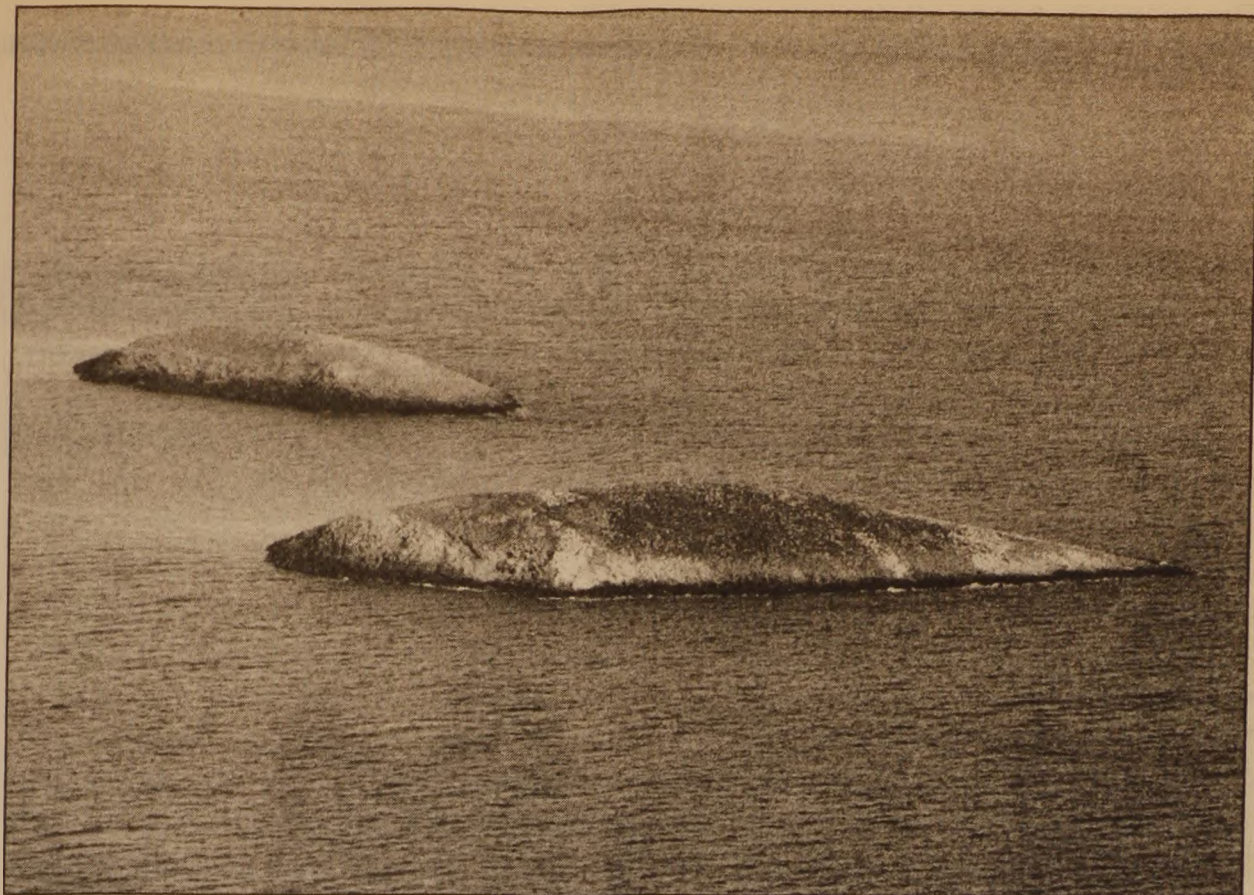
σχέσεις και επιζητεί την ανοχή και στήριξη των ευρωπαίων εταίρων στην πολιτική της **έναρξης διμερών διαπραγματεύσεων** με την Ελλάδα ως **αποκλειστικού τρόπου ομαλοποίησης** των ελληνο-τουρκικών σχέσεων. Η Άγκυρα αποσκοπεί να μετατρέψει τα συλλογικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ρόλο «αντικειμενικού» επιδιαιτητή των λεγόμενων «διαφορών» μεταξύ της Τουρκίας, ενός υποψήφιου μέλους, και της Ελλάδας, ενός κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για σοβαρό, στρατηγικής σημασίας, διπλωματικό κίνδυνο καθώς η Τουρκία διαθέτει την στήριξη των «ευρω-ατλαντιστών», ενώ διεκδικεί την στήριξη των «ευρωπαϊστών» με αμερικανική διπλωματική υποστήριξη. Παράλληλα, η τουρκική διπλωματία με την πολιτική εντάσεων στο χώρο του Αιγαίου **εισάγει νέα στοιχεία** στην προώθηση των διεκδικήσεων της σε βάρος της χώρας μας. Εμφανίζεται **περισσότερο ευέλικτη** στην **χρήση άσκησης στρατιωτικών προκλήσεων** που πλέον είναι **σαφέστερα ενταγμένες** σε μια διπλωματική εκστρατεία και ακριβέστερα εστιασμένες στην **προώθηση συγκεκριμένων επιδιώξεων** σε συγκεκριμένα ζητήματα, όπως η έρευνα και διάσωση στο χώρο του Αιγαίου, η νομική υπογράμμιση της διαφοράς του εύρους των χωρικών υδάτων με τον εθνικό εναέριο χώρο, μειονοτικά ζητήματα στην Δυτική Θράκη, η «αίτηση αποζημίωσης» για την «σύγκρουση» των δύο μαχητικών στον Αιγαίο κ.ά. Η προσπάθεια της Άγκυρας έχει ήδη προσαρμοστεί με επιτυχία στις νέες συνθήκες και με συνέπεια επιχειρεί να υλοποι-

ήσει τον μακροπρόθεσμο σκοπό της, δηλ. να μετατρέψει το πρόβλημα εθνικής ασφάλειάς μας σε διμερή πολιτική διαφορά που χρήζει διαπραγμάτευσης.

Με δεδομένους τους ενδο-κοινοτικούς συσχετισμούς και την *de facto* αναβάθμιση της Τουρκίας με την έναρξη χωρίς συγκεκριμένους όρους για την ελληνική ασφάλεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, η Ελλάδα ως μέλος της Ε.Ε. κινδυνεύει να χάσει οριστικά τα διπλωματικά ερείσματα που είχε έναντι της Τουρκίας. Η έλλειψη στρατηγικού ορίζοντα δημιουργεί την δυνατότητα η ελληνική διπλωματία να υποσκελιστεί από την τουρκική με αποτέλεσμα να αυξηθεί η διεθνής πίεση προς την Ελλάδα αντί της Τουρκίας. Ιδιαίτερα εάν ενισχυθεί η προοπτική μιας «ειδικής σχέσης» ως σημείο συμβιβασμού τόσο για το τουρκικό καθεστώς όσο και για τους ευρωπαίους εταίρους, η Ελλάδα στρατηγικά θα έχει πλήρως υπερκεραστεί και θα γίνει ευάλωτη στην τουρκική εξαναγκαστική διπλωματία στον χώρο του Αιγαίου. Σε οποιαδήποτε εκδοχή των θεσμικών ευρω-τουρκικών σχέσεων (ένταξη ή ειδική σχέση) η επίλυση του ελληνικού προβλήματος ασφάλειας πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της οποιας θεσμικής ρύθμισης των ευρω-τουρκικών σχέσεων.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΕΡΕΙΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ;

Η προσαρμογή της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας στις νέες συνθήκες της τουρκικής υποψηφιότητας είναι κατεξοχήν ζήτημα πολιτικών επιλογών. Σε στρατηγικό επίπεδο το κρίσιμο σημείο



αναφοράς στην επίλυση του ελληνικού προβλήματος ασφάλειας ήταν και παραμένει ο συνδυασμός των **διεθνών εξελίξεων** και των **εσωτερικών συσχετισμών** στην Τουρκία. Το «**κέντρο βάρους**» της προσπάθειας και των δύο πλευρών βρίσκεται ακριβώς στην **κατάλληλη διαχείριση της τουρκικής υποψηφιότητας**. Για παράδειγμα, όταν ο μεταρρυθμιστής Ταγίπ Ερτογάν δηλώνει ότι «αν είναι να διακοπούν οι διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε., επειδή δεν υποχωρούμε στο θέμα του πρόσθετου πρωτοκόλλου, ας διακοπούν»⁶ ουσιαστικά πιέζει διπλωματικά τους ευρωπαίους εταίρους προς μια κατεύθυνση αντίθετη με τις ελληνικές επιδιώξεις και αν δεν υπάρξει κατάλληλη ελληνική απόκριση προς τους εταίρους μας η πίεση θα μεταφερθεί στην ελληνική πλευρά. Κινδυνεύει να ανακοπεί άμεσα ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Τουρκίας και μάλιστα λόγω του Πρωτοκόλλου Τελωνιακής Ένωσης; Κανείς έγκυρος αναλυτής στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό δεν ισχυρίζεται κάτι τέτοιο, παρά τις αναμφισβήτητες δυσκολίες να υπάρξει αλλαγή πλεύσης του τουρκικού καθεστώτος ή του Ερτογάν να το επιβάλει. Αλλά πάλι εάν η Τουρκία δεν μπορεί να μετασχηματιστεί για την αποδοχή του κοινοτικού κεκτημένου τότε ποιο είναι το ζητούμενο της ενταξιακής πορείας της τόσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο, ειδικότερα, και για το ελληνικό πρόβλημα ασφάλειας; Επομένως, **στο πεδίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** η Ελλάδα πρέπει να ανακτήσει την διπλωματική πρωτοβουλία, που απώλεσε τον Δεκέμβριο 2004, όταν η Ελλάδα συμφώνησε να αρχίσουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις χωρίς ουσιαστικά να προχωρήσουμε ένα βήμα πιο πέρα από τις προβλέψεις του Ελσίνκι 1999, δηλαδή χωρίς την ύπαρξη ενός «οδικού χάρτη» ομαλοποίησης των ελληνο-τουρκικών σχέσεων που η Τουρκία όφειλε να ακολουθήσει ως μέρος της ενταξιακής πορείας της.

Στο επίπεδο της Ε.Ε. μας ενδιαφέρει πρωτίστως η θέσπιση ενός «οδικού χάρτη» των ευρω-τουρκικών σχέσεων σε ό,τι αφορά το Αιγαίο. Γι' αυτό η διαδικασία του screening για το άνοιγμα και κλείσιμο των κεφαλαίων διαπραγματεύσεων είναι πολιτικά σημαντική επειδή

θέτει τις προϋποθέσεις ένταξης στην Τουρκία. Ωστόσο, η διαδικασία ενσωμάτωσης της επίλυσης του ελληνικού προβλήματος ασφάλειας στις ευρω-τουρκικές σχέσεις εμπεριέχει μόνο ένα ευνοϊκό πολιτικό πλαίσιο για την, παράλληλη της ενταξιακής πορείας, υλοποίηση μιας διαδικασίας μετασχηματισμού των διμερών σχέσεων σε **σχέσεις εμπιστοσύνης, συνεργασίας** και τελικά σε **εταιρικές σχέσεις** εντός του θεσμικού οικοδομήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁷ Και αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς σημαντικά μέτρα σε διμερές επίπεδο που θα οδηγούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Και εδώ η διπλωματική πρωτοβουλία πρέπει να αφαιρεθεί από την Άγκυρα δείχνοντας η Αθήνα το πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλουν να εξελιχθούν οι διμερείς σχέσεις.

Σε διμερές επίπεδο, η Ελλάδα δεν έχει πλέον καμία άλλη εναλλακτική επιλογή από το να μεταβάλει καθοριστικά τους όρους διαλόγου με την Τουρκία, λαμβάνοντας άμεσα την απόφαση μετά από καλή διπλωματική προετοιμασία, να εναρμονίσει τον εθνικό εναέριο χώρο μας και τα χωρικά μας ύδατα, με αύξηση από τα έξι σε δέκα μίλια της αιγιαλίτιδας ζώνης της χώρας, όπως έχει δικαίωμα από το Διεθνές Δίκαιο. Πρόκειται για απόφαση στρατηγικής σημασίας, που **μεταβάλλει ριζικά το πλαίσιο του ελληνο-τουρκικού διαλόγου** και τον θέτει σε **ορθή βάση** ενώ αφαιρεί κάθε νομικό πρόσχημα παραβιάσεων από την πλευρά της Τουρκίας που βασίζεται στη διαφορά του εθνικού κυριαρχικού χώρου, που είναι δέκα και έξι ναυτικά μίλια σε αέρα και θάλασσα. Δημιουργεί επιπλέον μια **καθαρή νομική κατάσταση** που δεν μπορεί διεθνώς να αμφισβητηθεί, ενώ η έξαρση των παραβιάσεων, με αυτά τα δεδομένα, θα έχει σοβαρό πλέον διπλωματικό κόστος για την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας. Γιατί σήμερα να γίνει αυτή η εναρμόνιση; Γιατί σήμερα είναι αναγκαία για την εξυγίανση του πολιτικού ορίζοντα των ελληνο-τουρκικών σχέσεων και την διεθνή ενίσχυση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας. Με δεδομένη την πρακτική του τουρκικού καθεστώτος οι εντάσεις στο Αιγαίο δεν πρόκειται, έτσι ή αλλιώς, να αποφευχθούν, ούτε αναμένεται η Άγκυρα να αποδεχτεί την

άσκηση του δικαιώματος μας. Ωστόσο, σημασία έχει η Αθήνα να διαθέτει την ικανότητα να εκτονώνει τις εντάσεις με μια ικανή πολιτική διαχείρισης κρίσεων μέχρι διεθνώς να εμπεδωθεί στην πράξη η άσκηση του δικαιώματός της.

Οι νέες συνθήκες απαιτούν πλέον όχι αναθεώρηση αλλά προσαρμογή της εθνικής στρατηγικής ασφάλειας. Η Άγκυρα έχει ήδη επιτύχει αυτόν τον στόχο, παρά την σοβαρή εσωτερική κρίση του τουρκικού καθεστώτος και μάλιστα ίσως λόγω αυτής της κρίσης να διατηρεί την ικανότητα προσαρμογής της. Ωστόσο, το διεθνές περιβάλλον στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις έχει μεταβληθεί και οι διμερείς σχέσεις έχουν οδηγηθεί στα όρια της πόλωσής τους. Ο εθνικισμός των εδαφικών διεκδικήσεων είναι οριστικά πλέον αναχρονισμός την εποχή της εντατικής ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Mehmet Ugur, *The European Union and Turkey: An Anchor/Credibility Dilemma* (Aldershot 1999).
2. Στέλιος Αλειφαντής, «Τουρκία και Βαλκάνια: Η Στρατηγική Διάσταση της βαλκανικής πολιτικής της Άγκυρας», *Τετράδια*, Νο 36, Άνοιξη/ Καλοκαίρι 1995, σελ. 105-114.
3. Τζέιμς Πέτιφερ, *Ο Τούρκικος Λαβύρινθος: Ο Ατατούρκ και το Νέο Ισλάμ*, Αθήνα 1998. Ιωάννης Θ. Μάζης, *Μυστικά Ισλαμικά Τάγματα: Πολιτικό Οικονομικό Ισλάμ στη Σύγχρονη Τουρκία*, Αθήνα 2000.
4. «Αρνητική για Τουρκία η αυστριακή προεδρία: Ειδική σχέση αντί ένταξης καλλιεργεί η Βιέννη, ενώ επισείει και κίνδυνο ασφαλείας της Ε.Ε.», *Ελευθεροτυπία*, 19/06/2006.
5. Κώστας Μοσχονάς, «Ε.Ε.: Αδιαπραγμάτευτες οι υποχρεώσεις Τουρκίας», *Ελευθεροτυπία*, 21/06/2006.
6. Άρης Αμπατζής, «Πληθαίνουν οι αδιάλλακτες δηλώσεις στην Άγκυρα», *Ελευθεροτυπία*, 19/06/2006.
7. Σ. Αλειφαντής, «Οι ελληνο-τουρκικές σχέσεις μετά το Ελσίνκι: Ζητήματα προσαρμογής στο σύνθετο περιβάλλον της τουρκικής υποψηφιότητας», στο Θ. Κουλουμπή - Θ. Ντόκου (επιμ.), *ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής, Οι Ελληνο-τουρκικές Σχέσεις 1999-2000*, Εκδόσεις Παρατηρητής 2000.

Η εξωτερική πολιτική και το ελληνικό εσωτερικό πρόβλημα

του Γ. Κοντογιώργη

1. Κοινός παρονομαστής όσων επιχειρούν να ρίξουν φως στο ερώτημα πώς η εσωτερική πολιτική επηρεάζει τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής, αποτελεί η διαπίστωση ότι δεν διακρίνουν τη διαφορά φύσεως που υπάρχει μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής.

Στο εσωτερικό του κράτους η πολιτική ορίζεται ως εξουσία. Υπάρχει ένα κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την πολιτική σχέση και θέτει όρια στη δράση και των ισχυρών και της εξουσίας. Η εξωτερική πολιτική αντιθέτως –η πολιτική πέραν του κράτους– προσλαμβάνεται ως δύναμη. Οι διακρατικές σχέσεις είναι σχέσεις δύναμης, δεν υπόκεινται σε ένα κανονιστικό πλαίσιο. Η βούληση του ισχυρού συγκροτεί βασικά τη νομιμότητα.

Η εξωτερική πολιτική μιας χώρας διαμορφώνεται εντός του κράτους, ασκείται όμως στο διακρατικό πεδίο. Το γεγονός αυτό συνθέτει και τη μείζονα αντίφαση. Ενώ στο εσωτερικό πεδίο η βούληση του κράτους συγκροτεί το νόμο, στο διακρατικό πεδίο η πολιτική του κράτους δεν διαθέτει εξουσία εφαρμογής. Για να δει τη βούλησή του να εφαρμόζεται πρέπει το κράτος είτε να πείσει το συνομιλητή του να την αποδεχθεί (το άλλο κράτος) είτε να τον πειθαναγκάσει. Η διαφορά μεταξύ εξουσίας και δύναμης είναι επομένως θεμελιώδης. Εντούτοις, αγνοείται από την πολιτική επιστήμη. Στην αγγλική γλώσσα, για παράδειγμα, με τον ίδιο όρο αποδίδονται και οι δυο έννοιες.

Τι σημαίνει αυτό: πρώτον, ότι οι όροι συγκρότησης του πολιτικού λόγου εντός του κράτους είναι διαφορετικοί απ' ό,τι στις διακρατικές σχέσεις. Στο εσωτερικό του κράτους η μεγιστοποί-

ηση της ρητορικής των υποσχέσεων ή της προσδοκίας εκ μέρους του πολιτικού συναντάται αποκλειστικά με την εκλογική βούληση της κοινωνίας. Συγχρόνως, η απόσπαση της εκλογικής εμπιστοσύνης της κοινωνίας δεν δεσμεύει τον πολιτικό να επιδείξει συνέπεια στην πολιτική του πρόταση. Η κοινωνία είναι ιδιώτης, δεν κατέχει την ιδιότητα του εντολέα, ώστε να ζητήσει ευθύνες από τον πολιτικό ή να τον υποχρεώσει να εναρμονισθεί με τα υπεσχημένα ή να του επιβάλει κυρώσεις. Η πολιτική τοποθετείται υπεράνω του νόμου, το δε σύστημα κατοχυρώνει το δικαίωμα του πολιτικού να είναι ανακόλουθος. Στο διακρατικό πεδίο ο πολιτικός λόγος που δεν είναι εναρμονισμένος με τις σχέσεις δύναμης παράγει επιπτώσεις, διότι εκεί δεν συντρέχει το προνόμιο της πολιτικής αυτονομίας και της ασυλίας της εξουσίας.

Τούτο υποδηλώνει, δεύτερον, ότι οι όροι της διαπραγμάτευσης σε ένα περιβάλλον σχέσεων δύναμης είναι διαφορετικοί απ' ό,τι σε ένα περιβάλλον εξουσίας. Η εκλογική νίκη δεν συναρτάται από την υπευθυνότητα ή την ισχύ του πολιτικού. Όμως η επιτυχία σε ένα θέμα εξωτερικής πολιτικής είναι άμεσα συναρτημένη με την δύναμη που η χώρα αποδεικνύεται ικανή να επιστρατεύσει. Η μη επιτυχία του εγχειρήματος συνήθως δεν είναι ανώδυνη. Μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στα συμφέροντά της. Η διακήρυξη, για παράδειγμα, για την αποπυρηνικοποίηση της Βαλκανικής συνιστούσε μια παρέμβαση πέραν των δυνατοτήτων της χώρας. Συνεπήγετο όμως εξ αντικειμένου αρνητικές επιπτώσεις στα συμφέροντά της.

2. Τι είναι αυτό που οδηγεί μια πολιτική δύναμη να διατυπώνει το πρόταγμα της εξωτερικής της πολιτικής με γνώμονα τους όρους της εσωτερικής πολιτικής, χωρίς να συνεκτιμά τις σχέσεις δύναμης που κυριαρχούν στο διεθνές περιβάλλον; Οι θεωρητικές υποθέσεις που υιοθετούνται εν προκειμένω επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στη σύνθεση των συμφερόντων (κυρίως των ομάδων) που συστέγάζονται στη συγκεκριμένη πολιτική δύναμη, τα οποία προσδοκάται να συμβάλουν στην εκλογική νίκη.

Στην περίπτωση της Ελλάδας εκτιμώ, ωστόσο, ότι συντρέχει μια κεφαλαιώδης ιδιαιτερότητα: Η κοινωνία συγκροτεί σταθερά μια πολιτική κατηγορία, η οποία λειτουργεί ανταγωνιστικά, συχνά δε και αναιρετικά, στη δράση των επιμέρους συμφερόντων. Διαθέτει έναν υψηλό δείκτη πολιτικοποίησης/α-νάπτυξης. Δεν είναι του παρόντος να εξηγήσουμε το γιατί. Σημαίνει αυτό ότι η κοινωνία συμπεριφέρεται πολιτικά ως οιονεί εντολέας, αξιώνει ο πολιτικός να γίνει συνομιλητής της. Η ελληνική κοινωνία ουδέποτε εναρμονίσθηκε με τη θεσμική θέση του ιδιώτη που της επιφύλαξε το νεωτερικό πολιτικό σύστημα. Εξού και κατέχει μια σημαίνουσα θέση στις «εκτιμήσεις» ενός πολιτικού.

Η πραγματικότητα αυτή συνδυάζεται με μια υψηλή εθνική, δημοκρατική και κοινωνική διαθεσιμότητα που διακατέχει την κοινωνία. Διαθεσιμότητα η οποία, εάν συνδυασθεί με τον υψηλό δείκτη πολιτικής ατομικότητας και το καθεστώς της πολιτικής κυριαρχίας που επιφυλάσσει για τον εαυτό του το πολιτικό σύστημα, μπορεί να εξηγήσει τη σχετική ευκολία με την οποία η ελληνική κοινωνία μεταβλήθηκε συχνά

σε θύμα της κομματικής δημαγωγίας. Είναι ακριβώς η περίπτωση της περιόδου της μεταπολίτευσης, με τυπικό εκπρόσωπο του είδους το ΠΑΣΟΚ.

Υποστηρίχθηκε ότι η διάσταση μεταξύ πολιτικού λόγου και πολιτικής πράξης του ανδρείκου ΠΑΣΟΚ στο θέμα της εξωτερικής πολιτικής υπήρξε απόρροια της ιδεολογίας του. Η άποψη αυτή δεν ευσταθεί. Θα ήταν ισχυρή εάν η ανακολουθία του κόμματος αυτού είχε επικεντρωθεί ειδικά στην εξωτερική πολιτική. Δεν συνέβη όμως αυτό.

Για να κατανοηθεί το φαινόμενο ΠΑΣΟΚ πρέπει κατά τη γνώμη μου να συνεκτιμηθεί, στα ανωτέρω, μια ακόμη παράμετρος. Το ΠΑΣΟΚ ήρθε σε μια στιγμή πολιτικού κενού. Επιχείρησε να διεμβολίσει τις ιστορικές δυνάμεις για να το καλύψει. Στόχος του υπήρξε η *πολιτική ηγεμονία* στην ελληνική μεταδικτατορική σκηνή. Η ιδεολογία (ο σοσιαλισμός, η δημοκρατία, η εθνική ανεξαρτησία κ.λπ.) αποτέλεσε σταθερά το προκάλυμμα για την επίτευξη της πολιτικής ηγεμονίας. Ένα τέτοιο κόμμα είναι, καταρχήν, προσωποπαγές και, από τη φύση του, αυταρχικό στην εσωτερική δομή και λειτουργία. Πολιτικά αποβλέπει στη *νομή του κράτους*, στην οποία επιδιώκει να εγκιβωτίσει την κοινωνία. Για να καλύψει το πολιτικό κενό και να ηγεμονεύσει, το ανδρείκο ΠΑΣΟΚ έγραψε προσημείωση στο σύνολο των εθνικών, δημοκρατικών και κοινωνικών διαθεσιμοτήτων της ελληνικής κοινωνίας, που έβγαινε τραυματισμένη από τη δικτατορία.

Κάνω την επισήμανση αυτή διότι εντέλει το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ δεν προέκυψε ως αίτημα της κοινωνίας. Το ΠΑΣΟΚ το δημιούργησε και ενέπλεξε την κοινωνία σ' αυτό. Δημιούργησε έτσι τους όρους μιας συνολικής παγίδευσης της πολιτικής ζωής, χρησιμοποιώντας ως πολιορκητικό κριό τις «διαθεσιμότητες» και την πολιτική αναγωγιμότητα της κοινωνίας και ως λάφυρο τη νομή του κράτους.

Τούτο εξηγεί το γεγονός ότι θύμα του ανδρείκου ΠΑΣΟΚ υπήρξαν κυρίως οι δημοκρατικές και κοινωνικές διαθεσιμότητες της κοινωνίας κι όχι μόνο το εθνικό ζήτημα: η απαξίωση υπήρξε κα-

θολική: του σοσιαλισμού, της δημοκρατίας, της συμμετοχής, των εθνικών ζητημάτων. Στο όνομα του σοσιαλισμού λεηλατήθηκε το κράτος και τα κοινοτικά «πακέτα». Η δημοκρατία εξισώθηκε με την κομματική χειραγώγηση παντού (Δημόσια Διοίκηση, ΑΕΙ, ΔΕΚΟ κ.λπ.). Ένα κόμμα νομής διακηρύσσει αλλά δεν αποβλέπει σε πολιτικές οικονομικής, κοινωνικής ή πολιτικής απελευθέρωσης. Περιάγει το κοινωνικό σώμα στην ανάγκη του, ώστε να το χρησιμοποιήσει ως μοχλό χειραγώγησης των θεσμών.

Τα κόμματα νομής δίνουν έμφαση στον κομματικό πατριωτισμό στο βωμό



του οποίου υποτάσσεται η ιδεολογία και, βεβαίως, ο εθνικός στόχος. Τούτο εξηγεί την ευκολία των ιδεολογικών του μετακινήσεων. Ο Ανδρέας διατύπωσε έναν λόγο στα εξωτερικά που έφερνε τον κομματικό πατριωτισμό αντιμέτωπο με τον εθνικό πατριωτισμό. Το τίμημα είναι σήμερα ορατό σε περισσότερα επίπεδα: όχι μόνο δεν επιλύθηκε καμία από τις εξωτερικές εκκρεμότητες της χώρας, αλλά και ήρθαν να προστεθούν πολλά περισσότερα. Ακραίο παράδειγμα αποτελεί το «Σκοπιανό»: το ΠΑΣΟΚ σπατάλησε ένα ολόκληρο εθνικό κεφάλαιο για να δηλώσει στο τέλος ο Ανδρέας ότι το όνομα τον αφήνει παντελώς αδιάφορο. Οι περισσότερες από τις διεκδικήσεις της

Τουρκίας ανεφύησαν επί ΠΑΣΟΚ. Όχι γιατί αυτό κατείχε την εξουσία στο μεγαλύτερο διάστημα, αλλά επειδή η γεωπολιτική θέση της χώρας αποδυναμώθηκε καταφανώς.

3. Και την εποχή των σημείων επιγόνων το ΠΑΣΟΚ λειτούργησε ευρέως ως *τυπικό κόμμα νομής*. Ο χαρακτήρας αυτός του κόμματος εξηγεί τις οβιδικές μεταμορφώσεις οι οποίες θα προετοιμάσουν το έδαφος για μια νέα θητεία του κομματικού πατριωτισμού στις νέες συνθήκες. Ο σοσιαλισμός από πρόταγμα κοινωνικοποίησης έγινε συνώνυμος του νεοφιλελευθερισμού, το δε κράτος παραδόθηκε βορά στη διαπλοκή και τη διαφθορά. Από το λαό στην εξουσία οδηγηθήκαμε κατ' αυτές στην ιδέα της απόδοσης της εξουσίας στο λαό. Ουδείς εξ όσων διατυπώνουν τα συνθήματα αυτά μπήκε εντούτοις στον κόπο να εξηγήσει πώς ή πότε ο λαός ανήλθε στην εξουσία ή, εν πάσει περιπτώσει, ποιος τον «κατέβασε» από αυτήν τη στιγμή που το ΠΑΣΟΚ κυβερνούσε βασικά όλα αυτά τα χρόνια.

Οπωσδήποτε, η ακραία αντιαμερικανική ρητορεία παραχώρησε τη θέση της σε πολιτικές που θα συνδύαζαν έναν νωχελικό πραγματισμό με την προσομοίωση της χώρας στις συνθήκες του προβληματικού ικέτη ή του ανέξοδου θεράποντος του Ηγεμόνα.

Η χώρα την περίοδο αυτή θα προετοιμασθεί, από το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, να περάσει από το πρόταγμα της εθνικής ανεξαρτησίας στο α-εθνικό ιδεολόγημα της λεγόμενης παγκοσμιοποίησης. Δεν έχει ίσως επαρκώς προσεχθεί ότι, όπως στο παρελθόν, στην εποχή του Ανδρέα, η διανόηση που οικειοποιήθηκε τον λαϊκισμό, τη θεωρία του ανήκειν της Ελλάδας στην (λατινοαμερικανική) περιφέρεια του κέντρου, προήλθε αποκλειστικά από το ΠΑΣΟΚ ή κατέληξε σ' αυτό από την Αριστερά, ως συγκατανευσιφάγος της εξουσίας, έτσι και στην εποχή των σημείων επιγόνων, από τον ίδιο χώρο θα αλιευθούν οι θεωρητικοί του εκσυγχρονισμού, των οποίων κεντρική μέριμνα θα αποτελέσει η διδαχή των Ελλήνων για τις βλαβερές συνέπειες της πρόσδεσής τους στο «φαντασιακό» άρμα του έθνους.

Είναι προφανές ότι η μετάλλαξη αυτή

αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου η άρχουσα διάνοηση και μαζί της η ελληνική κοινωνία να αποδεχθούν ως αναπόφευκτη τη «φινλανδοποίηση» της Ελλάδας. Από την άποψη αυτή, έχει ενδιαφέρον να προσεχθεί ο τρόπος που ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας έφερε στην επιφάνεια τη συζήτηση για τη Χάγη. Η Χάγη καλείται να λειτουργήσει όχι ως όχημα προώθησης της ελληνικής υπόθεσης αλλά ως άλλοθι για μια εύσημη παραίτηση από θεμελιώδη στοιχεία εθνικής κυριαρχίας. Το δίλημμα παραίτηση ή σύγκρουση με την Τουρκία διασκεδάζεται λογικοφανώς με τη διαμεσολάβηση της διεθνούς δικαιοσύνης. Έτσι, η όποια «επίλυση» των ελληνοτουρκικών διαφορών δεν θα ερμηνευθεί ως εθνική υποχώρηση της Ελλάδας, αλλά ως εναρμόνιση της χώρας με τη διεθνή έννομη τάξη. Κατά τούτο, πέραν του περιεχομένου της ιδέας, ο συμβολισμός της παρέμβασης του τέως Προέδρου αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον. Επέλεξε να εγείρει ένα μείζον ζήτημα εξωτερικής πολιτικής διά του Τύπου, ενώ είχε, υποθέτω, όλη τη δυνατότητα να το θέσει στους αρμόδιους θεσμικούς παράγοντες της Πολιτείας, ως όφειλε.

Οι σταθερές αυτές της ελληνικής πολιτικής ζωής εξηγούν κατά τη γνώμη μου γιατί κανένα από τα εθνικά ζητήματα δεν έχει μέχρι τώρα επιλυθεί. Η συγκρότηση του προτάγματος της εξωτερικής πολιτικής, έχοντας ως σημείο αναφοράς τις προτεραιότητες και ιδίως τις προϋποθέσεις της εσωτερικής πολιτικής, κάνει την υλοποίησή του εξ αντικειμένου αδιέξοδη. Αν, στο πλαίσιο αυτό, τα ζητήματα ετούτα αφεθούν να σήπονται, κανείς δεν θα κατηγορήσει τον πολιτικό για το περιεχόμενο της λύσης ή γιατί δεν τα έλυσε: το Σκοπιανό ή το Κυπριακό ή το Αιγαικό θα τα επιλύσει ο χρόνος, με την ανατροπή των συσχετισμών στην περιοχή, σε βάρος της χώρας. Με απλή διατύπωση, η επίδοση σε μια εξωτερική πολιτική που θα επιδίωκε την επανекτίμηση των αποθεμάτων ισχύος της χώρας, δεν προσφέρει όφελος στο κομματικό διακύβευμα και σε κάθε περίπτωση δεν προσιδιάζει στην πολιτική κουλτούρα της πλειονότητας της πολιτικής τάξης.

4. Τι θα έκανε μια κυβέρνηση αν αποφάσιζε να εφαρμόσει μια εναλλακτική πολιτική στις εξωτερικές εκκρεμότητες που θα συνεκτιμούσε την κρατοκεντρική δομή του πλανητικού συστήματος:

(α) θα δημιουργούσε όρους μιας στρατηγικής σύγκλισης των συμφερόντων της χώρας με εκείνα των Δυνάμεων που διαμορφώνουν τον γεωπολιτικό χάρτη της περιοχής. Αυτό το έπραξαν τα Σκόπια, όχι η Ελλάδα! Εν προκειμένω, θα ήταν χρήσιμο να εντρυφούσαν οι πολιτικοί μας στα πεπραγμένα όχι τόσο του Βενιζέλου όσο του Καποδίστρια, ο οποίος χωρίς κράτος διαχειρίστηκε με ακραιφνώς εκτατική λογική την ελληνική υπόθεση. Η μεταπολεμική Ελλάδα δεν επιδίωξε να πείσει τη Δύση ότι θα μπορούσε να λειτουργήσει ως στρατηγικός εταίρος για τα συμφέροντά της στην περιοχή. Η δυνατότητα ενός τέτοιου ρόλου θα προέκυπτε καταφανώς από την ικανότητά της να καλύψει το γεωπολιτικό κενό που δημιουργήσε η κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού στον γεωπολιτικό της χώρο. Κι όχι το αντίθετο.

(β) θα αντιμετώπιζε τα ελληνοτουρκικά υπό το πρίσμα της στρατηγικής ισορροπίας στην ευρύτερη γεωπολιτική περιοχή, κι όχι ως απλό ζήτημα στρατιωτικής ισορροπίας στο Αιγαίο. Αντιμετωπίζοντας την αναλογία 7/10, και γενικότερα τις ελληνοτουρκικές σχέσεις υπό το πρίσμα αυτό, άφησε το έδαφος ελεύθερο στην περιφερειακή φιλοδοξία της Τουρκίας. Από αναγκαίος εταίρος στο γεωπολιτικό γίνεσθαι της ευρύτερης περιοχής και, ενδεχομένως, αντίβαρο που θα εγγυάτο την πρόσδεση της φιλόδοξης Τουρκίας στη Δύση, μεταβλήθηκε σε ικέτη της ασφάλειάς της. Η Τουρκία οικειοποιήθηκε τελικά το ρόλο του εγγυητή της νομιμοφροσύνης της Ελλάδας στο δυτικό στρατόπεδο.

(γ) τούτο είναι εξόχως εμφανές στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία μεταβλήθηκε ήδη σε αντεπιχείρημα, στο μέτρο που η Τουρκία, διά χειρός ελληνικής, έχει πεισθεί ότι η ευρωπαϊκή της πορεία θα της προσφέρει τη δυνατότητα να ικανοποιήσει το σύνολο των διεκδικήσεών της σε βάρος

της Ελλάδας. Το Κυπριακό αποτελεί τον ασφαλέστερο ενδείκτη της βεβαιότητας αυτής.

(δ) τέλος, είναι προφανές ότι την ίδια στιγμή έχει συντελεσθεί σε σημαντικό βαθμό η ανατροπή της ισορροπίας δυνάμεων στην περιοχή. Ανατροπή που προφανώς δεν συνδέεται με τη μείωση των αμυντικών δαπανών, αλλά με την απομείωση της επιχειρησιακής ετοιμότητας του στρατεύματος.

Καταλήγουμε ότι δεν «φταίει» η κοινωνία για την υποχειρίαση του πολιτικού σκηνικού στον κομματικό πατριωτισμό, ούτε ασφαλώς η εθνική, δημοκρατική και κοινωνική της διαθεσιμότητα για την μη εναρμόνιση της εξωτερικής πολιτικής με τη λογική των διακρατικών συσχετισμών. Η ενοχοποίηση, εντούτοις, της κοινωνίας για τη μη διαθεσιμότητα της πολιτικής τάξης να διαχειρισθεί μείζονα πολιτικά ζητήματα ανάγεται στο απώτερο παρελθόν. Ο Χ. Τρικούπης διακήρυσσε ότι για να εκσυγχρονισθεί ο τόπος έπρεπε ο πολίτης να απελευθερωθεί από τον πολίτη. Διέκρινε στην υψηλή πολιτική ανάπτυξη του πολίτη την αιτία της επιχειρησιακής αναποτελεσματικότητας της πολιτικής, κι όχι στους όρους της σχέσης μεταξύ κοινωνίας και πολιτικής, δηλαδή στη βίωση από την πολιτική τάξη ενός καθεστώτος που δεν συνάδει με τη φύση του πολιτικού συστήματος. Η απαξία της πολιτικής τάξης, που αναδεικνύουν οι δημοσκοπήσεις, μαρτυρεί ευρέως ότι η πολιτική της αναντιστοιχίας λόγων και έργων συγκεντρώνει την αποδοκιμασία του συλλογικού υποκειμένου. Δεν αποδίδει όμως ούτε την ευθύνη ούτε μια συνυπευθυνότητα της κοινωνίας.

Η εναλλαγή στην εξουσία, που συντελείται μέσω των εκλογικών αναμετρήσεων, δεν αίρει κατά τη γνώμη μου την επιφύλαξη αυτή της κοινωνίας. Σηματοδοτεί με σαφήνεια την επιθυμία της να απελευθερωθεί από την ομηρία του κόμματος και του κράτους ή, αλλιώς, να ξεπερασθεί η εποχή του κομματικού πατριωτισμού που αντιμετωπίζει το κράτος υπό το πρίσμα του εφήμερου νομέα και την επιχειρησιακή διάσταση της πολιτικής ως στενά (προ)εκλογική υπόθεση.



Φοβίες και διλήμματα της εξωτερικής μας πολιτικής

του Τάκη Διαμαντή

Η μεγάλη συζήτηση που άνοιξε τον τελευταίο καιρό για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, με αφορμή τον τραγικό θάνατο του πιλότου Κώστα Ηλιάκη και την απώλεια ενός μαχητικού αεροσκάφους στην περιοχή της Καρπάθου, δείχνει δυο πράγματα: Το ένα είναι η έλλειψη ετοιμότητας, από την πλευρά της Ελλάδας, για ουσιαστικό διάλογο με την Τουρκία και το άλλο η έλλειψη σοβαρής ελληνικής στρατηγικής έναντι της γειτονικής χώρας. Ένα τρίτο, το οποίο αφορά στην Τουρκία, είναι ότι τον τελευταίο καιρό έχει αυξήσει την επιθετική τακτική της έναντι της Ελλάδας, προς την οποία θέτει όλο και νέα ζητήματα, που μεταφράζονται σε νέες διεκδικήσεις. Και πώς να μην το κάνει άλλωστε;



Ντόρα Μπακογιάννη - Αμπντουλλάχ Γκιουλ προσφάτως στην Κωνσταντινούπολη.

Οπως είναι γνωστό, κύριο θέμα της συζήτησης που έχει ανοίξει και η οποία συνεχίζεται, με τη συμμετοχή πολιτικών, ακαδημαϊκών, δημοσιογράφων, αλλά και στελεχών της κυβέρνησης και της αξιωματικής αντιπολίτευσης, είναι το πλαστό δίλημμα αν πρέπει ή δεν πρέπει να προσφύγουν Ελλάδα και Τουρκία στο Διε-

θνές Δικαστήριο της Χάγης και επίσης με ποιες προϋποθέσεις και κάτω από ποιες συνθήκες μπορεί να γίνει αυτό.

Η συζήτηση, μάλιστα, «άναψε» κυριολεκτικά, από τις παρεμβάσεις τόσο του πρώην όσο και του νυν προέδρου της Δημοκρατίας, Κωστή Στεφανόπουλου και Κάρολου Παπούλια αντίστοιχα, με τις οποίες ο μιν πρώτος έθεσε ουσια-

στικά το ζήτημα, προκαλώντας έντονες αντιδράσεις, ο δε δεύτερος προσπάθησε να δώσει στα πράγματα την πραγματική τους διάσταση.

Πλην όμως, η συζήτηση που ξεκίνησε στο μεταξύ, αποδεικνύεται ότι ούτε νόημα έχει ούτε οδηγεί πουθενά αλλού, πέρα από το να αναμείβει των γνωστών ιδεολογημάτων, των μύθων και των φαντασιώσεων που έχουμε συνηθίσει να ακούμε τα τελευταία χρόνια να προτάσσονται, προκειμένου να κρύψουν τους φόβους και τις αγωνίες που μας διακατέχουν από τις τακτικές του «κακού» γείτονά μας. Και βεβαίως προκαλεί σύγχυση στην κοινή γνώμη, θέτοντάς της βασανιστικά ερωτήματα σχετικά με την ακολουθούμενη εξωτερική πολιτική της χώρας.

ΑΝΕΥ ΛΟΓΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Για παράδειγμα, συζητούμε για το αν πρέπει ή όχι να πάμε στη Χάγη, ως εάν είναι βέβαιο ότι η Τουρκία είναι έτοιμη να μας ακολουθήσει. Δεν είναι όμως. Αντίθετα, είναι γνωστό ότι η Άγκυρα δεν αναγνώρισε ποτέ την αρμοδιότητα του Διεθνούς Δικαστηρίου για την επίλυση διακρατικών διαφορών. Οπότε, όλη αυτή η συζήτηση γίνεται άνευ λόγου και αιτίας, με μοναδικό σκοπό να αυτοϊκανοποιούμαστε με τη νομιμοφροσύνη μας προς τα αρμόδια διεθνή όργανα.

Από την άλλη πλευρά, είναι επίσης γνωστό ότι και στην Ελλάδα υπάρχουν κύκλοι οι οποίοι θεωρούν ότι δεν είναι προς το συμφέρον της χώρας μια προσφυγή στη Χάγη. Οπότε και πάλι η συζήτηση δεν έχει κανένα λόγο που γίνεται, πέρα από το να διαπιστώσουμε τις δικές μας αδυναμίες και την έλλειψη κοινής στρατηγικής αναφορικά με τα εθνικά μας συμφέροντα.

Το ίδιο ισχύει με την πολυσυζητημένη άποψη που καλλιεργήθηκε από τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και εξακολουθεί να υπάρχει και επί κυβερνήσεως της ΝΔ, ότι, δηλαδή, η αμέριστη υποστήριξη της Τουρκίας στην πορεία της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί στρατηγικό στόχο της Ελλάδας, με την έννοια ότι η διαδικασία ένταξης στην Ένωση θα συμβάλει αποφασιστικά στο να μαλακώσει η Τουρκία, αποδεχόμενη τις ευρωπαϊκές αρχές και συμμορφούμενη προς αυτές, με αποτέλεσμα την εύκολη επίλυση των διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στις δυο χώρες – κάποιιοι μάλιστα ονειρεύονται ακόμα και υποχώρηση της Τουρκίας έναντι των ελληνικών συμφερόντων.

Η μέχρι τώρα πορεία όμως δείχνει περήτρανα ότι η Άγκυρα όχι μόνο δεν έχει καμία διάθεση να υποχωρήσει από τις γνωστές εδώ και 33 χρόνια διεκδικήσεις της στο Αιγαίο –και όχι μόνο σ' αυτό– αλλά, αντίθετα, κλιμακώνει συνεχώς τις πιέσεις της προς την Αθήνα, θέτοντας συνεχώς και νέα ζητήματα, με σκοπό να την φέρει σε δύσκολη θέση ακόμα και μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μια τακτική που η Άγκυρα δεν εγκατέλειψε ακόμα και σε στιγμές κρίσιμες για την ευρωπαϊκή πορεία της, στις οποίες η στάση της Αθήνας μπορούσε να έχει –και είχε– αποφασιστική σημασία.

Και η τακτική αυτή επεκτείνεται και στα θέματα που αφορούν στην Κύπρο, η οποία αποτελεί βασικό στοιχείο στο τρίπτυχο των ζωτικών συμφερόντων της Τουρκίας, που είναι το Αιγαίο, η Κύπρος και η Θράκη.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ

Ένας άλλος μύθος, που καλλιέργησε πρώτος ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ, για να τον χρησιμοποιήσει αργότερα –αν και όχι με πολύ φανατισμό– ο Κ. Καραμανλής και τώρα τα κόμματα της Αριστεράς, είναι εκείνος της αμοιβαίας μείωσης των εξοπλισμών από Ελλάδα και Τουρκία. Βεβαίως, η Αριστερά είχε πάντα ως κύριο αίτημά της τη μείωση των εξοπλισμών, με στόχο την εδραίωση της ειρήνης και παράλληλα την εξεύρεση πόρων για κοινωνικά προγράμματα. Από αυτό όμως, μέχρι το να πιστεύουμε ότι θα πείσουμε την Τουρκία να περιορίσει τα εξοπλιστικά της προγράμματα, υ-



Γ.Α. Παπανδρέου - Ισμαήλ Τζεμ σε παλιότερες στιγμές.

πάρχει μια τεράστια και αγεφύρωτη απόσταση.

Η Τουρκία έχει πολλούς λόγους να θέλει όχι να περιορίσει αλλά να αυξήσει τους εξοπλισμούς της, καθώς θέλει να εμφανίζεται ως περιφερειακή υπερδύναμη, ενώ ταυτόχρονα αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα που υπάρχουν στον γεωγραφικό της περίγυρο και τα οποία θεωρεί ότι απειλούν την ασφάλεια και την εδαφική της ακεραιότητα. Εξάλλου, τα εξοπλιστικά προγράμματα της Ελλάδας, αλλά και της Τουρκίας, δεν υπαγορεύονται τόσο από τις ανάγκες των δύο χωρών για την προάσπιση της εθνικής τους ασφάλειας, όσο καθορίζονται από τις ανάγκες που έχει το ΝΑΤΟ στην εφαρμογή του δόγματος της αντιμετώπισης κρίσεων σε ολόκληρο τον πλανήτη.

ΧΑΜΕΝΟΣ Ο ΘΗΡΙΟΔΑΜΑΣΤΗΣ

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι, από την πολιτική της «εξημέρωσης του θηρίου» που ακολουθεί η Αθήνα, εκείνος που χάνει μέχρι τώρα είναι ο... θηριοδαστής. Αντίθετα, η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη την ελληνική απραξία και αμηχανία και καλυπτόμενη πίσω από ορισμένους φανατικούς υποστηρικτές της, εντείνει την πίεση προς την Αθήνα, δημιουργώντας τετελεσμένα που παγιδεύουν την Ελλάδα σε ένα φαύλο κύκλο αδιεξόδων.

Και αυτά, ενώ είναι γνωστό ότι η θέση της Τουρκίας γίνεται όλο και πιο επισημής, σε ό,τι αφορά την ευρωπαϊκή πορεία της αλλά και τις σχέσεις της με

τις ΗΠΑ, οι οποίες δείχνουν καθαρά τελευταία ότι σιγά σιγά εγκαταλείπουν τον πρωθυπουργό Ταγίπ Ερντογάν και επιστρέφουν στις παλιές καλές σχέσεις τους με το κεμαλικό κατεστημένο της χώρας.

Στο πλαίσιο αυτό είναι βέβαιο ότι στις εβδομάδες που ακολουθούν και όσο συνεχίζεται η αρνητική σε βάρος της στάση των εταίρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πράγμα που θέτει εν αμφιβόλω την ενταξιακή της πορεία, η Τουρκία θα εκδηλώνει ακόμα μεγαλύτερη επιθετικότητα προς κάθε κατεύθυνση (προς την Ευρώπη, την οποία θα συνεχίσει να εκβιάζει, αλλά και προς την Ελλάδα, την οποία θα συνεχίσει να τρομοκρατεί), σε μια προσπάθεια να θολώσει τα νερά, λέγοντας μεταξύ άλλων στους Ευρωπαίους ότι και η Ελλάδα δεν είναι απολύτως εντάξει ως προς τους διεθνείς κανόνες και ιδιαίτερα στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ένα ερώτημα, όμως, αναφορικά με την ελληνική πολιτική, είναι αν θα καταφέρει η Αθήνα, έστω και με καθυστέρηση, να διαμορφώσει μια ξεκάθαρη στρατηγική, με τη συναίνεση όλων των πολιτικών δυνάμεων της χώρας· καθώς και εάν, εκμεταλλευόμενη το κλίμα που δημιουργείται γύρω από την Τουρκία, θα πετύχει τις απαραίτητες συμμαχίες ώστε να αξιώσει από τη γείτονα με κάθε τρόπο να επιδείξει πλήρη σεβασμό στις διεθνείς συνθήκες και αποφάσεις και να δεσμευτεί ότι δεν θα θέσει σε κίνδυνο την ειρήνη και την ασφάλεια στην ευαίσθητη περιοχή μας.



Καραμανλή και Παπανδρέου γωνία

υπό Τζιμ Μπούκη, ιεροψάλτου και νεκροπομπού

**Δουλειά δεν είχε ο διάολος
Κοινοβουλευτικό δημώδες**

Ποια είναι τα πραγματικά προβλήματα του καιρού μας; Μα η αγωνία των επιγόνων να τιμήσουν τους προγόνους τους χάρη στους οποίους απέκτησαν πάμφωτο ύπαρξη και οι πλέον ανύπαρκτοι.

ΜΗΝΙΝ ΑΕΙΔΕ ΘΕΑ

Συγκίνηση με διακατέχει έως μυελού οστέων για τις εκδηλώσεις μνήμης των δέκα χρόνων από την εκδημία του μακαριστού Αντρέα. Διαβάζω τα κείμενα τα υμνητικά προς τον άνδρα και τα έμπλεα μιας λήθης που προσεγγίζει την απόλυτο ηλιθιότητα –ή μήπως τον πιο χυδαίο καιροσκοπισμό;– και διερρωτώμαι: «Μα για τόσο μάλακες μας περνάνε;». Και απαντώ: «Τόσο!». Ο Ανδρέας λοιπόν, ο δημιουργός μιας κοινωνίας λαϊκού καπιταλισμού και σοσιαλιστικής αρπαχτής μετά λούφας άνευ παραλλαγής και ο ποιητής ενός έθνους που ξέχασε να διαβάζει αλλά αρύεται την όποια του πληροφόρηση αποκλειστικά από την τηλεόραση θεωρώντας την παιδεία αναγκαίο κακό για μια αργομισθία στο δημόσιο ή για την άνετη πρόσβαση σε κοινοτικές επιδοτήσεις αέρος κοπανιστού, αυτός λοιπόν ο αοίδημος ανήρ τιμάται σήμερα με εκδηλώσεις και συναυλίες στις οποίες παρίστανται ο πρωθυπουργός Κωστάκης και ο Μίκης ο ουρανομήκης. Ο οποίος πάντως Μίκης πηγαίνει παντού ως ζωντανό σύμβολο της επανένωσης, επανίδρυσης, συμφιλίωσης, υπέρβασης,

υπερθέρμανσης κ.λπ. Όχι, ο κ. Μηστοτάκης δεν προσήλθε διότι είχε καλεσμένο τον κ. Παπούλια. Ο κ. Στεφανόπουλος πάλι συνέγραφε νέο άρθρο και ήτο πολύ απησχολημένος. Ρε, μήπως μας δουλεύουνε χοντρά; Ξαναρωτώ.

Η ΤΙΜΗ ΤΙΜΗ ΔΕΝ ΕΧΕΙ

Τίμησε λοιπόν το σύνολο του πολιτικού κόσμου πλην Λακεδαιμονίων τη μνήμη του Ανδρέα ο οποίος κληροδότησε προς το έθνος εκτός του πολιτικού του αρχείου, των πολιτικών του παρακαταθηκών, των χρεών για το κωλόσπιτο που πλέον πωλείται όπως είναι επιπλωμένο, του θείου βρέφους

Λαλιώτη, κληροδότησε λέγω επίσης και τα φυσικά του τέκνα προς το έθνος για να έχει το πόπολο πολιτικούς να πορεύεται. Διότι, φίλτατοι, αυτό είναι το σκηνικό που διαγράφεται και για τον ΧΧΙ αιώνα. Όμοιο με το σκηνικό επί Louis XIV, αν ενθυμείστε οι παλαιότεροι. Ο Γιωργάκης, ο αδελφός του Νίκος, η Ντόρα, ο αδελφός Κυριάκος, ο Κωστάκης (ο του Αχιλλέως), τα δίδυμα (οψέποτε), ο υιός Μιλτιάδης, η Φώφη του αοιδήμου Γεωργίου και βεβαίως όλο και κάποιος Ανδρέας τζούνιορ ή Ανδρέας ο Γ' θα προκύψει τω καιρώ τω δέοντι για να τον καταστήσει η προοδευτική παράταξη αρχηγό της και ν' αντιπαρατεθεί στον Κωνσταντίνο Δ' της συντηρητικής. Βέβαια όλες αυτές οι αντιθέσεις και οι μάχες γίνονται για το θεαθήναι, εφόσον το κοινοβουλευτικό μας σύστημα βοηθώντας και του εκλογικού νόμου αλλά και των συνταγματικών αναθεωρήσεων (και γαμώ τις γενικές απόλυτες κυρία Μαριέτα μου!) έχει επιβάλει εδώ και χρόνια μια

compact κατάσταση συνδιοίκησης πασοκονεοδημοκρατών ή αλλιώς νουδουκτζήδων –αν προτιμάτε– ώστε στη συνείδηση του μέσου τηλεθεατή ο Γιακουμάτος να μπερδεύεται με τον Κουλούρη όπως ακριβώς ο Χατζησαρίπολος με τον Χατζηευαγγελάτο. Είναι λοιπόν απολύτως φυσικό, όχι για λόγους πολιτικού πολιτισμού αλλά από εδραία επιθυμία να μην διαταραχθεί το υφιστάμενο σύστημα, να οδηγηθούν τα βήματα του πρωθυπουργού στις τελετές «μνήμης» του Ανδρέα. (Οι τελετές μνήμης για τον εθνάρχη είχαν προηγηθεί κατά μήνα Μάιο).



Τώρα αν όλα αυτά θυμίζουν Τσαουσέσκου και υιό, ή Άσαντ και υιό, ή Σαντάμ και υιό, φταίτε εσείς που έχετε κακόπιστη μνήμη. Στην δημοκρατία δεν υπάρχουν αδιέξοδα. (Αρκεί ο αρχηγός να είναι καρπερός και να... carpe diem).

ΣΗΚΩ ΑΝΤΡΕΑ ΝΑ ΤΟΥΣ ΔΕΙΣ

Θα μου πείτε βέβαια πως ο Κωστάκης δεν τα πάει κι άσχημα, αρκεί να μην εξοργίζει έως απελπισίας φοιτητές και τους ποικίλους ασφαλισμένους στον κόκορα, ενώ ο Γιωργάκης είναι χειρότερος και από τη Μιλένα (η οποία είναι πάντως υπεύθυνη παιδείας καθότι μητέρα και μάλιστα με μωρό παιδί). Είναι αυτό όμως πολιτικό σκηνικό; Εκτός κι αν ελπίζετε πως κάτι θα βελτιωθεί αν αναλάβει τις τύχες του έθνους η Ντόρα η συναινετική ή ο γιαλαντζί Βενιζέλος Βενιζέλος ο αδιάλλακτος και ολετήρας των συνταγματικών αναθεωρήσεων.

Και ενώ ο τόπος μαστίζεται από οδυνηρά προβλήματα όπως είναι η ύφεση, η αντιπαραγωγικότητα, το τεράστιο δημόσιο χρέος, οι χαμένες διπλωματικές παρτίδες με τη γείτονα, οι αβάσταχτες αμυντικές δαπάνες, το συνταξιοδοτικό, η διάλυση του κράτους, η ανίκητη διαπλοκή και η χειροπιαστή φτώχεια ενός μεγάλου τμήματος του πληθυσμού, οι ηγέτες μας βρήκαν τη λύση για όλα αυτά τα δεινά: θα μετονομάσουν τη Λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας σε Avenue Ανδρέα Παπανδρέου και τη Λεωφόρο Αμαλίας σε Boulevard Κωνσταντίνου Καραμανλή. Ο συμβολισμός, εν όψει συγκατοίκησης των δύο σιαμαίων κομμάτων στην κορυφή της εξουσίας ως κυβερνοπασόκ, που θα 'λεγε κι ο τέως υποψόφιος κυβερνοϋπερνομάρχης Τζαναμπετάκος ή ο έγκυρος Pretenderis, βγάζει μάτι. Αλλά και η ομοψυχία των επαγγελματιών πολιτικών απέναντι στους ανυπεράσπιστους και ζαλισμένους από την πολλή τιβί ψηφοφόρους τους,

συγκινητικότατη. Η ξεφτίλα δηλαδή ως πολιτική πράξη μικροπολιτικών στην μεγαλύτερη δυνατή μετωνυμία της.

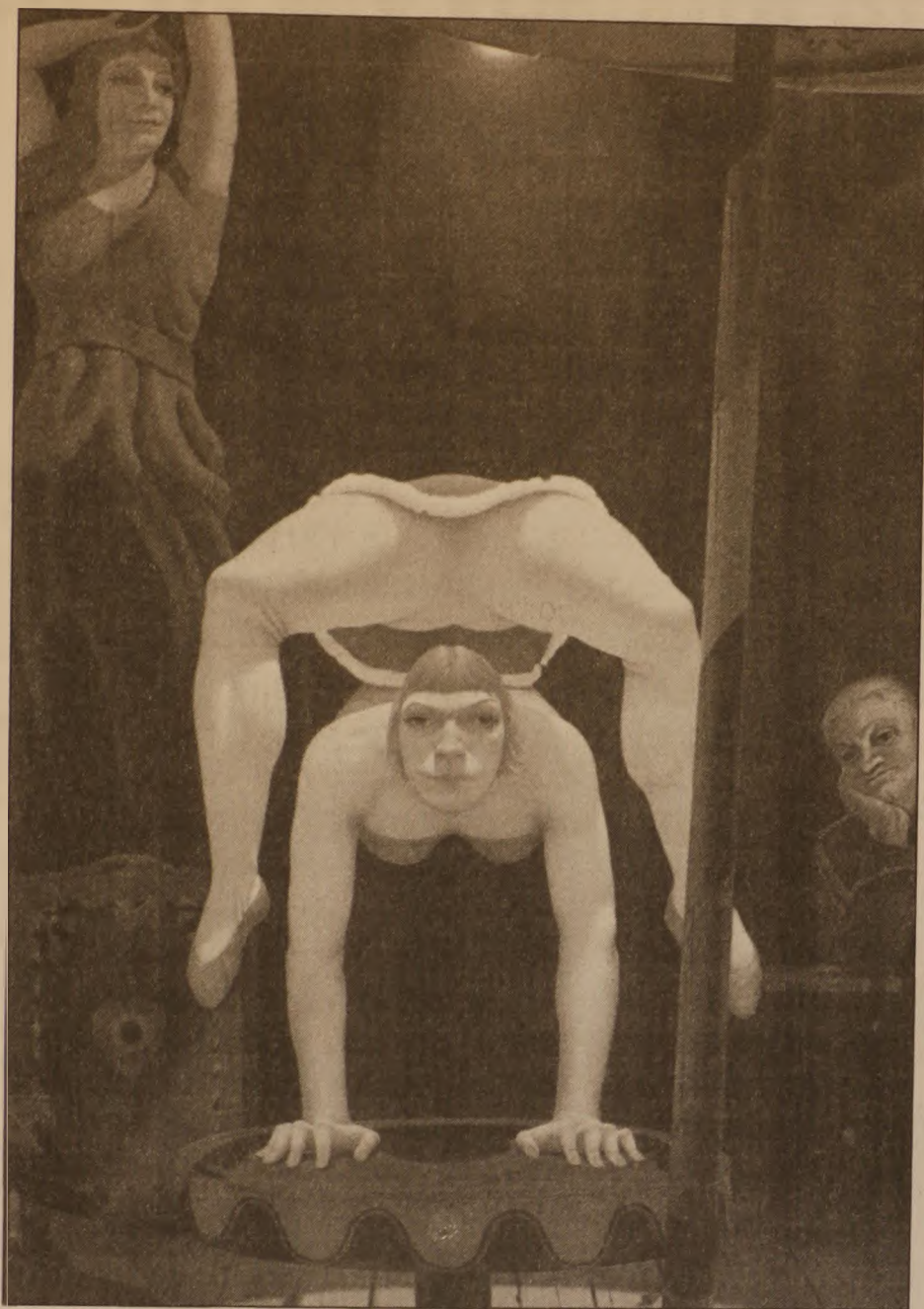
ΑΛΛΑ CULPA

Εμείς όμως ως αριστεροί δεν είμαστε μόνο συναινετικοί είμαστε και υπέρ της ποσόστωσης και φεμινιστές. Γιατί όχι λοιπόν και Λεωφόρος Margaret Παπανδρέου ή και πλατεία Μιμής; Ξεχάσαμε πόσοι συμπατριώται μας συνωθούντο στο μπουντουάρ της εν λόγω μαντάμ για να έχουν άμεση πρόσβαση στην εξουσία; Εδώ ολόκληρη πτέρυγα της Βουλής που διαπρέπει και σήμερα, έφερε τον χαριτωμένο τίτλο «Μιμίκοι». Τουτέστιν τα κοτόπουλα της Δήμητρας, Βαγγέλη μου.

Απ' την άλλη, η Λεωφόρος Αμαλίας –το «βασιλίσσης» το έφαγαν επί πρώτου, πατριωτικού αλλά και ανιστόρητου ΠΑΣΟΚ– να παραμείνει ως Αμαλίας Κ. (το πιάσατε το υπονοούμενο,

πιστεύω) ενώ η Όλγας να μετονομαστεί πάραυτα σε Μαρίκας για να διατηρούνται και οι στοιχειώδεις πολιτικά ισορροπίαι. Κατά τ' άλλα η χώρα τρισευτυχισμένη πλέει εις την μελανόλευκον, που θα 'λεγε και ο πάντα επίκαιρος, ο δικός μας ο Μποστ. Για τον οποίον όμως δεν προβλέπεται ούτε δρόμος, ούτε στενό, ούτε σοκάκι. Βλέπετε, αυτός δεν δημιούργησε δυναστεία ούτε πρόσφερε τίποτε στον τόπο πάρεξ λίγα σκίτσα και μερικά μουτζουρωμένα χαρτιά γεμάτα ανορθογραφίες. Ο απρόσεκτος!

ΥΓ. Έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για να ονομαστεί η οδός Πειραιώς Λεωφόρος Σ. Κόκκαλη ή ακόμη; Για το Μοναστηράκι πάντως δεν το συζητώ: πλατεία Μπαϊρακτάρη και στο κέντρο το Μνημείο του Άγνωστου Νταβατζή. Για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουμε οι νεότεροι. Ολέ, στα μούτρα μας.



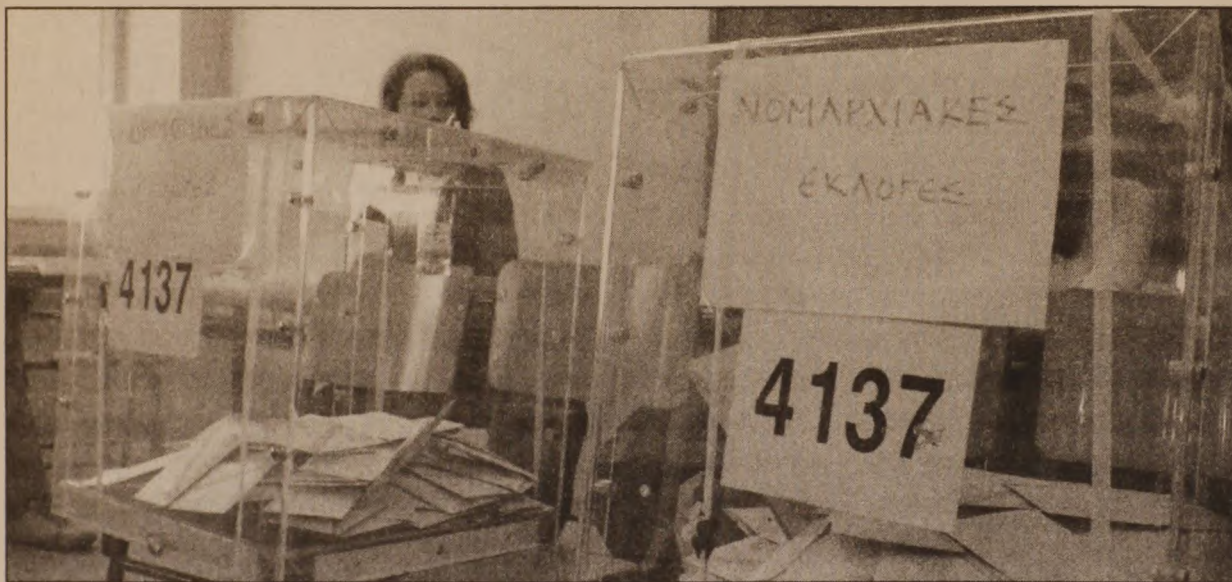
Pyke Koch (1901-1991), «Η μεγάλη ακροβάτις», Stedelijk Museum, Άμστερνταμ. Ή, αλλιώς, φέρελπις πολιτικός της νέας πασοκικής δημοκρατίας, η οποία ισορροπεί ανάμεσα στον σοσιαλισμό, τον νεοφιλελευθερισμό και τη δημοκρατία των νεκροταφείων. Αυτήν που ευαγγελίζεται ούτως ή άλλως πλέον και ο μακαριστός Αντρέας, ένας σουλτάνος που η λαϊκίζουσα μοίρα του τον εξέβρασε στον Τρίτο Δρόμο για το πουθενά. Γι' αυτό και τιμάται η μνήμη του με τόσο υποκριτική ευλάβεια από όσους ποντάρουν, ακόμη, στην περαιτέρω αξιοποίηση της πολιτικής του διαθήκης. Η οποία συμποσούται στη διάσημη, έκτοτε, φράση: «Είπαμε, να κάνει ένα δωράκι στον εαυτό του, αλλά όχι κα 500.000.000 δρχ.!»

Μηδέν εις το πηλίκον για το ΠΑΣΟΚ

Σχεδόν αναλλοίωτοι οι συσχετισμοί υπέρ της ΝΔ στις περιφέρειες εκτός Αττικής

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Με τις περισσότερες υποψηφιότητες για τις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές να έχουν ήδη ανακοινωθεί, μπορεί να γίνει μια πρώτη εκτίμηση για τους στόχους των κομμάτων. Και αν για την Αττική τα πράγματα παραμένουν ακόμη ρευστά, αφού η ιστορία δείχνει ότι οι τάσεις διαφαίνονται προς το τέλος (κι αν έχουν προλάβει ορισμένα ΜΜΕ να επανεκλέξουν από μόνα τους τη Φώφη), στην επαρχία κάποιες τάσεις δείχνουν να έχουν ήδη διαμορφωθεί.



Οπως δείχνουν τα πράγματα, η ΝΔ θα διατηρήσει την πλειονότητα των νομαρχιών –κρύβοντας ενδεχομένως μέρος της φθοράς της κάτω από τη ρύθμιση για το 42%– αφού για κάθε νομό που διεκδικεί να της πάρει το ΠΑΣΟΚ υπάρχει σχεδόν ένας που ενδέχεται να κάνει το ανάποδο δρομολόγιο. Έτσι προβλέπεται ότι το μάξιμουμ των νομών που μπορεί να πάρει το ΠΑΣΟΚ εκτός Αττικής είναι 23, με πιθανότερο νούμερο το 19-20. Είναι εξάλλου πιθανό αυτή τη φορά να χρειαστεί κανείς να φθάσει ως τη νότια Ελλάδα για να βρει «πράσινο» νομό, δεδομένου ότι, εκτός από την Κοζάνη και τα Γρεβενά, σε όλους τους νομούς της Θράκης, της Μακεδονίας, της Ηπείρου και της Θεσσαλίας οι υποψήφιοι της ΝΔ είναι από ακλόνητα έως οριακά φαβορί. Όσο για την Αριστερά, δεν φαίνεται ικανή να διεκδικήσει κάποια δεύτερη νο-

μαρχία στη χώρα πέρα από τα Χανιά, ελπίζει ωστόσο να καταγράψει άνοδο, ενώ με μεγάλη περιέργεια αναμένουμε και την πρώτη, ουσιαστικά, αυτόνομη αυτοδιοικητική καταγραφή του ΣΥΝ, που κατεβαίνει μόνος του στις 52 από τις 54 νομαρχίες.

Ας δούμε πώς διαμορφώνεται ο χάρτης νομό προς νομό.

ΘΡΑΚΗ

Πιθανή αλλαγή εδώ, αφού οι δύο νομαρχίες αναμένεται να περάσουν στη ΝΔ, μαζί με τις δύο πρωτεύουσες (ΠΑΣΟΚ και ΝΔ είχαν από 1 το 2002).

Υπερνομαρχία Έβρου-Ροδόπης: Το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται αντιμέτωπο με μια σκληρή εσωτερική κρίση στην Κομοτηνή, που μάλλον θα του στοιχίσει και στην Υπερνομαρχία, την οποία είχε κερδίσει από τον α' γύρο το 2002. Το 2004 η ΝΔ συγκέντρωσε 49% στους

δύο νομούς, έναντι 42,7% του ΠΑΣΟΚ, ωστόσο σημαντικό ρόλο θα παίξει και η κατεύθυνση των μειονοτικών ψήφων. Ο ΣΥΝ έχει απήχηση στη μειονότητα και αναμένει...

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Το 2002 η ΝΔ κατέκτησε 10 νομαρχίες και το ΠΑΣΟΚ 4. Τότε το αποτέλεσμα ήταν μάλλον πλασματικό υπέρ του ΠΑΣΟΚ (λόγω γαλάζιων αντάρτικων): αν παραμείνει στα ίδια επίπεδα, θα αποτελέσει ευτυχές γεγονός για την αξιωματική αντιπολίτευση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η αυτόνομη κάθοδος του ΣΥΝ σε όλους τους νομούς σε μια περιοχή όπου παραδοσιακά δεν έχει δύναμη. Αν οι υποψήφιοι του βρεθούν κοντά στο 3% έχει καλώς. Αλλιώς...

Υπερνομαρχία Ξάνθης-Δράμας-Καβάλας: Πολύ κακό για το τίποτα η υποψηφιότητα Καραχασάν, αφού το 50% της ΝΔ το 2004 –που μάλλον θα αυξηθεί κιόλας– φαίνεται να της εξασφαλίζει εξ αρχής την υπερνομαρχία. Οι τρεις πρωτεύουσες είναι και θα παραμείνουν «μπλε».

Σέρρες: Με ποσοστά σταθερά πάνω από 55% σε όλες τις εκλογές, η ΝΔ δεν πρόκειται να αντιμετωπίσει πρόβλημα στην ιδιαίτερη πατρίδα του πρωθυπουργού.

Κιλκίς: Αν και το ΠΑΣΟΚ φλέρταρε μέχρι και με τον αλήστου μνήμης Σιμπιλίδη για να διεκδικήσει αυτή τη νομαρχία (που το 2002 έχασε για μόλις 1%), το μαξιλάρι του 51% από το 2004 καθιστά και εδώ τη ΝΔ αδιαφιλονίκητο φαβορί από τον α' γύρο.

Θεσσαλονίκη: Απ' ό,τι φαίνεται θα επανεκλεγεί ο κ. Παναγιώτης Ψωμιάδης.

Χαλκιδική: Αν η ΝΔ περιορίσει αυτή τη φορά τα «αντάρτικα», έχει σοβαρές πιθανότητες να ανακτήσει το νομό.

Μέχρι τώρα όμως ούτε να ανακοινώσει υποψήφιο δεν έχει καταφέρει. Αίνιγμα παραμένουν οι διαγραμμένοι πολίτευτές: ο Γιοβανούδας με το βαρύ χέρι από τη ΝΔ και ο Πάχτας με τα καζίνα του από το ΠΑΣΟΚ.

Πέλλα: Από τους νομούς που το ΠΑΣΟΚ θα μπορούσε να διεκδικήσει στη Μακεδονία (48% το 2002, 40% το 2004)· ωστόσο, το 50% της ΝΔ μοιάζει να της εξασφαλίζει πρωτιά με ποσοστό πάνω από 42% στον α' γύρο. Το ΠΑΣΟΚ ελπίζει να κρατήσει την Έδεσσα.

Φλώρινα: Εδώ το 2002 το ΠΑΣΟΚ κατάρφερε να εκμεταλλευτεί τα πολλά «αντάρτικα» και να επικρατήσει στο β' γύρο. Αν όμως η ΝΔ αποφύγει αυτή τη φορά τη διάσπαση, ξεκινά από το 51% του 2004.

Καστοριά: Το 58% του 2004 και οι τοπικές εντάσεις στο ΠΑΣΟΚ προμηνύουν έναν περίπατο για τη ΝΔ. Η Αριστερά είχε παρουσιάσει εδώ ένα από τα ελάχιστα κοινά της ψηφοδέλτια το 2002, δεν επαναλαμβάνει όμως το εγχείρημα και οι στόχοι εκ των πραγμάτων περιορίζονται.

Κοζάνη: Αν και η ΝΔ συγκέντρωσε 49% στις βουλευτικές του 2004, η αυτοδιοικητική παράδοση του ΠΑΣΟΚ στην περιοχή αλλά και το υψηλό 42% από το οποίο ξεκινά αυξάνουν τις πιθανότητές του να κρατήσει και το νομό και το δήμο.

Γρεβενά: Στον πιο «κεντροαριστερό» νομό της Μακεδονίας, το ΠΑΣΟΚ μπορεί να ελπίζει ότι θα επικρατήσει ξανά, υπερκαλύπτοντας το προβάδισμα των 3 μονάδων που πήρε η ΝΔ το 2004. Ένας από τους λίγους νομούς της Μακεδονίας στους οποίους η Αριστερά μπορεί να ελπίζει σε διψήφια ποσοστά.

Ημαθία: Ο νομός με τη μεγαλύτερη ανεργία στη χώρα έχει σοβαρές πιθανότητες να «πρασινίσει», δεδομένου μάλιστα ότι η ψαλίδα υπέρ της ΝΔ δεν άνοιξε ποτέ εδώ (2,8% το 2002). Το μεγάλο ζητούμενο όμως είναι τι θα κάνει η Αριστερά και αν θα καταφέρει να αποκτήσει πρόσβαση ανάμεσα στους απολυμένους και τους χρόνια άνεργους της Νάουσας και των γύρω περιοχών.

Πιερία: Το πολύ μεγάλο προβάδισμα της ΝΔ πολύ δύσκολα καλύπτεται.

Νομαρχίες που διεκδικεί το ΠΑΣΟΚ	Νομαρχίες που διεκδικεί η ΝΔ
Ημαθία Αιτωλοακαρνανία Αργολίδα Αρκαδία Κορινθία Κεφαλονιά Ζάκυνθος Λευκάδα Ρέθυμνο	Έβρος - Ροδόπη Χαλκιδική Φλώρινα Πρέβεζα Θεσπρωτία
Νομαρχίες ΝΔ (εκτός Αττικής) 27 - 33 Νομαρχίες ΠΑΣΟΚ (εκτός Αττικής) 17 - 23	

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Τέσσερις στους τέσσερις νομούς είχε κερδίσει η ΝΔ το 2002 και εκτός σοβαρού απροόπτου θα τους κρατήσει. Κρίσιμη αναμέτρηση και για την Αριστερά, που είναι ισχυρή στην περιοχή και προσπαθεί να απογαλακτιστεί από τις συμμαχίες με τη μία ή την άλλη έκφραση του δικομματισμού.

Λάρισα: Αποτελεί έναν από τους κρυφούς στόχους του ΠΑΣΟΚ, αφού οι αγρότες δεν είναι ευχαριστημένοι από τη ΝΔ, όμως η διαφορά που πρέπει να καλυφθεί δεν είναι μικρή (6,9%), ενώ είναι άγνωστη και η στάση του ΚΚΕ σε περίπτωση β' γύρου. Η Αριστερά θα διεκδικήσει ένα ποσοστό όσο γίνεται πιο κοντά στο 20%, ο μεγάλος όγκος του οποίου θα ανήκει στο ΚΚΕ. Πάντως, το μέτωπο ΚΚΕ-ΣΥΝ του 2002, που συγκέντρωσε 17%, δεν επαναλαμβάνεται αυτή τη φορά.

Καρδίτσα: Παρότι το μέτωπο με το ΚΚΕ δεν μοιάζει εξίσου αραγές με το 2002, το 51% του 2004 και η δημοφιλία του νομάρχη δίνουν στη ΝΔ τεράστια ασφάλεια. Πάντως ο Τέγος του ΚΚΕ στο δήμο κράτησε την υπόσχεσή του και δεν συμπεριέλαβε νεοδημοκράτες στο ψηφοδέλτιο. Έχει ενδιαφέρον να δούμε αν θα καταφέρει να επανεκλεγεί κι έτσι. Η ΝΔ πάντως αντιμετωπίζει αντάρτικο και στο νομό και στο δήμο.

Τρίκαλα: Με 47% το 2002 και 48% το 2004, η ΝΔ έχει πολύ μεγάλο προβάδισμα, αλλά στο ΠΑΣΟΚ ποντάρουν στη δυσарέσκεια του «γαλάζιου» κάμπου. Και εδώ η Αριστερά στοχεύει σε διψήφια ποσοστά, κοντά στο 15%.

Μαγνησία: Η διαφορά του 2004 είναι αρκετά μεγάλη (46% έναντι 39%), αλλά και τα εσωτερικά προβλήματα του ΠΑΣΟΚ στο νομό αρκετά. Έτσι, η ανατροπή αναβάλλεται. ΣΥΝ και ΚΚΕ προσπαθούν να συνέλθουν από τα συμπτώματα διάλυσης που τους προκά-

λεσαν οι συμμαχίες με ΠΑΣΟΚ και ΝΔ αντίστοιχα, και στοχεύουν σε ποσοστά κοντά στο 10% και οι δύο.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Από δύο νομαρχίες και δύο πρωτεύουσες είχαν μοιραστεί ΠΑΣΟΚ και ΝΔ το 2002, συσχετισμός που μπορεί να επαναληφθεί. Αν πάντως αλλάξει, πιο πιθανό είναι να αλλάξει υπέρ της ΝΔ παρά υπέρ του ΠΑΣΟΚ.

Πρέβεζα: Ο περιορισμός των αντάρτικων καθιστά φαβορί τη ΝΔ (47% το 2004). Ωστόσο, η Πρέβεζα είναι ένας από τους ελάχιστους νομούς όπου η συμμαχία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΝ επιβίωσε και έχει ενδιαφέρον να δούμε το αποτέλεσμα.

Θεσπρωτία: Οριακά κέρδισε το ΠΑΣΟΚ το 2002, αλλά η διαφορά του 2004 (4 μονάδες υπέρ της ΝΔ), του δίνει πιθανότητες να το καταφέρει ξανά.

Άρτα: Το 50% της ΝΔ το 2004 της δίνει μεγάλο αέρα, αν και η διάλυση του ΔΗΚΚΙ του Δ. Τσοβόλα δίνει στο ΠΑΣΟΚ ελπίδες για καλύτερη εμφάνιση. Ακριβώς την ίδια φιλοδοξία ωστόσο έχει και η Αριστερά, που μπορεί να προσεγγίσει το 14-15%.

Γιάννενα: Ένας νομός που έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί τα αποτελέσματά του προσεγγίζουν πάντα κατά πολύ τα αποτελέσματα της επικράτειας. Το 2004 η ΝΔ είχε 46% και το ΠΑΣΟΚ 41%. Θεωρητικά είναι διαφορά που ανατρέπεται. Το πιθανότερο όμως είναι ότι θα μείνει ως έχει. Στην πόλη ο ΣΥΝ είχε φθάσει στο β' γύρο το 2004 πιάνοντας 25%, αλλά θεωρείται δύσκολο να το επαναλάβει.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

Τέσσερις μπλε και 2 πράσινοι νομάρχες το 2002, με το ΠΑΣΟΚ να ελπίζει να ισορροπήσει ανακτώντας την Αιτωλοακαρνανία.

Αιτωλοακαρνανία: Η διαφορά των 4,5

μονάδων υπέρ της ΝΔ το 2004 δεν είναι πολύ μεγάλη, και ο νομάρχης της Σταμάτης έχει να αντιμετωπίσει και αντάρτικο. Αν το ΠΑΣΟΚ δεν πάρει ούτε αυτό το νομό, είναι αμφίβολο αν θα πιάσει έστω και τον μίνιμουμ στόχο των 2.

Φθιώτιδα: Το 51% και η διαφορά των 11 μονάδων του 2004 αποτελεί ισχυρό μαξιλάρι για τη ΝΔ. Μάχη θα γίνει, κατά το σύνηθες, και στη Λαμία, που βάρφτηκε μπλε το 2002.

Φωκίδα: Τα ίδια ισχύουν και εδώ, με τη διαφορά του 2004 να διαμορφώνεται στις 15 μονάδες και τη ΝΔ να περιορίζει αυτή τη φορά τα «αντάρτικα».

Βοιωτία: Νομός παραδοσιακά «πράσινος», πιθανόν να μείνει στο ΠΑΣΟΚ, παρά το προβάδισμα σχεδόν 2 μονάδων της ΝΔ το 2004. Το ΠΑΣΟΚ θα προσπαθήσει να ξαναπάρει τη Λιβαδειά και ο ΣΥΝ να κρατήσει τη Θήβα. Για να δούμε...

Ευρυτανία: Η ΝΔ κερδίζει σταθερά όλες τις εκλογές στο νομό μετά το 1985.

Εύβοια: Η «πράσινη» διοίκηση του νομού θεωρείται επιτυχημένη και μάλλον θα επανεκλεγεί, δεδομένου ότι το ΠΑΣΟΚ προηγήθηκε οριακά ακόμα και το 2004.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Αν είναι να αντεπιτεθεί από κάπου το ΠΑΣΟΚ θα είναι από εδώ, αφού οι αριθμοί και οι συνθήκες δείχνουν ότι από τις 2 νομαρχίες που είχε το 2002 μπορεί να περάσει μέχρι και στις 4, αφήνοντας τη ΝΔ στους 3. Το ανάποδο σενάριο πάντως μοιάζει το πιθανότερο.

Αχαΐα: Η πρόθεση της ΝΔ να συνεργαστεί με το ΚΚΕ δεν φαίνεται ικανή να στερήσει το νομό από το ΠΑΣΟΚ που ξεκινά από 48% (2004). Στην Πάτρα όμως τα αντάρτικα απειλούν τον Φούρα και ευνοούν τον δημοφιλή δεξιό Φλωράτο. Από εδώ περιμένει και η Αριστερά τα υψηλότερα ποσοστά της.

Ηλεία: Και εδώ η κυριαρχία του ΠΑΣΟΚ μοιάζει αναμφισβήτητη.

Αργολίδα: Τα μόνιμα εσωτερικά μαχαιρώματα και οι τρεις υποψηφιότητες της ΝΔ δίνουν στο ΠΑΣΟΚ σημαντικές προοπτικές νίκης παρότι η διαφορά το 2004 ήταν μεγάλη (52 έναντι 39%).

Κόρινθος: Νομός που δίνει πάντα οριακά αποτελέσματα, προσφέρει στο

ΠΑΣΟΚ (που το 2004 υστερούσε κατά 4 μονάδες) την ευκαιρία να τον πάρει πίσω.

Αρκαδία: Με δύο υποψήφιους κατεβαίνει εδώ η ΝΔ, έναν επίσημο και έναν του Τατούλη, αλλά και στο ΠΑΣΟΚ σφάζονται πολίτευτές. Το 50% δίνει στη Δεξιά ένα προβάδισμα, αλλά σε αυτές τις περιπτώσεις όπου οι μηχανισμοί κινούνται διαγωνίως είναι δύσκολο να γίνουν προβλέψεις.

Μεσσηνία: Η ΝΔ είχε διαφορά 15 μονάδων το 2004 και δεν κινδυνεύει.

Λακωνία: Με ποσοστό 14% στις νομαρχιακές του 2002, το ΠΑΣΟΚ έχει τουλάχιστον ένα νομό όπου ξέρει ότι θα ανέβει. Το να κερδίσει βέβαια στέκει μόνον ως ανέκδοτο.

ΙΟΝΙΟ

Τρεις νομοί στη ΝΔ και 1 στο ΠΑΣΟΚ το 2002, με πιθανό το «πρασίνισμα» κάποιων νησιών. Παραδοσιακά ισχυρή εδώ η Αριστερά, στοχεύει σε ποσοστά πάνω από 10% παντού.

Κέρκυρα: Με 45% το 2002 και 41% το 2004, το ΠΑΣΟΚ μάλλον θα κατορθώσει να διατηρήσει τη νομαρχία.

Κεφαλονιά: Το 2002 η караμπόλα των τριών ισχυρών υποψηφίων έδωσε οριακά τη νίκη στη ΝΔ. Όμως με ποσοστό 40% (έναντι 42% της ΝΔ) το 2004 και με τη δυσανεμία από την ταλαιπωρία των χιονοπτώσεων και των διακοπών ρεύματος του Γενάρη, το ΠΑΣΟΚ μάλλον προηγείται στα προγνωστικά.

Ζάκυνθος: Το ΠΑΣΟΚ επικράτησε για 59 ψήφους το 2004, όμως ο νομάρχης της ΝΔ είναι αρκετά δημοφιλής. Είναι ίσως από τις πιο αμφίρροπες μάχες.

Λευκάδα: 3 μονάδες έχει να υπερκαλύψει εδώ το ΠΑΣΟΚ, που είχε όμως υποστεί βαριά ήττα το 2002. Ισχύουν περίπου όσα και στη Ζάκυνθο.

ΑΙΓΑΙΟ

Τέσσερις στους 5 νομούς είχε κερδίσει το ΠΑΣΟΚ το 2002 και δύσκολα θα αλλάξει ο συσχετισμός. Εδώ η Αριστερά διεκδικεί τουλάχιστον 6 δήμους και μακάρι να τους πάρει (το 2002 είχε 3).

Λέσβος: Νομός με αντιφατικά αποτελέσματα, στον οποίον η Δεξιά κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια. Είναι όμως

από αυτούς που θα παιχθούν. Το ΚΚΕ κατεβάζει στον δήμο τον Στρατή Κόρακα –ίσως και για να μην τον έχει στα πόδια του– και αν κατορθώσει να βρεθεί στο β' γύρο, έχει πιθανότητες να κερδίσει.

Σάμος: Το ΠΑΣΟΚ ελπίζει σε νέα νίκη, γιατί είναι από τις λίγες περιοχές της χώρας όπου οι σχέσεις του με το εκλογικό σώμα της Αριστεράς δεν έχουν χαλάσει. Αυτή η τελευταία ελπίζει να κρατηθεί σε ποσοστά γύρω στο 20% και να κερδίσει και 3-4 δήμους στην Ικαρία.

Χίος: Παραδοσιακά «πράσινο» νησί, δύσκολα θα αλλάξει τώρα.

Κυκλάδες: Η ΝΔ έχει ως «όπλο» το 48% του 2004, αλλά το ΠΑΣΟΚ έχει ένα ακόμα ισχυρότερο: το χαμό που έγινε με τα δρομολόγια των πλοίων στα νησιά. Ο ΣΥΝ κατεβαίνει για δεύτερη φορά μόνος του και μπορεί ίσως να ελπίζει σε ένα ικανοποιητικό 6 ή 7%.

Δωδεκάνησα: Με 48% το 2004 και χωρίς εσωτερικές αντιθέσεις, το ΠΑΣΟΚ ελπίζει να κερδίσει πιο εύκολα από το 2002.

ΚΡΗΤΗ

Οι εκλογές του 2002 αποτέλεσαν ένα πρωτοφανές Βατερλό για το ΠΑΣΟΚ, που κατόρθωσε να χάσει δυο νομούς και τρεις πρωτεύουσες στο νησί του. Λογικά θα βελτιώσει τις επιδόσεις του, αλλά όλο και κάτι θα του παραπέσει.

Ηράκλειο: Ο μόνος νομός που έδωσε νομάρχη και δήμαρχο στο ΠΑΣΟΚ το 2002, αναμένεται να μείνει έτσι, παρά το αντάρτικο που ετοιμάζει ο νυν νομάρχης Σαρρής.

Χανιά: Ο μοναδικός νομάρχης της Αριστεράς στην Ελλάδα Κατσανεβάκης ελπίζει και αξίζει μια τρίτη θητεία.

Ρέθυμνο: Νομός που το ΠΑΣΟΚ έχασε κατά λάθος από τον «αντάρτη» του το 2002· αναμένεται να τον ξανακερδίσει εφέτος, υποστηρίζοντάς τον. Το ενδιαφέρον στρέφεται στο δήμο, με την ελπίδα να ηττηθεί επιτέλους –από οποιονδήποτε– ο δήμαρχος της χούντας Αρχοντάκης.

Λασιθί: Ο πιο «πράσινος» νομός της χώρας δεν προβληματίζει διόλου την Χαριλάου Τρικούπη. Το ζήτημα είναι πάντα ο Άγιος Νικόλαος, που ως μικρή πόλη έχει τις ιδιαιτερότητές της.



ΙΑΝΟΣ

Όλοι εδώ φοράνε μπεζ καλοκαιρινά κοστούμια, λες και είναι συνεννοημένοι. Και στέκονται αναστατωμένοι έξω από τον Ιανό, το νέο βιβλιοπωλείο της Σταδίου – πολυχώρο όπως το λένε, διότι εδώ το βιβλίο συνδυάζεται με μπύρες. Εγώ μόλις έχω έρθει να αγοράσω ένα παιδικό βιβλίο, καθότι ο Ιανός έχει τις ωραιότερες πωλήτριες. Το βιβλίο λέγεται *Μια σειρά από ατυχή γεγονότα*. Και πέφτω, απροετοίμαστος, πάνω σ' αυτή τη σοσιαλιστική μάζωξη των μπεζ, μέσα στο καταμεσήμερο της Σταδίου. Τώρα πέστε μου: δεν είναι μοιραίο να σκεφτώ ότι υπάρχει μεταφυσικός συσχετισμός, ότι υπάρχει μοίρα που κανονίζει τα πάντα; Μια σειρά από ατυχή γεγονότα, σου λέει ο άλλος. Και σε στέλνει αμέσως στο σωστό μέρος.

ΕΚΚΡΕΜΕΣ

Δίπλα μου τρέχουνε ιδρωμένοι διάφοροι γνωστοί, ο

Κατσιφάρας, ο Αλέκος Παπαδόπουλος, η Μιλένα Αποστολάκη – και τι να λέμε τώρα; όλοι ανεξαιρέτως. Πάνε στο πατάρι του Ιανού να δούνε πού έχει σταματήσει ακριβώς το εκκρεμές της σύγκλισης. Διότι έτσι λέγεται το βιβλίο του πολιτικού-οικονομολόγου Νίκου Χριστοδουλάκη.

ΘΑΥΜΑ

Πρέπει εδώ να σας υπενθυμίσω ότι η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε σύγκλιση εδώ και μερικά χρόνια. Βεβαίως αυτό το έχετε ήδη καταλάβει από μόνοι σας, από την μεγάλη αναστάτωση που προκαλείται στο παντελόνι σας λόγω της συγκλίσεως αυτής. Διότι, επιστημονικώς, σύγκλιση σημαίνει το εξής: δίνουμε στους Παπαντωνίου και Χριστοδουλάκη 1000 ευρώ να ταβάλουνε στο χρηματιστήριο και σε πέντε μέρες μάς επιστρέφουνε τα 2. Αυτό το φαινόμενο λέγεται «εκκρεμές της σύγκλισης». Γι' αυτό έγραψε και το βιβλίο ο άνθρωπος, για να μας εξηγήσει πώς γίνεται αυτό το θαύμα.

ΤΕΧΝΗ

Αλλά άμα έχεις σπουδάσει στο Καίμπριτζ, όπως ο συγγραφέας, ακόμη και τα δυσκολότερα προβλήματα, όπως αυτό που προαναφέραμε, βρίσκουν τη λύση τους. Εγώ δεν μπορώ να το καταφέρω. Άμα μου δώσεις ένα χιλιάρικο

να το παίξω, όσο νάναι τα πεντακόσια θα στα επιστρέψω. Αλλά να το φτάσω το ποσόν στο 2, δεν μπορώ. Θέλει τέχνη.

ΑΓΝΩΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Ο κόσμος είναι πατείς με πατώ σε. Κυριολεκτικά ο ένας πάνω στον άλλο. Βλέπω τις πρώτες καρέκλες με τις ταμπέλες: Δάφνη Σημίτη. Κώστας Σημίτης. Λεωνίδα Κύρκος, Ανδρέας Ανδριανόπουλος. Αυτός είναι στη γωνία. Τον πλησιάζω: «Τι λέει το βιβλίο, κ. Ανδρέα;». Χαμογελάει. «Ξέρω και γω; Ίσως είναι άρθρα». Ίσως. Μετά πάω στον Ανδρουλάκη φυσικά, ο οποίος πάντα εμφανίζεται όπου υπάρχει συγγραφέας του ΠΑΣΟΚ. «Τι λέει Μίμη το βιβλίο;». «Ξέρω κι εγώ», αναρωτιέται κι αυτός. Στρίβω στον Πρωτόπαπα: «Πώς το είδατε το βιβλίο, υπουργέ μου;», τον ρωτάω. «Ξέρω κι εγώ», μου απαντάει, «θα το διαβάσω». Πρώτη φορά βλέπω συγκεντρωμένο τόσο αγνωστικισμό.

ΠΑΣΟΚ

Τότε, μέσα στη γενική ασφυξία, μπαίνει ο συγγραφέας. Πέφτει πάνω στον κ. Κουτσούκο της ΑΔΕΔΥ και προσπαθεί, σπρώχνοντας, να φτάσει στο πάνελ. Ο Κουτσούκος τον καρφώνει: «Κύριε υπουργέ, οι δημοσιογράφοι σάς κατηγορούν ότι κάνατε πάντα κακές εκτιμήσεις. Βλέπετε, ο χώρος του Ιανού δεν μας χωρά-

ει...». Τι ωραίο χιούμορ! Μα πώς είναι δυνατόν να χωρέσει ολόκληρο ΠΑΣΟΚ μέσα σε ένα καφέ;

ΑΦΡΑΓΚΙΑ

Δεν το αγοράζω το βιβλίο, διότι με τόση σύγκλιση που μας κάνανε, δεν υπάρχει φράγκο. Μας λείπουν 99 να τις κάνουμε 100. Και μπροστά μπροστά βλέπω τον Λεωνίδα Κύρκο να κάθεται όλος χαρά, να περιμένει την ομιλία της σύγκλισης. Και στο πάνελ την Ντόρα. Αλλά αυτό δεν μου προκαλεί έκπληξη. Γιατί να μην έρθει η Ντόρα στον Χριστοδουλάκη; Ο Τάσος Παπαδόπουλος είναι;

ΣΟΥΜΑ

Και δίπλα στην Ντόρα ο Παπαγιαννάκης. Κάντε τώρα όλη τη σούμα: Ο Σημίτης, ο Χριστοδουλάκης, η Ντόρα, η σύγκλιση και ο Παπαγιαννάκης. Τι συμπέρασμα βγάξετε εσείς; Ότι ήρθε η ώρα να την κοπανήσουμε; Σωστό. Αυτό το συμπέρασμα έβγαλα κι εγώ. Και βγήκα στον δρόμο. Την ώρα που ένας τύπος με μούσι πήρε το μικρόφωνο και είπε: «Καλωσήρθατε στον Ιανό της Αθήνας».

ΗΧΟΣ

Το εκκρεμές της σύγκλισης κινείται με τον ίδιο αποτρόπαιο ήχο. Σαν να λέει: «Σήμερα έχετε εσείς. Αύριο εσείς πάλι θάχατε».



Σκάνδαλο TOR:

Οι υπουργοί δεν πάνε ποτέ φυλακή

του Ρεπόρτερ

Γεύμα στους διατελέσαντες υπουργούς Εθνικής Άμυνας παρέθεσε τη Δευτέρα 19/6 ο Βαγγέλης Μεϊμαράκης, με στόχο την «επίτευξη συναίνεσης» στα εθνικά θέματα και στα εξοπλιστικά προγράμματα της χώρας. Χαρακτηριστικό ήταν ότι μεταξύ κάποιων ξεχασμένων πια, στο γεύμα παραβρέθηκαν και οι κ. Τσοχατζόπουλος και Παπαντωνίου.

Οπως γράφτηκε, το γεγονός προκάλεσε αναταραχή και στα δυο κόμματα, ιδίως όμως στο ΠΑΣΟΚ, όπου σύντροφοι των δυο πρώην υπουργών τούς επέπληξαν γιατί δέχθηκαν να πάνε εκεί που τους αποκαλούσαν «κλέφτες». Το γεύμα «εθνικής συνεννόησης» που παρέθεσε ο κ. Μεϊμαράκης προσλαμβάνει ευρύτερες διαστάσεις διότι συνέπεσε χρονικά με δύο εξελίξεις μείζονος σημασίας: Πρώτον, την προαναγγελία, την ίδια ημέρα, από τον κ. Μεϊμαράκη, μέσω της γαλλικής εφημερίδας *Le Figaro*, του νέου εξοπλιστικού προγράμματος «μαμούθ» της ΝΔ. Και, δεύτερον, τις εξελίξεις στο σκάνδαλο των ρωσικών TOR, που κατ' ανάγκη αφήνουν στη ΝΔ δύο μόνον εναλλακτικές λύσεις: είτε την σύσταση προανακριτικής επιτροπής της Βουλής βάσει του Νόμου περί Ευθύνης Υπουργών (πράγμα που θα δυναμιτίσει τα ανοίγματα προς το «μεσαίο χώρο») είτε το θάψιμο της υπόθεσης που θα έχει και το ανάλογο πολιτικό κόστος.

Το μεγάλο ερώτημα που προκύπτει κατά συνέπεια είναι γιατί ο κ. Μεϊμαράκης επεδίωξε να «συνεννοηθεί» με τους κ. Τσοχατζόπουλο και Παπαντωνίου. Διότι οι άλλοι πρώην υπουργοί Άμυνας μάλλον ως διακοσμητικά στοιχεία χρησίμευσαν. Δύο είναι οι λογικές απαντήσεις: Είτε δεν υπάρχουν στοιχεία για το σκάνδαλο των TOR, οπότε ο κ. Μεϊμαράκης σπεύδει να προλάβει

τις εξελίξεις και να τα βρει με το ΠΑΣΟΚ για να μην εκτεθεί, είτε υπάρχουν αλλά η κυβέρνηση της ΝΔ, δέσμια της στρατηγικής του «μεσαίου χώρου», διστάζει να παραπέμψει τους κ. Τσοχατζόπουλο και Παπαντωνίου σε προανακριτική επιτροπή, οπότε η «εθνική συνεννόηση» σημαίνει «διακομματικό κουκούλωμα». Δηλαδή, δεν βγάζουμε τα δικά σας για να μην βγάλετε τα δικά μας· κι αν επιθυμείτε μπορείτε να μας δώσετε κι ένα χεράκι επειδή εμείς είμαστε λίγο άπειροι και ανεπαρκείς και το «σύστημα ΠΑΣΟΚ» γνωρίζει καλύτερα και περισσότερα. Αυτό δεν συμβαίνει άλλωστε ανά την επικράτεια;

Τα στοιχεία όμως σε βάρος των υπουργών του ΠΑΣΟΚ υπάρχουν, όπως υπάρχει και η έλλειψη πολιτικού θάρρους της ΝΔ για την παραπομπή τους. Οι έρευνες της δικαιοσύνης για το σκάνδαλο των TOR έχουν επιβεβαιώσει ότι το 40% της υπέρογκης αυτής προμήθειας άχρηστων οπλικών συστημάτων πήγε στις τσέπες συγκεκριμένων επιτήδειων υψηλά και χαμηλότερα ιστάμενων. Έχει επίσης αποδειχθεί μέχρι στιγμής ότι ένα μικρό μέρος του συνολικού λαδώματος, 25.000.000 δολ., εστάλησαν από τη Μόσχα στην ελβετική τράπεζα Credit Agricole Indosuez υπό την μορφή «αντισταθμιστικών ωφελημάτων» που υποτίθεται ότι θα εκτελούσε η διαβόητη Drumilan («Ντρουμίλαν»), αλλά δεν υλοποιήθη-

καν ποτέ και τα λεφτά κατέληξαν στις τσέπες κορυφαίων στελεχών του ΠΑΣΟΚ, τα ονόματα των οποίων γνωρίζουν όλοι στη Βουλή και την κυβέρνηση.

BLUE BELL

Η διακίνηση γινόταν μέσω της εταιρείας Blue Bell στο Λονδίνο, η οποία επίσης ανήκει σε κορυφαία στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Επιπλέον, όπως καθιστά σαφές με επιστολή του προς τη Βουλή ο αρμόδιος εισαγγελέας κ. Αθανασίου, όλες οι πράξεις που δικαιολογούν την μεταφορά των ως άνω χρηματικών ποσών καλύπτονται από υπουργικές αποφάσεις της περιόδου 1999. Άρα η σύσταση προανακριτικής επιτροπής της Βουλής αποτελεί μονόδρομο και όσο αυτό δεν γίνεται οι εθνοπατέρες παρανομούν επί της ουσίας, σύμφωνα με όσα επιτάσσουν τα άρθρα 5 και 6 του Νόμου 3126/2003 περί Ευθύνης Υπουργών. Και επειδή το γνωρίζουν, παρέτειναν –κοινή συναινέσει πάντα– τις εργασίες της Βουλής μέχρι τα τέλη του προσεχούς Σεπτεμβρίου, διότι τότε λήγουν οι προθεσμίες παραγραφής σύμφωνα με τον προαναφερθέντα Νόμο. Ή μήπως δεν είναι έτσι; Προκαλούμε την κ. Μπενάκη να μας απαντήσει.

ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

Να σημειωθεί ότι ο εισαγγελέας Εφετών Αθηνών έχει υποβάλει αίτημα δικαστικής συνδρομής ήδη από 23/3/2006, αλλά τέσσερις μήνες τώρα οι Ελβετοί δεν έχουν δώσει το «πράσινο φως» για το άνοιγμα των επίμαχων λογαριασμών στην Credit Agricole Indosuez. Κυβερνητικοί κύκλοι, για να δικαιολογήσουν αυτή την καθυστέρηση –όπως και την έλλειψη πολιτικής βούλησης– διοχετεύουν στους δημοσιογράφους

πληροφορίες, σύμφωνα με τις οποίες πράσινοι αξιωματούχοι που δεν επιθυμούν να ανοίξουν οι λογαριασμοί στην Credit Agricole Indosuez (επειδή θα βρεθούν τα ονόματά τους) έχουν προσλάβει δύο από τα μεγαλύτερα δικηγορικά γραφεία της Ελβετίας για να μπλοκάρουν τη διαδικασία. Δικαιολογία ή πραγματικότητα; Αυτό που γνωρίζουμε εμείς είναι ότι στην περίπτωση της Μπουρμπούλια η ηγεσία της δικαιοσύνης ανέλαβε η ίδια το άνοιγμα των λογαριασμών της και άνοιξαν σε χρόνο ρεκόρ. Αν υπήρχε πολιτική βούληση θα έκαναν το ίδιο και στην περίπτωση των TOR. Αλλά είπαμε, η «πολιτική βούληση» της ΝΔ έχει χαθεί στις περιπλανήσεις της στο «μεσαίο χώρο» και την λεηλασία του «συστήματος ΠΑΣΟΚ». Σύμφωνα πάντως με τις ίδιες πηγές, το άνοιγμα των λογαριασμών θα οδηγήσει στην εταιρεία Blue Belle, μέσω της οποίας διακινήθηκαν μίζες που ξεπερνούν κατά πολύ τα 25 εκ. δολ. και φτάνουν τα 116.

Μια ακόμα αποχρώσα ένδειξη για τις ευθύνες του Α. Τσοχατζόπουλου αποτελεί το γεγονός ότι έχει αρχίσει να τον «αδειάζει» και το δεξί του χέρι στους εξοπλισμούς, ο πρώην επικεφαλής της Γενικής Διεύθυνσης Εξοπλισμών Γ. Σμπώκος. Στην κατάθεση που έδωσε στις 18/1/2006 στον εισαγγελέα Πρωτοδικών Π. Αθανασίου, παρουσία του δικηγόρου του, Α. Βγόντζα, όχι μόνον δεν δέχεται ότι αυτός έκανε τις διαπραγματεύσεις με τους Ρώσους, αλλά αντίθετα υπογραμμίζει πως ό,τι έγινε, όποια απόφαση κι αν υπογράφηκε, όποια επιτροπή αξιωματικών κι αν συστάθηκε, είχε προηγουμένως την έγκριση Τσοχατζόπουλου. Ο κ. Σμπώκος αναφέρεται ιδιαίτερα στο θέμα της περίφημης προκαταβολής ύψους 40% που δόθηκε στην κατασκευάστρια εταιρεία των TOR, «Αντί». Μεγάλο τμήμα αυτής της προκαταβολής έκανε φτερά για άλλες τσέπες.

Ο ΑΡΑΒΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Θεωρούμε προς το παρόν ότι ο κ. Μεϊμαράκης έχει καλές προθέσεις και ότι προσπαθεί να συμμαζέψει όσα έγιναν επί Σπηλιωτόπουλου. Τα οποία μάλλον δεν συμμαζεύονται αν κρίνουμε από το γεγονός ότι ο σημερινός



Στιγμιότυπο από την πρωτότυπη συνάντηση στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας όπου συνέφεραν όλοι οι διατελέσαντες σε αυτό υπουργοί των κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ και ΝΔ.

υπουργός Εθνικής Άμυνας προτιμά να ασχολείται περισσότερο με τα κομματικά παρά με τα αμυντικά θέματα· κι εμείς στη θέση του δεν θα μπαίναμε στο λάκκο με τα φίδια. Καλό θα ήταν όμως και για τον ίδιο και για την κυβέρνησή του να φροντίσει να πληροφορηθεί ποιο παιχνίδι παίχτηκε στο παρασκήνιο με τους TOR. Ας αρχίσει ερευνώντας τις εν Ελλάδι δραστηριότητες του περίφημου Φουάντ αλ-Ζαγιάτ, του αρχιτέκτονα δηλαδή της κομπίνας και «εγκεφάλου» της Drumilan International Hellas και της κυπριακής θυγατρικής της Drumilan Offset. Αληθεύει ότι αυτός ο μεγαλέμπορος όπλων έδωσε στο υπουργείο Άμυνας, επί ΝΔ, όλες τις σχετικές πληροφορίες για τους λογαριασμούς, ποίοι είναι οι κάτοχοί τους, καθώς και το πού πρέπει να ψάξουν ώστε να βρεθούν οι μιζαδόροι, με αντάλλαγμα την ατιμωρησία του; Άλλωστε, είναι απόλυτος γνώστης της κατάστασης, αφού αυτός ήταν ο μεσάζοντας για την αγορά των TOR και τα αντισταθμιστικά, ενώ μέσω της εταιρείας του, Drumilan Κύπρου, στάλθηκαν οι μίζες στους ελβετικούς λογαριασμούς. Εκτός του Φουάντ, πολλά στοιχεία γι' αυτό έχουν δώσει και έλληνες συνεργάτες ρωσικών εταιρειών όπλων.

Ρωσικές πηγές αναφέρουν ότι η ελληνική πλευρά ήταν εκείνη που επέλεξε να βάλει τον Ζαγιάτ στην υπόθεση των TOR. Στελέχη των κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ επιμένουν αντίθετα ότι τον πρότειναν οι Ρώσοι. Όπως και να 'χει, βέβαιον είναι ότι οι Ρώσοι σταμάτησαν τις «μπίζνες» μαζί του περί το 2002. Τον Οκτώβριο του 2002 μάλιστα τον «έκαψαν», δημοσιεύοντας το όνομά του στη μεγάλη εφημερίδα της χώρας

Κομμερσάντ και αναφέροντας ότι αυτός ήταν ο ενδιάμεσος σε πωλήσεις όπλων στην Ελλάδα. Στελέχη του ΠΑΣΟΚ λένουν πάντως ότι ο Α. Τσοχατζόπουλος τον βρήκε εκεί όταν έγινε υπουργός και δεν τον επέλεξε ο ίδιος. Μάλιστα φωτογραφίζουν συγγενή προηγούμενου υπουργού Αμύνης ως ενδιάμεσο για να δοθεί η δουλειά στον Φουάντ.

Όπως αποκαλύφθηκε πρόσφατα στις ΗΠΑ, ο Φουάντ προσπαθούσε να σπάσει το αμερικανικό εμπάργκο στο Ιράν και να πουλήσει εκεί επιβατικά αεροσκάφη Μπόινγκ και ανταλλακτικά τους. Στην Ελλάδα βέβαια το θέμα πέρασε απαρατήρητο, αλλά προ μηνών στις ΗΠΑ έγινε μεγάλος θόρυβος σχετικά με σκάνδαλο χρηματισμού μέλους του Κογκρέσου, στο επίκεντρο του οποίου ήταν ο Ζαγιάτ. Σύμφωνα με τον αμερικανικό Τύπο, το 2003 ο Ζαγιάτ προσέγγισε τον Μπομπ Νέυ, προκειμένου να πείσει την αμερικανική κυβέρνηση, με τις υψηλές διασυνδέσεις που διέθετε στο Λευκό Οίκο και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, να άρει το εμπάργκο στο Ιράν. Τα ανταλλακτικά θα τα πουλούσαν στο Ιράν μέσω μιας εταιρείας του Ζαγιάτ ονόματι FAZ Aviation, με έδρα την Κύπρο. Εκεί, ο ίδιος είχε μια ακόμη εταιρεία, την Samaya, στην οποία εντοπίζεται ένα επιπλέον στοιχείο του σκανδάλου των TOR. Το 2000 στάλθηκαν σε λογαριασμό της Samaya στη Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου 406.000 δολ., τα οποία εκτιμάται ότι ήταν μόνο ένα μικρό κομμάτι των χρημάτων που προορίζονταν για αντισταθμιστικά ωφελήματα των TOR στην Ελλάδα. Για τα αντισταθμιστικά δηλαδή που δεν εκτελέστηκαν ποτέ και χρησιμοποιήθηκαν για να γίνουν δισεκατομμυριούχοι ορισμένοι

πρώην «μη προνομιούχοι».

Όπως επίσης αποκαλύφθηκε στις ΗΠΑ, ο Νέυ ταξίδευε συχνά με το ιδιωτικό αεροπλάνο του Φουάντ και μια φορά πήγαν μαζί σε ιδιωτικό κλαμπ μεγιστάνων στην Αγγλία, στέκι του Άραβα, όπου ο αμερικανός βουλευτής πόνταρε «τυχαία» μερικά δολάρια και κέρδισε αρκετές δεκάδες χιλιάδες δολ. Την ίδια πρακτική ακολούθησε όπως φαίνεται ο Ζαγιάτ και εδώ. Όπως έδινε το αεροπλάνο του για να κάνει ταξιδάκια ο κ. Νέυ και του έστηνε τα παιχνίδια στα καζίνο για να «κερδίζει» χιλιάδες δολάρια, το ίδιο έκανε με έλληνες και κύπριους κυβερνητικούς. Καλά πληροφορημένες πηγές αναφέρουν ότι το αεροσκάφος αυτό είχε κατ'επανάληψη προσγειωθεί στο Ελευθέριος Βενιζέλος και είχαν θεαθεί να επιβιβάζονται σε αυτό άτομα που έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στα εξοπλιστικά προγράμματα της χώρας μας. Ποια ήταν; Η κυβέρνηση μπορεί αν θέλει να το διακριβώσει πανεύκολα. Να σημειωθεί ότι το 1999 ο κύπριος βουλευτής Πουργουρίδης κατήγγειλε ανοικτά τον Ζαγιάτ ως μεγαλέμπορο όπλων, καθώς και για ιδιαίτερα στενές σχέσεις με τον τότε υπουργό Εσωτερικών της Κύπρου, Μιχαηλίδη (ευνοούμενο του Κληρίδη). Αν και προκλήθηκε σάλος στη μεγαλόνησο, η τότε κυβέρνηση τήρησε «σιγή ιχθύος».

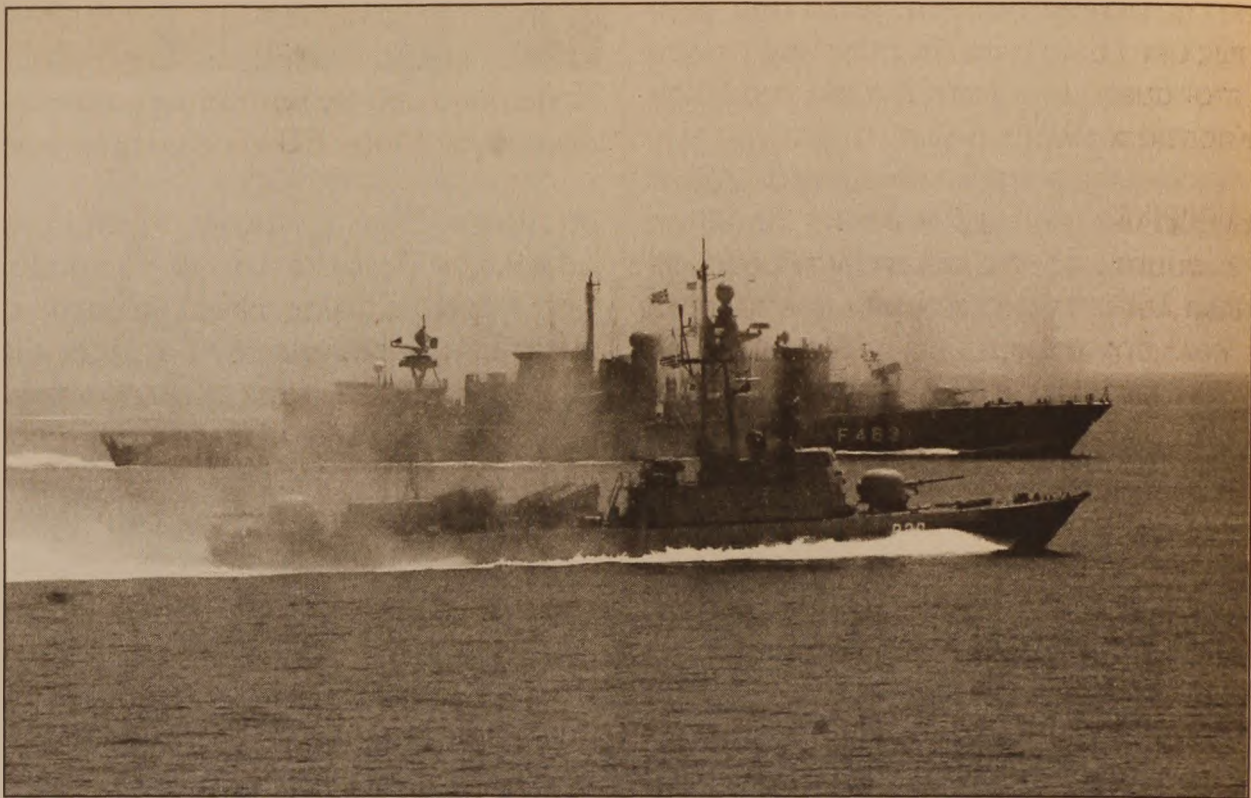
ΣΤΕΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

Πολιτικοί κύκλοι της μεγαλονήσου υποστηρίζουν ότι ο Ζαγιάτ είχε στενές σχέσεις και με πρώην υπουργό Άμυνας της Κύπρου, ο οποίος με τη σειρά του διατηρούσε πολύ καλή επαφή με ανώτερο στέλεχος των κυβερνήσεων Σημίτη που έπαιζε πρωταρχικό ρόλο στους εξοπλισμούς. Είναι βέβαιοι επίσης ότι ο Άραβας βρίσκεται και πίσω από τις μεγάλες αγορές ρωσικών οπλικών συστημάτων που έκανε η Λευκωσία. Μεταξύ άλλων αγόρασε από τη Ρωσία το πυραυλικό σύστημα SS-300, το οποίο δεν εγκαταστάθηκε εκεί αλλά στην Κρήτη. Να σημειωθεί πως η Drumilan Κύπρου δημιουργήθηκε το 1994, το πιθανότερο για την αγορά των SS-300 από τη Λευκωσία. Αλλά γι' αυτό περισσότερα στο επόμενο ρεπορτάζ.



Οι νταβατζήδες καταργήθηκαν

του Α. Αρυντικού



Φρεγάτες του πολεμικού ναυτικού στο Αιγαίο όμοιες με εκείνες που πρόκειται να κατασκευαστούν στα ναυπηγεία Ελευσίνας.

Το μέγιστο από πάσης –πολιτικής, στρατιωτικής, ηθικής– απόψεως θέμα των TOR, που αναπτύσσουμε σε διπλανές σελίδες, συνδέεται άμεσα με το νέο ΕΜΠΑΕ. Το νέο δηλαδή δεκαετές εξοπλιστικό πρόγραμμα της χώρας, που σύμφωνα με δημοσίευμα στην *Καθημερινή* της Κυριακής 25/6 «έκλεισε» στα 22,64 δισ. ευρώ. Το εξοπλιστικό πρόγραμμα «μαμούθ» της ΝΔ προβλέπει:

- Την αγορά του νέου μαχητικού αεροσκάφους «τέταρτης γενιάς», το οποίο όμως βάλλεται πλέον καθημερινά από τα αντικειμενικά ΜΜΕ της χώρας.

- Τη ναυπήγηση νέων φρεγατών (δύο και αργότερα ίσως έως έξι), για τις οποίες ενδιαφέρονται Γάλλοι, Ιταλοί και Γερμανοί. Στην προκειμένη περίπτωση, τα ναυπηγεία Ελευσίνας «παίζουν» με Γάλλους και Ιταλούς και εκείνα του Σκαραμαγκά με Γερμανούς.

- Την αγορά 30 ελικοπτέρων.
- Την απόκτηση 520 τεθωρακισμέ-

νων οχημάτων μεταφοράς προσωπικού (TOMA).

- Την κατασκευή 15.000 νέων οχημάτων, για τα οποία ενδιαφερόμενοι είναι οι κ. Μυτιληναίος («ΕΛΒΟ») και Κιολεΐδης και πιθανώς οι Αμερικανοί.

- Τον εκσυγχρονισμό αεροσκαφών παλαιότερων τύπων, Μιράζ και F-16.

- Την αγορά νέων ή και τον εκσυγχρονισμό παλαιότερων πυροσβεστικών αεροσκαφών.

- Την αγορά μη επανδρωμένων αεροσκαφών (UAV).

- Συστήματα ηλεκτρονικών αντιμέτρων του στρατού (ραντάρ παρακολουθήσεων-ακροάσεων).

- Αντιαεροπορικά συστήματα κ.ά. που περιλαμβάνονται σε 465 καταγραφές αμυντικών «αναγκών».

Το νέο ΕΜΠΑΕ αποτελεί το μεγαλύτερο εξοπλιστικό πρόγραμμα που γνώρισε μέχρι σήμερα η χώρα, με μοναδικό ανταγωνιστή του εκείνο της περιόδου Σημίτη. Συμπτώσεις, θα πείτε, αλλά δεν μπορούμε να μην επισημάνουμε το

οι μεσάζοντες και τα «λαμόγια» παραμένουν

γεγονός ότι το εξοπλιστικό πρόγραμμα της περιόδου Σημίτη ξεκίνησε αμέσως μετά τα Ίμια, ενώ ετούτο εγκαινιάζεται αμέσως μετά την αερομαχία της Καρπάθου.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

Η σύμπτωση μας αφορά και για έναν άλλο λόγο, πέραν του προφανούς ότι η καλλιέργεια της έντασης στην περιοχή και η υπόθαλψη του τουρκικού επεκτατισμού συμφέρουν μόνον τους εμπόρους όπλων. Στο πλαίσιο του «εξοπλιστικού» προγράμματος της περιόδου Σημίτη αγοράστηκαν τόνοι παλιοσίδερων και άχρηστου υλικού με αδιαφανείς και υπόγειες διαδικασίες στόχος των οποίων δεν ήταν η αμυντική θωράκιση της χώρας αλλά η διόγκωση των τραπεζικών λογαριασμών ορισμένων. Δεν πρόκειται μόνον περί κλοπής δημοσίου χρήματος. Διότι αυτό εις το οποίο ενέχονται οι συγκεκριμένοι αξιωματούχοι του ΠΑΣΟΚ είναι κυρίως το γεγονός ότι φόρτωσαν τις ένοπλες δυνάμεις με απαρχαιωμένα και άχρηστα υλικά (TOR M1, CROTAL, OSA AK κ.λπ.) που δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απειλές που δέχεται η χώρα μας. Δεν φρόντισαν δηλαδή να εξασφαλίσουν την θωράκιση και την άμυνα της χώρας, αλλά κάποια άλλα πράγματα. Κι αυτό υπό άλλες συνθήκες θα ονομαζόταν προδοσία.

Να ένα παράδειγμα του πώς σερβίρεται κουτόχορτο στους αφελείς αναγνώστες των ημερήσιων εντύπων και πώς διαμορφώνονται οι «ανάγκες» των ενόπλων δυνάμεών μας. Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης κρίσης στο Αιγαίο διαβάσαμε και ακούσαμε από πολλούς «ειδήμονες» ότι τάχα τα άχρηστα αντιαεροπορικά όπλα σοβιετικής κατασκευής με τα οποία μας γέμισε το ΠΑΣΟΚ αποτελούν την κυριότερη απειλή εναντίον των Τούρκων επειδή δεν τα πιάνουν τα ραντάρ τους κ.λπ. Μας είπαν επίσης ότι στόχος των τουρ-

κικών μαχητικών που προκάλεσαν το θάνατο του έλληνα πιλότου ήταν να φωτογραφίσουν τις βάσεις των αντιαεροπορικών πυραύλων σοβιετικής κατασκευής τύπου SS-300 που έχουν εγκατασταθεί στην Κρήτη.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ '60

Αυτό που δεν μας είπαν –διότι δεν τολμούν να βγάλουν στα παράθυρα και κάποιον πραγματικά ειδικό– είναι ότι οι TOR σχεδιάστηκαν την δεκαετία του '60 για να αντιμετωπίσουν τις απειλές που έθετε για την πρώην σοβιετική αυτοκρατορία ο Ψυχρός Πόλεμος και δεν μπορούν επ' ουδενί να ανταποκριθούν στη σύγχρονη απειλή, όπως είναι τα από αέρος βαλλόμενα βλήματα μέσης και μακράς εμβέλειας (HARM και POP EYE π.χ.). Όπως δεν μας είπαν ότι πίσω από την αγορά των άλλων σοβιετικών αντιαεροπορικών, των SS-300, κρύβεται ο προμηθευτής των TOR και αρχιτέκτονας του ομώνυμου σκανδάλου, άραβας μεγαλέμπορος όπλων Φουάντ αλ-Ζαγιάτ.

Το ερώτημα λοιπόν για την κυβέρνηση της ΝΔ –η οποία επαγγέλλεται τη διαφάνεια στις δημόσιες προμήθειες– είναι: τι καθορίζει τις προμήθειες που αναγράφονται στο ΕΜΠΑΕ, οι πραγματικές αμυντικές ανάγκες της χώρας ή η τσέπη των εμπόρων και μεσαζόντων όπλων; Διότι μέχρι στιγμής μόνον ένα πράγμα άλλαξε στις προμήθειες των ενόπλων δυνάμεων: οι μεσάζοντες. Στη θέση των πράσινων εμφανίστηκαν τα γαλάζια «λαμόγια». Γιατί... είναι πολλά τα λεφτά Άρη. Τα 26 δισ. ευρώ που θα διατεθούν για εξοπλισμούς την επόμενη δεκαετία (από το 2006 έως το 2011 11,5 δισ., και από το 2011 έως το 2015 15 δισ.) έχουν μετατρέψει τον Χολαργό σε πασαρέλα γαλάζιων μεσαζόντων και παραδοσιακών εμπόρων όπλων. Φαινομενικά τα πάντα είναι σήμερα ήρεμα, επειδή η νέα ηγεσία δεν έχει προλάβει καν να παραλάβει από την προηγούμενη. Σιγά

σιγά όμως τα μαχαίρια αρχίζουν να βγαίνουν από τα θηκάρια και σύντομα αναμένονται σκληρά χτυπήματα τόσο ανάμεσα στους εμπόρους όσο και στους ενδιαφερόμενους υπουργούς και επιτελικά στελέχη των ενόπλων δυνάμεων. Έτσι, προτού καλά καλά γίνει η κηδεία του πιλότου που σκοτώθηκε στην αερομαχία της Καρπάθου, άρχισε ο θόρυβος για την προμήθεια του μαχητικού αεροσκάφους τέταρτης γενιάς και ο γνωστός Στ. Ψυχάρης του Βήματος φωτογραφήθηκε ήδη ως ατζέντης του «Ευρωμαχητικού» (Eurofighter).

Να σημειωθεί πως τα προηγούμενα χρόνια ο κατά 25% ιδιοκτήτης πλέον του ΔΟΛ ήταν άμεσα ταυτισμένος με τα λόμπι του κουμπάρου του κ. Έβερτ Θ. Λιακουνάκου (και φυσικά του Κόκκαλη), που επί ΠΑΣΟΚ «κτυπούσαν» σχεδόν όλες τις αμυντικές προμήθειες που είχαν σχέση με τις ΗΠΑ. Στο Πεντάγωνο λένουν πάντως ότι ο Ψυχάρης βάλλεται με κάθε ευκαιρία από κύκλους που προωθούν τα γαλλικά συμφέροντα και ειδικότερα το αεροσκάφος Rafale της Ντασώ. Η τελευταία, η οποία είναι πασίγνωστη από το σκάνδαλο της «Αγοράς του Αιώνα», κάνει εδώ και χρόνια συστηματική διείσδυση σε όλους τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων στην Ελλάδα, αλλά και στα ΜΜΕ, προωθώντας το Rafale σε βάρος του Eurofighter.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ

Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι και περιοδικό ειδικευμένο σε στρατιωτικά θέματα λέγεται πως εκδίδεται στη χώρα μας με τη χρηματοδότηση της εταιρείας και της γαλλικής πρεσβείας. Θα μου πείτε βέβαια, εδώ μας προέκυψε εκδότης «αμυντικών» περιοδικών στενότατος συνεργάτης του Σπ. Σπηλιωτόπουλου, στους Γάλλους που είναι και σύμμαχοι θα κολλήσουμε; Άλλωστε την ίδια ακριβώς τακτική ακολουθούν και οι Γερμανοί και οι εδώ «άν-

θρωποί» τους, οι οποίοι έχουν πολύ στενές σχέσεις με πολιτικούς και των δύο μεγάλων κομμάτων, αλλά και πολύ καλή «πρόσβαση» σε ειδικά αμυντικά έντυπα, ηλεκτρονικά ΜΜΕ και εφημερίδες. Σφήνα στις δύο εταιρείες έχουν μπει οι Σουηδοί, με το μαχητικό αεροσκάφος τύπου Gripen και κύριο επιχείρημά τους τις χαμηλότερες τιμές. Τώρα, μεταξύ μας, το πλέον συμφέρον στρατιωτικά και οικονομικά αεροσκάφος είναι το ρωσικό «Σουχόι», το οποίο όμως, για λόγους πολιτικής εξάρτησης της χώρας από ΗΠΑ-Δ. Ευρώπη, ουδέποτε πρόκειται να αγοράσει η Ελλάδα. Να σημειωθεί ότι οι Ρώσοι μάς προτείνουν το εκπαιδευτικό αεροσκάφος, όπως και η Ιταλία, που μας πλασάρει μια «κόπια» (!) του ρωσικού. Η αγορά νέου εκπαιδευτικού πάντως θα κυμανθεί γύρω στο 1 δισ. ευρώ για 45 αεροσκάφη, καταλαμβάνοντας σημαντικό μέρος του νέου ΕΜΠΑΕ.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ «ΠΩΛΗΤΩΝ»

Προσέξτε τώρα πόσο κομψά παίζονται τα παιχνίδια «επιπέδου» στο πλασάρισμα διάφορων οπλικών συστημάτων. Λίγες ημέρες πριν ανακοινωθεί το ΕΜΠΑΕ, οργανώθηκε στην Αθήνα ένα συνέδριο, όπου, μεταξύ άλλων, προσήλθαν για να κουβεντιάσουν πολιτισμένα η αμερικανική εταιρεία Lockheed Martin (F-16), η βρετανική BAE Systems, η γερμανογαλλική EADS (Eurofighter), η σουηδική Gripen (SAAB), η γαλλική Rafale International (είναι μαζί με την Thales την οποία πρόσφατα ο πρώην αντιπρόεδρος της κατήγγειλε για σειρά σκανδάλων), η ρωσική «Ροσαμπαρόν-Εξπอร์ต» (συμμετέχουσα στο σκάνδαλο των TOR) καθώς και σειρά εκπροσώπων πρεσβειών, ανάμεσα σε αυτούς και του Ισραήλ. Κοντολογίς το παρόν έδωσαν όλοι όσοι ενδιαφέρονται να πουλήσουν όπλα και ειδικότερα αεροπλάνα στην Ελλάδα. Εύγε στους διοργανωτές που τα κατάφεραν να συγκεντρώσουν όλους εκείνους που σφάζονται μεταξύ τους. Το ερώτημα είναι ποιος ήταν ο πραγματικός σκοπός του συνεδρίου. Γιατί κάποιες κακές γλώσσες λένε ότι αποσκοπούσε στο πλασάρισμα ορισμένων, ως καλά διασυνδεδε-



Αντιαεροπορικά TOR, που κάποιοι μας τα παρουσιάζουν ως σύγχρονα όπλα!

μένων μεσαζόντων για την προώθηση των προϊόντων όσων συμμετείχαν.

Στο περιθώριο πάντως αυτού του συνεδρίου πληροφορηθήκαμε και μερικές άκρως ενδιαφέρουσες ειδήσεις. Στελέχη του Πενταγώνου συνδέουν την απομάκρυνση από την Ελλάδα (Δεκέμβριος 2005) του αμερικανού στρατιωτικού ακολούθου Μπομπ Χέντριξ με την απόρριψη των αμερικανικών αυτόματων τυφεκίων M-16 στο σχετικό διαγωνισμό που έγινε επί Σπηλιωτόπουλου. Λέγεται επίσης ότι στο «φάγωμα» του ακολούθου –ο οποίος είχε μάλλον φιλελληνικές θέσεις και υπηρετεί σήμερα στην Ιταλία– συνέβαλε και ο αμερικανικός κολοσσός των F-16, η Λόκχιντ Μάρτιν. Μήπως θα μπορούσε άραγε να μας πει κανείς ποια σχέση έχει η απομάκρυνση του Χέντριξ με το μείζον θέμα που ανέκυψε από το γεγονός ότι ο προκάτοχος του κ. Μείμαράκη Σπ. Σπηλιωτόπουλος μας δήλωσε ότι τα νέα F-16 κόστισαν 1,1 δισ. ευρώ, αλλά παρέλειψε να μας πει ότι με τον εξοπλισμό τους η τιμή θα ξεπεράσει κατά πολύ τα 3 δισ.;

Ενδιαφέρον είναι και το γεγονός ότι μία εβδομάδα προτού διώξουν τον Χέντριξ, απομακρύνθηκε και το νού-

μερο 3 της CIA στην Αθήνα. Μέσω του τελευταίου, τότε παράγοντες του υπουργείου Αμύνης λέγεται ότι προσπαθούσαν να φέρουν στην Ελλάδα «σύστημα ελεγχόμενης διακοπής όλων των ηλεκτρονικών συσκευών», αξίας 800.000 ευρώ. Αντίστοιχο σύστημα προσπαθούσαν να πουλήσουν στην Ελλάδα οι Ρώσοι μέσω ατόμου που επί ΠΑΣΟΚ χειρίστηκε το θέμα της πανάκριβης προμήθειας του ηλεκτρονικού συστήματος ασφαλείας των Ολυμπιακών C4I και τώρα εργάζεται για λογαριασμό ευρωπαϊκής πολυεθνικής ηλεκτρονικών στην Ελλάδα.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΩΝ

Ένα άλλο θέμα που άπτεται του ΕΜΠΑΕ και αποτελεί επίσης έναν από τους πιο σάπιους κρίκους του βρόμικου συστήματος προμηθειών στην Ελλάδα, είναι τα αντισταθμιστικά οφέλη. Μέσω αυτών πέφτουν οι πιο χοντρές μίζες και από αυτά πλουτίζουν τα διαπλεκόμενα συμφέροντα. Αν και «κερασάκια» στην τούρτα, είναι ενδεικτικό ότι μέσω αντισταθμιστικών εδόθησαν επί Σπηλιωτόπουλου 15 εκ. ευρώ για τον εκσυγχρονισμό του εργοστασίου ιδιώτη, τακτικότατου προμηθευτή των ενόπλων δυνάμεων και στενού φίλου του πρώην υπουργού, και άλλα 3 εκ. σε συγγενή πρώην στελέχους του υπουργείου Αμύνης που έχει εταιρεία μελετών. Θα βάλει και ο κ. Μείμαράκης την υπογραφή του κάτω από αυτές τις κατάπτυστες αναθέσεις; Σε κάθε περίπτωση τον πληροφορούμε ότι υπάρχουν στοιχεία για πληθώρα αναθέσεων που δεν τιμούν τη ΝΔ και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υιοθετηθούν και από τον ίδιο. Ας προσέξει επίσης την περίπτωση δυναμικά ανερχόμενου μεσάζοντα οπλικών συστημάτων, ο οποίος μάλιστα προ ετών είχε χαρακτηριστεί «δεξί χέρι» στελέχους του ΠΑΣΟΚ, ειδικά στις δοσοληψίες του με πολυεθνικές στην Ελλάδα, και θεωρείται σήμερα η «δεξιά απάντηση» στο «σύστημα του ΠΑΣΟΚ» στις αμυντικές προμήθειες.

Αλλά γι' αυτές τις «δεξιές» απαντήσεις που προετοιμάζουν την συγκατοίκηση της ΝΔ με το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία περισσότερο σε επόμενο τεύχος.

Η ώρα της δικαιοσύνης για τον Κίσινγκερ

Τριανταδύο χρόνια μετά την προδοσία της Κύπρου οι ευθύνες για την τραγωδία του '74 δεν έχουν ακόμα καταλογιστεί, καθώς σύσσωμη η ελληνική πολιτική ηγεσία έχει καταχωνιάσει την υπόθεση, που αποτελεί την μεγαλύτερη ήττα του ελληνισμού από την Μικρασιατική καταστροφή, στα βαθύτερα κρατικά ερμάρια, αρνούμενη πεισματικά να την ανοίξει.

Ορισμένα δεδομένα όμως δεν μπορεί εύκολα να τα αποσιωπήσει, αν και της είναι πολύ δυσάρεστα. Την περίοδο αυτή η Εισαγγελία Εφετών Αθηνών καλείται να ασχοληθεί με την αναζήτηση ποινικών ευθυνών και την παραπομπή ή μη στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της μηνυτήριας αναφοράς που έχει υποβάλει ο έλληνας δημοσιογράφος κ. Ηλίας Δημητρακόπουλος, ο οποίος ζει μόνιμα στην Ουάσιγκτον, για εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, γενοκτονία και σχέδιο απαγωγής και δολοφονίας του, κατά του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ την περίοδο της κυπριακής τραγωδίας Χένρυ Κίσινγκερ.

Το διπλό σχέδιο δολοφονίας του κ. Ηλία Δημητρακόπουλου αποκαλύφθηκε πριν από τρία χρόνια με τη δημοσίευση του βιβλίου του Κρίστοφερ Χίτσενς *Η δίκη του Χένρυ Κίσινγκερ*.

Ο κ. Δημητρακόπουλος προσέφυγε στις 15 Ιουνίου 2006 στον Εισαγγελέα Εφετών Αθηνών κατά της απορριπτικής διάταξης της Εισαγγελέως Πρωτοδικών Αθηνών κυρίας Μαρίας Μαλούχου στο υπόμνημα που είχε καταθέσει στις 9 Ιουνίου 2005. Το υπόμνημα ήταν συνέχεια της έγκλησης που είχε καταθέσει το 2003 και η οποία αναφερόταν αναλυτικά στην κυπριακή τραγωδία και στις ευθύνες του τότε υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ τόσο γι' αυτή όσο και για την απόπειρα απαγωγής και δολοφονίας του.

Στην προσφυγή του ο έλληνας δημοσιογράφος επισημαίνει ότι ανεπιτρεπώς και αναρμοδίως η απορριπτική διάταξη εκδόθηκε κατά του υπομνήματος του 2005 και όχι κατά της αρχικής έγκλησης που είχε καταθέσει το 2003,

ότι δεν εκτιμήθηκαν σωστά τα όσα αναφέρει στο υπόμνημα του 2005 και στην έγκληση του 2003, ότι δεν διενεργήθηκε ποτέ προκαταρκτική εξέταση για τα στοιχεία του υπομνήματος, αν και αυτό παρατύπως είχε θεωρηθεί νέα έγκληση καθώς αυτή του 2003, μη νόμιμα, αρχειοθετήθηκε, και ότι μολονότι γίνεται μνεία και επίκληση της αρχειοθέτησης η προσβαλλόμενη διάταξη δεν απαντά στα νομικά επιχειρήματα τα οποία καθιστούν παράνομη την αρχειοθέτηση της έγκλησης του 2003.

Γίνεται φανερό από την επιχειρηματολογία της προσφυγής ότι η ελληνική δικαιοσύνη και κατ' επέκταση η ελληνική πολιτική ηγεσία επιθυμεί να αποτινάξει από πάνω της με νομικίστικα μέσα την υπόθεση αυτή, που ξαναφέρει στη δημοσιότητα ένα θέμα το οποίο θέλει να ξεχάσει για πάντα.

Και προσπαθεί να πραγματοποιήσει την επιθυμία της ανεξάρτητα αν έρχεται σε κατάφωρη αντίθεση με το άρθρο 113 του Ποινικού Κώδικα «περί μη υπάρξεως χρονικών περιορισμών στην αναστολή παραγραφής» καθώς και των διατάξεων του καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Κώδικα (Ν. 3003/2002) περί μη παραγραφής των εγκλημάτων και του διαρκούς χαρακτήρα που έχουν τα καταγγελλόμενα εγκλήματα τα οποία έγιναν το 1974 στην Κύπρο.

Η ελληνική δικαιοσύνη υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να κινήσει ποινική δίωξη κατά του Χένρυ Κίσινγκερ καθώς τα μεν εγκλήματα κατά του κ. Ηλία Δημητρακόπουλου έχουν παραγραφεί αφού έχουν περάσει πάνω από τριάντα χρόνια από την διενέργειά τους, ενώ τα εγκλήματα κατά του ελληνικού έθνους, στην Ελλά-

δα και στην Κύπρο, δεν μπορούν να διωχτούν καθώς η άσκηση ποινικής δίωξης για την υπόθεση της Κύπρου έχει ανασταλεί με τρεις αποφάσεις του υπουργού Δικαιοσύνης το 1975.

Δυστυχώς όμως για την ελληνική πολιτική ηγεσία το κυρωθέν και από τη χώρα μας στις 8 Απριλίου του 2002 καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ως διεθνούς σύμβασης, έχει υπερνομοθετική ισχύ, δυνάμει του άρθρου 28 παράγραφος 1 του Συντάγματος, και επομένως υπερισχύει τόσο του άρθρου 30 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας όσο και των υπουργικών αποφάσεων που ελήφθησαν το 1975 με βάση το άρθρο αυτό.

Καταρρίπτεται επίσης και η άποψη του Εισαγγελέα Εφετών ότι δεν μπορεί να ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του Χένρυ Κίσινγκερ, γιατί οι ΗΠΑ δεν έχουν επικυρώσει το καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, καθώς τα ελληνικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την υπόθεση αυτή και όχι οι δικαστικές αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών, αφού συνυπάρχουν οι αρχές «της εδαφικότητας» και «της ενεργητικής προσωπικότητας». Σύμφωνα με την πρώτη τα εγκλήματα τελέστηκαν μερικώς στο ελληνικό έδαφος, ενώ σύμφωνα με τη δεύτερη υπάρχει συμμετοχή ελλήνων υπηκόων σε αυτά.

Τριανταδύο χρόνια μετά την κυπριακή τραγωδία και τις αναμφισβήτητες ευθύνες γι' αυτή τόσο του αμερικανικού παράγοντα, και συγκεκριμένα του τότε υπουργού Εξωτερικών Κίσινγκερ, όσο και ελλήνων αξιωματικών και πολιτικών παραγόντων, η ελληνική δικαιοσύνη πρέπει να δείξει ότι είναι πραγματικά ανεξάρτητη από τους πολιτικούς προϊσταμένους της. Οφείλει να αποδείξει, μετά μάλιστα τα όσα βγήκαν στη δημοσιότητα σχετικά με το δικαστικό σκάνδαλο, ότι αξίζει να έχει την εκτίμηση και την εμπιστοσύνη του ελληνικού λαού, εξακολουθώντας να είναι ουσιαστικό στήριγμα του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Αυτοί που «δεν θέλουν να αλλάξει τίποτα» και οι επίσημοι επιτηρητές του τέλματος

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Τα ελληνικά ΜΜΕ, με τις ναυαρχίδες τους επικεφαλής, έχουν γεμίσει τις τελευταίες εβδομάδες με ειρωνικά σχόλια για τους φοιτητές. Σύμφωνα με αυτά, τα παιδιά, που έχουν βέβαια «τη συμπάθεια όλων μας» (ίσως επειδή δεν υπάρχει δα και πληθώρα άλλων πραγμάτων στην ελληνική κοινωνία που να απειλεί έστω και τόσο δα την «επάρato» δεξιά), έχουν, λέει, όμως και μια παγκόσμια πρωτοτυπία: είναι το πρώτο φοιτητικό κίνημα στην ιστορία που ξεσηκώνεται «όχι για να αλλάξει κάτι, αλλά για να μην αλλάξει τίποτα». Ενδιαφέρουσα άποψη που δίνει τροφή σε άλλες σκέψεις.

Πρώτα από όλα ότι –μεταξύ μας– είναι ίσως προτιμότερο καμιά φορά να ξεσηκώνεσαι για να μην αλλάξει τίποτα, παρά να ξεσηκώνεσαι για να αλλάξουν όλα προς μια κατεύθυνση που καταστρέφει ό,τι με κόπο δημιουργήθηκε ή, ακόμα χειρότερα, να ξεσηκώνεσαι για να αλ-

λάξει μια διαιτητική απόφαση που αδικεί τον Παναθηναϊκό. Δεύτερον, ότι αυτή είναι μια ενδιαφέρουσα οπτική για τους αμυντικούς κοινωνικούς αγώνες, αυτούς δηλαδή που αναπτύσσονται προκειμένου να αποκρούσουν την περυστολή δικαιωμάτων, κατακτήσεων κ.ο.κ. Παραπέμπουμε στο γεγονός ότι,

σύμφωνα με την ίδια αυτή λογική, «για να μην αλλάξει τίποτα» ξεσηκώθηκαν πριν από κάτι μήνες οι φοιτητές και οι νέοι εργαζόμενοι στη Γαλλία (άλλωστε κάτι τέτοιο μάλλον βρίσκει σύμφωνους και τους μεταμοντέρνους ταγούς του ελληνικού τύπου) και σημειώνουμε ότι σε αυτήν την κατηγορία εντάσσονται μερικές από τις πιο υπερεκτιμημένες –φαίνεται– κινητοποιήσεις όλων των εποχών. Για παράδειγμα, τις κινητοποιήσεις που αναπτύχθηκαν στην Ευρώπη ενάντια στον καμαρωτά επερχόμενο φασισμό τις δεκαετίες του '30 και του '40, που τελικά έγιναν εξ ολοκλήρου από συντηρητικούς ανθρώπους, που δεν επιθυμούσαν να αλλάξει τίποτα.

Τρίτο και όχι λιγότερο σημαντικό, αλλά μάλλον αδύνατο να γίνει κατανοητό από τη φωτισμένη μεταμοντέρνα σκέ-

«Μια πρώτη νίκη θα αποτελέσει η απόσυρση του νομοσχεδίου

Το Αντί μίλησε με τον Λευτέρη Κυριαζή, μέλος της Επιτροπής Αγώνα της Φαρμακευτικής Σχολής, για το μέλλον των φοιτητικών κινητοποιήσεων μετά τη δημοσιοποίηση του σχεδίου του νόμου πλαισίου από την υπουργό Παιδείας.

• Η μερική –χρονική– υποχώρηση της κας Γιαννάκου αποτελεί μια πρώτη νίκη για το φοιτητικό κίνημα;

— Όχι, δεν θα το έλεγα. Είναι προφανές ότι το κίνημα μέσω των καταλήψεων και των διαδηλώσεων ανέδειξε μια δυναμική που ανάγκασε την κυβέρνηση να αλλάξει στάση. Ωστόσο η ουσία των κυβερνητικών μέτρων παραμένει ίδια όποτε και αν κατατεθούν και ό,τι μικροαλλαγές και αν έχουν. Δεν αποτελεί σε καμιά περίπτωση «μια πρώτη νίκη» το να κατατεθεί το νομοσχέδιο κάποιους μήνες αργότερα, μια πρώτη νίκη θα αποτελούσε το να μην κατατεθεί καθόλου.

• Στο επίπεδο των θέσεων δεν υπάρχει κυβερνητική μεταστροφή;

— Σε ποιο σημείο; Από ποια επιλογή της υπαναχώρησε η

κυβέρνηση; Ο χρονικός περιορισμός στις σπουδές παραμένει δαμόκλειος σπάθη που «ελαφραίνει» τα πανεπιστήμια από φτωχούς εργαζόμενους φοιτητές. Όσοι λοιπόν δεν τελειώνουν «στα γρήγορα» ώστε να διευκολύνουν τη μετάβαση, προτείνεται να διαγράφονται με τη «μέθοδο του Προκρούστη». Στο επίπεδο της σύγκλισης που επιχειρείται στην διάρθρωση και την λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Ευρώπης η κυβέρνηση επιμένει στην εισαγωγή οικονομικού και διοικητικού διευθυντή για την διαχείριση των πόρων του πανεπιστημίου, ο οποίος εποπτεύεται από τον Πρύτανη και λογοδοτεί στην Σύγκλητο όσο και την θεσμοθέτηση τετραετών ακαδημαϊκών-αναπτυξιακών προγραμμάτων τα οποία θα υπογράφονται μεταξύ του υπουργείου Παιδείας και του εκάστοτε ιδρύματος. Οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις είναι που πραγματώνουν την αντίληψη περί πανεπιστημίου-επιχείρησης που καθοδηγείται από τους οικονομικούς παράγοντες που ελέγχουν την αγορά εργασίας. Όταν λοιπόν κάποια εταιρεία χρειαστεί εργαζόμενους ειδικευμένους σε έναν συγκεκριμένο τομέα δεν θα εί-

ψη, είναι πώς δεν υπάρχουν αγώνες «για να μην αλλάξει τίποτα». Υπάρχουν αγώνες που δυσκολεύονται ή αδυνατούν να εκφέρουν έναν συγκροτημένο λόγο με θετικές προτάσεις, οι ίδιοι όμως αυτοί αγώνες αλλάζουν τις συνειδήσεις αυτών που τους κάνουν, προκαλούν πολιτικοποίηση, ενισχύουν τον κοινωνικό έλεγχο κι αποτελούν το σπόρο για σκέψεις που γεννιούνται με το χρόνο.

Η ελληνική εκπαίδευση έχει προφανώς τα χάλια της. Έχει τα χάλια της γιατί έχει φτιαχτεί με σκοπό να παράγει αγράμματους φελλούς χωρίς δυνατότητα κρίσης και διάθεση σύγκρισης. Έχει τα χάλια της, γιατί ανάμεσα στους μεταμοντέρνους τιμητές του φοιτητικού «συντηρητισμού», κάποιοι έχουν προλάβει στο μεταξύ να γίνουν διακινητές ακαδημαϊκά άχρηστων και οικονομικά επωφελών πανεπιστημιακών προγραμμάτων. Έχει τα χάλια της γιατί στην Ελλάδα συνηθίσαμε πρώτα να αποδυναμώνουμε τα παιδιά μορφωτικά, επαγγελματικά, ηθικά, αισθητικά και μετά να τους φορτώνουμε κι ένα νόμο πλαίσιο στη ράχη, δέρνοντας έτσι ανηλεώς το σαμάρι.

Οι νεαροί φοιτητές ίσως δεν παρουσίασαν ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα για το πώς θέλουν την εκπαίδευση και το πανεπιστήμιο· σάμπως το έκανε η



του Χρ. Παπανίκου

κυβέρνηση; Ίσως εμπλουτίζουν τον λόγο τους με μια ιδεολογική απολυτότητα που ηχεί ελαφρώς παράφωνα – όχι περισσότερο παράφωνα από τις μεταμοντέρνες εξυπνακίστικες κραυγές των ταγών πάντως. Αλλά ας μην κοροϊδευόμαστε: είναι γνώστες της κατάστασης αυτής, διαφορετικά δεν επρόκειτο να παρατήσουν τη βολή τους και να χάσουν τα εξάμηνά τους μόνο και μόνο για να οσφρανθούν τα χημικά των παλληκαριών του Πολύδωρα. Οι βολεμένες κοινωνίες έχουν το ελάττωμα να αιφνιδιάζονται όταν γίνονται οι αλλαγές και να αναγκάζονται

μετά να τις υποστούν. Τα παιδιά αυτά, που τους παραγεμίζουν το κεφάλι με αηδίες για 18 χρόνια, προκειμένου να τους πληρώνουν ανάλογα μετά, βρίσκονται σε ένα τέλμα από το οποίο κάνουν φιλότιμες προσπάθειες να ξεκολλήσουν. Θα δούμε πού θα οδηγήσουν οι προσπάθειες αυτές σε βάθος χρόνου. Στο μεταξύ πάντως, μας είναι απείρως πιο συμπαθείς από εκείνους που η οικονομική ηγεσία αυτής της χώρας όρισε ηθικούς και ιδεολογικούς επιτηρητές του τέλματος και το τараζουν κάθε φορά που σπρώχνουν κι ένα κεφάλι πιο βαθιά μέσα του.

και όχι η μετάθεσή του κατά λίγους μήνες»

ναι ανάγκη να τους αναζητήσει σε ένα σύνολο πτυχιούχων με ευρύ γνωστικό αντικείμενο, παρά να χρηματοδοτήσει ένα πρόγραμμα ειδίκευσης σε κάποιο πανεπιστήμιο που θα παράγει αυτό ακριβώς που χρειάζεται. Η διάσπαση των πτυχίων σε δύο κύκλους σπουδών παραπέμπει στη φιγούρα του ελαστικού εργαζόμενου. Ενός εργαζόμενου που είναι υπερειδικευμένος σε συγκεκριμένες εφαρμογές και αποξενωμένος από το ευρύ γνωστικό πεδίο που του δίνει τη δυνατότητα αναπαραγωγής της γνώσης. Ενός εργαζόμενου που οι διεκδικήσεις του δεν μπορεί παρά να είναι ελάχιστες καθώς βρίσκεται περιχαρακωμένος στο πεδίο ειδίκευσής του ενώ οι ανταγωνιστές του στην αγορά εργασίας μπορούν να παράγονται γρήγορα, εύκολα και κατά βούληση.

• Ποια θα είναι η στάση σας από εδώ και πέρα;

— Πέρα από τα μέτρα μια δεύτερη και πιο ουσιαστική νίκη θα ήταν το ξεπέρασμα των λογικών της διαμεσολάβησης που κυριαρχούν στην κοινωνία σήμερα. Από το σχολείο μέ-

χρι το πανεπιστήμιο και την αγορά εργασίας υπάρχει μια άσχημη πραγματικότητα που έχει φτιαχτεί χωρίς εμάς για εμάς. Όσο αποδεχόμαστε ή εξουσιοδοτούμε κάποιους άλλους να αποφασίζουν για τις δικές μας ζωές, όσο αποδεχόμαστε δηλαδή τη διαμεσολάβηση σαν αντίληψη και πρακτική οργάνωσης της κοινωνίας τόσο θα αποξενωνόμαστε από την ίδια μας τη ζωή.

Η κατάληψη είναι από τη φύση της μια αδιαμεσολάβητη πρακτική γιατί οικειοποιείται ένα χώρο διαμεσολάβησης όπως το πανεπιστήμιο και τον παραδίδει στα χέρια των καταληψιών να τον διαχειριστούν όπως αυτοί επιλέξουν. Επίσης είναι μια αδιαμεσολάβητη πρακτική γιατί παίρνει πίσω το χρόνο που η κυριαρχία έχει ορίσει ερήμην των φοιτητών που θα ξοδεύεται και τον επιστρέφει στους πραγματικούς του ιδιοκτήτες, τους φοιτητές, για να τον διαθέσουν όπου αυτοί επιλέξουν. Αυτή η αντίληψη είναι που πρέπει να ενισχυθεί και τώρα –το προτιμότερο– και το Σεπτέμβρη με τον πιθανό δεύτερο γύρο. Αν αυτό γίνει θα μπορούμε να πούμε ότι κάτι κερδίσαμε.

Ο μηχανισμός επιλογής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών

Μελέτη περίπτωσης για το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης

της Αγγελικής Χρονοπούλου

Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης (Ρέθυμνο) ήρθε στην επικαιρότητα μετά τον αδόκητο θάνατο του αναπληρωτή καθηγητή Στέλιου Αλεξανδρόπουλου (στις 3 Μαΐου 2006), στο γραφείο του στην Πανεπιστημιούπολη, μετά το τέλος της Γενικής Συνέλευσης (ΓΣ) του Τμήματος, που έφερε στην επιφάνεια νοσηρά φαινόμενα γραφειοκρατικής λογικής και οργάνωσης που ενδημούν στο Πανεπιστήμιο.

Το κεντρικό ζήτημα που αποκαλύφθηκε στην περίπτωση αυτή ανέδειξε ότι στα πλαίσια της αυτοτέλειας των ΑΕΙ, το αίτημα ελέγχου μιας ακαδημαϊκής διαδικασίας όπως είναι η επιλογή μεταπτυχιακών φοιτητών (για το 2005-2006), αίτημα που υποβλήθηκε από μέλος ΔΕΠ, ήταν η αφορμή που οδήγησε στην καταπάτηση βασικών ακαδημαϊκών και συνταγματικών ελευθεριών ενός διδάσκοντα, μέλους της ακαδημαϊκής κοινότητας, ο οποίος ενήργησε στα πλαίσια των υποχρεώσεών του ως ακαδημαϊκός δάσκαλος.

Δεν θα παραθέσουμε τα περιστατικά επειδή είναι λίγο πολύ γνωστά (βλ. αναλυτική αναφορά στο: Χρονοπούλου Αγγελική, «Η κρίση των θεσμών στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Η επιλογή των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών, είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου... Η περίπτωση του Τμήματος

Πολιτικής Επιστήμης», περ. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τεύχ. 145, Απρ.-Μάιος 2006, σελ. 9-46). Από τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε (δημοσιεύματα του έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου, ανακοινώσεις φορέων κ.ά. υλικό), συγκροτήσαμε το πλαίσιο ανάλυσης με βάση το οποίο μελετήσαμε το πώς εξελίχθηκαν τα γεγονότα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης: *μια αξιολογική επιτροπή, στην οποία είχε ανατεθεί ένα συγκεκριμένο έργο, ανήγαγε το διορισμό της και το αποτέλεσμα της κρίσης της σε θεσμό υπεράνω κριτικής, και θεωρώντας όλα τα στοιχεία σε βάρος της αβάσιμα νομιμοποίησε τις επιλογές της. Δεν έφθανε όμως αυτό· κράτησε και την πανεπιστημιακή κοινότητα όμηρο των αποφάσεών της και στο σκοτάδι, αφού δεν δημοσιοποίησε κανένα σχετικό με τις αποφάσεις της στοιχείο, ακόμη και όταν το θέμα ξέφυγε από τα στενά πανεπιστημιακά πλαίσια. Το ΥΠΕΠΘ, με τη σειρά του, στην ουσία αποδέχτηκε ότι το μέρος, δηλαδή η επιτροπή, είναι υπεράνω ελέγχου από το όλον (πανεπιστήμιο και κοινωνία), αφήνοντας και την κοινωνία στο σκοτάδι.*

Στη συνέχεια θα δώσουμε ενδεικτικά ένα τμήμα της ανάλυσης του υλικού που συγκεντρώσαμε (μια διεξοδική ανάλυση του υλικού καθώς και τα στοιχεία που προέκυψαν από αυτήν μπορείτε να δείτε στο: Χρονοπούλου Αγγελική, «Η κρίση των θεσμών στο Πανεπιστήμιο Κρήτης...», ό.π.).

Στην ανακοίνωση της Πρυτανείας της 12-5-2006 αναφέρεται σαν διαπίστωση

ότι η τελική επιλογή και η επικύρωση των αποτελεσμάτων «*διεξήχθη σύμφωνα με το νόμο, την υπουργική απόφαση και τον κανονισμό του ΠΜΣ*». Το απόσπασμα αυτό προέρχεται από το 11σέλιδο πόρισμα (η έμφαση δόθηκε από μας) στο οποίο αναφέρεται η ανακοίνωση μέσω *επιλεγμένων αποσπασμάτων*, τα οποία συντάσσονται με την άποψη περί αβασιμότητας των στοιχείων, χωρίς καμιά αναφορά στις περιπτώσεις που καταγγέλλθηκαν. Αναζητήσαμε, λοιπόν, στα πλαίσια της ανάλυσης του υλικού μας, τον Κανονισμό Σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης, που ρυθμίζει τα σχετικά με την επιλογή των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών θέματα.

Εκτός από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, στην ιστοσελίδα του Τμήματος είναι διαθέσιμη και η Προκήρυξη μεταπτυχιακού για το 2006-2007. Σ' αυτήν αναφέρονται τα ΦΕΚ 753Β/19-5-2004 και ΦΕΚ 114Α/11-6-2001, που είναι τα ιδρυτικά θεσμικά κείμενα του μεταπτυχιακού και εκδόθηκαν σε εφαρμογή του νόμου 2083/1992 (ΦΕΚ 159Α/19-5-2004), ο οποίος στα άρθρ. 12, §2, περ.α' άρθρ. 10, §2' άρθρ. 11, §2, περ. (α-ζ, ειδικά η στ) ρυθμίζει γενικά θέματα.

Το σύννομο, λοιπόν, των ενεργειών της Επιτροπής Αξιολόγησης υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών και η συνακόλουθη αντίληψη ότι οι καταγγελίες του φοιτητή και του Στ. Αλεξανδρόπουλου είναι αβάσιμες, εδράζονται σ' έναν *Κανονισμό Σπουδών, που*

είναι πολύ γενικός, ιδιαίτερα συνοπτικός και αναφέρεται στα απολύτως απαραίτητα, χωρίς να κάνει καμιά αναφορά σε ποσόστωση ή σε αξιολογική σειρά κριτηρίων επιλογής των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε κατέστη προφανές ότι σε κείμενα θεσμικά (ΦΕΚ) και μη (κανονισμοί σπουδών), τα οποία έχουν στόχο να κατοχυρώσουν το σύννομο της λειτουργίας του μεταπτυχιακού, δεν εντοπίστηκε κανένα σημείο(!) που να καθορίζει ουσιαστικά ζητήματα όπως: ιεράρχηση των κριτηρίων αξιολόγησης και σε ποιο ποσοστό το καθένα από αυτά συμβάλλει στον καθορισμό της σειράς επιτυχίας των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών κ.ά.π. Όπως, λοιπόν, εκ του αποτελέσματος –την ένσταση, δηλαδή, του Στ. Αλεξανδρόπουλου– μπορούμε να συμπεράνουμε, υιοθετούνται κριτήρια που τίθενται κατά το δοκούν, εκ των υστέρων και εκτός θεσμικών και ακαδημαϊκών γραπτών κειμένων.

Αυτή η μεθόδευση μήπως έχει στόχο οι αποφάσεις, που λαμβάνονται με αυτά τα εξωθεσμικά κριτήρια, να μετακινούνται σε μια φαιά περιοχή όπου αναγορεύονται σύννομες και οι καταγγελίες που τις αφορούν αβάσιμες;

Τελικά δεν υπάρχει κανένα ανακοινωμένο θεσμικό κείμενο που να αποδεικνύει την ύπαρξη ιεραρχημένων αξιολογικών κριτηρίων (και τις ποσοστώσεις τους) για την αξιολόγηση των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών στο ΠΜΣ του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Από τη μια, η ύπαρξη μη ανακοινωσίων κριτηρίων αναδεικνύει ζητήματα διαφάνειας και ελέγχου και από την άλλη η εφαρμογή τους δεν είναι ακαδημαϊκά νομιμοποιημένη.

Θα συνοψίσουμε λοιπόν τη διαδικασία, για να συμβάλουμε στην κατανόηση της μεθοδευμένης επιλογής υποψηφίων μεταπτυχιακών, στη βάση ενός Κανονισμού Σπουδών που αφήνει ανοιχτά τα επίμαχα θέματα, ώστε εκ των υστέρων και αφού κατατεθούν οι φάκελοι, με άνεση πλέον, επειδή ήταν γνωστά τα προσόντα του προς επιλογή πληθυσμού, να μπορούν να τεθούν κριτήρια με αξιολογική σειρά που να

προδικάζει το αποτέλεσμα.

1ο βήμα: Εξουδετερώνεται ο βαθμός πτυχίου με το «κριτήριο της διεπιστημονικότητας», η οποία προτάσσει τους αποφοίτους τμημάτων που αναγορεύονται σε «τμήματα 1ης επιλογής» για το μεταπτυχιακό και μάλιστα παραμένει εκτός, από τον πρώτο κιόλας γύρο, το πτυχίο του τμήματος που θεσμικά υποστηρίζει το μεταπτυχιακό! Χρήσιμο κριτήριο η διεπιστημονικότητα! Σύννομο όμως;

2ο βήμα: Και επειδή το παραπάνω «κριτήριο» δεν είναι αρκετή «κρησάρα» για να καθοριστεί ένα σώμα επιτυχόντων «αυστηρά» προκαθορισμένο, αναγορεύεται η συνέντευξη σε «κύριο προσόν επιλογής» (σύννομα;)...

Επιδοτείται, λοιπόν, ο ρόλος της συνέντευξης η οποία μπορεί να αποβεί χρήσιμη μόνο για τη διακρίβωση των ενδιαφερόντων των υποψηφίων ενώ για την κατάταξή τους ο ρόλος της πρέπει να περιορίζεται στη διάκριση για παράδειγμα ανάμεσα στην 5η και 6η ή στην 8η και 9η θέση ή στις ισοβαθμίες.

Η κριτική, άλλωστε, που αναπτύσσεται για τη συνέντευξη έχει σαν στόχο την κατάργησή της. Επειδή η αξιολόγηση με τη συνέντευξη στηρίζεται σε υποκειμενικά κριτήρια και επιτρέπει παρεμβάσεις που φθάνουν ακόμη και να ανατρέπουν το αποτέλεσμα (δηλαδή να ανακηρύσσει τον έσχατο σε πρώτο ή και το αντίθετο) μπορεί να καταλήξει τεχνητή παρέμβαση με στόχο τη μεθοδευμένη αλλοίωση του αποτελέσματος όπως αυτό διαμορφώνεται από τα αντικειμενικά κριτήρια.

Από τη διεξοδική ανάλυση του υλικού (παρουσίαση και ανάλυση των τεκμηρίων και κατάλογο δημοσιευμάτων, βλ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, ό.π.), τα στοιχεία που προέκυψαν φανερώνουν ότι οι ακαδημαϊκές διαδικασίες στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης που κατήγγειλε ο Στ. Αλεξανδρόπουλος, λειτούργησαν μέσα σε πλαίσια έλλειψης πληροφόρησης (των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών και κάθε ενδιαφερόμενου για το θέμα), αδιαφάνειας (και προς τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας και προς την κοινωνία) και ουσιαστικά ανεξέλεγκτες

(από την ακαδημαϊκή κοινότητα είτε ατομικά είτε συλλογικά, από το ΥΠΕΠΘ, από τη Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου της Βουλής).

Ο Στ. Αλεξανδρόπουλος διεκδίκησε με επιμονή, με όλα τα νόμιμα μέσα, τη διαφάνεια και εισέπραξε, μετά από δυο ΓΣ Ειδικής Σύθεσης και μια Σύγκλητο Ειδικής Σύθεσης, πλειοψηφίες και την... ετυμηγορία «αβάσιμες καταγγελίες»...

Η πανεπιστημιακή αυτοτέλεια αυτή τη φορά λειτούργησε χωρίς να τηρηθούν οι θεσμικές διαδικασίες, με βάση προσωπικές επιλογές, και κατέληξε να στοιχειοθετήσει για τον Στ. Αλεξανδρόπουλο παράπτωμα που χρήζει παραπομπής στο πειθαρχικό συμβούλιο!

Η πραγματικότητα, λοιπόν, υπερέβη κάθε φανταστικό σενάριο. Η πρυτανεία μετά τις ενστάσεις του Στ. Αλεξανδρόπουλου και το αίτημά του να δημοσιοποιηθούν αναλυτικά οι βαθμολογίες των επιτυχόντων (και των αποτυχόντων – υπήρχε άλλωστε ήδη η ένσταση του αριστούχου φοιτητή) απάντησε επιλέγοντας τη λύση της προκαταρκτικής εξέτασης για το θέμα, με τη δικαιολογία ότι τα στοιχεία των φακέλων που κατατέθηκαν είναι προσωπικά δεδομένα!

Είναι φανερό όμως ότι η πρυτανεία δεν έδειξε την ίδια ευαισθησία για τον Στ. Αλεξανδρόπουλο, αφού δημοσίευσε στην ανακοίνωση της 8-5-2006 στοιχεία από τον ιατρικό του φάκελο και μάλιστα αποδίδοντας, ως μη όφειλε, σε αυτά τον θάνατό του!

Με την ευκαιρία να σημειώσουμε ότι η επίκληση της «προστασίας των προσωπικών δεδομένων» δεν ευσταθεί σε παρόμοιες περιπτώσεις, που τα πρόσωπα καρπώνονται οφέλη οικονομικά ή άλλα. Σε απλά ελληνικά: Όταν καταθέτεις φάκελο υποψηφιότητας –για όποια θέση και να τον καταθέτεις, είτε είσαι υποψήφιος μεταπτυχιακός φοιτητής είτε υποψήφιο μέλος ΔΕΠ σε ΑΕΙ (και εκτός ΑΕΙ βέβαια)– συναινείς, αποδέχεσαι ότι τα προσωπικά σου δεδομένα θα τύχουν επεξεργασίας, θα αξιολογηθούν, θα βαθμολογηθούν και αν είσαι ο καλύτερος, αξιοκρατικά, θα κατακτήσεις τη θέση την οποία διεκδικείς.

Όταν, λοιπόν, καρπωθείς το αποτέλε-

σμα της αξιολογικής διαδικασίας είτε αυτό μεταφράζεται σε θέση ΔΕΠ είτε σε θέση στον πίνακα επιτυχόντων ΠΜΣ ή ό,τι άλλο, τότε όποιος εμποδίζει τη δημοσιοποίηση του φακέλου σου (εσύ ο ίδιος ή όποιος άλλος) ενεργεί εκ του πονηρού, και με το εφεύρημα της «προστασίας των προσωπικών δεδομένων» θέλει να καλύψει είτε την ανεπάρκεια του φακέλου σε σχέση με το αποτέλεσμα είτε την ανεπάρκεια της διαδικασίας επιλογής.

Καταληκτικά, από την παραπάνω ανάλυση

και μετά το ψήφισμα της Σχολής ΦΚΣ (17-5-2006) το οποίο θεωρούμε ότι ζητεί να διασφαλιστεί η αυτοτέλεια της πανεπιστημιακής κοινότητας από την ασυδοσία των κάθε λογής επιτροπών που η ίδια η ακαδημαϊκή κοινότητα ορίζει,

και επειδή η λύση της παραίτησης του αντιπρύτανη (μετά το θάνατο του Στ. Αλεξανδρόπουλου) στις 17-5-2006, και η ανάθεση σε τριμελή επιτροπή είναι λύση πρωθύστερη·

νομίζουμε, λοιπόν, ότι είναι απαραίτητο, εξαιτίας της έκτακτης κατάστασης στην οποία έχει περιπέσει το Πανεπιστήμιο Κρήτης, να συγκροτηθεί ένα όργανο που θα θέσει σε προσωρινή αργία τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας που, εκ του νόμου, όφειλαν να ελέγξουν και δεν ήλεγξαν τις ενστάσεις, καθώς και τους καταγγελλόμενους. Παράλληλα, να απαιτήσει να τεθεί το σύνολο των στοιχείων υπόψη του και να δημοσιοποιήσει όλα αυτά τα στοιχεία (π.χ. το Διαδίκτυο είναι μια ικανοποιητική διέξοδος για να είναι το υλικό άμεσα προσβάσιμο).

Από εκεί και πέρα, το όργανο αυτό, θα κληθεί (διευρυμένο;) να απαντήσει με τη σειρά:

1. Στις ενστάσεις,
2. στο σύννομο ή το παράνομο της παραπομπής του Στ. Αλεξανδρόπουλου και
3. στη συνέχεια να ελέγξει και τις ευθύνες των συμμετεχόντων, με οποιοδήποτε τρόπο, στη θεσμική κρίση που αποκάλυψε την κορυφή του παγόβουνου: τη διαδικασία επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης.



Πληροφοριακή ρύπανση και ιστορική ισοπέδωση

του Σάββα Παύλου

Στη δεύτερη χιλιετία προ Χριστού, ένας κινέζος αυτοκράτορας διέταξε να καούν όλα τα βιβλία που γράφτηκαν πριν από την ανάρρησή του στο θρόνο. Θέλοντας να ξεκινούν όλα από το άτομό του, δεν επέτρεπε οποιαδήποτε προηγούμενη μαρτυρία, επιζητούσε να εξαφανίσει κάθε παλαιότερη καταγραφή γεγονότων και κάθε γραπτή αποτύπωση μνήμης και δεδομένων. Η μνήμη θα ξεκινούσε από αυτόν, η βασιλεία του θα ήταν η αφετηρία της Ιστορίας.

Η επιλογή αυτή του κινέζου αυτοκράτορα, μέσα από τις πρακτικές του λειτουργισμού (ειλημμένη απόφαση, σχεδιασμός και κατασταλτικός μηχανισμός επιβολής της), μπορούμε να πούμε ότι επιβάλλεται και σήμερα με δομικό τρόπο από την Αμερική. Η μεγάλη αυτή χώρα, λόγω μεγέθους, ισχύος και οικονομικής ανωτερότητας, κρατά την πρωτοκαθεδρία όσον αφορά την παραγωγή κειμένων και την οργανωμένη διακίνησή τους μέσα από το διαδίκτυο, τα περιοδικά έντυπα και τα βιβλία, συνεπικουρούμενη από την διάδοση της αγγλικής. Μέσα από τις δομές αυτές, παραγωγής και διακίνησης, αυτόματα σχεδόν, με φιλελευθερισμό και χωρίς θεσμούς αναγκαστικής επιβολής, επηρεάζεται όλος ο πλανήτης. Οι απόψεις εκφέρονται, αναδιατυπώνονται και υποβάλλονται με αμερικανικό τρόπο, η αμερικανική οπτική ματιά και ερμηνεία γίνονται κυρίαρχες. Και στις μελέτες που εκπονούνται στην Ελλάδα αρκετοί από τους «ενημερωμένους» έλληνες μελετητές παραπέμπουν και αναφέρονται συνεχώς στην αμερικανική βιβλιογραφία και στις αμερικανικές πηγές του διαδικτύου. Σπεύδω, πριν με χαρα-

κτηρίσει κάποιος ως απομονωτιστή και περιχαρακωμένο ή ως προκατειλημμένο αντιαμερικανό, να διακηρύξω ότι θεωρώ το διαδίκτυο ως το επαναστατικότερο μέσο διάδοσης της γνώσης και ότι είμαι έτοιμος να αναγνωρίσω κάθε αμερικανική συμβολή σε οποιοδήποτε θέμα, κάθε τομή που επιτελούν οι Αμερικανοί στη σύγχρονη σκέψη.

Όμως ένα φαινόμενο που αποτελεί ενδεικτικό στάσεων και νοοτροπιών της σημερινής ελληνικής κοινωνίας, είναι ότι χάνει το ιστορικό της βάθος. Τα μέλη της ενημερώνονται με τις τρέχουσες υποδείξεις, αναφορές και παραπομπές από δημοσιεύματα σε περιοδικά και βιβλία, και κυρίως από το διαδίκτυο, τα οποία μεταφέρουν αμέσως κεχηνότα και έκθαμβα, ως πρωτοφανέρωτες αλήθειες, ως αποκαλυπτικά κείμενα τα οποία διευρύνουν τους ορίζοντες και αναταράσσουν συνειδήσεις. Κι όμως είναι χλιοειπωμένα στην παγκόσμια ιστορία της σκέψης και της διακίνησης ιδεών. Και ενώ κάθε γενιά, είθισται να παίρνει τη σκυτάλη από την προηγούμενη για να εμβαθύνει στη σκέψη που παρέλαβε και να την προσφέρει στην επόμενη με περισσότερη επεξεργασία, τώρα όλα δίδονται χύδην ως εξ υπ' αρχής, μέσα στον πληθωρισμό της πληροφορίας που μεταφέρει χιλιάδες αναξιολόγητες και χωρίς ιστορία απόψεις, προτάσεις και υποδείξεις.

Επιβάλλεται λοιπόν, ακόμη μια φορά, μετά τη διασάλευση που προκάλεσε η επιβολή των σύγχρονων τρόπων παραγωγής και προώθησης των κειμένων, να ανακαλύψουμε το κομμένο νήμα της Ιστορίας. Και δεν εννοώ εδώ της εθνικής ιστορίας μόνο, αλλά και το νήμα της παγκόσμιας Ιστορίας όσον

αφορά το θέμα της παραγωγής και διακίνησης ιδεών.

Αναφέρω ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Σήμερα, σε πολυάριθμα άρθρα και μελετήματα, ασκείται κριτική στο σύγχρονο μαζικό τουρισμό και την αβαθή, επιδερμική και επιπόλαια γνωριμία με τις χώρες προορισμού του τουρίστα, για τους ξέφρενους ρυθμούς των «τουριστικών πακέτων» που δημιουργούν ένα πολτό εικόνων και εντυπώσεων και δεν επιτρέπουν τη βαθύτερη γνωριμία με τον τόπο και τους ανθρώπους του. Όμως ο Ραγκαβής, στο πεζογράφημά του *Γλουμουμάουθ*, που δημοσιεύτηκε το 1848, παρουσιάζει τον ήρωά του να μην προτιμά τον σιδηρόδρομο αλλά το άλογό του για το ταξίδι του «διότι, έλεγε, περιηγείτο διά να περιηγηθή, όχι διά να φθάση». Και όταν συναντά δύο κυρίες που χρησιμοποιούν άμαξα για τη διαδρομή τους υποθέτει ότι δεν χρησιμοποιούν τον σιδηρόδρομο λόγω της φιλοκαλίας τους και της επιθυμίας τους «ν' απολαύσωσι την ποίησιν της φύσεως, ήτις εις τους διιπταμένους διά του σιδηρού δρόμου παρίσταται ως άμορφος σκιά, ως συγκεχυμένος πολτός». Ραγκαβής λοιπόν του 19ου αιώνα, σχεδόν πριν 160 χρόνια, όταν η ταχύτητα του σιδηροδρόμου ήταν μερικές δεκάδες χιλιόμετρα την ώρα και δεν είχαν εμφανιστεί ακόμη τα αυτοκίνητα και τα αεροπλάνα. Ο σημερινός νεοέλληνας όμως αν δει σε αμερικανικό άρθρο το ακόλουθο: «He is traveling to travel not to arrive», θα το νομίσει ως καινοτόμο πνεύμα που εκπορθεί πύλες κλειστές και ανοίγει λεωφόρους στη σκέψη. Μπορεί μάλιστα να το αντιγράψει με μεγάλα γράμματα και να το κολλήσει στον τοίχο του γραφείου του ως αμερικανικό ρητό συμπυκνωμένης σοφίας. Για το θέμα αυτό μπορώ να αναφέρω αρκετά παραδείγματα από τις διαδρομές μου στα γραφεία και τους διαδρόμους των δημόσιων υπηρεσιών της Κύπρου όπου τακτικότητα βλέπεις διάφορες ατάκες, ρητά και αποφθέγματα στα αγγλικά από διάφορα δημοσιεύματα και ταινίες που οι γυναίκες και οι άντρες δημόσιοι υπάλληλοι τα τυπώνουν στον εκτυπωτή του γραφείου τους και τα κολλούν στους τοίχους ως σύγχρονη αποκαλυπτική συμπύκνωση.

Θυμάμαι, χαρακτηριστικά, σε επίσημη επίσκεψη στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο της Λευκωσίας, στην πόρτα του γραφείου ενός διδάσκοντα εκεί, υπήρχε ένα απόφθεγμα από κείμενο κάποιου αμερικανού λεκτορίσκου για τη σημασία του ονόματος. Ήταν δυο προτάσεις στα αγγλικά και από κάτω το όνομα του συγγραφέα. Ο διδάσκων ήθελε λοιπόν να επικοινωνήσει και να κοινοποιήσει αυτό το «χαραριστικό και βαθύ σε περιεχόμενο» ρητό. Νευρίασα και έδρασα ως χουλιγκάνος, αν και υψηλόβαθμος του Υπουργείου. Έγραψα με τον μαρκαδόρο στο περιθώριο: «ο Κρατύλος τα λέει καλύτερα».

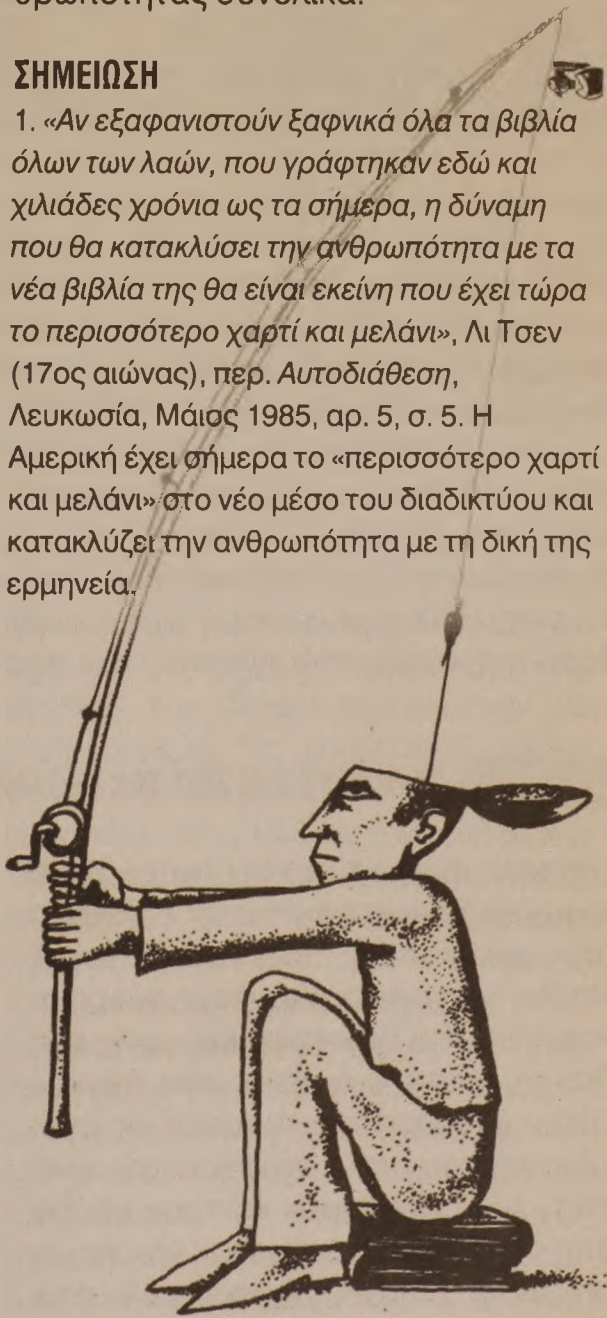
Αναφέρω ακόμη δύο παραδείγματα: στο έργο του Δ. Παπαρρηγοπούλου, *Σκέψεις ενός ληστού ή η καταδίκη της κοινωνίας*, που κυκλοφόρησε στην Αθήνα το 1861, διατυπώνεται οξύτατη κριτική για τις ψεύτικες ανάγκες που δημιουργεί η «πρόοδος των τεχνών» και τη διαφθορά που, ως εκ τούτου, συντελείται: «Η πρόοδος των τεχνών είναι δείγμα της διαφθοράς του αιώνα τούτου διότι ίνα προάγωνται αι τέχναι απαιτείται κατανάλωσις, η δε κατανάλωσις υποθέτει ανάγκας, ο ενάρετος, ο αληθώς πεπολιτισμένος άνθρωπος είναι ολιγαρκής· ο διεφθαρμένος έχει ανάγκες. Επομένως η των τεχνών πρόοδος είναι δείγμα προφανέστερον της διαφθοράς του ανθρώπου». Και ο Ροϊδης, το 1891, στο κείμενό του «Άγιος Σώστης», με σπινθηροβόλο τρόπο γράφει σαρκάζοντας για την πρόοδο των πολιτισμένων χωρών με τις απομιμήσεις και τεχνολογικά υποκατάστατα τροφίμων όπως «σοκολάταν εκ βαζελίνης και όσα άλλα εφεύρεν ευθηνά δηλητήρια η παράλληλος πρόοδος της χημείας και της ασυνειδησίας» και τα οποία ήδη είχαν φτάσει και στην Ελλάδα και τα πωλούσαν εντός κομψών θηκών και αγγείων τα επί της οδού Σταδίου πολυτελή παντοπωλεία.

Όσον αφορά τα τρία παραδείγματα με τα τρία κείμενα του 19ου αιώνα (Α. Ραγκαβής, Δ. Παπαρρηγόπουλος, Ε. Ροϊδης) που συνάπτονται με το ρεύμα ιδεών που σήμερα ονομάζουμε «οικολογικό - περιβαλλοντολογικό»: δεν σημαίνει ότι οι συγγραφείς τους πρωτοδιατύπωσαν αυτές τις απόψεις, είναι σίγουρο ότι βρίσκονταν σε διάλογο με

άλλα παρόμοια κείμενα της ευρωπαϊκής και ελληνικής σκέψης. Αnéφερα τα τρία προηγούμενα παραδείγματα ως τεκμήρια σκέψης του 19ου αιώνα, ως ενδεικτικά κείμενα που ασχολούνται με το θέμα της τεχνολογίας και των επιπτώσεών της στον άνθρωπο και την κοινωνία, γιατί η συμπλεγματική στάση που δημιουργήσε στην Ελλάδα ο πρόσφατος κατακλυσμός πληροφορίας θεωρεί ότι αυτοί οι προβληματισμοί μόλις προσφάτως έχουν ειπωθεί και λίγο ή πολύ ότι οι εδώ προηγούμενες γενιές ήταν καθυστερημένες και δεν διανοούνταν, ότι στην Ελλάδα προηγουμένως ζούσαν ανεγκέφαλοι που αγνοούσαν τι σημαίνει αλληλουχία σκέψης. Ανάγκη λοιπόν, εκτός από την παρακολούθηση και πληροφόρηση για τη σύγχρονη διακίνηση ιδεών και τον συνεχή κριτικό διάλογο με αυτή, να αναζητηθεί το ιστορικό νήμα των προβληματισμών και των σκέψεων της ελληνικής κοινωνίας, της Ευρώπης και της ανθρωπότητας συνολικά.

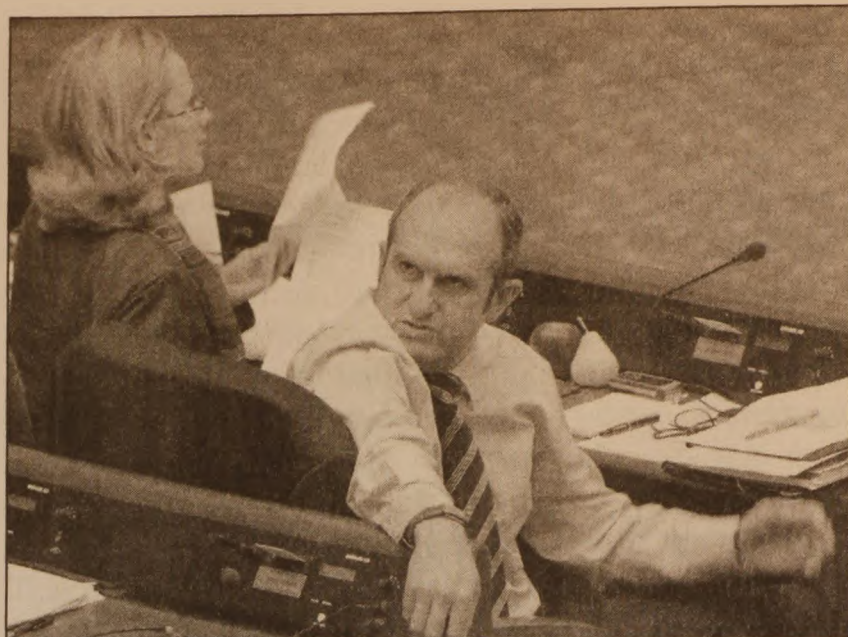
ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. «Αν εξαφανιστούν ξαφνικά όλα τα βιβλία όλων των λαών, που γράφτηκαν εδώ και χιλιάδες χρόνια ως τα σήμερα, η δύναμη που θα κατακλύσει την ανθρωπότητα με τα νέα βιβλία της θα είναι εκείνη που έχει τώρα το περισσότερο χαρτί και μελάνι», Λι Τσεν (17ος αιώνας), περ. Αυτοδιάθεση, Λευκωσία, Μάιος 1985, αρ. 5, σ. 5. Η Αμερική έχει σήμερα το «περισσότερο χαρτί και μελάνι» στο νέο μέσο του διαδικτύου και κατακλύζει την ανθρωπότητα με τη δική της ερμηνεία.



Κοσμο δρομιο

ΠΓΔΜ ΑΝΑΘΕΡΜΕΝΕΤΑΙ Η «ΠΥΡΙΤΙΔΑΠΟΘΗΚΗ»



Ο ηγέτης των Σοσιαλδημοκρατών και πρωθυπουργός της ΠΓΔΜ Βλάντο Μπούτσκοφσκι.

Κλίμα έντασης καλλιεργείται στην ΠΓΔΜ ενόψει και των νέων βουλευτικών εκλογών που θα διεξαχθούν στη χώρα την ερχόμενη Τετάρτη. Η ένταση προέρχεται κυρίως από τα δύο αλβανικά κόμματα –το θεωρούμενο ως μετριοπαθές DUI του πρώην αρχηγού του UCK Αλί Αχμέτι, που μετέχει στην απερχόμενη κυβέρνηση, και το ριζοσπαστικό εθνικιστικό DPA του Αρμπέν Τζαφέρι– τα οποία συναγωνίζονται για το ποιο θα συγκεντρώσει τις περισσότερες αλβανικές ψήφους. Στο πλαίσιο της διαμάχης αυτής μάλιστα, τον τελευταίο καιρό σημειώνονται καθημερινά σχεδόν συγκρούσεις, στις οποίες υπάρχουν νεκροί και τραυματίες.

Στην κατάσταση αυτή, ο διεθνής παράγοντας, μέσω της αμερικανίδας πρέσβειρας στα Σκόπια και των επικεφαλής των γραφείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ΟΗΕ, του NATO και άλλων, προσπαθεί να παρέμβει και να επιβάλει την ηρεμία, προειδοποιώντας ότι, στην περίπτωση που δεν διεξαχθούν κανονικές εκλογές, η χώρα κινδυνεύει να χάσει το «τρένο» για την Ευρώπη και το NATO.

Οι προειδοποιήσεις αυτές όμως συνδυάζονται με κάποιες άλλες που έχουν να κάνουν με τον φόβο μιας νέας αναταραχής στο χώρο των Αλβανών στην ευρύτερη περιοχή και συγκεκριμένα στο Κοσσυφοπέδιο, στη νότια Σερβία, αλλά και στην ΠΓΔΜ, με αφορμή τις αναμενόμενες εξελίξεις στο θέμα της ανεξαρτητοποίησης του Κοσσυφοπεδίου, δημι-

ουργώντας νέο κλίμα τρόμου στην περιοχή.

Από την άλλη πλευρά, αναφορικά με τις εκλογές της ΠΓΔΜ, τα σλαβικά κόμματα βρίσκονται επίσης σε κατάσταση αναταραχής και αβεβαιότητας, καθώς είναι δυσδιάκριτη η εικόνα των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν.

Αυτή τη στιγμή, η Ένωση Σοσιαλδημοκρατών, που βρίσκεται στην κυβέρνηση, δείχνει να έχει χάσει από τη δύναμή της, μετά την αποχώρηση από την ηγεσία της του Μπράνκο Τσερβένκοφσκι, ο οποίος έχει περάσει στη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας, αλλά και κάποιες διασπαστικές κινήσεις μελών της με επικεφαλής τον Τίτο Πέτκοφσκι, αρχηγό σήμερα ενός νέου κόμματος που ψάχνει ερείσματα στην εκλογική πελατεία των Σοσιαλδημοκρατών.

Στην απέναντι όχθη, το γνωστό VMRO, αν και μοιρασμένο στα δυο, μετά την αποχώρηση του πρώην πρωθυπουργού Λιούπτσο Γκεοργκίεφσκι, διεκδικεί μια νίκη, η οποία όμως θα στηρίζεται στην αδυναμία της σημερινής κυβέρνησης να διαμορφώσει μια αποτελεσματική πολιτική σε σχέση με τα τεράστια προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα.

Στις δυο αυτές παρατάξεις ρόλο διαδραματίζουν, φυσικά, και τα αλβανικά κόμματα, από τα οποία το θεωρούμενο ως μετριοπαθές DUI είναι προσκολλημένο στους Σοσιαλδημοκράτες, ενώ το εκφράζον ριζοσπαστικές εθνικιστικές θέσεις DPA προσβλέπει σε συνεργασία με το VMRO.

ΑΥΣΤΡΙΑ ΕΕ-ΜΠΟΥΣ ΣΤΗ ΣΚΙΑ ΤΟΥ ΓΚΟΥΑΝΤΑΝΑΜΟ

Ηχηρές παρουσίες και αποτελέσματα μηδέν χαρακτήρισαν την επίσκεψη του αμερικανού προέδρου Τζορτζ Μπους στην Αυστρία, στην αμερικανοευρωπαϊκή διάσκεψη κορυφής στη Βιέννη, όπου ο ένοικος του Λευκού Οίκου άκουσε τους ευρωπαίους ομολόγους του να καταφέρονται εναντίον του παράνομου κέντρου κράτησης στο Γκουαντανάμο και να υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Παρόλο που ο ίδιος είχε έρθει για να εξασφαλίσει ευρωπαϊκά κονδύλια για την ανοικοδόμηση του Ιράκ, καθώς και για να αποσπάσει τη στήριξη των Ευρωπαίων στο θέμα του Ιράν, τα «αμαρτήματα» της αμερικανικής πολιτικής σκίασαν τη Σύνοδο. Ο πρόεδρος της Κομισιόν Μανουέλ Μπαρόζο κατέστησε σαφές ότι η Ευρώπη δεν θα κάνει καμία θυσία στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γιατί

ειδάλλως, όπως χαρακτηριστικά είπε, «θα χάσει την ψυχή της».

Επίσης, οι ευρωπαίοι ηγέτες προειδοποίησαν τον Μπους ότι «αν οι ΗΠΑ συνεχίσουν τον προστατευτισμό των αμερικανικών επιχειρήσεων, θα αποθαρρύνουν τους επενδυτές» και διαμαρτυρήθηκαν έντονα για τη μη χορήγηση βίζας στους πολίτες των νέων κρατών-μελών της Ε.Ε. και της Ελλάδας.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΕΥΘΡΑΥΣΤΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ... ΒΑΘΟΣ ΡΩΣΙΑ

«Οι φήμες του θανάτου μου είναι υπερβολικές», λέει μια παλιά ουκρανική παροιμία, την οποία μπορεί κάλλιστα να επικαλεσθεί η νέα πρωθυπουργός της χώρας Γιούλια Τιμοσένκο. Η ωραία και πολύ δημοφιλής πολιτικός κατάφερε να ανέβει ξανά στον πρωθυπουργικό θώκο, μετά τη συμφωνία για κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ των τριών μεγαλύτερων πολιτικών δυνάμεων.

Παρόλο που η περυσινή αποπομπή της από την ίδια θέση φάνηκε να σηματοδοτεί το πρόωρο τέλος της πολιτικής της σταδιοδρομίας, εκείνη εκμεταλλεύθηκε το ξεθώριασμα της «Πορτοκαλί Επανάστασης» και το προσωποπαγές κόμμα της αναδείχθηκε δεύτερο. Έτσι, μπήκε πλέον ενεργά στο πολιτικό παιχνίδι, συνομιλώντας επί ίσοις όροις με τον φιλορώσο Γιανούκοβιτς και τον φιλοδυτικό πρόεδρο Γιούσενκο.

Πάντως, οι καλά γνωρίζοντες υποστηρίζουν πως η κυβέρνηση που σχηματίστηκε μετά τρεις μήνες ακυβερνησίας, δεν θα κρατήσει για πολύ, λόγω των αγεφύρωτων διαφορών των τριών εταίρων.

Εξάλλου, η Ουκρανία, με τον πρόεδρο Γιούσενκο τρίτο και αποδυναμωμένο στις πρόσφατες εκλογές, φαίνεται να εγκαταλείπει τη φιλοδυτική της κατεύθυνση και να γυρνά στο φιλορωσικό παρελθόν της. Σε κάθε περίπτωση, σε μερικούς μήνες, όταν θα αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις για την προμήθεια του ρωσικού αερίου για το 2006, θα φανεί η τύχη της νεόκοπης κυβέρνησης...



ΙΡΑΚ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΧΑΟΣ

Συνεχίζεται το χάος στο Ιράκ. Τις τελευταίες ημέρες περισσότεροι από 50 άνθρωποι σκοτώθηκαν, εξαιτίας της δράσης των ανταρτικών οργανώσεων,



Ο Χαμίτ Καρζάι.

αποκορύφωμα της οποίας ήταν τέσσερα βίντεο που βγήκαν στο διαδίκτυο και δείχνουν εκτελέσεις ρώσων ομήρων. Μάλιστα, τα δύο βίντεο δείχνουν ξεκάθαρα τους αποκεφαλισμούς, προκαλώντας για μία ακόμη φορά τη φρίκη. Οι συγκρούσεις μεταξύ σουνιτών και σιιτών συνεχίζονται ασταμάτητα, κάνοντας όλο και περισσότερους να μιλούν για έναν διαρκή εμφύλιο πόλεμο που απειλεί να καταστρέψει τη χώρα.

Την ίδια ώρα, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους δήλωσε ότι δεν πρόκειται στο άμεσο μέλλον να αποσυρθούν οι αμερικανικές δυνάμεις από το Ιράκ, παρόλο που συμπληρώνουν τρία χρόνια παραμονής εκεί. Και πώς θα μπορούσαν άλλωστε να αποσυρθούν, όταν η χώρα έχει βυθιστεί στο χάος και βρίσκεται σε χειρότερη κατάσταση από την εποχή του Σαντάμ;

Από την άλλη πλευρά, η κατάσταση χειροτερεύει και στο Αφγανιστάν,

αποδεικνύοντας ότι όποια χώρα έχει υποστεί αμερικανική στρατιωτική επέμβαση δεν μπορεί εύκολα να ορθοποδήσει. Τελευταία έχει ξεσπάσει σοβαρός καβγάς ανάμεσα στις δυνάμεις του ΝΑΤΟ και του προέδρου της χώρας Χαμίτ Καρζάι, ευνοούμενου των Αμερικανών κατά την περίοδο της εισβολής. Ο Καρζάι από τη μια ζητά την βοήθεια των ξένων προκειμένου να αντιμετωπίσει τις αντάρτικες επιθέσεις που κλιμακώνουν οι Ταλιμπάν και οι οπαδοί τους, ενώ από την άλλη καλεί τις συμμαχικές δυνάμεις να μην παρεμβαίνουν άλλο στη διακυβέρνηση της χώρας. Την ίδια ώρα οι διοικητές των ξένων δυνάμεων κατηγορούν τον Καρζάι ότι είναι ανίκανος να κυβερνήσει τη χώρα και ότι δεν μπορεί να ελέγξει την παραγωγή οπίου που έχει αυξηθεί και πάλι σε μεγάλα ύψη, θυμίζοντας έμμεσα το παρελθόν του ως οπληρχηγού που κύρια ασχολία του ήταν το λαθρεμπόριο ναρκωτικών.

Κατεχόμενη Παλαιστίνη: Το νέο Απαρχάιντ

Εδώ και τέσσερις μήνες, οι «πολιτισμένες» και «δημοκρατικές» δυνάμεις του πλανήτη, ΗΠΑ, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ρωσία και ΟΗΕ, έχουν διακόψει την οικονομική βοήθεια προς την Παλαιστινιακή Αρχή τιμωρώντας τον πολύπαθο λαό της κατεχόμενης επί δεκαετίες Παλαιστίνης επειδή εξέλεξε με δημοκρατικές εκλογές την κυβέρνηση της αρεσκείας του.

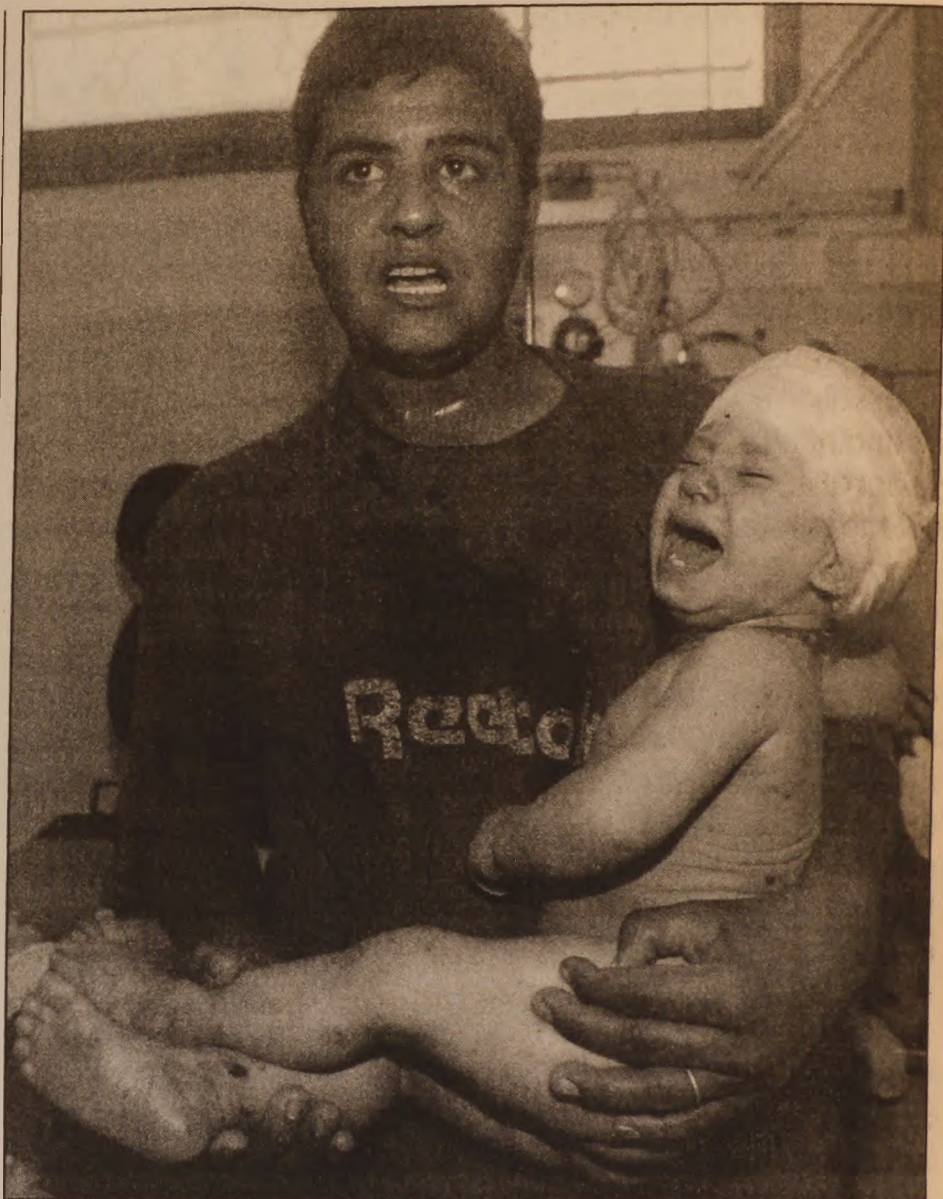
Περίπου 165.000 υπάλληλοι μένουν απλήρωτοι, οι περισσότεροι με πολυμελείς οικογένειες, και το 51% του πληθυσμού δεν μπορεί να καλύψει τις καθημερινές του διατροφικές ανάγκες. Στη Λωρίδα της Γάζας η κατάσταση είναι τραγική: 67% των ανθρώπων ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και 40% των παιδιών υποφέρουν από υποσιτισμό. Τα νοσοκομεία, λόγω έλλειψης απαραίτητου φαρμακευτικού υλικού, έχουν περιορίσει τις θεραπείες που παρέχουν και ήδη αρκετοί ασθενείς, κυρίως νεφροπαθείς, έχουν χάσει τη ζωή τους. Η ανεργία παίρνει εκρηκτικές διαστάσεις και οι βομβαρδισμοί κατοικημένων περιοχών από τον ισραηλινό στρατό κατοχής έχουν γίνει πιο συχνοί και ανελέητοι με τραγικά θύματα αμάχους και παιδιά. Αυτό που «ξεχνάει» η διεθνής κοινότητα είναι ότι η αιτία των προβλημάτων είναι η ισραηλινή κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών, που με το πέρασμα του χρόνου γίνεται όλο και πιο στυγνή.

Σπίτια κατεδαφίζονται, ελιές και άλλα οπωροφόρα δέντρα ξεριζώνονται, καλλιεργήσιμες εκτάσεις ισοπεδώνονται. Τα στρατιωτικά μπλόκα στους δρόμους και οι ασφυκτικοί περιορισμοί στη μετακίνηση αυξάνονται καθημερινά και ο εξευτελισμός είναι συνηθισμένο φαινόμενο. Εμποδίζεται η πρόσβαση στα σχολεία, τα πανεπιστήμια και στους θρησκευτικούς χώρους προσκυνηματος.

Οι έποικοι πληθαίνουν, νέοι εποικισμοί χτίζονται και η κλοπή γης, με πρόσχημα την κατασκευή του τείχους «ασφαλείας», συνεχίζεται με όλο και περισσότερο θράσος. Έχει ήδη ολοκληρωθεί το μισό τείχος, το οποίο υπολογίζεται ότι θα φτάσει τα 760 χιλιόμετρα σε μήκος, καταδικάζοντας σε μαρασμό ολόκληρες πόλεις και χωριά.

Οι κάτοικοι προσπαθούν να αντισταθούν και να τραβήξουν την προσοχή της διεθνούς κοινότητας με ειρηνικές πορείες διαμαρτυρίας, στις οποίες έρχονται αντιμέτωποι με τη βιαιότητα των ισραηλινών αρχών κατοχής που χρησιμοποιούν κάθε είδους όπλο, αφήνοντας κάθε φορά δεκάδες τραυματίες.

Οι πρόσφυγες εξακολουθούν να στοιβάζονται σε άθλιους καταυλισμούς-παραγκουπόλεις με υποτυπώδεις υπηρε-



σίες. Διεθνείς εθελοντές ανθρωπιστικών οργανώσεων, δημοσιογράφοι, ιατρικό προσωπικό και γιατροί απειλούνται, απελαύνονται και σε μερικές περιπτώσεις δολοφονούνται από τον ισραηλινό στρατό.

Η συστηματική καταστροφή των υποδομών στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, η περικύκλωση της Ανατολικής Ιερουσαλήμ από εποικισμούς, η πορεία του τείχους, η ρατσιστική νομοθεσία και η πολιτική του μονομερούς καθορισμού συνόρων δείχνουν ολοκάθαρα πόσο ειλικρινείς είναι οι ισραηλινές κυβερνήσεις όταν μιλούν για διαπραγματεύσεις και ειρηνική επίλυση της κρίσης. Η αμερικανο-ισραηλινή προπαγάνδα στα διεθνή μέσα ενημέρωσης, αλλά και μέσα στην ίδια την ισραηλινή κοινωνία εξακολουθεί να επιμένει ότι το Ισραήλ είναι η μοναδική δημοκρατία της Μέσης Ανατολής και απλώς βρίσκεται σε νόμιμη άμυνα. Τελικά, ποιοι είναι οι τρομοκράτες;

ΜΑΡΙΑ Α.

www.palsolidarity.org

επισημαίνουμε

Αναρχιτεκτονική

I am a painter as well.

Etienne Louis Bouillé

αρχιτέκτων του ώριμου
Ρομαντισμού

Μπαίνω στον
σημαντικότερο εκθεσιακό
χώρο της Ευρώπης, το
Hamburger Bahnhof στο
πρώην ανατολικό
Βερολίνο, και
εντυπωσιάζομαι από την
αρχιτεκτονική παρέμβαση
αλλά και από την
αξιοποίηση όλων των



χωροταξικών δεδομένων ώστε ν' αναδειχτούν τα έργα τέχνης ως κοινωνικά, πρωτίστως, δημιουργήματα. Λες και η σκέψη του Mies van der Rohe συμπορεύεται εδώ με τον ενθουσιώδη, αν και συχνά αφελή, ακτιβισμό του Beuys για να παραχθεί ένα συλλογικό προϊόν που θα συνδυάζει την ταξική συνείδηση με την ατομική ευαισθησία. Σήμερα στο Βερολίνο συγκρούονται ποικίλες αρχιτεκτονικές σχολές, καθώς ο ύστερος καπιταλισμός έχει βρει ελεύθερο χώρο περαιτέρω ανάπτυξης και έχει carte blanche να «αξιοποιήσει» κάθε σπιθαμή ελεύθερης γης. Όμως, απ' την άλλη, μια εποπτεύουσα αρχή ελέγχει ώστε όλο αυτό το χάος να υπάρχει **οργανωμένα** και προς όφελος, σε τελική ανάλυση, του ενημερωμένου και ευαισθητοποιημένου χρήστη. Κυκλοφορώ στην Potsdamer Platz κάτω από τα κτίσματα του Renzo Piano και νομίζω πως βρίσκομαι σε ταινία επιστημονικής φαντασίας. Η παλαιά πλατεία του Μεσοπολέμου με τα αρ νουβώ κτήρια, που απαθανάτισε με εξπρεσιονιστικό οίστρο ο Ludwig Kirchner, έχει δώσει τη θέση της σ' ένα μελλοντολογικό σκηνικό όπου η high tech κατασκευή συνδυάζεται με την τρέλα του εντυπωσιασμού σε βαθμό ώστε η αρχιτεκτονική να έχει αντικαταστήσει τη δημόσια γλυπτική και το κτίσμα να αυτοαναφέρεται ως έργο τέχνης. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο πως το σημαντικότερο σήμερα μνημείο της πόλης, το Denkmal für die Ermordeten Juden Europas (Μνημείο των Δολοφονηθέντων Εβραίων της Ευρώπης), έργο του αρχιτέκτονα Peter Eisenman, καταλαμβάνει ένα ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο δίπλα ακριβώς στην πύλη του Βραδεμβούργου – οποίος συμβολισμός! Το μνημείο-αρχιτεκτόνημα είναι κατ' ουσίαν ανεστραμμένος ο πολεοδομικός χάρτης του παλιού Βερολίνου. Τώρα όμως τα κτίσματα μοιάζουν με ασύμμετρους τάφους ή κυβόλιθους στους οποίους έχει εγκιβωτισθεί το κακό.

Στην Neuenationalgalerie βλέπω τις ουτοπίες του '70, υπογραμμένες από εκπροσώπους της conceptual art όπως ο αδιχοχαμένος Gordon Matta-Clark, με τον ενδεικτικό τίτλο Anarchitecture. Κάτι που, φευ, ταιριάζει απόλυτα και στα δικά μας αρχιτεκτονικά πράγματα, της απόλυτης συμβατικότητας και της άνευρης εμπορευματοποίησης, για διαμετρικά αντίθετους, όμως, λόγους. Για παράδειγμα προσέξτε πώς διαχειρίζονται και τα δύο κόμματα εξουσίας την νευραλγικής σημασίας για το λεκανοπέδιο έκταση του πρώην αεροδρομίου στο Ελληνικό. Από το Μητροπολιτικό Πάρκο του κ. Σημίτη και τον μεγαλύτερο πνεύμονα αστικού πρασίνου στην Ευρώπη του κ. Καραμανλή φτάσαμε στον σταδιακό τεμαχισμό της για «αγοραίες» χρήσεις και στην εργολαβική «αξιοποίηση». Η γη, βλέπετε, για τους αεριτζήδες πάσης φύσεως εν Ελλάδι αποτελεί την πιο χρυσοφόρα φλέβα. Η οικολογία, η αισθητική, η ζωή ή ίδια τελικά είναι για τους αιθεροβάμονες.

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Σήμερα** Παρασκευή και αύριο Σάββατο, 30/6 και 1/7, στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου το «Θέατρο Άττις» παρουσιάζει τους *Πέρσες* του Αισχύλου, σε σκηνοθεσία και δραματουργική επεξεργασία του **Θεόδωρου Τερζόπουλου**.

• **Στις 6 και 7/7** πάλι, την ερχόμενη Πέμπτη και Παρασκευή, στην Επίδαυρο ανεβαίνει η πολυσυζητημένη παράσταση των *Ικέτιδων* του Ευριπίδη, μια συμπαραγωγή του Theseum Ensemble του **Μιχαήλ Μαρμαρινού** και του Veenfabriek που διευθύνει ο ολλανδός σκηνοθέτης και μουσικός **Πωλ Κουκ**: «μια μουσική παράσταση για/από την σύγχρονη ιστορική εμπειρία» του πολέμου.

• **Την Τρίτη 27/6**, στο Άλσος Στρατού στο Γουδί, εγκαινιάστηκε η έκθεση νεότερης ελληνικής γλυπτικής από τις μόνιμες συλλογές της **Εθνικής Γλυπτοθήκης**, που επιδιώκει να σκιαγραφήσει την πορεία της γλυπτικής τέχνης στη χώρα μας κατά τους δύο τελευταίους αιώνες. Παράλληλα άνοιξε και η έκθεση του **Μαρίνο Μαρίνι**, από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της ιταλικής γλυπτικής του 20ού αιώνα.

• **Δείτε** την έκθεση του αμερικανού εικαστικού **Chuck Close**, που γίνεται στη γκαλερί Χίρπας (Σοφοκλέους 53Δ). Στον ίδιο χώρο παρουσιάζεται η τελευταία δουλειά του **Takis**, καθώς και μια γλυπτική εγκατάσταση του **Γιώργου Λάππα**.

• **Fanzinesnet Free Camping 2006**: Από 14 έως 16/7, στο πευκόδασος λίμνης Καϊάφα διοργανώνεται η 4η Συνάντηση και Έκθεση Ανεξάρτητων και Εναλλακτικών εντύπων και Fanzines – σημείο συνεύρεσης όσων βγάζουν fanzines και diy έντυπα κι όσων τα αγαπούν και θέλουν να γνωρίσουν από κοντά τους δημιουργούς τους. Φέτος η συνάντηση είναι αφιερωμένη στα κόμικ. Όποιος θέλει μπορεί να στείλει τα δικά του σκίτσα με θέμα «Fanzines & Comics» ή να φέρει παλιότερα φανζίν για να εκτεθούν. Η συμμετοχή



είναι ελεύθερη. Θα στηθεί ελεύθερο camping με σκηνές και sleeping bags κάτω από τα δέντρα ανάμεσα στη θάλασσα και τη λίμνη. Για άμεση επικοινωνία και περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με e-mail στο: fanzinesnet@yahoo.com ή τηλεφωνικά στα: 2610342886 / 6978415843.

Η Ανθολογία είναι μια προσφορά που θα ενισχύσει τη φιλία και τη συνεργασία για έναν πολιτισμένο κόσμο

Την Πέμπτη 8 Ιουνίου έγινε στα Τίρανα η παρουσίαση της *Ανθολογίας Βαλκανικής Ποίησης ΑΙΜΟΣ* που εξέδωσαν «Οι φίλοι του περιοδικού Αντί». Η εκδήλωση, που έγινε στο Πολιτιστικό Κέντρο «Πυραμίδα», είχε σημαντική επιτυχία και απήχηση στον πνευματικό κόσμο της Αλβανίας. Μεταφέρουμε στις σελίδες που ακολουθούν τις ομιλίες του ακαδημαϊκού Άλφρεντ Ούτσι και του καθηγητή Υμέρ Τσιράκου, μελών της επιτροπής που μαζί με τον Ανδρέα Ζαρμπαλά επιμελήθηκε την έκδοση του τόμου στην αλβανική γλώσσα.

Το κείμενο της ομιλίας του ακαδημαϊκού ΑΛΦΡΕΝΤ ΟΥΤΣΙ

Αίμος είναι η πρωταρχική λέξη της *Ανθολογίας της Βαλκανικής Ποίησης*, μια λέξη πανάρχαιη, που σηματοδοτεί το χώρο μιας χερσονήσου στην οποία ζουν λαοί, έθνη και εθνότητες, που συχνά αναφέρονται ως *homo balcanicus*, τότε για καλό και τότε για κακό. Είναι και άλλοι παράγοντες ιστορικοί, γλωσσικοί, αρχαιολογικοί, γεωγραφικοί, οικονομικοί και πολιτικοί, που επηρέασαν για πολλούς αιώνες τη ζωή κάθε συστατικού στοιχείου του βαλκανικού συνόλου. Το να γνωρίσει κανείς αυτούς τους παράγοντες, αποτελεί θετική συμβολή, όταν μια τέτοια γνώση στηρίζεται στην αλήθεια, πράγμα δύσκολο όταν έχεις να περάσεις μέσα από δρόμους αγκαθωτούς και χαντάκια πρωτόγονων συμφερόντων, που δηλητηριάζουν τότε-πότε το χώρο του *homo balcanicus*.

Υπάρχει όμως και μια άλλη, μεγάλη, καθαρή, έντιμη αλήθεια, που συνόδευσε και συνοδεύει τη ζωή και την ιστορία των λαών της χερσονήσου. Είναι η ποιητική Λέξη, που εξέφρασε με αυθεντικότητα τα συναισθήματα, τις ελπίδες, τα όνειρα και τα ιδανικά, που διαφυλάσσουν στο νου και την καρδιά οι κάτοικοι τούτου του χώρου, για τον εαυτό τους, αλλά και ο ένας για τον άλλον. Κι

εμείς, οι Φίλοι του περιοδικού Αντί, όπως τονίζεται στην *Ανθολογία*, είμαστε από εκείνους, που πιστεύουμε ότι η ποίηση είναι το μέσον το οποίο εκφράζει με άμεσο και ακριβή τρόπο τα αισθήματα και τις σκέψεις, που κάνουν πιο διαυγή τον ουρανό της φιλίας, της ειρήνης και της αμοιβαίας γνωριμίας. Η σκέψη αυτή μας συνάρπαξε και μας επιστράτευσε να στηρίξουμε την καταπληκτική πρωτοβουλία του βούλγαρου ποιητή Γκέτσεφ για την έκδοση της *Ανθολογίας Βαλκανικής Ποίησης*.

Χρειάστηκαν αρκετά χρόνια, μέχρι να φτάσει η στιγμή της έκδοσης, μεγαλειώδους τούτης έκδοσης στην Αλβανική, που παρουσιάζεται σήμερα στον αναγνώστη μας. Η προετοιμασία του τόμου είχε τις δυσκολίες της, γιατί δεν δραστηριοποιήθηκαν κρατικά, επιστημονικά και πολιτιστικά ιδρύματα και οργανισμοί, αλλά απλώς καλοθελητές της ποίησης από κάθε χώρα που συμμετέχει. Τα περισσότερα εύσημα στο εγχείρημα αυτό ανήκουν στον κ. Παπουτσάκη, όχι μόνον ως άριστο γνώστη της ποίησης και της λογοτεχνίας γενικότερα, αλλά και για το πάθος, την επιμονή του, τη φροντίδα και την υπομονή στο συντονισμό όλων των εθνικών επιτροπών, με αποτέλεσμα να προκύψει το μνημειώδες τούτο έργο, που θα γίνει θερμά αποδεκτό από

τους Βαλκάνιους αλλά και τους άλλους αναγνώστες ευρύτερα, οι οποίοι πια θα έχουν μια συνολική εικόνα των έξοχων ποιητικών αξιών του χώρου μας.

Δεν είναι καθόλου εύκολη δουλειά η έκδοση μιας ποιητικής ανθολογίας και προπαντός αν λάβεις υπόψη ότι το εγχείρημα δεν έχει προηγούμενο, ότι ο αριθμός των ποιητών δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από δέκα ή έντεκα, ότι τα ποιήματα του κάθε ποιητή δεν μπορούν να είναι παραπάνω από πέντε ή έξι και ότι η χρονική περίοδος δεν ξεπερνάει τους δύο αιώνες. Η επιλογή, κάτω από αυτές τις συνθήκες, είναι θέμα ευθύνης. Για την επιτυχία του τόμου στην Αλβανική συνέβαλλαν ο γνωστός ιστορικός και κριτικός καθηγητής Νταλιάν Σάπλο, ο καθηγητής Υμέρ Τσιράκου και ο μεταφραστής και συντονιστής Ανδρέας Ζαρμπαλάς.

Έχουμε συνείδηση του γεγονότος ότι σε μια ανθολογία δεν μπορεί να μην διαπιστωθούν και κάποιοι περιορισμοί, οι οποίοι είναι αναπόφευκτοι, πόσο μάλλον όταν ένα τέτοιο εγχείρημα δεν έχει προηγούμενο. Εκτός αυτού, είναι γνωστό ότι η ποίηση, περισσότερο από κάθε άλλο λογοτεχνικό είδος είναι μόνιμα στο δρόμο, στο ταξίδι, πράγμα που την εμπλουτίζει με νέα μοντέλα, με σύγχρονη πνοή. Γι' αυτό και δεχόμαστε ότι η προσπάθειά μας μπορεί να μην ικανοποιεί κάθε αναγνώστη, αλλά μετά από εμάς, μπορεί να παροτρύνει άλλους, για να κάνουν ακόμα πιο ποιητική δουλειά.

Εμείς, τη δουλειά για την *Ανθολογία* δεν την είδαμε μόνον εντός των καλλιτεχνικών πλαισίων, αλλά και σαν προσφορά που θα ενισχύσει ακόμα περισσότερο τη φιλία, τη συνεργασία μας για έναν κόσμο πιο πολιτισμένο.

Το κείμενο της ομιλίας του καθηγητή ΥΜΕΡ ΤΣΙΡΑΚΟΥ:

Όταν ξεφυλλίζεις τα λογοτεχνικά λεξικά, διαπιστώνεις ότι η λέξη *ανθολογία* σημαίνει μπουκέτο, ανθοδέσμη και έχει την προέλευσή της από την αρχαία ελληνική. Δεν υπάρχει καλύτερη σύμπτωση ώστε μια ποιητική ανθολογία να την φανταστείς ως μπουκέτο με τα άνθη της ψυχής των ποιητών.

Η *Ανθολογία της Βαλκανικής Ποίησης* δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένα τέτοιο μπουκέτο από λουλούδια που συγκεντρώθηκαν από κάθε γωνιά των Βαλκανίων: από τις όχθες των λιμνών, τους κάμπους, τα βουνά, τα δάση, τότε σε ηλιόλουστες και τότε σε συννεφιασμένες μέρες της ιστορίας, τους τελευταίους δύο αιώνες. Δεν έλειπαν από το βαλκανικό τοπίο και λουλούδια δηλητηριασμένα, από εκείνα που χτυπούσαν τα τύμπανα για να αναφλεγεί η εμβληματική πυριτιδαποθήκη των Βαλκανίων και να μπερδευτεί ακόμα περισσότερο το κουβάρι της παράξενης χερσονήσου. Οι αρχιτέκτονες της παρούσας Ανθολογίας, όμως, είχαν ως στόχο να φτιάξουν ένα ποιητικό στεφάνι αμοιβαίας εκτίμησης μεταξύ των λαών μας, οι οποίοι είχαν την ίδια μοίρα μέσα στη ροή της ιστορίας. Σκοπός ήταν, οι λαοί αυτοί να γνωρίσουν ο ένας τον άλλο μέσα από στιγμές και καταστάσεις επικοδομητικής ηρεμίας και διαύγειας, όταν έστηναν, δηλαδή, γέφυρες επικοινωνίας πέρα από τα σκοτάδια του μεσαίωνα και μετά, προσφέροντας στον παγκόσμιο πολιτισμό έναν εξαιρετικό θησαυρό στον τομέα της τέχνης, της εθνολαογραφίας, της θρησκείας και σε πολλούς άλλους τομείς.

Τα Βαλκάνια έχουν κολοσσούς όπως ο Καβάφης, ο Φράσερι, ο Εμινέσκου, ο Ποραντέτσι, ο Μπότεβ, ο Ελύτης, ο Κανταρέ καθώς και άλλα ψηλά δέντρα της λογοτεχνίας, οι οποίοι και από μόνοι τους αποτελούν πολύτιμες αξίες. Συλλογικά, όμως, μέσα στην ίδια Ανθολογία, αποτελούν μια υπέροχη συμφωνία ανεπανάληπτων ήχων και μεταφορών.

Τούτη η Ανθολογία, είμαι της άποψης ότι πρέπει να αξιολογηθεί στο πλαίσιο του στόχου της: είναι η ποίηση ενός ιστορικού και γεωγραφικού τοπίου -του βαλκανικού- και μιας ιστορικής



Το πάνελ στη διάρκεια της ομιλίας του έλληνα πρέσβη κ. Κώστα Κοκόση.

περιόδου δύο αιώνων. Κάθε χώρα εκπροσωπείται από σχεδόν δέκα ποιητές (γύρω στις 60 σελίδες δημιουργία) και κάθε στίχος εδώ μέσα είναι επιλεγμένος έτσι ώστε να ενώνει και όχι να διαχωρίζει τους κατοίκους της χερσονήσου μας. Κατά την επιλογή της αλβανικής ποίησης σεβαστήκαμε πλήρως το ευγενικό αυτό κριτήριο. Κάτω από την επίδραση άλλων κριτηρίων, γούστων και ανταγωνισμών, μπορούν να προκύψουν κι άλλες ανθολογίες, δηλαδή μπορούμε να έχουμε μια τυπολογία ανθολογιών. Το σημαντικό είναι ότι οι Ανθολόγοι της αλβανικής ποίησης συνειδητοποιούν ότι υπάρχουν και άλλοι ποιητές οι οποίοι θα μπορούσαν να σταθούν επάξια μέσα στην Ανθολογία, αλλά θέλω να πιστεύω ότι κατά την επιλογή δεν υπήρξαν υποκειμενικά παραστρατήματα και, για να το πούμε πιο καθαρά, υπάρχουν και άλλοι οι οποίοι θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν, αλλά δεν υπάρχει κανένας ο οποίος θα μπορούσε να αφαιρεθεί.

Πρέπει να πούμε επίσης ότι διαφυλάχτηκε το κριτήριο της παράδοσης, δηλαδή, δεν φτάνομε μέχρι τις σύγχρονες ποιητικές δημιουργίες των δύο τελευταίων δεκαετιών. Κι όχι για κάποιον άλλο λόγο, αλλά επειδή για τις νεωτερικές, τους πειραματισμούς και για την ποιητική πρωτοπορία θα μπορούσε να καταρτιστεί μια ειδική ανθολογία.

Παρουσιάζοντας την ποίηση της κάθε βαλκανικής χώρας τους τελευταίους δύο αιώνες, ξετυλίγεται κατά κάποιον τρόπο το διάγραμμα της λογοτεχνικής τους εξέλιξης. Δίδεται έτσι η δυνατότητα να διαπιστώσει κανείς την

ιστορικο-λογοτεχνική δυναμική τους. Το προτσές αυτό και η δυναμική αυτή έγιναν προσπάθειες ώστε να εμφανιστούν και μέσα από την ποίηση του κάθε ποιητή, η οποία επιλέχτηκε από τα διάφορα στάδια της δημιουργίας του, με σκοπό να φωτιστούν μέχρι ενός σημείου και οι τάσεις της αισθητικής τους εξέλιξης. Η επιλογή στηρίχτηκε και σε ένα άλλο στοιχείο, δηλαδή επιλέχτηκαν ποιήματα τα οποία δεν είχαν ανάγκη από ιστορικές και λογοτεχνικές επεξηγήσεις, πράγμα που θα δυσκόλευε τη μετάφραση στις άλλες γλώσσες. Με ένα λόγο, να μην είναι ποιήματα στενών τοπικών προδιαγραφών, αλλά τέτοια που να στέκονται φυσιολογικά σε κάθε άλλη γλώσσα, γιατί στο κάτω-κάτω αυτός είναι και ο σκοπός της μετάφρασης.

Ο καθένας από μας, ο οποίος συνέβαλε στην έκδοση της Ανθολογίας, αισθάνεται χαρούμενος γιατί συμμετείχε σε ένα ωραίο έργο. Αυτό, όμως, είναι το λιγότερο, μπροστά στο άλλο στοιχείο, που είναι η υποδοχή του έργου από τον αναγνώστη. Είναι ο αναγνώστης εκείνος ο οποίος θα αξιολογήσει σωστά το κείμενο, την ποιότητα, το επίπεδο της προετοιμασίας. Ας ελπίσουμε ότι ο αναγνώστης αυτός θα διαθέτει την σκέψη μας, που κατά την επιλογή μάς οδήγησε να προσεγγίσουμε την αλήθεια ότι τα Βαλκάνια, στη ροή της ιστορίας, παρήγαγαν πολλά και μεταξύ αυτών την ποίηση, το μεταφορικό αυτό Ουράνιο Τόξο, το οποίο εξημέρωσε και ένωσε την ταραγμένη ψυχή των Βαλκανίων ως αμβροσία, η τροφή των θεών, που τους έκανε αθάνατους.



αρχι ΤΕΚΤΟ νίκη

Paradores



Το Parador Ubeda στην κεντρική πλατεία της ομώνυμης πόλης.

Όποιος ταξιδεύει στην Ισπανία δύσκολα θα αποφύγει να βρει ένα parador μπροστά του. Σήμερα υπάρχουν 91 τέτοιες ξενοδοχειακές μονάδες, στεγασμένες κυρίως σε ιστορικά κτήρια, σκόρπιες σε όλη τη χώρα και ο αριθμός τους συνεχώς μεγαλώνει με νέες προσθήκες κάθε χρόνο (πάνω από 100 το 2010). Έτυχε να μείνω σε δύο paradores και να επισκεφτώ άλλα τρία – ελάχιστο ίσως δείγμα αλλά αρκετό για να με βάλει σε σκέψεις σχετικά με το τι κάνουμε εμείς αντίστοιχα στην Ελλάδα με «διατηρητέα» παλιά κτίσματα και «διατηρητέους» ιστορικούς τόπους.



Το Parador de Carmona στο οχυρωμένο ανάκτορο του Πέτρου του Σκληρού.

Εκινώντας ας ομολογήσω πως έχω συμβάλει με τον τρόπο μου από το '70 στις τεράστιες παρεξηγήσεις που σήμερα μαστίζουν την Ελλάδα για την ένταξη από το κράτος νέων χρήσεων σε «καταξιωμένα» μνημεία. Σε δύο τουλάχιστον παραδείγματα που θυμάμαι, στην Ακροναυπλία και στο κάστρο της Άρτας, είχα καταδικάσει τις εκεί επεμβάσεις χωρίς να εξετάζω αν ήταν καλή ή κακή αρχιτεκτονική. Το θεωρούσα θέμα αρχής: σε τέτοιους τόπους δεν αγγίζουμε για να μην αλλοιωθεί ο ιστορικός τους χαρακτήρας (ψάλλοντας το πασίγνωστο πια σήμερα τροπάρι).

Τώρα στην Ισπανία θα αναγκάζομαι να αλλάξω γνώμη. Αν όχι όλα, αλλά ένα καλό ποσοστό από τα paradores που επισκέφτηκα ανήκαν σε αυτή την κατηγορία: ξενοδοχειακές μονάδες αναπτυγμένες μέσα σε οχυρωμένες τοποθεσίες ελεύθερα, δηλαδή χωρίς

πρόθεση απόκρυψης ή παραλλαγής. Η λειτουργία της μονάδας είχε κάθε φορά συμβάλει στη συντήρηση των παλιών κτισμάτων και κατασκευών, όπως και στη διαρκή φροντίδα γι' αυτά. Η μονάδα έτσι δανειζόταν από το μνημείο μοναδικές θέες και μια γοητευτική ιστορική ατμόσφαιρα ενώ από την άλλη εξασφάλιζε τη διατήρησή του, κατοικώντας το. Φυσικά η έκταση που καταλάμβανε η μονάδα ήταν ελεγχόμενη ώστε να μην επισκιάσει το μνημείο, αλλά δεν διακρινόταν πουθενά κάποιος ιδιαίτερος έλεγχος της μορφής του ξενοδοχείου (εκεί που θα γινόταν πραγματική σφαγή στην Ελλάδα!).

Στα paradores που στεγάζονταν πάλι σε αστικά κτήρια (και μιλάμε για σημαντικά, περίοπτα κτήρια) μπορεί να υπήρχε σχολαστική διατήρηση των αξιολογών στοιχείων τους εξωτερικά (κάποτε και εσωτερικά, αν άξιζαν) αλλά αυτό δεν εμποδίζε τις μονάδες να

αποκτήσουν πρόσθετες πτέρυγεςωματίων, με διακριτική μορφή που ταίριαζε στην παλιά χωρίς βέβαια να την μιμείται. Σε ένα μάλιστα σου κοβόταν η ανάσα από την απότομη αλλαγή ύψους καθώς περνούσες μέσα από την εξωτερική στοά και αντίκριζες την κρυμμένη είσοδο του ξενοδοχείου με συνεχή υαλοστάσια και χωροδικτυώματα.

Τα paradores λειτουργούν ανταγωνιστικά (χωρίς κρατική επιδότηση) με τα κοινά ξενοδοχεία στην ελεύθερη αγορά. Το κράτος ελέγχει αφ' υψηλού την οργάνωσή τους και κατευθύνει τον χωροταξικό προγραμματισμό τους, αλλά η διαχείριση των μονάδων ανήκει ξεκάθαρα σε ιδιώτες, που καταστρώνουν στρατηγικές προσέλκυσης πελατών προσφέροντας εξειδικευμένες δραστηριότητες (όπου είναι εφικτό), και συντονίζονται μεταξύ τους για να δημιουργήσουν θεματικά δίκτυα επίσκε-

ψης (περίπου 15 φέτος) για τους επισκέπτες. Ορισμένα μάλιστα προωθούν ενεργά φιλικούς προς το φυσικό περιβάλλον τρόπους διαβίωσης (αυτό που λέμε οικοτουρισμό).

Ένα καθορισμένο μάλιστα μέρος από τα έσοδα των *paradores* (4600 εργαζόμενοι, τζίρος 282 εκ. ευρώ το 2005) πάει υποχρεωτικά σε κοινωφελείς σκοπούς – δηλαδή, εφαρμόζεται κοινωνική πολιτική που μπορεί ανάλογα να σημαίνει οικονομική ενίσχυση ενός μέρους της τοπικής κοινωνίας (όχι μόνο αντλώντας γκαρσόνια από αυτήν) ή συντήρηση των αντίστοιχων μνημείων της (σύμβολα τοπικής ταυτότητας).

Το πρόγραμμα των *paradores* στην Ισπανία άρχισε το 1928 και δεν δείχνει συμπτώματα κάμψης (71% πληρότητα), παρακολουθώντας με φαινομενική επιτυχία όλες τις σύγχρονες τάσεις του τουριστικού marketing. Έχουν ήδη διαμορφώσει μια αναγνωρίσιμη φυσιογνωμία στην αγορά, που τους διασφαλίζει σταθερή πελατεία. Σε μια υπερκορεσμένη τουριστικά Ισπανία, με τους απίστευτους για τα μέτρα μας αριθμούς επισκεπτών και όπου ορισμένες ιδίως παραλιακές ζώνες έχουν από καιρό καταστραφεί από την τρελή υπερ-ανάπτυξη, τα *paradores* μοιάζουν να κερδίζουν το στοίχημα, επιβιώνοντας χωρίς να καταλήγουν υποχρεωτικά στην κατηγορία των μονάδων υπερπολυτελείας.

Πριν λίγο καιρό διάβαζα στην εφημερίδα την δονκιχωτική πρόθεση μιας ομάδας φίλων των ελληνικών κάστρων να τα περισώσουν από τον αφανισμό. Πόσο ευγενής στόχος, αλλά χωρίς σύγχρονης λογικής κίνητρα τίποτα δεν γίνεται στην πράξη. Ας μείνουμε λοιπόν ουτοπικοί λάτρεις των «μνημείων» μας (που δεν είναι δα όλα Παρθενώνες), που δεν τολμούμε να αγγίξουμε αλλά απαιτούμε το δημόσιο να τα συντηρεί και επισκευάζει με το αζημίωτο εις τους αιώνες. Βιώνοντας μια παράδοξη αντίφαση: άτεγκτα αδιάφθοροι στην προστασία της ιερής κληρονομιάς μας ενώ αρνούμαστε πεισματικά να βγούμε από το σημερινό τέλμα ως κοινωνία. Άραγε να πρόκειται για το ίδιο σύμπτωμα;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ



Day for night

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΝΥΧΤΕΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΚΟΤΑΔΙΑ

Καλλιτέχνες απ' όλο τον κόσμο εκτός των καθεστωτικών ή των κατεστημένων στήνουν μια έκθεση-γροθιά λέγοντας χωρίς υποκρισία: Sorry, we are sorry!

Απλώς είδαμε απεικασματα, σκιές μεγάλων εννοιών.

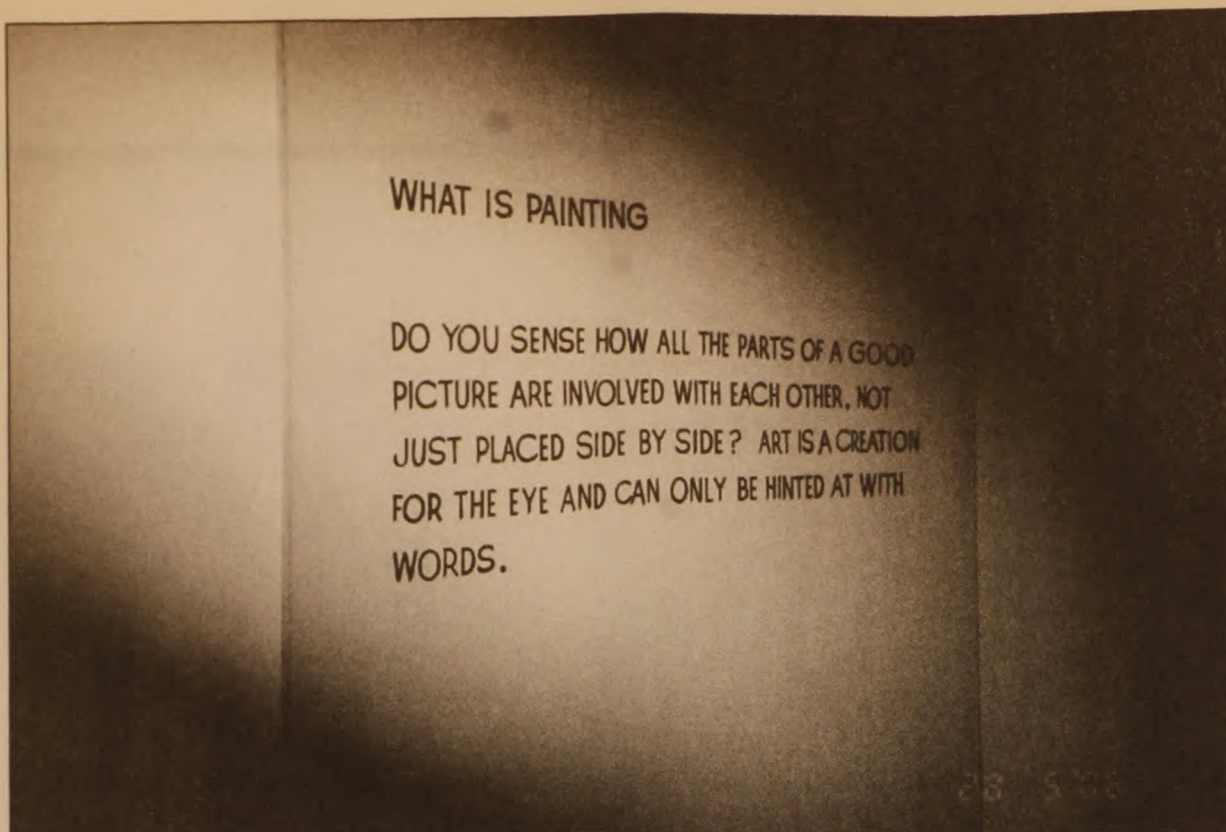
Κώστας Μαρουδής

WHITNEY

Ψύχραιμα. Βλέποντας από εκεί κι από εδώ. Η υπεροχή της νεοϋρκέζικης τέχνης λοιπόν απέναντι στην ευρωπαϊκή δεν είναι απλώς θέμα οικονομικών μεγεθών ή πολιτικών επιλογών του κυρίαρχου μηχανισμού. Το εντυπωσιακό έγκειται στο πώς ο μηχανισμός αυτός ανανεώνεται ενσωματώνοντας ακόμη και τα στοιχεία εκείνα που τον αμφισβητούν και ανατρέποντας κάθε φορά τα όρια. Είναι γνωστό πως το Whitney είναι το κατ' εξοχήν μουσείο της αμερικάνικης τέχνης, δηλαδή του αμερικανικού εθνικισμού. Ιδρύεται τον Μεσοπόλεμο από μια φιλόδοξη ζωγράφο και στους κόλπους του, πριν ακόμη τον Clement Greenberg, αναδύθηκε η ιδέα της ταύτισης της εθνικής σχολής με την *avantgarde*. Αγαπημένος ζωγράφος της ιδρύτριας κ. Whitney ήταν ο Hopper, ο κατ' εξοχήν εκπρόσωπος του ρετζιοναλισμού, ήγουν της ιθαγένειας. Η επόμενη γενιά, οι κοσμοπολίτες του αφηρημένου εξπρεσιονισμού, κατέστησαν τη σχολή της Νέας Υόρκης μόδα. Κιβωτός όλων αυτών των ιδεών το Whitney, με κατά καιρούς εξαιρετικά σκληροπυρηνικούς διευθυντές όπως ο David Ross (τον οποίο γνώρισα απ' την καλή κι απ' την ανάποδη όταν στις αρχές του '90 έδειξε στην Πινακοθήκη και στο πλαίσιο της έκθεσης *Binational* τη νέα σχολή της Νέας Υόρκης των Koons, αδελφών Starn, L.

Simpson, Steinbach, Kiki Smith, Mac Collum, Gober κ.λπ.), παρουσιάζει αυτό τον καιρό κάτι εντελώς διαφορετικό: Στο πλαίσιο της Biennial 2006 δύο νεαρές επιμελήτριες, οι Chrissie Iles και Philippe Vergue, τολμούν να υποστηρίξουν ό,τι η επίσημη Αμερική αρνείται. Δηλαδή την τεράστια ευθύνη όχι μόνο της κυβέρνησης Μπους αλλά και των αμερικανών πολιτών για όσα συμβαίνουν σήμερα στον πλανήτη. Με κέντρο βέβαια το Ιράκ, το Ιράν και το Αφγανιστάν. Τίτλος της έκθεσης: *Day for Night*, από την ομώνυμη ταινία του Τρυφώ (*Αμερικάνικη Νύχτα*) του 1973.

Σ' όλους τους χώρους του μουσείου είχαν αναπτυχθεί πολυάριθμα μεμονωμένων καλλιτεχνών αλλά και συλλογικά(!) έργα με έντονα πολιτικό έως και στρατευμένο χαρακτήρα, στηριγμένα εν πολλοίς σε άκρως αιρετικές ή προκλητικές ιδέες. Τίποτε το *politically* ή *aesthetically correct* αλλά αμφισβήτηση ακόμη και της αμφισβήτησης όταν η τελευταία γίνεται μόδα ή ευκολία. Αυτό που διαπίστωνε ο θεατής ήταν η γνώση των τρεχόντων ζητημάτων και ο βαθύς, ο ουσιαστικός προβληματισμός των εκθετών. Αυτό που σε μας θα ήταν ο εντυπωσιασμός, η «αρπαχτή» ή η ανώδυνη κριτική, εκεί λειτουργούσε με απόλυτη επίγνωση του ιστορικού background, χωρίς εξυπνακισμούς ή αυτιστικές κορώνες. Το άλλο που μου έκανε τρομερή εντύπωση ήταν η συνύπαρξη σινεμά και ζωγραφικής, ο εννοιολογικός προβληματισμός και το χιούμορ, η γλωσσοκεντρική εμμονή ακόμη και στην πιο προωθημένη, πλαστικά,



Τζον Μπαλντεσάρι, *Τι είναι η ζωγραφική* (1972), MOMA, Συλλογή Broida.



Ρίτσαρντ Σέρα, *Χαλύβδινοι Τοίχοι* (2005), γκαλερί Gagosian.

φόρμα αλλά και η συνειδητή συνεργασία «επώνυμων» με «ανώνυμους», «μικρών» με «μεγάλους» έτσι ώστε να προβάλλεται η ομάδα κι όχι το όνομα. Φαντάζεστε να γίνεται κάτι τέτοιο σ' εμάς; Εν ολίγοις οι καλλιτέχνες του Whitney, στην καρδιά της αυτοκρατορίας και σε μια Νέα Υόρκη ξανά υπεροπτική και υπερπλουραλιστική, είχαν απόλυτη συνείδηση της κρίσης. Και η κρίση του περιεχομένου δημιουργούσε, ω του θαύματος, ευφορία στη φόρμα. Όχι νέο κίνημα αλλά νέα άποψη για το τι μπορεί σήμερα να είναι «κίνημα».

ΟΜΑΔΕΣ

Κι ενώ στην Ελλάδα βιώνουμε την γελοιοποίηση των «μεγεθών» λόγω υπερχρήσης των μορφοπλαστικών τους γνωρισμάτων, είδα στο Whitney ονό-

ματα όπως ο Baldessari, ο Oursler ή ο Graham να συνεργάζονται με νεότερους, άγνωστους, προς παραγωγή συλλογικού έργου. Δηλαδή πρωτίστως συλλογικής θέσης, εφόσον κανείς από μόνος του –δηλαδή εν ονόματι του «ταλέντου» ή της «ιδιοφυΐας» του– δεν μπορεί ν' αναλάβει, και δεν πρέπει, τέτοια ευθύνη. Στην Ελλάδα όταν λέμε «αυτοαναφορικότητα» εννοούμε: *Δείτε πόσο έξυπνος, βιρτουόζος ή πολιτικοποιημένος είμαι. Και θαυμάστε την ευαισθησία μου!*

Επίσης, ο γλύπτης Mark di Suvero συνεργαζόταν με τον Rirkrit Tiravanija, ενώ ο Maurizio Kattelan με τον θεωρητικό-καλλιτέχνη Massimiliano Gioni επισκοπούσαν μαζί με 40(!) καλλιτέχνες τα επιτεύγματα της Wrong Gallery, ενός συμβολικού χώρου-μινιατού-

ρας, μιας απλής δηλαδή πόρτας σ' ένα τοίχο χωρίς βάθος, η οποία όμως ανέδειξε πολλές και άκρως διεισδυτικές ιδέες τον τελευταίο καιρό. Οι Otabenga Jones and Associates, Αφροαμερικανοί από το Χιούστον, έδειχναν «Το Αναποδογυρισμένο Αντικείμενο», δηλαδή έναν πολιτικοποιημένο Duchamp, εφόσον το «αντικείμενο» ήταν ένα αστυνομικό αυτοκίνητο με τον φάρο του σε λειτουργία. Ανάλογα έργα παρουσίαζαν οι Trinidad Hispanos, ενώ ο πολύς Richard Serra έδειχνε το επιβλητικό *Bush Out* πλάι σε πίνακα του... τρομπετίστα Miles Davis (1926-1991) με τίτλο «Ru Legal, 1991» και στιλ που θύμιζε τον Jean Michel Basquiat. Α, ξέχασα, η έκθεση του προικισμένου ταραξία Kattelan ονομαζόταν «Down by Law». Πιο πέρα η Carolina Caycedo (1978) από το Λονδίνο παρουσίαζε την ενότητα *Immigrants influence Home culture*, δηλαδή οι μετανάστες επηρεάζουν τις εγχώριες κουλτούρες, και ο Pierre Huyghe (1962), μόνιμα εγκατεστημένος πλέον στη Νέα Υόρκη, έδειχνε το προφητικό-εφιαλτικό *Journey that wasn't*, «Το ταξίδι που δεν ήταν». Εδώ το Central Park και το αρνητικό της εγγραφής στην κάμερα δημιουργούσαν έναν φανταστικό πλου στην Ανταρκτική και στον παράδεισό της που πια δεν είναι. Ο Huyghe είναι video-αρτίστας, σκηνοθέτης, παραγωγός σύγχρονων εικόνων αλλά κυρίως είναι ένας μοναδικός σχεδιαστής, όπως σχεδιαστής είναι πάνω απ' όλα και ο William Kentridge. Και βέβαια ένας βαθιά ενημερωμένος πολίτης.

ΔΤΑΟΤ

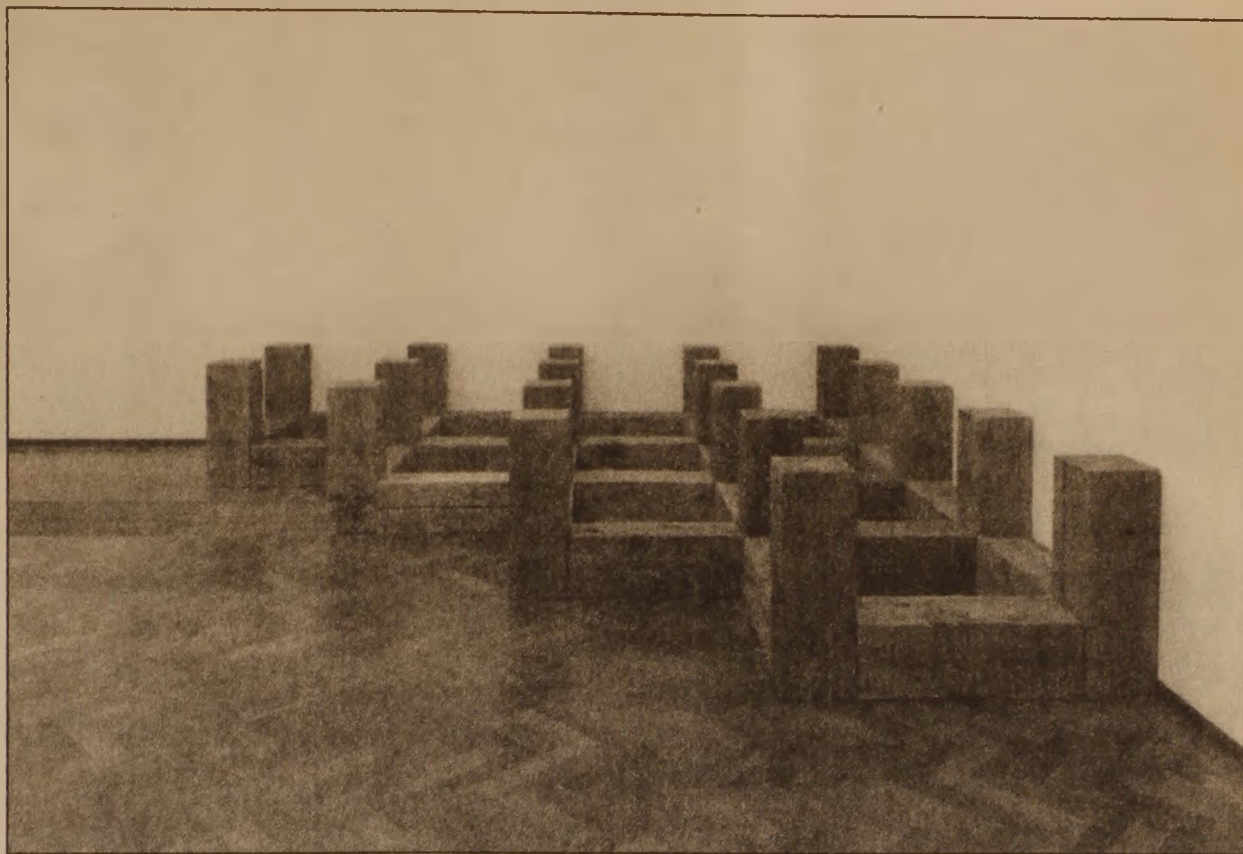
Που θα πει *Don't Trust Anyone Over Thirty* και στη συνέχεια *We did it for Love*. Ο φιλονεισμός, δηλαδή, ως τα όρια του ρατσισμού. Πάλι ομάδες καλλιτεχνών από το Χάρλεμ ή το Μπρονξ, που αναβιώνουν ροκ συμπεριφορές του '70 και συνδυάζουν μουσική και εικαστικά δρώμενα σαν ένα νέο φλούξους, με προτεταγμένο όμως το πολιτικό του πρόσημο. Ανάλογο το έργο-τραγούδι της Anne Collier:

*You only tell me you love me
When you are drunk*

αλλά και η συμμετοχή, πολύ ενδιαφέρουσα, του Jason Rhoades (με τις ρο-

διακές καταβολές). Εντυπωσιακός ήταν επίσης ο Adam Mcewen (1965) από το Λονδίνο, που κάνει πλάκα στον Jeff Koons μ' ένα έργο του 2004 στο οποίο συγκεντρώνει χαριτωμένες αναφορές στον νάρκισσο-καλλιτέχνη –Sorry, Dakis– και τις αφελείς μεγαλομανίες του. Άλλωστε με διασκέδασε το έργο «Fuck off! We're closed». Κυρίως γιατί ποτέ κανείς έλληνας καλλιτέχνης δεν «είναι κλειστά» όταν πρόκειται για δημόσιες σχέσεις, αφού και το «αριστερό» παρελθόν του το βλέπει ως πασπαρτού για μια νέα θέση εξουσίας. Τέλος, ο Abdul-Kareem Khalil από τη Βαγδάτη δείχνοντας σε γλυπτά τους φυλακισμένους του Άμπου Γκράιμπ –πολύ πιο πειστικά από τον Botero– τα επιγράφει: *We are living the American Democracy*. Ανάλογα πράττει και ο Momus (1967), μουσικός απ' το Βερολίνο, με καυστικό χιούμορ.

Η έκθεση, εν ολίγοις, αντί ν' αναπαράγει τα κυρίαρχα καλλιτεχνικά στερεότυπα της αγοράς της διεθνούς τέχνης, ενδιαφέρεται πρωτίστως για θέσεις και ως δια μαγείας παράγονται έργα! Το αντίθετο δεν ισχύει ποτέ! Η θεωρία πάλι δεν προκύπτει από λεκανομαντεία ή το δημιουργικό κενό, αλλά από την ενδελεχή μελέτη των πηγών, επίσημων ή ανεπίσημων, με έμφαση στις λεπτομέρειές τους. Ο κατάλογος είναι ένα στάχωμα τετράφυλλων αφισών με χονδροειδές τύπωμα κι όχι το σύνηθες coffee-table book, ενώ στο βιβλιοπωλείο βρήκαμε το *Art, Politics and Dissent Aspects of the Art left in sixties in America* του Francis Francina (1999, Manchester, University Press). Στο βιβλίο αυτό η περίφημη φωτογραφία του My Lai επαναφέρεται ως η *Guernica* της εποχής μας με προοπτική την πρόσφατα αποκαλυφθείσα σφαγή αμάχων της Χαντίθα. Κι εδώ στο βιβλίο αλλά και στην έκθεση δεσπόζει το λιθογραφημένο πόστερ 25x38 ιντσών του 1970 που προέκυψε από τη φωτογραφία και το παρουσίασε η Art Workers' Coalition (πάλι μια ομάδα!) και ο Peter Brandt. Φωτογράφος του ντοκουμέντου, που πρωτοδημοσιεύθηκε σε συνέντευξη του στρατιωτικού Paul Meadlo στον Mike Wallace, ήταν ο R.L. Haerberle. Βλέπετε, η ιστορία γράφεται πάντα από την



Το *Bloody Angle* του Carl Andre (1935) από το 1984 προλαβαίνει, θα 'λεγε κανείς, χωροπλαστικά το Μνημείο των Δολοφονηθέντων Εβραίων του P. Eisenman στο ενοποιημένο Βερολίνο (δες φωτό στη στήλη «Επισημαίνουμε»).

ιστορία κι όχι απ' τις σκιές της. Χαρακτηριστικό το έργο της Josephine Meckseper (1964) από τη Γερμανία με τίτλο *The Complete History of Post-contemporary Art* (2005).

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ!

Εδώ αντιμετωπίζουμε τη σύγχρονη τέχνη ως χαριτωμένη παρέλαση ατομικοτήτων μ' ένα γραμμικό έως αφελείας θέμα-άλλοθι κάθε φορά (π.χ. θάλασσες, λουλουδία κ.λπ.). Όσο όμως τον τόνο θα δίνουν ερασιτέχνες ή γκαλερίστες, δεν θα ξεφύγουμε ποτέ από τη δικτατορία του διακοσμητικού ή του μέτρου, αφού αυτό μας αξίζει. Βλέπετε, αν ιδωθούν τα «Γαρίφαλα» του Κανιάρη, τα «Μηχανικά Άνθη» του Τάκι και τα «Πλαστικά Τριαντάφυλλα» του Βαλέριου Καλούτση ως ...λουλουδάκια, θα ταυτίσουμε την εντόπια μοντερνιτέ με την art deco. Και κάτι τέτοιο δεν συνιστά μεταμοντέρνα σύνθεση αλλά αντιληπτικό σφάλμα. Απ' την άλλη οι κυρίαρχοι «θεσμοί» πολιτεύονται ανεπίτρεπτα βουλιάζοντας όλο και πιο πολύ στην ανυποληψία και τη γελοιότητα. Το σύστημα νοσεί από το κεφάλι. Μεγέθη καταρρέουν, σταδιοδρομίες αποκαλύπτονται και οι δάσκαλοι αποδεικνύονται αμαθέστεροι των μαθητών τους.

Το υποσύστημα της εντόπιας τέχνης νοσεί όπως νοσεί και το ευρύτερο σύστημα. Η Πειραιώς λ.χ. λειτουργεί σαν αληθινό σφαγείο ονομάτων, εφόσον μπαίνουν σ' αυτήν καθιερωμένοι καλλιτέχνες, ακυρώνονται σταδιακά και γίνονται κατά τη διάρκεια της θητείας τους ανέραστοι δημόσιοι υπάλληλοι χωρίς ήθος, άποψη ή μαχητικότητα. Η μετριότητά τους κορέννεται μόνον κυνηγώντας τους ταλαντούχους και τους επαίοντες. Εσχάτως επέλεξαν εκλεκτό του Λαμπράκη και καταψήφισαν έναν άνθρωπο τεράστιας προσωπικής αξίας και έργου με προεξάρχοντες μάλιστα τους γνωστούς αριστερούς ελευθέρας βοσκής. Άξιος ο μισθός και ο σεβασμός των φοιτητών τους. Ο στίχος του Βαγενά τους αρμόζει:

Ατάλαντος. Το μόνο καλό του ποίημα ήταν οι στίχοι που δεν έγραψε.

Μάνος Στεφανίδης

ΥΓ.: Ένας νεαρός δημιουργός, ο Gedi Sibony (1973) από τη Νέα Υόρκη, έδειξε το εξής σημαδιακό έργο: *The qualities depend on other qualities* (2004): *Οι ποιότητες εξαρτώνται από άλλες ποιότητες*. Όπως και οι μετριότητες εξάλλου.



written and directed by shahika tekand



Κατά πού πέφτει το τούρκικο θέατρο;

Ο ΘΡΗΝΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΙΔΙΚΗΣ, STUDIO OYUNCULARI, ΣΚΗΝ.-ΔΙΑΣΚ. SHAHIKA TEKAND, ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

Η σύντομη επίσκεψή μας στο Φεστιβάλ της Κωνσταντινούπολης, με την ευγενική συνδρομή των διοργανωτών του, μας έφερε κοντά σε ένα θέατρο που εν συνόλω και επί μέρους δυστυχώς αγνοούμε. Οι περισσότεροι από εμάς έχουμε μείνει όσον αφορά το τουρκικό θέατρο, στην εποχή και στο ύφος του Αζίζ Νεσίν και του Ναζίμ Χικμέτ – όπως και οι Τούρκοι, από ό,τι καταλάβαμε, γνωρίζουν από το δικό μας θέατρο καναδυό κωμωδίες του Ψαδά, άντε και κανένα πρώιμο δράμα του Καμπανέλλη. Αν η ενημέρωσή μας στο τουρκικό δραματολόγιο λιμνάζει κάπου στη δεκαετία του '70 – οι όποιες εξαιρέσεις αφορούν προφανώς την περιπτωσιολογία –, η σύγχρονη σκηνική εμπειρία των γειτόνων μας παραμένει για εμάς άγνωστη χώρα. Ακόμη και αν δεχτούμε ότι υπάρχει θέατρο στην Τουρκία, ότι υφίσταται και εκεί εθνική σκηνή, συγγραφείς και ηθοποιοί, δυσκολευόμαστε φανερά να παραδεχτούμε ότι υπάρχει επίσης θεατρική ανησυχία και μοντερνισμός, πνεύμα και φαντασία, κίνηση και δυναμισμός τέτοια που θα δέλαμε να βλέπαμε και στην πατρίδα μας.

Η απόδειξη γι' αυτό έρχεται από το Φεστιβάλ της Πόλης που κάθε δύο χρόνια αποδεικνύει το δυναμισμό του τουρκικού θεάτρου σε όλους τους τομείς. Μέρος ενός γενικότερου φεστιβάλ τεχνών, που περιλαμβάνει ακόμη τον κινηματογράφο, την κλασική και μοντέρνα μουσική, αποτελεί αποτέλεσμα 15χρονης εμπειρίας στην οργάνωση εκδηλώσεων, καύχημα της Βασιλεύουσας, καθώς και αποτελεσματικότατο επιχείρημα για τις προοδευτικές δυνάμεις που ενεδρεύουν στις αντιφατικές όχθες του Βοσπόρου.

Η Shahika Tekand δεν είναι άγνωστη στο θεάτρό μας. Έκανε την πρώτη της εμφάνιση μερικά χρόνια πριν, στη συνάντηση Αρχαίου Δράματος στους Δελφούς το 2002, με το πρώτο μέρος της τριλογίας της γύρω από το θέμα του Οιδίποδα: μια διασκευή του Οιδίποδα *Τυράννου* με τον τίτλο «Πού είναι ο Οιδίποδας;» Η εντύπωση, θυμάμαι, που είχε προκαλέσει τότε στο θεατρόφιλο κοινό ήταν μεγάλη: ανατρέποντας κάθε προσδοκία, η τουρκάλα σκηνοθέτιδα και ο θίασός της είχαν παρουσιάσει κάτι εξαιρετικά αναζωογονητικό και ελπιδοφόρο στο χώρο

του αρχαίου δράματος. Στο σκηνικό μιας γιγαντιαίας τρίλιζας, που εγκιβώτιζε τα πρόσωπα της τραγωδίας, και στο εικαστικό περιβάλλον ενός αινίγματος, που φαινόταν να αγγίζει το άπειρο, το φως πάλευε με το σκοτάδι και τα πρόσωπα της τραγωδίας έπλεκαν γύρω από τον Οιδίποδα και το ερώτημά της Σφίγγας ένα αέναο πλέγμα σχέσεων. Η Tekand είχε προσπαθήσει να «μαθηματικοποιήσει» το σκηνικό ερώτημα του Οιδίποδα: πάει να πει, είχε καταλήξει σε μια σειρά εικαστικών τελεστών, που με τη χρήση βασικών δραματουργικών παραμέτρων παρήγαγαν την παράσταση του σοφόκλειου έργου. Στόχος της, με τα λόγια της ίδιας, ήταν η διατύπωση «μιας θεατρικής μήτρας», που θα μπορούσε να θεμελιωθεί πάνω στις δύο διαστάσεις του φωτός και του σκότους και θα ήταν ικανή να παράγει στη σκηνή πράξη και νόημα. Αυτή η ακραιφνώς θεωρητική προσέγγιση μετέδιδε μια εκρηκτική ενέργεια επί σκηνής, που πολλαπλασίαζαν οι καλογυμνασμένοι ηθοποιοί του θιάσου και το άριστα συντονισμένο σύνολο της τεχνικής υποστήριξης.

Ακολούθησε λίγο αργότερα το δεύτερο μέρος της τριλογίας του Οιδίποδα με τη διασκευή του «επί Κολωνώ». Και τώρα, στο Φεστιβάλ της Πόλης, ήρθε η ώρα για το τρίτο μέρος: μια ελαφριά διασκευή της *Αντιγόνης* με τον τίτλο «Ο

θρήνος της Ευριδίκης». Αυτή τη φορά οι προσδοκίες μας ήταν πράγματι υψηλές, καθώς βλέπαμε το κοινό της Πόλης να γεμίζει ασφυκτικά το Πολιτιστικό Κέντρο Ατατούρκ με τις 3000 θέσεις και τους δύο τεράστιους εξώστες. Και μείναμε για μια ακόμη φορά άφωνοι μπροστά σε μια παράσταση 60 λεπτών, που απελευθέρωνε ενέργεια ίση με έκρηξη βόμβας μεγατόνων πάνω στη σκηνή. Η τουρκάλα σκηνοθέτιδα –ήταν φανερό– στα ενδιάμεσα χρόνια είχε ασκήσει και τελειοποιήσει τις βασικές εκείνες ιδέες που είχαμε δει στον πρώτο της «Οιδίποδα». Δούλεψε στο μεταξύ με τον θίασό της πάνω στο ρυθμό του κειμένου και στις υπόγειες αντιθέσεις του μύθου και κατέληξε σε μια παράσταση στην οποία ο φωτισμός όφειλε να λειτουργεί ως οιονεί

μουσική παρτιτούρα και τα σώματα των ηθοποιών ως εντελή μουσικά όργανα. Στην «Ευριδίκη» της η βασική ιδέα στηριζόταν στην απόλυτη συνεκφήνηση των ημιχορίων, που στέκονταν αριστερά και δεξιά από τους ακίνητους ηθοποιούς, και στα σπαρασσόμενα σώματα των ηθοποιών που φωτίζονταν στιγμιαία, με ρυθμό και συχνότητα στα όρια της αντιληπτικής μας ικανότητας.

Απόλυτος συντονισμός, ενέργεια και εκφραστικότητα που θα ταίριαζαν περισσότερο σε χοροθέατρο, και τεχνική τελειότητα στο φωτισμό και στη μουσική επένδυση που εξέτεινε τον φωτιστή της παράστασης σε διευθυντή της όλης σκηνικής ορχήστρας, ολοκλήρωναν την αξέχαστη εμπειρία. Το εγχείρημα βέβαια υποστηριζόταν εξίσου από

τους ηθοποιούς της παράστασης: τον σαφέστατο στις αντιφάσεις του Κρέοντα, τον εμβληματικό Τειρεσία και τη σπαραχτική στο θρήνο της Αντιγόνη.

Μακάρι να δούμε στο μέλλον από κοντά αυτή την επιτυχία του τουρκικού θεάτρου, ενσωματωμένη ίσως στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών, στο οποίο φιλοδοξεί να θέσει νέες βάσεις και προοπτικές ο νέος διευθυντής κ. Λούκος. Μακάρι μάλιστα το εγχείρημα της Shahika Tekand να παρουσιαστεί ολοκληρωμένο σε εμάς με μια κοινή παραγωγή και των τριών μέρων της τριλογίας της. Θα ήταν αναμφίβολα κρίμα να αγνοούμε τα επιτεύγματα των γειτόνων, όταν επιζητούμε να γνωρίσουμε εκείνα των υπερπόντιων.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

• Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου

«Ο Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή

• ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Ερωτικές μεταμορφώσεις αντίδωρο στην Μάτση Χατζηλαζάρου

• Ούτως ή άλλως (Αναγνωστάκης
– Εγγονόπουλος – Καχτίσης – Χατζής)

• ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ

Επιστημάνσεις

• ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΛΗΣ

Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου

• ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ

Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

• ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ
Παρεμβάσεις

• ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ

Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

• ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ

Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία του δυτι-

κού συστήματος εξουσίας

• ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ

Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

• ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Φύλλα-Φτερά

Ο Βασιλιάς που πέθανε

• ΑΝΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ

Η άλλη μου πατρίδα

• ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ

101 Ποιήματα

• SALVATORE NICOSIA

Το σήμα και η μνήμη

• ΤΣΙΜΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

Παλλαδάς ο Αλεξανδρεύς

Π

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

• Κάτι το «ΩΡΑΙΟΝ»

Μια περιήγηση στην ελληνική
κακογουστία

• Kitsch (Made in Greece) (Αγγλικό)

• ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ο τρίτος δρόμος

• ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ

Τσιγγάνικη ορχήστρα

• ΤΑΣΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Γκουντμπάι Μίστερ Μίλερ

• ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

• ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Η αδιαχώρητη κοινωνία

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ

Πολιτικό σύστημα και πολιτική

• ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο

• ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ

Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας

• ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ

Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

• ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ

Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η μεγάλη ιδέα

• ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης

• ΥΓΕΙΑ-ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μελέτες για το σύστημα υγείας (συλλογικός τόμος)

• ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ

Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα

• ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ

Το Κυπριακό. «Στρατηγική» και στρατηγική

Βιβλία που καλύπτουν τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, Δημοχάρους 60, τηλ.: 210-72 32 819, fax: 210-72 26 107, e-mail: chrapou@otenet.gr
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ, Μαυρομιχάλη 9, 106 79 Αθήνα, τηλ.: 210-36 04 793 - 210-36 01 271, fax: 210-36 09 697

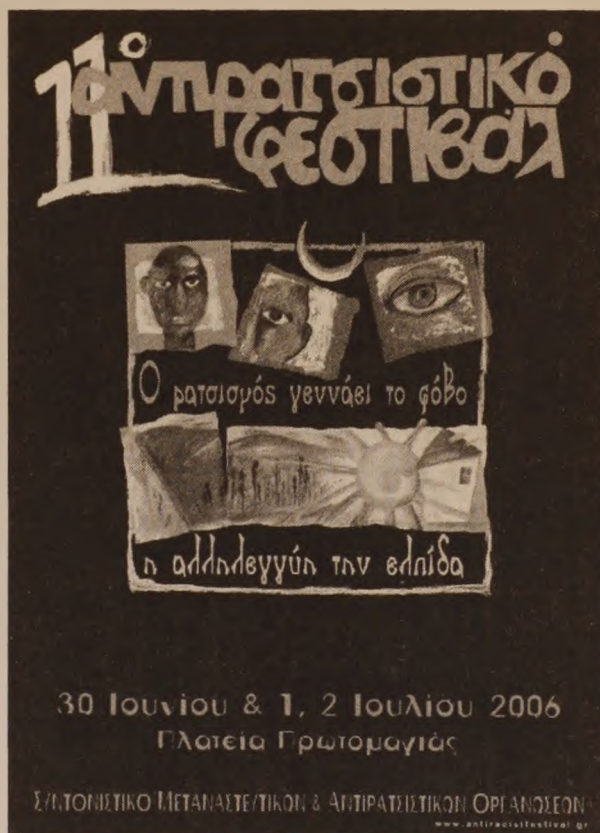
Μια όαση συνεύρεσης στην έρημο του αποκλεισμού

Ενάμιση μήνα περίπου μετά την επιτυχημένη σε γενικές γραμμές διοργάνωση του 4ου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στην Αθήνα, διεξάγεται και φέτος, στον καθιερωμένο πλέον χώρο της Πλατείας Πρωτομαγιάς, στο Πεδίον του Άρεως πίσω από τα δικαστήρια, το 11ο Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ της Αθήνας. Την πρωτοβουλία της διοργάνωσης, που ξεκινά την Παρασκευή 30 Ιουνίου και διαρκεί ως την Κυριακή 2 Ιουλίου, έχει το Συντονιστικό των Μεταναστευτικών και Αντιρατσιστικών Οργανώσεων.

Η σταθερή παρουσία του Αντιρατσιστικού Φεστιβάλ τα τελευταία χρόνια στο κέντρο της Αθήνας, είναι αναμφισβήτητα μια κατάκτηση και ένα σημαντικό βήμα για τον πολιτισμό μας, ειδικά καθώς ολοένα και περισσότερο είμαστε αναγκασμένοι να διαπιστώνουμε ότι ζούμε σε μια κοινωνία με πολύ λιγότερη ανοχή και δεκτικότητα προς τη διαφορά απ' όση η ίδια θέλει να πιστεύει για τον εαυτό της.

Η προσπάθεια που γίνεται για να κατοχυρωθεί ένας χώρος διαρκούς συνύπαρξης ανθρώπων που ζουν στην ίδια πόλη αλλά προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς και μοιράζονται διαφορετικές αναγνώσεις μιας κοινής πραγματικότητας, είναι αναμφίβολα άξια επαίνου. Όπως είναι άξια επαίνου και η ανάλογη δουλειά που κάνουν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου μια χούφτα άνθρωποι, προκειμένου να ενημερώσουν τους μετανάστες για τα δικαιώματά τους, να τους μάθουν ελληνικά, να διευκολύνουν την κοινωνική και εργασιακή τους ένταξη, να ανακουφίσουν την καθημερινότητά τους.

Μια δουλειά από την οποία –ας το ομολογήσουμε– απέχει η μεγάλη πλειοψηφία ακόμα και εκείνων των ανθρώπων που έχουν την ευαισθησία να αισθάνονται αποτροπιασμό για τις τραγικά συχνές δολοφονίες μεταναστών στη χώρας μας, ειδικά γι' αυτές που η απεχθής ωμότητά τους τους χαρίζει μια θέση στα δελτία ειδήσεων: την σφαγή στη Ζάκυνθο του νεαρού Αλβα-



νού που πανηγύρισε τη νίκη της χώρας του επί της Ελλάδας στο ποδόσφαιρο το Σεπτέμβριο του 2004, το ξεκούλιασμα ενός ακόμη στο Ρέθυμνο, μπροστά στα μάτια των γονιών του, χωρίς αφορμή αυτή τη φορά, την δολοφονία του νεαρού Άλεξ, του πρώτου αλλοδαπού που κατάφερε να μπει στο αστυνομικό δελτίο χωρίς να συνοδεύεται από το επώνυμο και την εθνικότητά του –όπως εύστοχα γράφτηκε– γιατί είχε τάχα προλάβει να εισχωρήσει στη δική μας νωχελική θαλπωρή, του μπάσκετ, των γαλλικών και του πιάνου.

Ακόμα λιγότερο, τείνει να μας απασχολεί η καθημερινότητα του μετανάστη, η δυσκολία του να βρει δουλειά, η

δυσκολία του να πληρωθεί γι' αυτήν, η δυσκολία του να συνεχίσει να ζει ανάμεσά μας μόλις την τελειώσει. Για όλα αυτά, ας είμαστε έστω συμβολικά παρόντες σε τούτο το τριήμερο συνεύρεσης και ας είμαστε όσο το δυνατόν περισσότερο παρόντες στα καθημερινά προβλήματα των μεταναστών, στις ανάγκες τους, που δεν είναι παρά οι κοινές ανθρώπινες, κοινωνικές ανάγκες για εργασία, πληρωμή, αναγνώριση, ελεύθερο χρόνο – τίποτα λιγότερο και τίποτα περισσότερο.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ

Το πλούσιο πρόγραμμα του φετινού Αντιρατσιστικού Φεστιβάλ, όπως ανακοινώθηκε από τους διοργανωτές του, περιλαμβάνει συναυλίες (Anaconda, Ειρήσθω εν παρόδω, Σωτηρία Λεονάρδου και Μανόλης Ρασούλης την Παρασκευή· Uprising, Deus X Machina, New Model Army και Σπυριδούλα το Σάββατο· Θέρος, Μάκης Αμπλιανίτης και Σωκράτης Μάλαμας την Κυριακή), εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής και φωτογραφίας από μετανάστες και φυλακισμένους, χορευτικές εκδηλώσεις από παραδοσιακά συγκροτήματα μεταναστών, προβολές, και ένα πολύ πλούσιο πρόγραμμα συζητήσεων, ανάμεσα στις οποίες ξεχωρίζουμε τις: «Πόλεις και μετανάστες/τριες – Κοινωνικός αποκλεισμός και αλληλεγγύη», με την πανεπιστημιακό Ντ. Βαΐου και τους υποψήφιους δημάρχους Αθήνας Α. Τσίπρα και Νίκαιας Γ. Τζαφέρη, την Παρασκευή· «Το μεταναστευτικό κίνημα στις ΗΠΑ και την Ευρώπη» με τον Τζ. Ντίαζ, εθνικό συντονιστή της πρόσφατης πρωτομαγιάτικης μεταναστευτικής απεργίας στις ΗΠΑ, και Ε. Βαλουά από την κίνηση «Χωρίς Χαρτιά», το Σάββατο· καθώς και τη συζήτηση με εκπροσώπους μεταναστευτικών κοινοτήτων από την Αλβανία, το Μαρόκο, το Πακιστάν κ.α., την Κυριακή.

Τρία γράμματα του Βασίλη Ραφαηλίδη στον Δημήτρη Χατζή τρεις λανθάνουσες απαντήσεις και δυο (κινηματογραφικά) σημειώματα του παραλήπτη

Πάνω σε καθένα από τα τρία γράμματα¹, ο παραλήπτης σημειώνει με το χέρι, αντίστοιχα, «απάντησα», «απάντησα 28.10.1965», «έγραψα», αλλά οι τρεις αυτές απαντήσεις, παρά την πρόθυμη αναζήτηση από την αδερφή του Βασίλη Ραφαηλίδη, δεν βρέθηκαν. Ξέρουμε μόνο πως τέτοια ταινία δεν πραγματοποιήθηκε. Το ημιτελές και αχρονολόγητο δακτυλόγραφο *Σημειώσεις για ένα σενάριο βγαλμένο από το βιβλίο “Το τέλος της μικρής μας πόλης”*, μολονότι αναφέρεται σε αντικείμενο ανάλογο με αυτό των γραμμάτων Ραφαηλίδη, είναι πιθανό πως ανήκει σε υστερότερη χρονική στιγμή. Οι δύο πρώτες σελίδες αυτών των «σημειώσεων» είναι δακτυλογραφημένες στο πίσω μέρος των σελίδων 19 και 20, ενός δακτυλόγραφου ομιλίας του ΔΧ, με θέμα *Τα νεοελληνικά μελετήματα του Ιουλίου Μόραβτσικ*, η οποία εκφωνήθηκε την Παρασκευή 22 Φεβρουαρίου 1974 και δημοσιεύτηκε το 1975. Είναι δυνατό, οι «σημειώσεις»

να συντάχθηκαν κοντά σε αυτή την χρονική περίοδο. Αν οι απόψεις για ένα σενάριο βγαλμένο από το βιβλίο *“Το τέλος της μικρής μας πόλης”*, που διαφαίνονται σε αυτές τις «σημειώσεις» του 1973-1975, μπορεί να απηχούν και τις απόψεις του 1965², δεν θα διαπιστωθεί παρά μόνο αν κάποτε βρεθούν οι απαντήσεις του ΔΧ στα γράμματα του Ραφαηλίδη, οκτώ χρόνια νωρίτερα. Το σημείωμα *‘Για την κινηματογράφηση του διηγήματος Μαργαρίτα Περδικάρη’* [17.2.1975] είναι βιβλιογραφικά δημοσιευμένο, εντούτοις εδώ συμπληρώνει τον μικρό κύκλο των πληροφοριών που διαθέτουμε, έως τώρα, για τις σκέψεις του ΔΧ για την κατά καιρούς ενδεχόμενη κινηματογραφική μεταφορά της συλλογής διηγημάτων *Το τέλος της μικρής μας πόλης* – και απόμακρα, ίσως και για τον κινηματογράφο.

ΝΙΚΟΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ

Αθήνα, 27 Αυγούστου 1965 [διορθωμένο από αρχικό 7 Ιουνίου]

Κύριε Χατζή,

Με συγχωρείτε που παίρνω το θάρρος να σας ενοχλήσω, όντας εντελώς άγνωστός σας. Όπως σας πληροφορεί και ο φίλος Μίμης Δεσποτιδής, είμαι ένας νέος κινηματογραφιστής με μερικά κουρ-μετράζ στο ενεργητικό μου, καμωμένα εδώ και στην Αλγερία, όπου δούλεψα στον κρατικό κιν/φο επι δυο χρόνια.

Φανατικός θαυμαστής του έργου σας, θάθελα να μεταφέρω στον κιν/φο ένα ή δυο από τα διηγήματά σας που νομίζω πως προσφέρονται θαυμάσια για μια τέτοια διασκευή. Συγκεκριμένα, ενδιαφέρομαι για τη “Μαργαρίτα Περδικάρη” και τη “Διαθήκη του καθηγητή”. Θάθελα, φυσικά, να τα σκηνοθετήσω εγώ αν, βέβαια, μου δίνετε την άδεια. Κατ’ αρχήν όμως θάθελα να με εξουσιοδοτήσετε για τη σεναριοποίηση

των παραπάνω διηγημάτων σας. Η δουλειά αυτή θα γίνη, αν τελικά μας δώσετε την άδεια, σε συνεργασία με τη συνάδελφο κ. Χατζίκου-Καραγκούνη η οποία θα αναλάβει και την διεκπεραίωση της τυπικής διαδικασίας (άδειες-λογοκρισία-δικαιώματα-συμβόλαια κ.τ.λ.).

Η παραγωγή θα καλυφθεί με ένα μικρό κεφάλαιο που διαθέτουμε αυτή τη στιγμή και θα οργανωθεί σε κοπερατίβα (όλοι οι καλλιτεχνικοί και τεχνικοί παράγοντες της ταινίας θα μετέχουν με ποσοστά ~~επί~~ στην εκμετάλλευσή. Δηλαδή, κανείς δεν θάναι μεροκαματιάρης, αλλά όλοι μας θ’ αναλάβουμε εξ ίσου και την οικονομική ευθύνη).

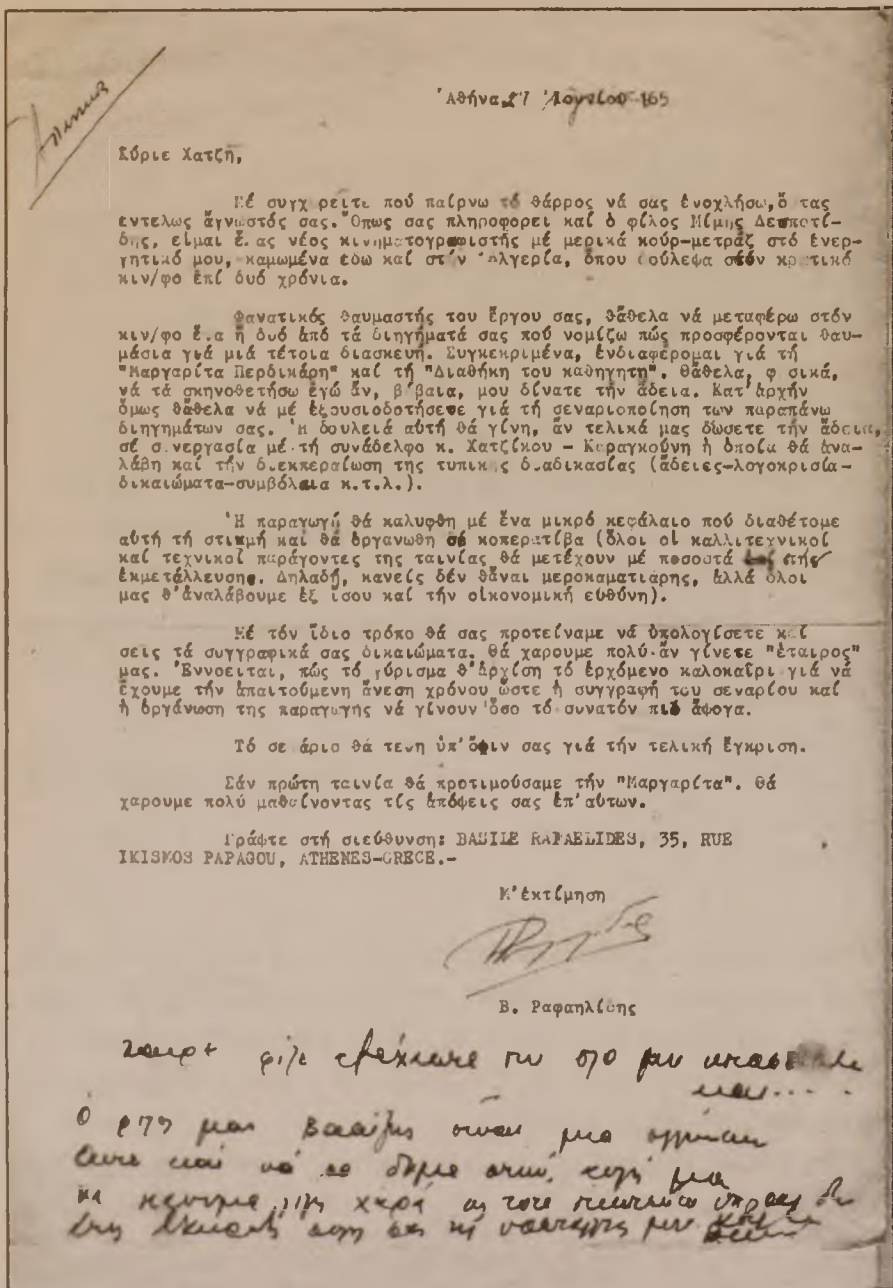
Με τον ίδιο τρόπο θα σας προτείναμε να υπολογίσετε και σεις τα συγγραφικά σας δικαιώματα. Θα χαρούμε πολύ, αν γίνετε “εταίρος” μας. Εννοείται, πως το γύρισμα θ’ αρχίσει το ερχόμενο καλοκαίρι για να έχουμε την απαιτούμενη άνεση χρόνου ώστε η συγγραφή του σεναρίου και η οργάνωση

της παραγωγής να γίνουν όσο το δυνατόν πιό άψογα.
Το σενάριο θα τεθή υπ' όψιν σας για την τελική έγκριση.
Σαν πρώτη ταινία θα προτιμούσαμε την "Μαργαρίτα". Θα
χαρούμε πολύ μαθαίνοντας τις απόψεις σας επ' αυτών.
Γράψτε μου στη διεύθυνση: BASILE RAFAELIDES, 35,
RUE [...], IKISMOS PAPAGOU, ATHENES-GRECE.-

Μ' εκτίμηση
[υπογραφή]
B. Ραφαηλίδης

Χαίρε φίλε αξέχαστε που όλο μου υπόσχεσαι και...
Ο φίλος μας Βασίλης είναι μια εγγύηση
Άντε και να σε δούμε στην [αυλή μας]
Να [πάρουμε] λίγη χαρά [ως τότε πιστεύω] [να σας δω]
[.....]
[Στους Μακρήδες] [φίλους σας] [τη νοσταλγία μου]

[Δημ]



[Με το χέρι του Δημήτρη Χατζή] Απάντηση 28.10.1965

Αθήνα, 15 Σεπτεμβρίου 1965

Αξιότιμε κύριε Χατζή,
Μεγάλη χαρά μούδωσε το γράμμα σας. Ευχαριστώ για τη

γρήγορη και φιλική απάντηση.

Ακόμα δεν συζήτησα με κανένα φίλο τις απόψεις σας, γιατί
απαντώ αμέσως. Ωστόσο θα μπορούσα να πω από τώρα τη
γνώμη μου γι' αυτά που προτείνετε.

Κατ' αρχήν, αν η εδώ πολιτική κατάσταση δεν βελτιωθεί κι
αν παλινорθωθεί η δεξιά δεν υπάρχει καμιά ελπίδα ούτε για
τη Μαργαρίτα ούτε για την Πόλη μας ούτε για μας. Αισιοδο-
ξούμε όμως πως σύντομα θα αποκατασταθή η Παπανδρεϊ-
κή (τουλάχιστον) ομαλότητα. Το παίρνω αυτό σαν προϋπό-
θεση και συνεχίζω.

Η άποψή σας να ενσωματωθούν όλα τα στοιχεία του "Τέ-
λους της μικρής μας πόλης" σε μια ενιαία ενότητα, είναι
θαυμάσια. Αλλά το βλέπω μάλλον αδύνατο από άποψη κα-
θαρά δραματουργική. Προσκρούει στα ίδια εμπόδια που
ανάγκασαν και σας να μη γράψετε μυθιστόρημα αλλά μια
σειρά διηγήματα ενταγμένα στην ίδια ιδέα και με ενότητα
εσωτερική.

Στον Κιν/φο θα μπορούσαμε να εφαρμόσουμε τα παρακά-
τω σχήματα:

1) Σπονδυλωτό φιλμ με πολλά σκετς τα οποία θα υπακού-
ουν στην ίδια κεντρική ιδέα (όπως ακριβώς και στη συλλογή
σας).

2) Ένα φιλμ με μιαν ιστορία στην οποία θα ενσωματωθούν
οργανικά όλα τα επιμέρους στοιχεία των άλλων διηγημάτων
(αυτό που προτείνετε) και 3) Ένα φιλμ - μια ιστορία στην
οποία τα άλλα στοιχεία αποτελούν το φόντο (σκηνοθετικά κι
όχι σεναριακά).

Την πρώτη περίπτωση την αποκλείω γιατί αφ' ενός είναι
πολυμεταχειρισμένη στον κιν/φο και αφ' ετέρου σπάει επι-
κίνδυνα τη δραματική αφήγηση.

Η δεύτερη περίπτωση είναι η πιό φιλόδοξη και η πιό ωραία
αλλά προϋποθέτει ένα φιλμ-ποτάμι διάρκειας 3 ωρών του-
λάχιστον για να μπορέσουμε να αναπτύξουμε με άνεση μια
πλατειά τοιχογραφία. Αν περιορίσουμε τη δράση στα κλασ-
σικά πλαίσια της 1.30 ώρας προβολής θ' αναγκασθούμε να
συμπυκνώσουμε τόσο πολύ τα γεγονότα και τους χαρακτή-
ρες που τελικά θα καταντήσουν νυκτικά σύμβολα εξπρεσ-
σιονιστικού τύπου. Βέβαια, προσωπικά θα προτιμούσα ένα
φιλμ-τοιχογραφία, σαν το μόνο ενδεδειγμένο τρόπο να με-
ταγραφή κινηματογραφικά το πνεύμα και η καταπληχτική
ατμόσφαιρα του βιβλίου σας και να δειχθή το προτσές της
κοινωνικής μεταλλαγής. Δυστυχώς μια τέτοια φιλοδοξία εί-
ναι έξω απ' τις οικονομικές μας δυνατότητες κι επί πλέον
κινδυνεύουμε να αποτύχουμε παταγωδώς οικονομικά γιατί
δύσκολα οι κιν/κές αίθουσες θα δέχονταν να φιλοξενήσουν
ένα τρίωρο φιλμ όταν δεν πρόκειται για υπερπαραγωγή χο-
λυγουντιανού τύπου. Θα μου πήτε, ίσως, πως η τέχνη δεν εί-
ναι μπακάλικό κι ότι ένας τίμιος καλλιτέχνης λίγο ενδιαφέ-
ρεται για την οικονομική επιτυχία. Αυτό ισχύει φυσικά για
όλες τις άλλες τέχνες. Στη λογοτεχνία π.χ. είστε προνομιού-
χοι γιατί δεν έχετε παρά να αγοράσετε μια δεσμίδα χαρτί κι
ένα μολύβι. Ο κιν/φος όμως εξ ορισμού είναι βιομηχανία και
εμπόριο. Και κάτι φιλόδοξοι παλαβοί σαν και μας προσπα-
θούν απεγνωσμένα να συμβιβάσουν τα ασυμβίβαστα. Όλος
ο αγώνας μας έγκειται στο να ισορροπηθή η τέχνη με το
μπακάλικό. Άχαρη δουλειά αλλά εξαιρετικά ενδιαφέρουσα

και “μοντέρνα”. Γι’ αυτό λατρεύω τον κινηματογράφο.

Δεν απομένει, λοιπόν, παρά η τρίτη λύση, η οποία όμως είναι δυνατόν να πάρη και μια άλλη μορφή: Σειρά από φιλμ κανονικής διάρκειας ανεξάρτητα τόνα από τάλλο αλλά στην ίδια ιδεολογική γραμμή και με το ίδιο στυλ. Ας πούμε μια τριλογία ή τετραλογία. Αυτή είναι η απώτερη φιλοδοξία μας: να κάνουμε μια σειρά από ταινίες βασισμένες στη συλλογή σας. Αν μου λέγαν να καθωρίσω τη σειρά μιας τέτοιας τετραλογίας θα ακολουθούσα το εξής σχήμα: Μαργαρίτα – Καθηγητής – Σιούλας ο ταμπάκος – Ώ τάφος. Γιατί βάζω τη Μαργαρίτα πρώτη; Διότι, στη Μαργαρίτα είναι περισσότερο φανερό το πρώτο στάδιο μιας κοινωνικής διαφοροποίησης η οποία ξεφυτρώνει μέσα απ’ την κοπριά με την αναγκαιότητα φυσικού φαινομένου. Κι επί πλέον γιατί εκεί παρακολουθώ ευκολώτερα όχι μόνο το κοινωνικό αλλά και το ψυχολογικό βάθος μιας τέτοιας διαφοροποίησης. Επί πλέον γιατί η Μαργαρίτα μου είναι ήδη “γνωστή” και “φίλη”. Θα μπορούσα να ερωτευθώ αυτόν τον εκπληκτικό χαρακτήρα αν τον συναντούσα κάποτε.

Μιλάτε για έλλειψη δράσης και για στατικότητα. Μα αυτό ακριβώς είναι που θέλω. Δεν μ’ ενδιαφέρει η εξωτερική δράση. Οι χίλιες και μια λεπτομέρειες που συνθέτουν τον χαρακτήρα της Μαργαρίτας και του περιβάλλοντός της μπορούν κάλλιστα να συνθέσουν ένα σενάριο με αφήγηση ‘φλατ’, δηλαδή χωρίς ίντριγκα, κορύφωση, λύση, όπως στο κλασσικό δράμα. Το κλασσικό δράμα δεν με ενδιαφέρει. Το δράμα είναι συγκλονιστικώτερο όταν βγαίνει από τη σιγανή διαφοροποίηση ενός χαρακτήρα που συγκρούεται στα βουβά μ’ ένα στάτους κβο. Την εσωτερική δραματική σύγκρουση στη Μαργαρίτα τη βλέπω έτσι: Μια ανελυσσόμενη γραμμή στην εξέλιξη της Μαργαρίτας και μια φθίνουσα στο οικογενειακό της περιβάλλον (στην πραγματικότητα το περιβάλλον μένει στατικό αλλά η αντιπαράθεση της Μαργαρίτας και της ιστορίας το κάνουν να φαίνεται σαν συνεχής πτώση). Οι δυο γραμμές ολοένα τέμνονται και δημιουργούν άπειρες μικροσυγκρούσεις μέχρι την τελική και κορυφαία δοξαστική βροντή: Η Μαργαρίτα στο εκτελεστικό απόσπασμα.

Μ’ άλλα λόγια το σενάριο είναι φοβερά δύσκολο και δεν θα το επιχειρούσα αν δεν είχα σίγουρη τη βοήθειά σας.

Δεν επικοινωνώ ακόμα με το Μίμη [=Δεσποτίδης] γιατί βρίσκεται εκτός Αθηνών.

Σύντομα θα σας στείλω το... βιβλίο σας. Θάθελα πολύ νάρθω εκεί αλλά τα οικονομικά μου δεν επιτρέπουν τέτοιες πολυτέλειες.

Θα χαρώ να μάθω τις απόψεις σας.

Μ’ εκτίμηση
[υπογραφή]
Β. Ραφαηλίδης

Βασίλης Ραφαηλίδης
[...] 35
Οικισμός Παπάγου
Αθήναι

CAMERA FILMS ΠΑΡΑΓΩΓΗ – ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΑΙΝΙΩΝ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 3 – ΤΗΛ. 634.048 ΑΘΗΝΑΙ (Τ. Τ. 142)	CAMERA FILMS PRODUCTION - DISTRIBUTION ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΑΙΝΙΩΝ THEMISTOCLEOUS STR. 3 – TEL. 634.048 ATHENS (T. T. 142)
---	---

[Με το χέρι του Δημήτρη Χατζή] Έγγραφα

Αξιότιμε κ. Χατζή,

Προ μερικών ημερών πήρα το γράμμα σας. Εν τω μεταξύ, σας έστειλα κι’ ένα άλλο.

Τα σχέδιά μας τροποποιήθηκαν κάπως. Αποφασίσαμε ν’ ασχοληθούμε με τη “Διαθήκη του καθηγητή” γιατί νομίζουμε πως είναι πιο κοντά στην άποψή σας, σωστότατη άλλωστε, για μια γενικώτερη θεώρηση του θέματος κι’ επί πλέον, προσφέρεται περισσότερο για κινηματογράφηση.

Αρχίσαμε ήδη να δουλεύουμε το σενάριο σε συνεργασία με τον Χρίστο Βαχλιώτη. Πιθανώς να ξέρετε περί τίνος πρόκειται. Είναι μια εγγύηση για σωστή και έξυπνη δουλειά. Φυσικά, υπολογίζουμε και στη δική σας συνεργασία στο σενάριο και βασικά στο φκιάξιμο των διαλόγων. Προς το παρόν η συνεργασία μας θα γίνεται δι’ αλληλογραφίας με την ελπίδα πως θ’ ανταμώσουμε σύντομα.

Η σκηνοθεσία θα γίνει απ’ το Βαχλιώτη και μένα κι’ αν όλα παν καλά ελπίζουμε ν’ αρχίσουμε γύρισμα την ερχόμενη άνοιξη.

Θάταν ευχής έργον αν στον τομέα της παραγωγής μπορούσατε να μας βοηθήσετε και σεις από κει. Δηλαδή, θα θέλαμε νάρθουμε σ’ επαφή με τους Ούγγρους κινηματογραφιστές για να ψάξουμε την πιθανότητα συμπαραγωγής, γιατί όπως ξαίρετε οι οικονομικές μας δυνατότητες είναι πολύ περιορισμένες.

Πάντως, όπως και νάχει, το πράγμα, εμείς θα προχωρήσουμε στη δουλειά.

Όσον αφορά τη φόρμα, θα προσπαθήσουμε να δώσουμε στο σενάριο μια μορφή μπουρλέσκ κοινωνικής σάτυρας και να κινήσουμε τους τύπους του βιβλίου σας σαν παληωμένες μαριονέττες, σκιές ενός ήδη καταδικασμένου κόσμου.

Μας είναι απολύτως χρήσιμες οι απόψεις σας για τέτοια σκηνοθετικά προβλήματα και νομίζουμε πως έχετε όχι απλώς δικαίωμα αλλά και “υποχρέωση” να αναμειγνύεστε στη δουλειά μας.

Ο Μίμης [=Δεσποτίδης] εξακολουθεί να βρίσκεται στο εξωτερικό.

Περιμένουμε νέα σας.

Μ’ αγάπη
Β. Ραφαηλίδης

Βασίλης Ραφαηλίδης
[...] 35
Οικ. Παπάγου
Αθήναι

Σημειώσεις για ένα σενάριο βγαλμένο από το βιβλίο "Το τέλος της μικρής μας πόλης" – (δεν είναι καθόλου βέβαιο πως έχουν κάποια οδηγητική αξία για τον σκηνοθέτη. Ας μένουν συμβουλευτικές μονάχα –για το σύνολο ή για ορισμένα μέρη του έργου του).

Γενικά.

1. Ένα φιλμ βγαλμένο από το βιβλίο αυτό (χρόνος: 1930-1940, τόπος: κάποια επαρχιακή πόλη –Λαμία, Κοζάνη, Τρίπολη, Λάρισα, Άρτα –ή καλύτερα απ' όλα: Γιάννινα) έχει σήμερα τόση "επικαιρότητα" όσο επιζούν οι κοινωνικές καταστάσεις που περιγράφει. Οι κοινωνικές καταστάσεις έχουν αλλάξει, έχουν προχωρήσει και στην Ελλάδα. Η επικαιρότητα του φιλμ είναι μικρή. Δεν είναι ακριβώς ένα φιλμ σημερινών συγκρούσεων, σημερινής προβληματικής.

Από το έργο δε μπορεί να βγει ένα φιλμ του τύπου των ιταλικών νεορεαλιστικών φιλμ –δηλαδή με τις καταστάσεις και τις συγκρούσεις τοποθετημένες στη σημερινή πόλη.

Η κατάσταση που περιγράφει το έργο, η κοινωνία που μέσα σ' αυτήν τοποθετείται, είναι παρωχημένη. Κάθε μεταφορά της στο σήμερα είναι τεχνητή –συνεπώς αποτυχημένη, ακόμα και αν υπάρχουν και σήμερα τέτοιες καταστάσεις ή επιβιώσεις και υπολείμματα τέτοιων καταστάσεων στην τωρινή Ελλάδα.

2. Με τον ίδιο τρόπο ένα φιλμ νατουραλιστικής απεικόνισης και περιγραφής, "ξεσκεπασματος" των κοινωνικών αδικιών σαν αδικιών σημερινών, απόδοσης των τοτινών συγκρούσεων μέσα σε σημερινές καταστάσεις, είναι βαρειά αποτυχία: Η προβληματική του θα είναι ψεύτικη, χοντρά επαρχιωτική.

3. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο ένα φιλμ ηθογραφικής υφής, με την χοντρά μελοδραματική νοσταλγία του "ωραίου παλιού καιρού" θα είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να φανταστεί κανείς.

4. Με τον ίδιο τρόπο ένα φιλμ με πολιτικό στόχο τα γεγονότα των τελευταίων τριάντα χρόνων στην Ελλάδα, θα είναι αποτυχημένο, γιατί το βιβλίο δεν δίνει κανένα, κανενός είδους υλικό για την αναφορά στα γεγονότα αυτά – όσο και αν αυτά είναι η φυσιολογική συνέχεια και προέκταση των καταστάσεων που περιγράφονται στο βιβλίο.

5. Το βιβλίο και το θέμα του έχει τόση επικαιρότητα όση καθολικότητα έχουν οι ανθρώπινες συγκρούσεις που προσπαθεί να δείξει. Το θέμα του ανάγεται σε μία, σε κάποια, κατάσταση παρακμής ενός κόσμου και αυτήν δραματοποιεί.

Η κοινωνία που περιγράφει είναι μια κοινωνία αμετάκλητα καταδικασμένη σε θάνατο. Αιτία της παρακμής, της κατάρρευσης, του αναπόφευκτου θανάτου της είναι η αλλαγή των συνθηκών – συγκεκριμένα εδώ η μηχανή, η μηχανοποίηση.

Μέσα στην τανάλια της αλλαγής οι συγκρούσεις παίρνουν τον χαρακτήρα ενός απελπισμένου αγώνα των ανθρώπων για την ατομική τους επιβίωση. Τα μέσα που διαθέτουν για τον αγώνα αυτόν, οι τρόποι που μπορούν να χρησιμοποιήσουν –είναι πια δοσμένα από την ίδια την κατάσταση που υπάρχει γύρω τους, δε μπορούν να έχουν άλλα και μοιραία οδηγούνται στην αυτοκαταστροφή. Οι άνθρωποι αυτοί προ-

σπαθούν να βρουν, μέσα από τον δοσμένο τρόπο της ζωής τους, τον τρόπο να επιζήσουν, είναι πια, από την αρχή, από μέσα τους παγιδευμένοι, νικημένοι –ανίκανοι να αντιδράσουν, αφού η προσπάθειά τους δεν είναι να προσαρμοστούν στην αλλαγή αλλά να συγκρατήσουν τον κόσμο τους που καταρέει μέσα τους και γύρω τους.

6. Η κοινωνία αυτή είναι η συγκεκριμένη ελληνική κοινωνία της περιόδου που ορίσαμε – η ελληνική επαρχιωτική κοινωνία, που ξέρουμε. Η καταδίκη της, η εγκατάλειψή της, για το βιβλίο και το συγγραφέα γίνεται πια αίτημα κοινωνικό και πολιτικό. Μέσα από τις σπασμένες δομές της προβάλλει στα μάτια μας ένας κόσμος που όχι μόνο μας είναι γνώριμος και σήμερα, μα που εξακολουθεί και σήμερα –καταδικασμένος στη συνείδησή μας– να είναι ταυτόχρονα ένα κομμάτι της συνείδησής μας: Μια χούφτα ελληνική –μέσα σ' αυτήν έζησαν οι πατέρες μας και από αυτήν ερχόμαστε και μεις. Η καταδίκη και η εγκατάλειψη της κοινωνίας αυτής [εδώ διακόπτονται οι «σημειώσεις για ένα σενάριο»]

Για την κινηματογράφηση του διηγήματος Μαργαρίτα Περδικάρη

A. Το σενάριο

1. Η Μαργαρίτα, γέννημα της ξεπεσμένης ως τη τρέλα οικογένειας Περδικάρη (που ο ξεπεσμός της θέλει να συμβολίζει τον ξεπεσμό και την παρακμή μιας ολόκληρης κοινωνίας) είναι μια απελπισμένη ύπαρξη.

2. Η διέξοδος που της προσφέρει η τοτινή ζωή είναι η αντίσταση.

3. Την αντίσταση την οργανώνουν και την διευθύνουν οι κομμουνιστές. Η Μαργαρίτα προσχωρεί στην αντίσταση και συνεργάζεται μαζί τους.

4. Ο παραλογισμός της οικογένειας Περδικάρη φτάνει στο σημείο να προδώσουν οι ίδιοι, χωρίς να το θέλουν, το παιδί τους.

5. Η Μαργαρίτα τουφεκίζεται από τους Γερμανούς. Πεθαίνει με την κραυγή: "Φκιάστε την μια καλύτερη ζωή".

Αυτό είναι το διήγημα, Μαργαρίτα Περδικάρη, γραμμένο από μένα πριν από είκοσι χρόνια.

Κάθε συμφωνία για την κινηματογράφηση του αρχίζει από την συμβατική υποχρέωση του παραγωγού να αποδώσει και στην ημετέρα

* * *

‘Για την κινηματογράφηση του διηγήματος Μαργαρίτα Περδικάρη’, Βουδαπέστη [Δευτέρα] 17.2.1975.

A. Το σενάριο

1. Η Μαργαρίτα, γέννημα της ξεπεσμένης ως την τρέλα οικογένειας Περδικάρη (που ο ξεπεσμός της θέλει να συμβολίζει τον ξεπεσμό και την παρακμή μιας ολόκληρης κοινωνίας) είναι μια απελπισμένη ύπαρξη.

2. Η διέξοδος που της προσφέρει η τοτινή ζωή είναι η αντίσταση.

3. Την αντίσταση την οργανώνουν και την διευθύνουν οι κομμουνιστές. Η Μαργαρίτα προσχωρεί στην αντίσταση και συνεργάζεται μαζί τους.

4. Ο παραλογισμός της οικογένειας Περδικάρη φτάνει στο σημείο να προδώσουν οι ίδιοι, χωρίς να το θέλουν, το παιδί τους.

5. Η Μαργαρίτα τουφεκίζεται από τους Γερμανούς. Πεθαίνει με την κραυγή: "Φκιάστε την μια καλύτερη ζωή".

Αυτό είναι το διήγημα, Μαργαρίτα Περδικάρη, γραμμένο από μένα πριν από είκοσι χρόνια.

Κάθε συμφωνία για την κινηματογράφησή του αρχίζει από την συμβατική υποχρέωση του παραγωγού να αποδώσει και στην εξωτερική του πλοκή και κυριότατα στην ουσία του αυτό το διήγημα. Καμιά άλλη εκδοχή ή έκδοση του διηγήματος δεν είναι με τη δική μου άδεια.

Αυτό είναι το πρώτο και πρωταρχικό, τη στιγμή μάλιστα που εγώ ξαναγυρίζω στην Ελλάδα –και όχι βέβαια για να παραχαράξω ο ίδιος το παλιότερο έργο μου.

Β. Η προϋπόθεση αυτή είναι τόσο σημαντική που και τα καλλιτεχνικά ζητήματα –εκλογή των ηθοποιών, ποιότητα των τεχνικών μέσων κλπ.– μπαίνουν όλα σε δεύτερη μοίρα.

Γ. Το οικονομικό ζήτημα –το ζήτημα των δικών μου δικαιωμάτων– είναι μόνο τελευταίο.

Βουδαπέστη 17.2.1975

Δημ. Χατζής

[Σημείωση με το χέρι:] Στάλθηκε στο Φίνο³

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κατατεθειμένα –καθώς και το δακτυλόγραφο Σημειώσεις για ένα σενάριο βγαλμένο από το βιβλίο “Το τέλος της μικρής μας πόλης”– στην αρχειακή συλλογή Δημήτρη Χατζή στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ουγγαρίας.

Εκτενέστερες πληροφορίες για αυτό το υλικό, στο περιοδικό *Αρχειοτάξιο*, 8, Μάιος 2006, 234-235 και στην ηλεκτρονική διεύθυνση των ΑΣΚΙ (Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας) <http://www.askiweb.gr/>, ρουμπρίκα «Αρχειοτάξιο».

2. Το γράψιμο ενός σεναρίου βασισμένου στο ίδιο βιβλίο

είναι το αντικείμενο και γράμματος, από Αθήνα, 27-III-1975, της Τέρψης (Τερψιχόρης) Κολοζώφ: «Σας εσωκλείω το σενάριο σε λίγες σελίδες [...] είναι ακόμα περιληπτικό και θέλει πολλές αλλαγές». Ο παραλήπτης σημειώνει «απάντησα 6.4.65». Η απάντηση αυτή δεν φαίνεται να έχει διατηρηθεί ούτε το αναφερόμενο σενάριο φαίνεται να διατηρήθηκε μαζί με αυτό το γράμμα.

3. Δεν είχα –ή δεν δημιούργησα– ποτέ την ευκαιρία να αναζητήσω το υλικό που θα μπορούσε να έχει απομείνει στην εταιρεία «Φίνος Φιλμ» σχετικά με την «κινηματογράφηση του διηγήματος Μαργαρίτα Περδικάρη», υπόθεση για την οποία δεν έχω στοιχεία. Τέτοια κινηματογράφηση δεν έγινε, όμως είναι δυνατόν η επαφή να είχε προχωρήσει κάπως πιο πέρα από την απλή εκδήλωση ενδιαφέροντος, παίρνοντας υπόψη την πληροφορία που δίνει ο ΔΧ, σχετικά με αυτό το σημείωμα, σε γράμμα του (Φεβρουάριος 1975) «Περί 'δήλωσης' δικής μου. Εγώ το ξέρω καλά με πόσο μεγάλη ευχαρίστηση θα μου βγάζανε το μάτι. Όχι δεν έκανα καμιά 'δήλωση' και δεν είμαι διατεθειμένος να κάνω καμιά παραχώρηση ούτε απέναντι στο καθεστώς αλλά ούτε απέναντι σ' αυτούς που με συκοφαντούν και νομίζουν πως μπορεί να με εκβιάσουν. Πάρε και το αντίγραφο που σου εσωκλείω. Κάτι, νομίζω, λέει κι αυτό. Είναι και πενήντα χιλιάδες μέσα [...] πεταμένες, τόσα δίνει ο Φίνος. Τέλος». Ποιος ξέρει, στο αρχείο (κάπου θα υπάρχει) της Φίνος Φιλμ, ίσως να βρίσκεται ακόμα κάποιος σχετικός φάκελος.



Κάτι το «ωραίο»

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου. Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα,
τηλ.: 210-72.32.819

Η περίπτωση του κύπριου ποιητή και δοκιμιογράφου **Λεύκιου Ζαφειρίου** είναι ξεχωριστή. Η μελέτη του για τη *Νεότερη Κυπριακή Λογοτεχνία* (1991) έχει προσφέρει τα μέγιστα στους μελετητές της κυπριακής λογοτεχνίας. Στο πρόσφατο βιβλίο του *Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου* (1792-1869) (εκδ. Μεταίχμιο, 2006) η εργασία του αποκτά τις διαστάσεις του παραδείγματος, καθώς συνθέτει όλα τα τεκμήρια που εδώ και σαράντα χρόνια ανέδειξε η έρευνα και παρουσιάζει το σύνολο των περιστατικών που συνδέονται με το βίο και το έργο του Κάλβου. Η ανάγνωση του βιβλίου μετατρέπει τις «ημερομηνίες» σε ένα εξαιρετικό αφήγημα που παρουσιάζει το εξαιρετικό ενδιαφέρον της παρουσίας του «προσώπου» του ποιητή, την ώρα που κανένα πορτρέτο του δεν έχει ακόμη βρεθεί. Η έκδοση συμπληρώνεται με το πρώτο ποίημα του Κάλβου στα ελληνικά, την ωδή *Ελπίς πατρίδος* (1819), σημαντικές επιστολές από την αλληλογραφία του, αναλυτική εργογραφία του ποιητή, καταγραφή των σωζομένων χειρογράφων του και εκτενή βιβλιογραφία.

Θαυμάζει κανείς τη σταθερή προσήλωση του δημοσιογράφου **Κώστα Σερέζη** στο κυπριακό ζήτημα: υπόθεση ζωής και μαχητική στάση τίμιου πατριώτη. Στο βιβλίο του *Η άλλη εποχή. Μαρτυρίες και δοκιμές από την Κύπρο και την Ελλάδα της δεκαετίας του '70* (εκδ. Καστανιώτη, 2006) ο συγγραφέας φέρνει στο προσκήνιο τα γεγονότα που συγκλόνισαν τον ελληνισμό και σημάδεψαν την ιστορία της Κύπρου. Έναυσμα του βιβλίου αποτελεί μια επιστολή που έστειλε ο Σερέζης το



Στον κύκλο του χρόνου

Νίκος Ψιλάκης,
Λαϊκές τελετουργίες στην Κρήτη.
Έθιμα στον κύκλο του χρόνου,
εκδόσεις «Καρμάνωρ»,
Ηράκλειο 2005, σελ. 463.

«Τα καινούργια στοιχεία του πασχαλινού εορτασμού είναι πολύ δύσκολο να διαβρώσουν τους ελληνικούς συμβολισμούς, βαθιά ριζωμένους στον ψυχισμό των ανθρώπων, και να δημιουργήσουν καινούργιες εθιμικές πρακτικές, όπως έγινε κιόλας με τις χριστουγεννιάτικες συνήθειες. Μπορεί να ήρθε και στην Ελλάδα ο λαγός ως πασχαλινό σύμβολο, μπορεί να κοσμεί ακόμη και τα κεράκια που δίνουν ως δώρα οι νονοί στα βαφτιστήρια τους, αλλά εξακολουθεί να κυριαρχεί σ' όλο το εθιμικό πλαίσιο της Μεγαλοβδομάδας και της Λαμπρής το έντονο ελληνικό χρώμα. Ας σημειώσουμε, όμως, ότι η συνήθεια της ρίψης των βεγγαλικών που εξαπλώθηκε πολύ γρήγορα (μετά το 2000 περισσότερο) έχει αλλοιώσει την παραδοσιακή τελετουργική μυσταγωγία της Λαμπρής. Τείνει να την μετατρέψει σε απλό θέαμα μειώνοντας τη συμμετοχή της κοινωνίας. Πολλοί πολιτιστικοί φορείς, ακόμη και δήμοι, ξοδεύουν μεγάλα ποσά αγοράζοντας ποσότητες βεγγαλικών σαν αυτά που βλέπουμε στους γάμους των αστικών δυτικών κοινωνιών». (σελ. 182-183).

Διαβάζοντας κάποιος το νέο βιβλίο του Νίκου Ψιλάκη *Λαϊκές τελετουργίες στην Κρήτη. Έθιμα στον κύκλο του χρόνου*, εύκολα θα καταλήξει στην ίδια διαπίστωση που κάνει ο συγγραφέας για τα έθιμα της περιόδου της Λαμπρής και για τα έθιμα όλου του χρόνου: από τη μια πανάρχαιες εθιμικές πρακτικές, που επιβιώνουν μέχρι σήμερα αυτούσιες ή προσαρμοσμένες στις συνθήκες της εποχής, απ' την άλλη σύγχρονες - επείσακτες συνήθειες και κάπου στη μέση δεκάδες λαϊκές τελετουργίες σωπασμένες και ξεχασμένες ή στην καλύτερη των περιπτώσεων προνόμιο ολιγομελών και απομακρυσμένων περιοχών.

Ο συγγραφέας Νίκος Ψιλάκης, παθιασμένος εραστής του λαϊκού πολιτισμού εδώ και

πολλά χρόνια μάς δίνει, συχνά μαζί με τη γυναίκα του Μαρία, έρευνες, μελέτες και βιβλία αναφοράς όπως η *Κρητική Διατροφή*, ο *Πολιτισμός της Ελιάς*, τα *Μοναστήρια και Ερημητήρια της Κρήτης*, η *Κρητική Μυθολογία*, το *Ψωμί των Ελλήνων* και πολλά άλλα.

Στον παρόντα, ογκωδέστατο τόμο καταθέτει συγκεντρωμένο το αποτέλεσμα μιας ερευνητικής δουλειάς που κράτησε πάνω από τριάντα χρόνια, για τις λαϊκές τελετουργίες, τις δοξασιολογίες και τις εθιμικές πρακτικές της Κρήτης. Ως λαϊκές τελετουργίες ο συγγραφέας εννοεί τις εθιμικές πράξεις που συνδέονται με τη λαϊκή λατρεία και εκφράζονται με ποικίλες εκδηλώσεις και συμβολισμούς στον κύκλο του χρόνου. Στον πρόλογο του επισημαίνει ότι τα λαϊκά τελετουργικά έθιμα της Κρήτης, όπως και πολλών άλλων περιοχών της Βαλκανικής και της Μεσογείου, βρίσκονται σε υποχώρηση κατά τις τελευταίες δεκαετίες ή υφίστανται σημαντικές μεταβολές, άρρηκτα συνδεδεμένες με τις μεταβολές των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Ως κομβικό σημείο αυτής της διατάραξης θεωρεί τα τέλη της δεκαετίας του 1960, όταν ο εξηλεκτρισμός της υπαίθρου και η εκμηχάνιση της αγροτικής παραγωγής μεταβάλλουν τις κοινωνίες και τις οικονομικές δομές του νησιού, με φυσικό επακόλουθο τη μεταβολή των ψυχολογικών συνθηκών που καθόριζαν το εθιμικό περιβάλλον στον κύκλο του χρόνου.

Οι λαϊκές τελετουργίες που καταγράφονται και παρατίθενται με ημερολογιακή τάξη σε αυτό το βιβλίο αφορούν κυρίως στο νεότερο λαϊκό πολιτισμό της Κρήτης, από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα, αν και όπου του το επιτρέπει το υλικό, ο Νίκος Ψιλάκης πάει πιο πίσω στο χρόνο, σε παλαιότερες τελετουργικές πρακτικές.

Ο Νίκος Ψιλάκης στη μελέτη του, εντυπωσιακή για την πρωτοτυπία και την πληρότητά της, δεν περιορίζεται σε μια απλή πληροφοριακή και περιγραφική προσφορά (πράγμα διόλου ευκαταφρόνητο), αλλά προχωρά σε συγκρίσεις και επιστημονικές ανιχνεύσεις και εμβαθύνσεις φωτίζοντας από πολλές γω-

νίες το υλικό του και καταλήγοντας σε χρήσιμα ανθρωπολογικά συμπεράσματα. Ο συγγραφέας με αγάπη και στοργή συλλέγει και μελετά λαϊκές τελετουργίες του αγροτικού και αστικού χώρου, ερμηνεύει αυτές τις εκδηλώσεις της ζωής και τις αφηγείται με μια γλώσσα ρέουσα και ποιητική, απολαυστική μέσα στον πλούτο και την απλότητά της.

Φυσικά οι αναγνώσεις μιας τέτοιας μελέτης είναι πολλαπλές και πολυεπίπεδες. Εύκολα μπορούν να διακριθούν και αναλόγως να αξιοποιηθούν τα ιστορικά, θρησκευολογικά, κοινωνιολογικά, οικονομικά στοιχεία, που αφθονούν στις σελίδες του βιβλίου. Πλουσιότατο και κατατοπιστικότατο και το φωτογραφικό υλικό που πλαισιώνει και συμπληρώνει τα κείμενα. Οι λήψεις έχουν γίνει από τον ίδιο τον συγγραφέα κατά τη διάρκεια των επιτόπιων ερευνών του.

Συγκεφαλαιώνοντας θα λέγαμε ότι ο Νίκος Ψιλάκης αποτίει έναν ξεχωριστό φόρο τιμής στους ανώνυμους λαϊκούς ανθρώπους, στις αγροτικές κοινωνίες των περασμένων δεκαετιών, που διατήρησαν και συνέχισαν ή δημιούργησαν αυτόν τον εθιμικό κώδικα, «ικανό όπως πίστευαν να διασφαλίσει τον οίκο, την υγεία των μελών του και την επάρκεια αγαθών»: τα πολυσπόρια ή οι επιβιώσεις τους, οι εικονικές αροτριάσεις, οι μεταφορές αγιασμού ή ευλογημένων ανθέων στα σπαρτά, οι περισχοινισμοί, οι λιτανείες για αποτροπή των κινδύνων, οι τελετουργίες που σχετίζονται με το νερό, οι σταυροί που πλέκονται στα στάχια, ο «σωρός» είναι μερικές από τις αγροτικές τελετουργίες που καταγράφονται και αναλύονται στο βιβλίο.

Συγχρόνως όμως, το συγκεκριμένο υλικό είναι και ο ασφαλέστερος οδηγός γι' αυτούς που αγαπούν και σέβονται τη λαϊκή παράδοση, τη γονιδιακή αυτή μνήμη, και προσπαθούν να την προστατεύσουν και διαφυλάξουν από τις κακόγουστες αναβιώσεις, τους φολκλορισμούς και τις γραφικότητες, που αφθονούν πλέον και απειλούν να διαβρώσουν και να αλλοιώσουν παραδοσιακές μορφές πολιτισμού με βαθύτατη ιστορία.

Παναγιώτης Στυλ. Σκορδάς

Η απομυθοποίηση του εφιάλτη

Κώστας Γ. Παπαγεωργίου,
Το μαύρο κουμπί,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2006.

Στο έργο του Κώστα Παπαγεωργίου ξεχωρίζει η σύνθεση ενός ιδιαίτερου μορφικά χώρου όπου κυριαρχεί η αναζήτηση των ορίων

του ανθρώπινου άλγους με συγκινησιακή δομή την ανθρώπινη αγωνία έναντι του θανάτου. Ο Παπαγεωργίου όμως δεν πέφτει στην ευκολία της συναισθηματολογίας, δεν εκδηλώνει υπαρξιακούς φόβους, ο θάνατος τον απασχολεί φιλοσοφικά, οι σκοτεινοί χώροι που κινείται είναι ανατρεπτικά στιγμιότυπα που αντιστέκονται στη θλίψη. Από τα πρώτα του ποιήματα, και ειδικά από το *Οικογενειακό δέντρο* και ύστερα, ο Παπαγεωργίου αναζητεί τις πηγές των φόβων, εξερευνώντας τους μέσα από τις πολύπλευρες διαστάσεις τους.

Ακολουθώντας το παράδειγμα των Κυνικών της αρχαιότητας αντιμετωπίζει το θάνατο σαν γεγονός, με περιφρονητική στάση, πιστεύοντας πως το αντίδοτό του είναι η ποίηση, ο έρωτας και η τέχνη. Ο Φρόιντ ισχυριζόταν ότι τόσο ο θάνατος όσο και ο έρωτας είναι συντηρητικά στοιχεία της ζωής που αναζητούν σταθερότητα, σε αντίθεση όμως το ένα με το άλλο. Ο Παπαγεωργίου συμμερίζεται τους δύο κεντρικούς αυτούς πόλους της ζωής, επιμένει στην προσπάθεια του ανθρώπου να δημιουργήσει, να μην παραιτηθεί διαπιστώνοντας το μάταιο και το εύθραυστο της ζωής, τάσσεται υπέρ της πνευματικής αντίστασης.

Στο πρόσφατο βιβλίο του, *Το μαύρο κουμπί*, ο ποιητής επεξεργάζεται με τα πιο ώριμα υλικά τη μελέτη θανάτου που άρχισε πριν τριάντα χρόνια, αφυπνίζοντάς μας:

*Αν κάθε θρόμβος ξαφνικά πέταγε μάτι
Το σώμα όλο θα τύλιγαν κλαδιά καλής δροσιάς
Ρίγος υγρό θα μούλιαζε τα κόκαλα και όλες
Τυφλές τους δρόμους θα έπαιρναν οι επιθυμίες
Τα ζώα θα έπλεκαν όπου ήθελαν φωλιές τόσο ανεξέλεγκτα*

*Παντού θα φύτρωναν τροφές τα ανελέητα φύλλα.
Και η όραση τότε ένας ήλιος χυμένος διάπλατα
Που αίφνης θα έφραζε όλους τους πόρους της μέρας
Ώστε η νύχτα απερίσπαστη αρρώστιες θα επώαζε
Με το άλλο της πρόσωπο αυτό του πελάγου κρυμμένο.*

Στο ποίημα που παραθέτουμε φαίνεται με ευκρίνεια πώς ένας σπουδαίος και εμπνευσμένος ποιητής μεταχειρίζεται τα γλωσσικά του υλικά για να αποθεώσει με δραματικούς απόηχους την ποιητική του τεχνική, τις σκέψεις του, τις ανησυχίες του, τα οράματά του. Το παραπάνω δείγμα αποκαλύπτει πως ο Παπαγεωργίου έχει μια συγκεκριμένη οπτική που εστιάζει στα πράγματα δημιουργώντας μια μυσταγωγική ατμόσφαιρα όπου ξεδιπλώνει όλο του το ποιητικό σθένος. Ο ποιητής δεν είναι ένας μελαγχολικός καλλιτέχνης, δεν συμμερίζεται την άποψη της παραίτησης, αλλά διακηρύσσει τρόπους άμυνας έναντι της ευτέλειας και της φθοράς. Σίγουρα η ποιητική βιογραφία του Παπαγεωργίου

1974 σε φίλους περιγράφοντας τα δεινά της νήσου. Σημαντικές προσωπικότητες απάντησαν και έδωσαν τη δική τους μαρτυρία και ανταπόκριση στα οδυνηρά γεγονότα. Στο βιβλίο του ο Σερέζης παραθέτει στοιχεία, αφηγείται γεγονότα, σχολιάζει καταστάσεις με την ενεργή πρόθεση όχι μόνο να διατηρήσει τη μνήμη ζωντανή αλλά και να κρατήσει υψηλά το φρόνημα των συμπατριωτών του.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάγνωση των ημερολογιακών δοκιμών του Σεφέρη από τη σκοπιά ενός αρχιτέκτονα-πολεοδόμου. Ο καθηγητής **Αλέξανδρος Παπαγεωργίου-Βενετάς** στο βιβλίο του *Η Αθήνα του Μεσοπολέμου μέσα από τις Μέρες του Σεφέρη* (εκδ. Ίκαρος, 2006) παρατηρεί μέσα από τις αθηναϊκές εγγραφές του Σεφέρη την εικόνα μιας πρωτεύουσας που όλο και περισσότερο γιγαντώνεται και συγχρόνως αναδεικνύει πλευρές της προσωπικότητας του Σεφέρη σε σχέση με το περιβάλλον της πόλης, τους ανθρώπους της και την πολιτική κατάσταση.

Καθοριστικής σημασίας τα δοκίμια της **Τζίνας Πολίτη**, συγκεντρωμένα σε ένα τόμο με τον ερεθιστικό τίτλο *Περί αμαρτίας, πάθους, βλέμματος και άλλων τινών* (εκδ. Άγρα, 2006) συνιστούν ένα εξαιρετικό παράδειγμα κειμένων που ανοίγουν θεωρητικά ζητήματα και εμπλουτίζουν τη σκέψη μας με την διεισδυτική της ματιά. Το εύρος των ενδιαφερόντων της, η βιβλιογραφική της ενημέρωση, αλλά κυρίως η ικανότητα να συνδυάζει στοιχεία φαινομενικά ετερόκλητα και να συνθέτει κριτικά το υλικό της, παράλληλα με την γλωσσοπλαστική της

δεινότητα δημιουργούν ένα κείμενο που επιβάλλεται και γοητεύει.

Λόγος για το φύλο, όπως αναπτύσσεται μέσα από τη θεωρητική συζήτηση αλλά και τις αναζητήσεις του φεμινιστικού κινήματος των δύο τελευταίων δεκαετιών του 20ού αιώνα, είναι λόγος που επικεντρώνεται στη φεμινιστική πολιτισμική κριτική, όπως αυτή αποτυπώνεται στο πλαίσιο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Στην πολλαπλώς χρήσιμη έκδοση *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική* (επιμέλεια, εισαγωγή: **Αθηνά Αθανασίου**, μετάφραση: **Πελαγία Μαρκέτου**, **Μαργαρίτα Μηλιώρη**, **Αιμίλιος Τσεκένης**, εκδ. νήσος, 2006) βρίσκει κανείς τα σημαντικότερα άρθρα που συνιστούν το πεδίο αναφοράς για τις γυναικείες σπουδές σήμερα και μια πλούσια βιβλιογραφία για τον ειδικό αναγνώστη.

Μια αφήγηση για την Ελλάδα και τον κόσμο μας, ένας σχολιασμός που περικλείει τη μνήμη της πρόσφατης ιστορίας μας όπως τη βίωσε ο δημοσιογράφος **Αντώνης Καρακούσης**, συγκροτεί το βιβλίο του *Μετέωρη χώρα. Από την κοινωνία της ανάγκης στην κοινωνία της επιθυμίας (1975-2005)*, (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2006). Τα αφηγούμενα μας αφορούν όλους και είναι επόμενο να έχουμε τα δικά μας στοιχεία που θα μπορούσαν να προστεθούν ή τα δικά μας σχόλια και συμπεράσματα. Ωστόσο, το βιβλίο του Α.Κ. απομνημονεύει πολλά γεγονότα και πλήθος από τα ιστορικά συμβεβηκότα και γι' αυτό διατηρεί στο ακέραιο τη σημασία του.

ο χαρτοκόπτης

κινείται σ' έναν ετερόκλητο χώρο όπου ο πόνος και το πάθος έρχονται αντιμέτωπα σαν τα κεντρικά αισθήματα της υπαρξιακής αγωνίας του ανθρώπου να επιβληθεί στη θνητότητά του:

Δεν έχει μνήμη ο πόνος, με δυσκολία και αν θυμάται τον εαυτό του. Άρα γι' αυτό κάθε φορά από την αρχή σαν άλλος εμφανίζεται και αλλού ξυπνάει κι απλώνεται ή μαζεύεται κουρνιάζοντας τα μέλη του άβολα σε αφύλαχτα σημεία του σώματος, του αίματος, μπορεί και του μυαλού. Και η πληγή η ίδια πάντοτε είναι ανοίγοντας τα χείλη της αλλού και αλλιώς κάθε φορά.

Αξίζει λίγο να σταθούμε στο ποίημα αυτό που τιτλοφορείται «Ταυτοπροσωπία», γιατί εδώ μπορούμε να διακρίνουμε ακόμα ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της ποίησης του Παπαγεωργίου που είναι το τέχνασμα της δήθεν απλοϊκότητας και που έχει ως κεντρικό στόχο να συλήσει τον παγιωμένο τρόπο που σκεφτόμαστε ή αισθανόμαστε. Ναι, ο πόνος είναι υπαρκτός σαν σώμα που δεν έχει μνήμη. Που ξεχνάει και επιστρέφει και κουρνιάζει στο σώμα, στο αίμα, στο μυαλό. Το τέχνασμα του ποιητή να δημιουργήσει τον πόνο με σάρκα και οστά και ανθρώπινες συνήθειες προκαλεί τη φαντασία, ο πόνος γίνεται απτός και συγκεκριμένος, άρα εξερευνησιμος.

Ο Παπαγεωργίου με τους στίχους του καταστρώνει νέες μορφές στις ήδη υπάρχουσες. Τα ποιήματά του, χωρίς περιττές και βαρύγδουπες εκφράσεις, λιτά, προσεκτικά

τοποθετημένα σ' ένα χαμηλών τόνων στοχαστικό περιβάλλον, οικειοποιούνται την ειλικρίνεια, επηρεάζουν και προκαλούν ενδιαφέρον. Ο έντονος τρόπος που περιγράφει καταστάσεις είναι τόσο αληθινός φορτίζοντας τα κείμενα με τον επικοινωνιακό χαρακτήρα που μόνο η αληθινή ποίηση μπορεί να επιτύχει. Παράδειγμα το ποίημα «Το μαύρο κουμπί», όπου ο αναγνώστης βρίσκει παρών στο σκηνικό όπου ο ποιητής συνομιλεί με την νεκρή του μητέρα η οποία ράβει σ' ένα λευκό του πουκάμισο ένα μαύρο κουμπί:

*Οπότε εγώ με λύπη
αλλά μεγάλη, ίσως γιατί λυπόμουν κιόλας για το χρώμα του κουμπιού –το μαύρο αυτό– της λέω «έναν νεκρό». «Έναν νεκρό», της ξαναλέω με βούρκωμα στα μάτια όπως την έβλεπα σκυμμένη εμπρός μου εκεί να ράβει κι αυτή κλαίγοντας «μην ξαναπείς νεκρός», όλο έλεγε και με παρακαλούσε.*

Ελεγειακός τόνος, δραματική χροιά της φωνής που θυμίζει σύγχρονο μοιρολόι, η θέαση του Παπαγεωργίου ανιχνεύει τις σκοτεινές πλευρές της ανθρώπινης μοίρας. Ο ποιητικός του πλούτος εκδηλώνεται στην γνήσια φωνή του, στη μυθοπλασία του, φέρνοντας το ρομαντικό, το υπερφυσικό και το παράλογο στοιχείο στα πιο γοητευτικά του άκρα. Ένας ποιητής που ξεγύμνωσε τους εφιάλτες του, απεκδύθηκε το ψεύτικο και ακολούθησε με πίστη το απέριττο.

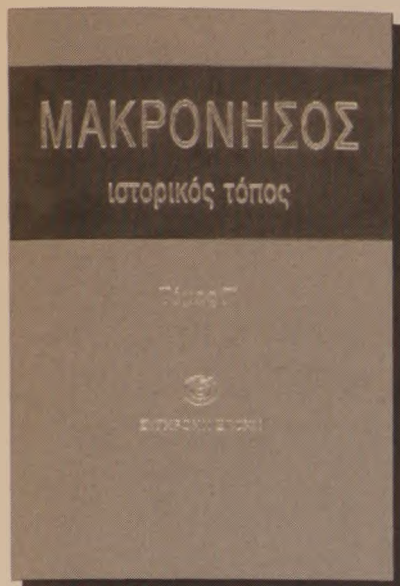
Γιώργος Λίλλης

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

♦♦ Μια εξαιρετική προσφορά, ένα βιβλίο που διευρύνει σημαντικά τις γνώσεις μας για την ελληνορωσική πολιτισμική επικοινωνία των νεότερων χρόνων είναι το έργο της **Σόφιας Ιλίνσκαγια**, η οποία ως ερευνήτρια αλλά και πανεπιστημιακή καθηγήτρια συγκρότησε μία βάση δεδομένων, αξιοποιώντας τη συμμετοχή πολυάριθμων φοιτητών. Ο τόμος *Η ρωσική λογοτεχνία στην Ελλάδα. 19ος αιώνας* (εκδ. Ελληνικά γράμματα, 2006) είναι ένα έργο υποδομής, καθώς μας προσφέρει την πλούσια βιβλιογραφική συγκομιδή σε μεταφράσεις, δοκίμια και κριτικά σημειώματα-αναφορές. Παράλληλα, όμως, με το εξαιρετικό ανθολόγιο κειμένων έχουμε την ευκαιρία να διαβάζουμε κείμενα για τη ρωσική λογοτεχνία αλλά και μεταφραστικές δοκιμές ποιημάτων σημαντικών ποιητών. Ο διεισδυτικός πρόλογος του συγγραφέα και μεταφραστή ρωσικής λογοτεχνίας **Μήτσου Αλεξανδρόπουλου**, η αναλυτική εισαγωγή της **Σό-**

φιας Ιλίνσκαγια και τα τέσσερα ερμηνευτικά δοκίμια στο επίμετρο δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μια σοβαρή προσέγγιση της ρωσικής λογοτεχνίας.

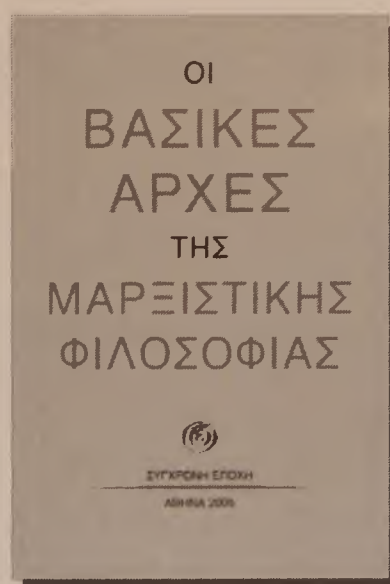
♦♦ Η ιδιαίτερη συμβολή της πανεπιστημιακής καθηγήτριας **Κατερίνας Συνοδινού** στη γνώση μας για την αρχαία γραμματεία γίνεται άμεσα αντιληπτή, ακόμη και για τον μη ειδικό αναγνώστη, μέσα από τη συστηματική εργασία της για την έκδοση, μετάφραση και το σχολιασμό της τραγωδίας του **Ευριπίδη Εκάβη** (εκδ. Δαίδαλος - Ι. Ζαχαρόπουλος, 2005). Στο δίτομο αυτό έργο συγκεντρώνεται ένας πλούτος γνώσεων γύρω από την τραγωδία, και ειδικότερα για τον Ευριπίδη, που μας κάνει να συνειδητοποιούμε πως υπάρχουν ακόμη επιστήμονες ικανοί όχι μόνο να μελετούν την αρχαία ελληνική γραμματεία αλλά και να μεταδίδουν τα συμπεράσματά τους με τρόπο παραδειγματικό.



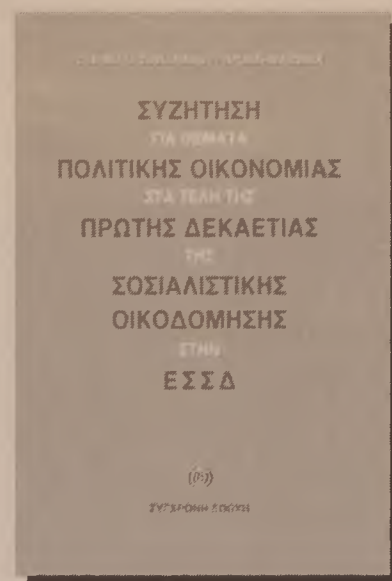
ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ
ιστορικός τόπος
τόμος Γ'



Μ. Πλίν - Ε. Σεργάλ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΑΥΤΟΣ Ο ΓΙΓΑΣ



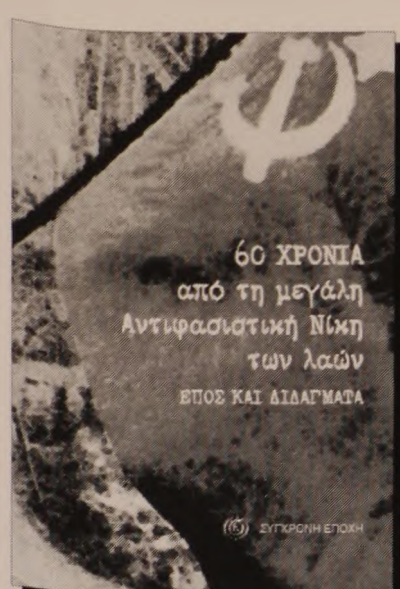
ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΤΗΣ ΜΑΡΕΙΣΤΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ



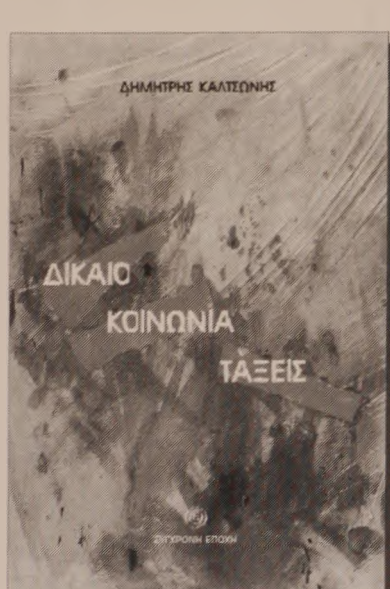
ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ
ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ



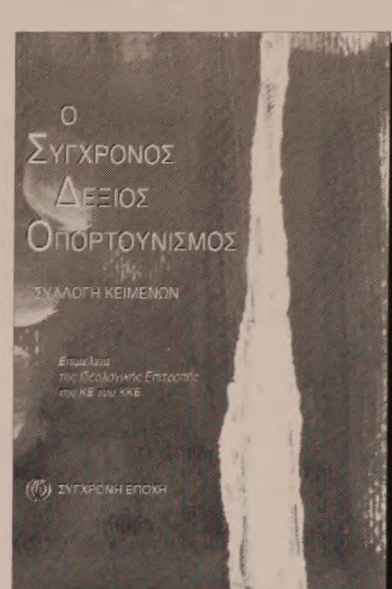
Ν. Γεωργιάδης
Ο ΜΑΡΚΟΣ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΓΝΩΡΙΣΑ
Ο Βαμβακάρης από το Α ως το Ω



60 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ
ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΝΙΚΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ.
ΕΠΟΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ



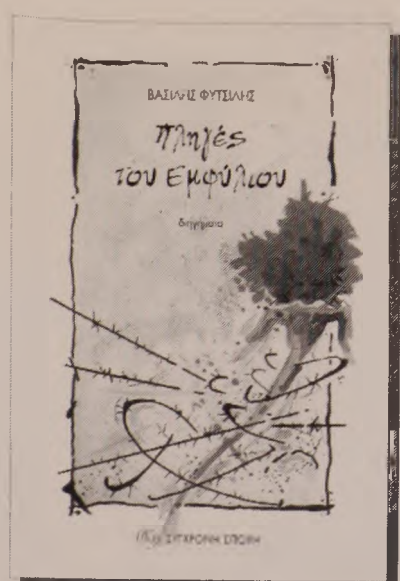
Δ. Καλτσώνης
ΔΙΚΑΙΟ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΤΑΞΕΙΣ



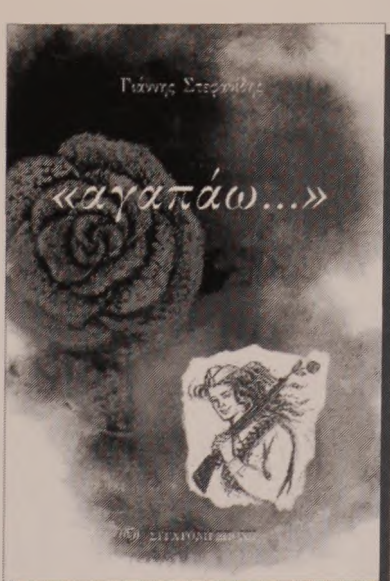
Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΔΕΞΙΟΣ
ΟΠΟΡΤΟΥΝΙΣΜΟΣ



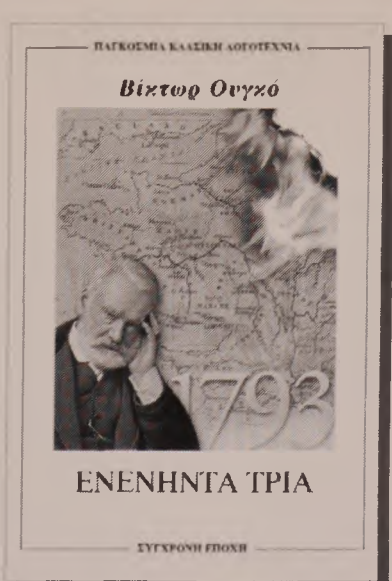
Τ. Αυγερινός
Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ



Β. Φυτιλής
ΠΛΗΓΕΣ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ



Γ. Στεφανίδης
«ΑΓΑΠΑΩ...»



Β. Ουγκό
ΕΝΕΝΗΝΤΑ ΤΡΙΑ



ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα. Τηλ.: 2103320800, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Πλάτωνος 7, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

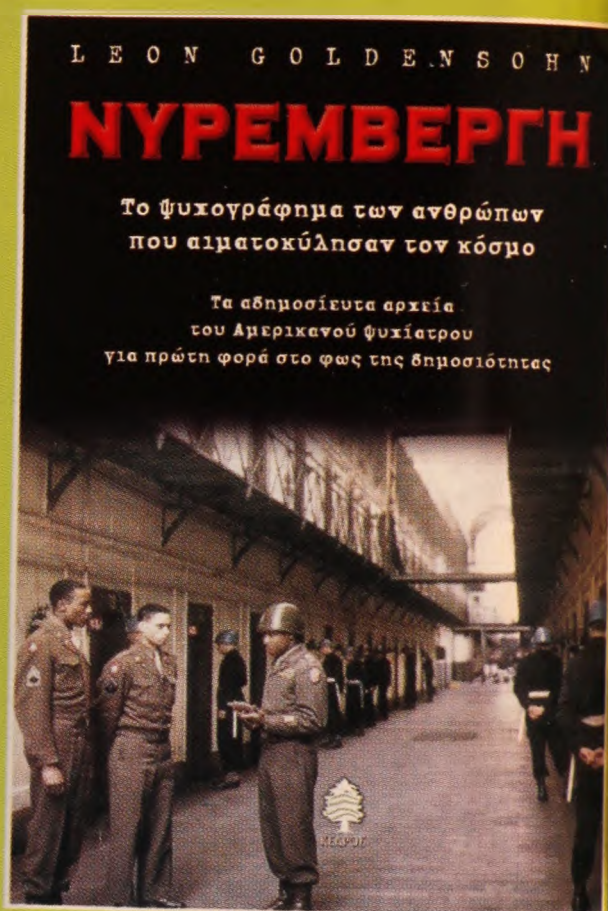


ΠΙΤΕΡ ΛΕΒΕΝΤΑ
ΝΑΖΙ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ

Οι σχέσεις του ναζιστικού κινήματος με αποκρυφιστικές οργανώσεις, από το θεοσοφικό διαφωτισμό των αρχών του εικοστού αιώνα μέχρι την πρόσφατη αναβίωσή του στη Βόρεια και Νότια Αμερική.

LEON GOLDENSOHN
ΝΥΡΕΜΒΕΡΓΗ

Ένα σπάνιο ντοκουμέντο που φωτίζει ένα από τα πιο φρικιαστικά εγκλήματα στην ιστορία της ανθρωπότητας.



NICOLAS GRIMALDI
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

Ιούδας, η προσωποποίηση της Προδοσίας. Καταδικασμένος χωρίς να έχει δικαστεί πραγματικά. Κανείς δεν μπορεί να τον κρίνει αν δεν κατανοήσει το δράμα που κρύβεται πίσω από την πράξη του. Αυτό επιχειρεί *Το Βιβλίο του Ιούδα*.

JOHN M. HOBSON
ΟΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΡΙΖΕΣ
ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Μια προκλητική ιστορική μελέτη που αποκαλύπτει τη συμβολή της Ανατολής στη δυτική σκέψη και εξέλιξη.

